

Regionális Tanulmányok

Regionalne Studije

Regionale Studien

Studia Regionalis

IX.

PannonIQm
2017

**Regionális Tanulmányok
Regionalne Studije
Regionale Studien
Studia Regionalis
IX.**

**PannonIQm
2017**

© Krisch András, Igor Šipić, Franjo Pajrić, Hegedűs Elemér,
Stefan Benczak, Nikša Krpetić, Nenad Piskač

Felelős kiadó:

Hrvati-Horvátok Egyesület,
Soproni Matica hrvatska Egyesület,
Soproni „Čakav katedra” Egyesület
PannonIQm

Szerkesztő / Urednik
Payrits Ferenc

Fotók, illusztrációk / fotografije, illusztracije
EMC GRAH KUME, Wikipédia

Borítófotó:
Payrits Ferenc

ISSN 2061-1358

Nyomdai munkák:
FORENO Nonprofit Kft., Sopron

Sadržaj – Tartalom

Predgovor	5
Előszó	8
Vorwort	12
Az Aranygyapjas Rend lovagja,	
Verőczei gróf Pejacsevich Miklós lovassági tábornok	16
A Pejacsevich család	17
Gróf Pejacsevich Miklós tanulmányi évei	26
Gróf Pejacsevich Miklós katonai pályájának kezdeti évei	27
Gróf Pejacsevich Miklós törzstiszti szolgálata	29
A cs. kir. 9. „Liechtenstein” huszárezred élén	30
Gróf Pejacsevich Miklós szolgálata tábornoki beosztásokban	34
Gróf Pejacsevich Miklós a soproni lóversenyeken	38
Gróf Pejacsevich Miklós, az ezredtulajdonos	39
Gróf Pejacsevich Miklós halála, temetése	41
Godina 1667. Hrvati, Francuzi i kravata	47
Az 1667. év. A horvátok, a franciák és a nyakkendő	53
Das Jahr 1667, Kroaten, Franzosen und die Krawatte	58
Koljnofski ansambl nadmašio ofrljičizam i šerbedžizam!	64
Poema o teškom životu i pobratinstvu pjesničkih faca u Koljnofu	75
KAJ ČA ŠTO KOLJ	75
Elmélkedés egy interneten megjelentetett és megosztott írásról	80
Jó tudni Szulejmán szultánról	81
Válasz Kulcsár Árpád cikkére Szulejmánról	88
Dobro je znati o Sultanu Sulejmanu	93
Deset činjenica, koje možda niste znali o Sulejmanu	94

PLEJADE U BIKU – GEOGRAFIJA LJUBAVI	103
Tko je mogao biti zagonetni vitez	103
Tijelo – anatomski atlas	120
Na dnu leže geometrijske istine	125
Crtež Plejade u Biku = Velika piramida	152
ROTONDA OŠLJE – SPOMENIK NULTE VRIJEDNOSTI	
SVJETSKE KULTURNE BAŠTINE I ILIRIČKA TOČKA	
LEGENDARNOG PRIJENOSA MARIJINE KUĆE	158
Povjesno putovanje Hrvata zapadne Ugarske na bojišnicu iz	
I. Svitskog boja Slovenija–Italija 24–25.03.2017.	162
Po staza naših starih 2017.	172
Képek, Slike	184

Predgovor

Držite va ruki deveti broj Regionalnih Studijov. Ufamo se da će, kod ste i do sada imati prilike upoznati interesantne teme i uživati u bogatstvu kipićov, ki je i ovog puta čuda nastalo.

Drugi djel 2016. ljeta i početak 2017. zaistinu su bili prebogati s priredbami, pa nismo ni dospili sakamor, kamo smo kanili. Imali smo bogat program na Hrvatski dani u Špronu. T.S. Bondersölj su nam s Albertom Varadijem pripremili nesvakidašnji užitak u Kulturnom Centru Liszt Ferenc.

Mjenovo je opet pokazalo, da su zaistinu jedna duša. Nevjerljivo je kako ovo malo selo zna pripremit tako zahtjevne predstave. S svojim mjuziklom Kralj je gol oduševili su publiku. Ovde smo se na ovu temu nadovezali s dva posteri, ki su vezani za toga engleskoga kralja, mode i gradišćanske Hrvate.

Na protulice 2017. ljeta smo pak mogli viditi u KUGI opet jednu veliku produkciju Vila Mila, kade su se predstavili nadareni mladi gradišćanski Hrvati.

Na inicijativu željezanske biškupije se je organizirao veliki mišani zbor Pax et Bonum s sudioniki iz cijelog Gradišća (A,H,SK), ki su imali veliki koncert u Fileškoj crikvi na Advent 2016. ljeta.

U maju se planira prvo gradišćansko shodišće u Zagreb, kade će isti zbor od 150 ljudi nanovič nastupiti na svetoj maši u zagrebačkoj katedrali.

Na tamburaškom taboru smo se družili i spomenuli na Damira Mihovca Mikija, našeg starog dobrog prijatelja. Grupa Rouge, u kojoj igraju i divojke iz Koljnofa bila je 2 puta u BiH u Derventi. Prvi put na Posavskim večerima, a drugi put na Advenat.

Koncem ljeta smo bili u Bibinju, a s mladi smo još pogledali i varoše Čakovec i Varaždin.

Na tamburaškom festivalu u Markuševcu smo uživali u dobroj glazbi i nastupu naših mlađih, grupe Bondersölj.

Imali smo veliki 450. ljetni jubilej Sigetske bitke, pa smo zbog toga održali znanstveni skup i bili isto i u Sigetu pogledati ča su novoga postavili i kako su uredili park ugarsko-turskog prijateljstva.

T.S. Bondersölj je pri prošlogodišnjem mini nastupu u Kiseljaku veljek po izbori čestitao starom novom načelniku Mladenu Mišuriću Ramljaku.

Bili smo na hodočašću u Slavoniji. Pohodili Vukovar, Osijek, Đakovo, Našice, Aljmaš, Šaptinovce i Feričance.

Književni susreti su se organizirali po VIII. put i to s velikim uspjehom. Po prvi put su i književnici sudjelivali u interaktivnoj kazališnoj predstavni na tri jezika. Predstavu su pogledali i člani Lyons kluba iz Osijeka i bili su oduševljeni.

Prvi puta smo se uputili s malom delegacijom iz Gradišća u Vukovar da va jubilarnom ljetu pokažemo svoje poštovanje svim palim herojem i civilom Vukovara.

Imali smo otvaranje velike izložbe Pejacsevich u Šopronu a k tom smo izdali i knjigu s katalogom izložbe, ku smo predstavili na maloj konferenciji u Rejpál hiži početkom decembara.

Na kraju ljeta smo u suradnji s prof Jembrihom zahvaljuljuć Čakavskoj katedri Šopron i Matici hrvatskoj Šopron izdali u reprintu prošireno s vridni dodatki unikatno izdanje Vazetye Szigheta Grada, ka knjiga je do tada bila evidentirana kot ka se je zgubila. Ona je bila prezentirana i u Ozlju i u Koljnofu.

Organizirali putovanje Po staza naših starih 2017., pa znate pogledati kudaj smo sve bili. Naša dica su imala svoje prijatelje iz Kiseljaka i iz Buševca, a mlađi folkloraši su bili u Adventu nastupiti u Mičevcu. U Adventu su nas pohodili stari prijatelji iz Gračana. Primili smo delegaciju iz Rume i profesore iz Osijeka s Pedagoškog fakulteta.

Lipi program, koga je organizirala gradišćanska mladina Cvrčak, okupio je veliki broj nastupačev.

Va decembari je Savjet Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske imao svoju godišnju sjednicu u Vukovaru. Bili su nazočni i predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović i premijer Andrej Plenković s ministri i državnimi tajnikima.

Na otkrivanj spomen ploče Nikoli Zrinskom IV. u Eberavi jačili smo dijele iz opere Zrinski. On se je ovde po drugi put oženio.

Hrvatski bal je bio ovog puta zato znamenit, aš nam je veleposlanik Dr Gordan Radman Grlić prik dao poklon za dvojezičnu školu Mihovil Naković predsjednice Kolinde Grabar Kitarović.

Iskali i napisali smo staru toponimiju sela Koljnofa, ku ćemo vrijeda i prezentirati publiku.

Na Riječkom karnevalu je i ovo ljeto bilo prelijepo, a pred tim smo se vidili s naši prijatelji na Grobniku.

U školi su u marcijušu boravile dvi učiteljice iz područne škole Vukovina i pomagale našim učiteljicam u nastavi.

Gradićanska gala je bila po drugi put organizirana u Šopronu s velikim uspjehom.

Organizirali povjesno putovanje na frontu iz I. Svitskog boja na granicu Slovenije i Italije u dolinu rijeke Soče.

Križni put na Kalvariju kod Kisega ovo ljeto je pohodilo čuda Hrvatov iz Gradišća. Predvođeni s gospodinom Antonom Kolićem ovde smo zapravo završili naše putovanje na front iz Velikog boja.

Samo kratko opisati je dost dužičko, kade smo sve bili i ča smo vidili.

Ovoga ljeta ni obljetnica samo kravate nego i velikoga potresa u Dubrovniku istoga 1667. ljeta. On se je polako nanovič izgradio u baroknom stilu i takvoga danas otprilike poznamo. Malo kasnije 1676. ljeta je pogorio i Šopron pa je izgrađen isto u baroknom stilu.

Još moramo spomenuti nekoliko okruglih obljetnici. 500 ljet je prošlo od početka reformacije, 400 ljet od smrti Grgura Mekinicha, ki je rođen u Vipavi u današnjoj Sloveniji, kućemo još spomenuti u našem tekstu o I. Svitskom boju. Samo je prošlo 150 ljet od ugarsko-austrijske nagodbe i krunjenja Franje Josipa i Elizabete u Budimu 1867. ljeta.

U knjigi ćemo se spomenuti i na prije spomenutu veliku obljetnicu kravate u jednom članku i dati opis predviđenog putovanja Po staza naših starih.

u Koljnofu, 02. maja 2017.

Előszó

A Regionális Tanulmányok kilencedik kötetét tartja a kezében kedves Olvasó. Reméljük, hogy mint eddig is sok új témával ismerkedhet meg, illetve élvezheti a valóban nagy számú kép sokaságát és a képek segítségével végigkövetheti az elmúlt év történéseit. Próbálja elolvasni a horvát képaláírásokat, mivel reményem szerint sokszor meg fogja érteni azokat.

A 2016. év második fele és ez év eleje igen gazdagnak bizonyult ami a programokat illeti és sajnos csak egy ízelítőt fogunk tudni a képek segítségével is csak bemutatni, abból a gazdag ajánlatból, amiből szemezgethettünk, illetve az eseményekről, melyeken személyesen is részt vehettünk.

A Soproni Horvát Napok igen gazdag programjából a Bondesölj tamburazene kar és Váradi Albert közös koncertjét emelném ki, hisz soha nem látott produkció élvezhetünk a Liszt Ferenc Kultúr és Konferencia Központban. A nyári két évente rendszeresen Malomházán megtartott előadás igazi csemegének igérkezett. A király meztelel című musical több szalon futó története elkáprázta a közönséget. Szinte hihetetlen, hogy ez a kis falu mire képes és mennyire összetartó. Két kis panót is felállítottunk az esemény kapcsán, hisz VIII. Edward király az akkori divatdiktátor öltözékének több darabja is a gradistyei horvát Stefan Benczak nyakkendő gyűjteményét gyarapítja, de még Wallis Simpson fülbevalója is vélhetően hallotta és őrzi a titkot, hogy tudniillik, miért is mondott le a trónjáról ez a király.

Ez év tavaszán a nagybárándi kultúrajánló apropóján látogattuk meg a KU-GÁ-t, ahol egy nagyszerű kétnyelvű musical, a Vila Mila előadás élményével lettünk gazdagabbak. A fellépők minden saját nevelésű tehetséges fiatalok voltak, ami valóban példamutató.

A kismartoni püspökség kezdeményezésére múlt év őszén megalakult a Pax et Bonum vegyes kórus, mely minden ország (A,H,SK) gradistyei horvát énekesinek válogatottja. A Fülesen megtartott adventi koncertjükön részt vett maga a püspök illetve Horvátország külügyminisztere. Ez év májusában az első

gradistyei zarándoklat keretén belül Zágrábban a katedrálisban fogja ez a 150 tagot számláló kórus a misét énekelni.

A sikeresen megtartott tambura és tánctábor feszes programsorozatán belül megemlékeztünk a sokévi tanítóról, barátról, zenészről Damir Mihovec Mikiről.

A Rouge női tamburazenekar, melyben kópházi lányok is zenélnek tavaly két alkalommal volt vendégszereplésen Bosznia Hercegovinában. Idén pedig két nagy horvátországi fesztiválra is neveztek. Sok sikert kívánunk nekik.

A nyár végén Bibinjében voltunk vendégszereplésen, közben pedig a fiatalokkal meglátogattuk Csáktornyát és Varazsdot is. Varazsdon éppen a legnagyobb éves megmozdulásuk a Spáncirfeszt volt aktuális. Ezt augusztus végén sok tízezer embert megmozgató tíznapos rendezvény sorozatot melegen ajánlom mindenkinék, hisz Varazsd minden össze 180 km van tőlünk.

Hazafelé a markusevaci Tamburafeszt rendezvény sorozat fináléját tekinthetük meg, ahol a mi srácaink is felléptek.

A 2016. év a Zrínyiek éve volt. Megemlékeztünk a Szigetvári ostromról, mely alkalomból Sopronban is megrendeztünk egy tudományos konferenciát, valamint az előadókkal másnap meglátogattuk az újonnan átadott Magyar-török bártáság parkot és a felújított várat az új szoborral.

Nem sokkal később ott voltunk a szlavón erdő napjain Nekcsén is.

A kiseljak-i testvértelepülés választásai után zenénkre ünnepelt a közönség. Gratuláltunk a régi-új polgármesternek Mladen Mišurić Ramljak-nak, de előtte még egy avatás után Kópházán egy új utca kapta meg Kiseljak (olvasd: Kiszelyák) nevét.

Az októberben rendszeresen szervezett zarándoklat tavaly Szlavóniában lett megtartva. Ott voltunk a hős városban Vukováron, Eszéken, Nekcsén, Almáson, Gyakovárott, Feričanci-ban és Šaptinovci-ban is.

A Nemzetközi Írótalálkozó immáron VIII. alkalommal lett megrendezve nagy sikkerrel. Először szerepeltek az írók közösen a színészkekkel egy interaktív előadásban, mely mindenki számára új élmény volt. Az éppen akkor nálunk vendégeskedő eszéki Lyons klub tagjai a felejthetetlen este tapasztalatának birtokában térhettek haza. Elmondásuk szerint a régi horvát nyelven bemutatott producciókkal elbűvöltüket.

Tavaly volt az első alkalom, hogy gradistyei horvátok kis delegációja vett részt szervezetten a Vukovári emlékmenetben november 18-án. A 25 éve lezajlott döbbenetes és tragikus eseményekre emlékeztünk közösen. Sopronban novemberben megnyílt a Pejacsevich család képzőművészeti öröksége nevet viselő kiállítás, melynek megnyitóján nem volt szabad hely a Lábasházban. A meghitt légkörben

jól megfértek egymás mellett a dragonyosok, a huszárok, grófok és művészettörtenészek, valamint a három nyelv.

Jembrih professzor úrral együttműködve két soproni székhelyű egyesületünk a Csákáv katedra és a Matica hrvatska megjelentetett egy már elveszettnek hitt kis könyvet. A Vazetye Szigheta Grada nevű könyv reprint kiadásban, horvát fordításban, több érdekes kiegészítő szöveggel lett bemutatva a frangepán városban Ozaljban, illetve Kópházán.

Az idei Őseink nyomdokain szervezési munkái nem kis időt vesznek el. A mellékelt képeken követni tudják majd merre voltunk a 10 napiig tartó út megszervezése kapcsán.

Iskolásaink kollégáikat fogadták Kiseljak-ból illetve Bušavec-ből. Az Adventi időszakban a helyi már tradicionális koncertek mellett ellátogattunk Zágrábbá és Mičevecbe. A horvát főváros Adventje immáron második alkalommal lett a legattraktívabb egész Európában.

A soproni Adventre Gračani-ból érkeztek vendégeink. Itt voltak régi ismerőseink a szerémségi Rumából, valamint a kópházi Nakovich Mihály általános iskolában tett látogatást az Eszéki Egyetem Pedagógiai Tanszékének vezetősége.

A gradistyei fiatalok igen színvonalas találkozót szerveztek Horvátsidányban Tücsök (Crveni) néven.

A horvátországi Kormány külhoni horvátokért felelős tanácsadó testülete decemberi éves közgyűlését Vukovárott tartotta, melyen ott volt a horvát köz illetve politikai élet minden fontos személyisége.

Monyorókeréken (Eberau, ma Ausztria) lett megrendezve a Zrínyi év utolsó nagy megemlékezése. Itt a vár tövében a bicikliút melett egy háromnyelvű tábla jelzi ez után a szigetvári Zrínyi Miklós második házasságának helyszínét és a Zrínyiek nyugat-magyarországi tartózkodásának fontos évszámait. A kópházi januári horvát bál érdekessége volt, hogy a horvát nagykövet Gordan Radman Grlić átadta a horvát államelnök Kolinda Grabar Kitarović asszony ajándékát – a zágrábi katedrálist porcelánból, mely a Herendi manufaktúra munkája – iskolánknak.

A téli hónapot Kópháza régi topónimiájának kutatására fordítottuk. Reméljük eredményeinket még az idén meg tudjuk mutatni, hogy a több mint 100 még megmaradt kifejezés ne tűnjön el nyomtalanul.

A Rijekai karnevál mindig rejteget meglepetéseket. Így volt ez idén is. Első alkalommal néztük végig a felvonulást, mely a késő estébe torkollott. Az esti fények, effektusok valóban felejthetetlen élményt nyújtottak. Másnap Trakostyán a Draskovich család vára és Lepoglava pálos kolostora volt az úti cél hazafelé. A kolostor templomában nyugszik Mátyás király fia és unokája.

Sopronban immáron második alkalommal lett március elején megrendezve a gradistyei gála.

Megyénk horvát településeiről érkeztek fellépők. Régóta terveztük az I. Világháborús olasz front meglátogatását. Idén márciusban egy felejthetetlen út keretén belül barátaink segítségével látogattuk meg a szlovén és olasz helyszíneket. Csak a helyszínen döbben rá igazán az ember arra mérhetetlen szenvedésre, melyet az itt harcoló katonák elszenvedtek. Érthetővé váltak számunkra azok a naplók, melyeket a kópháziak írtak és egynéhányuk viselkedése, miszerint a megélt dolgokról még mesélni sem akartak.

A kőszegi Kálvária sokunk számára ismert. Idén a bőjti időszakban éppen az olasz út befejezéseképpen jártuk végig Dr Kolić vezetésével a stációkat, gondolva többek között az I. Világháborúban elhungarítottakra, elveszettekre.

Ebben az évben a nyakkendő nagy évfordulóját ünnepeljük, melyről egy háromnyelvű cikkben emlékezünk meg. Ugyanebben az évben 350 évvel ezelőtt földrengés döntötte romba Dubrovnikot, majd újraépítették a mai formában. Valami hasonló történt nem sokkal később Sopronban is, amikor az 1676-os tűzvész után a korábbi gótikus-reneszánsz város barokk ruhát öltött.

Meg kell még említenünk néhány fontos kerek évfordulót.

500 évvel ezelőtt kezdődött a Reformáció és 400 éve halt meg Mekinich György Keresztúron (ma Deutschkreutz, A), aki Vipava-ban született, mely települést még említeni fogjuk az I. Világháborús cikkünkben.

Még csak 150 éve történt meg az osztrák-magyar kiegyezés és Ferenc József, valamint Erzsébet megkoronázása Budán.

Tudom sok minden kimaradt, mint pl. a Szent Quirin zarándoklat Szombathelyre, a Máriacelli zarándoklat, sok megbeszélés és találkozó, de bocsássa meg az olvasó, hogy sajnos kevesen vagyunk a feladat pedig egyre több.

*Kívánva a jó szórakozást, Payrits Ferenc
Kópháza, 2017. május. 02.*

Vorwort

Liebe Leser/innen! Sie halten jetzt den neunten Band der Regionalen Studien in der Hand. Wir hoffen, Sie können jetzt auch wie bisher viele neue Themen kennenlernen, bzw. können Sie die vielen Fotos geniessen und mit Hilfe derer den Geschehnissen der letzten Jahre folgen. Versuchen Sie, auch die kroatischen Untertitel zu lesen, vielleicht werden Sie sie auch verstehen.

Das Jahr 2016 war sehr reich an Programmen, leider können wir Ihnen hier nur einen kleinen Überblick geben.

Aus den vielfältigen Programmen der Ödenburger Kroatischen Tage möchte ich hier das gemeinsame Konzert der Bondesölj Tamburaband und Albert Váradi hervorheben! Wir konnten eine bisher noch nie gesehene Produktion im Liszt Konferenz- und Kulturhaus geniessen. In Kroatisch Minihof wird sommers in jedem zweiten Jahr ein Vortrag organisiert, der auch heuer wieder von Bedeutung war. Die Story des Musicals „Der König ist nackt“ faszinierte das Publikum. Es ist kaum zu fassen, wozu diese kleine Gemeinde fähig ist und wie sehr sie zusammenhalten. Wir stellten zwei Pannos während diesem Ereignis auf, mehrere Kleidungsstücke des Königs und Modediktators Edward VIII. befinden sich darinnen in der gradistyaer Kroatensammlung des Stefan Benczak. Dazu der Ohrring von Wallis Simpson, er hörte angeblich das Geheimnis, warum der König abdankte.

Im Frühling dieses Jahres besuchten wir in Grosswarasdorf die KUGA, wo wir ein zweisprachiges Musical, die Vila Mila anschauten. Die Schauspieler waren alles begabte, einheimische Jugendliche, was sehr beispielgebend ist.

Auf Initiative der Eisenstädter Diözese wurde der gemischte Chor „Pax et Bonum“ gegründet, in dem Gradistyaer aus allen drei Ländern (A, H, SK) auftreten. Am Adventskonzert in Nikitsch nahmen der Bischof und der kroatische Aussenminister teil. Im Mai dieses Jahres wird dieser Chor, bestehend aus 150 Mitgliedern, die Messe in der Agramer Kathedrale singen.

Am erfolgreichen Tambura- und Tanzlager gedachten wir des Lehrers, Freunden und Musikers Damir Mihovac Miki.

Die Damentamburaband „Rouge“, in der auch Mädels aus Kolnhof auftreten, absolvierten voriges Jahr zweimal einen Gastauftritt in Bosnien-Herzegowina. Heuer möchten sie an zwei kroatischen Festivals teilnehmen. Wir wünschen ihnen viel Erfolg!

Ende des Sommers hatten wir einen Gastauftritt in Bibinje, dazwischen besuchten wir mit Jugendlichen Cakovec und Varasd. In Varasd fand eben die grösste Feierlichkeit, das Spáncirfest, statt. Ich empfehle allen diese 10tägige Veranstaltung, da Varasd nur 180 km von uns entfernt liegt. Auf der Rückfahrt besuchten wir das Tamburafest in Markusevac, wo unsere Jungs auftraten.

Das Jahr 2016 war auch das Jahr der Zrinyis. Wir gedachten der Belagerung von Szigetvár, aus diesem Anlass organisierten wir in Ödenburg eine wissenschaftliche Konferenz. Mit den Votragenden besuchten wir den ungarisch-türkischen Gedenkpark und die renovierte Burg mit der neuen Statue.

Bald danach waren wir in Našice, wo wir am „Tag des slawonischen Waldes“ teilnahmen.

Nach den Wahlen in der Partnergemeinde Kiseljak musizierte unsere Band. Wir gratulierten dem alten und neuen Bürgermeister Mladen Mišurić Ramljak. Kurz zuvor bekam eine neue Strasse in Kolnhof den Namen „Kiseljak“.

Wir pilgerten dieses Jahr auch nach Slawonien. Wir waren in der Heldenstadt Vukovar, in Osijek, Našice, Dakovo, Feričanci und Šaptinovci.

Das Internationale Schriftstellertreffen wurde nunmehr zum 8. Mal organisiert. Zum ersten Mal traten die Schriftsteller zusammen mit Schauspielern interaktiv auf, was für alle ein neues Erlebnis war. An diesem Abend waren die Mitglieder des Lions Clubs von Osijek bei uns zu Gast. Sie meinten, wir haben sie mit der alten kroatischen Sprache ganz begeistert.

Zum ersten Mal nahm voriges Jahr die Delegation der Gradistyaer am Vukovarer Gedenkmarsch teil. Wir gedachten der tragischen Ereignisse vor 25 Jahren. Im November wurde in Ödenburg die Ausstellung „Das künstlerische Erbe der Familie Pejachevich“ eröffnet. Bei der Eröffnung gab es keinen freien Platz mehr im Arkadenhaus. Im vertrauten Milieu unterhielten sich Dragoner, Husaren, Grafen und Kunsthistoriker in drei Sprachen.

Unsere zwei Ödenburger Vereine, die „Csákáv Katedra“ und „Matica hrvatska“ zusammen mit Professor Jembrih veröffentlichten ein kleines, bisher verloren gedachtes Buch. Die „Vazetye Szigeta Grada“ wurde kroatisch, mit mehreren interessanten Ergänzungstexten, in Ozalj in der Stadt der Frangepan und in Kolnhof präsentiert. Wir organisieren mit viel Zeitaufwand heuer auch das Program „Auf den Spuren der Ahnen“. Auf den beigelegten Fotos können Sie verfolgen, wo wir uns während der 10 Tagen aufhielten.

Unsere Schüler empfingen Schüler aus Kiseljak und Bševec. In der Adventszeit besuchten wir Agram und Mičevec. Der Advent in der kroatischen Hauptstadt wurde zum zweiten Mal der attraktivste dieser Art in Europa.

Zum Ödenburger Advent sind aus Gračani Gäste gekommen. Hier waren unsere alten Bekannten aus Ruma, weiterhin besuchte der Vorstand des Pädagogischen Lehrstuhls der Osijek University die Mihály Nakovich Grundschule.

Die Gradistyaer Jugendlichen organisierten ein sehr anspruchsvolles Treffen in Horvátsidány.

Der Beirat der kroatischen Regierung für Auslandskroaten hielt seine jährliche Vollversammlung in Vukovar, wo alle wichtige Persönlichkeiten des politischen und öffentlichen Lebens teilnahmen.

In Eberau wurde das letzte Ereignis des Zrinyi-Gedenkjahres organisiert. An der Burg, neben dem Fahrradweg, bezeichnet eine dreisprachige Tafel den Ort der zweiten Ehe von Miklós Zrinyi, außerdem die wichtigsten Daten des Aufenthaltes der Zrinyis in Westungarn. Ein Kuriosum des kroatischen Balles in Januar war, dass der kroatische Botschafter Gordan Radman Grlić ein Geschenk der Staatspräsidentin Kolinda Grabar Kitarović unserer Schule überreichte. Es stellt die Agramer Kathedrale aus Porzellan dar, ein Werk der Herender Manufaktur.

Die Wintermonate verbrachten wir mit der Forschung der Toponym von Kolnhofer. Wir hoffen, die Ergebnisse können wir bald veröffentlichen, damit 100 noch erhalten gebliebene Ausdrücke nicht verloren gehen.

Der Karneval in Rijeka birgt immer Überraschungen. Das war auch heuer so. Zum ersten Mal schauten wir dem Umzug zu, der bis zum späten Abend dauerte. Die abendlichen Lichter-Effekte waren tatsächlich unvergesslich. Am nächsten Tag, auf der Heimresa, besuchten wir Trakostyán, die Burg der Familie Draskovich und das Paulinerkloster in Lepoglava. In der Kirche des Klosters ruht der Sohn und der Enkelsohn von König Mathias.

In Ödenburg organisierten wir Anfang März zum zweiten Mal die kroatische Gala. Aus den kroatischen Gemeinden unseres Komitates traten zahlreiche Gäste auf. Lange schon planten wir einen Besuch der italienischen Front aus dem ersten Weltkrieg. Mit Hilfe unserer Freunde konnten wir den Besuch im März verwirklichen. Nur am Ort selbst wird es bewusst, wieviel Leiden die hier kämpfenden Soldaten ertragen mussten. So konnten wir die Tagebücher der Kolnhofer verstehen und erst jetzt verstehen wir, warum sie über die Geschnisse nichts erzählen wollten.

Die Kalvaria In Güns ist vielen bekannt. Heuer, während der Fastenzeit unter der Führung von Dr. Kolić zogen wir durch die Stationen, im Gedenken an diejenigen, die im ersten Weltkrieg gestorben sind.

Dieses Jahr feiern wir das grosse Jubiläum der Krawate, darüber können Sie einen dreisprachigen Artikel lesen. Vor 350 Jahren zerstörte ein Erdbeben Dubrovnik. Ähnliches, aber etwas später, passierte auch in Ödenburg, als nach dem Feuerbrand von 1676 die frühere gotische Stadt ein Barokkleid bekam.

Ich weiss, vieles konnte ich nicht erwähnen, wie z.B. die Sankt Quirin Pilgerfahrt nach Steinamanger, die Pilgerfahrt nach Mariazell, viele Besprechungen, Treffen. Verzeihen Sie uns liebe Leser, aber leider sind wir zu wenig, aber die Aufgaben werden immer mehr.

*Beim Lesen wünsche ich Ihnen viel Vergnügen! Ferenc Payrits
Kópháza / Kolnhof, den 2. Mai 2017*

Az Aranygyapjas Rend lovagja Verőczei gróf Pejacsevich Miklós lovassági tábornok

Bevezető

Az életrajzi lexikonok többségében gróf Pejacsevich Miklós lovassági tábornok aránylag bő szócikkel szerepel. A horvát eredetű, a család rumai ágából származó, katolikus vallású arisztokrata, Ferenc József császár és király bizalmas barátja, negyven éven keresztül teljesített szolgálatot a Habsburg birodalom hadseregeiben. Hadapróból, rendfokozati lépcsőket betartva lépett elő lovassági tábornoknak. Szakaszparancsnoki beosztásból indult el és Hadtestparancsnoknak neveztek ki szolgálata végén. Vezérkari tisztként hadsegédi feladatokat látott el, a császári- királyi katonai irodán. Szárnysegédje volt az uralkodónak 1871-től. Három hadjáratban vett részt, súlyosan sebesült, a jobb karját amputálni kellett. Megkapta az **Aranygyapjas Rendet**, a császári-ház legmagasabb kitüntetését.

Gróf Pejacsevich Miklós lovassági tábornok (1833–1890)

Ezredparancsnokként a legkorábban alapított cs. és kir. 9. „Liechtenstein” huszárezredet vezette. Ezredével 1866-ban a poroszok elleni ütközet-sorozatban állt helyt. Részt vett 1867. június 8-án, Budapesten, Ferenc József magyar királyá koronázásán.

Lovassági főfelügyelőként a lovasság harcászatának, kiképzésének, felszerelésének megújítását szorgalmazta. Beosztásából eredően több esetben ellenőrizte a Sopronban állomásoszó lovas alakulatokat. A cs. és kir. 2. dragonyos ezred névadó tulajdonosa 1883-tól. A tisztségebe történő beiktatása idején az ezred Sopronban, az új lovassági laktanyában települt, majd 1884-ben Wiener-Neustadtba helyezték át.

Budapesten, mint hadtestparancsnok, népszerűségnek örvendett. Jó viszonyt alakított ki a magyar királyi honvédség parancsnokaival, a Hadügymenisztérium vezetőivel. A cs. és kir. 2. dragonyos ezred tulajdonosaként, személye Sopronban is ismertté vált. Kiváló lovas és vadász, jobb karja nélküli rendszeresen lovagolt, vadászversenyeken is részt vett. Parancsnoki tevékenységét a lovasság hagyományainak megőrzése mellett a szükséges megújításokra, modernizálásra való törekvés jellemzte. Ferenc József császár és királlyal való bizalmas baráti kapcsolatát magas beosztásában a szolgálat érdekelben igyekezett felhasználni.

Gróf Pejacsevich Miklós lovassági tábornok, ugyanúgy, mint a család többi tagja, akik politikával is foglalkoztak, következetesen igyekeztek megvalósítani az osztrák, a magyar, a horvát érdekeket. Keresték a lehetőséget a mindenkor kompromisszumra, az egyeztetés hívei voltak.

A tábornok egyike azoknak, akik hozzáartoznak Sopron város hadtörténelméhez, bár a városban nem teljesített katonai szolgálatot. Személyét szélesebb körben is szükséges lenne megismertetni.

A Pejacsevich család

Pejacsevich család címere

Pejacsevich család eredetét a 13. század végétől, a délvidékről, a Kotromán dinasztia uralkodásának korából származtatják. Az 1650-es évektől Bulgáriából, a törökök ellen fellépő, és előlük Szlovéniába, Horvátországba menekülő, előkelő családok közül hamarosan kitűnnék. A **családfő**, Pejacsevich Mátyás (+1688) vezetésével érkezők birtokokat vásároltak Verőcze és Szerém vármegyében. Birtokaik védelmében a törökök ellen vezető szerepet vállaltak.

Pejacsevich Mátyás fiai közül III. Károly német-római császár, magyar király (uralkodott 1711–1740) Jánosnak grófi, Györgynek és Márknak bárói címet adományozott 1712-ben. Gróf Pejacsevich János (1666–1714) és báró Pejacsevich György (1655–1725) családja még az 1700-as évek elején, fiú ágon kihalt. Báró Pejacsevich Márk (1664–1726) mitrovicai birtoka a határőrvidék létrehozása után a megalakult határőrzredhez került, ezért kárpótlásként más területen kapott új birtokot. Pénzbeli megváltást is megítéltek részére, ebből vásárolta a verőcsei, a rétfalui, a rumai, és a torontáli birtokokat. A család így tovább gazdagodott.

Márk fia, János József (Eszék, 1710. 09.07. – Sopron, 1787. 03.10.) 1762. június 22-én rangemelés során grófi címet kapott (Liber Regius IL/190. oldal) Mária Teréziától (uralkodott 1741–1780). Mária Terézia koronázásakor Aranysarkantyús Vitézzé avatták. Katonaként Itáliában, Mantovában szolgált, kapitányi rendfokozatot ért el. Két esetben nősült. Első felesége Elisabeth von Petterson, e házasságból egy leány született. Második alkalommal bárósított eszéki polgári családból származó Frankoluky Anna Máriával kötött házasságot, melyből három fiú született. A grófi cím elnyerése után így három ág alakult ki. Zsigmond (1741–1866) a **rumai**, Károly (1745–1815) a **našici**, Antal (1749–1802) a **budai** ág alapítója.

Gróf Pejacsevich János József Sopronban halt meg és a Szent Mihály templom alatti kriptában temették el, feleségével együtt.

A budai ág

Az ág alapítója Pejacsevich Antal altábornagy, a Katonai Mária Terézia-rend lovagja. Eszéken született 1749-ben, anyja Frankoluky Anna Mária.

Iskolai tanulmányainak befejezése után katonának állt be tizennyolc évesen, mely az adott viszonyok között ez megszokott volt. A „Pálffy” vértes ezredbe lépett be 1767. év során. Itt hamarosan alhadnagyi rendfokozatot kapott, mivel megfelelő elméleti és katonai ismeretekkel rendelkezett.

A vértes ezredet 1682-ben alapította Mercy Claudius Ferdinand (1666–1734) altábornagy, 1723. okt. 12-től lovassági tábornok. Halála után az ezred tulajdonosi

tisztet erdődi gróf Pálffy (III) Károly (1697–1774) altábornagy kapta meg, aki lovassági tábornok lett 1754. okt. 26-tól.

Az ezredet létszámgondok miatt 1775-ben feloszlatták, a katonákat más ezredekhez helyezték át. Pejacsevich Antal a lovasezrednél kapitányi tisztségig lépett elő. A Haditanács 1773-ban nevezte ki őrnagynak és áthelyezte a cs. kir. 8. gradiskai határőr-ezredhez, zászlóaljparancsnoknak. A határőr-ezredet 1750-ben alapították. Az ezred részt vett a hétéves háborúban. 1757-ben Görlitz-nél, 1760-ban Landshutnál kerültek ütközetbe. Pejacsevich Antal zászlóaljával 1778–79-ben a poroszok ellen, a bajor örökösödési háború ütközeteiben került harcmezőre. Zászlóaljával a török elleni háborúban is részt vett.

Ezredesnek 1786-ban léptették elő és a cs. kir. 10. (1. báni) bánáti határőr-ezred parancsnokának nevezték ki. A határőr-ezredet, melynek tulajdonosa a mindenkorai horvát bán volt, 1745-ben alapították. Az ezred az osztrák örökösödési háborúban a Németalföldön került bevetésre. A hétéves háborúban, Prágában, Schweidnitznél harcolt. Az ezred I-II. zászlójával a török háborúban vett részt 1789–1791-es évek során. Gróf Pejacsevich Antal ezredes vezetésével, 1788. májustól az ezred feladata a Czero patak védelme, a török csapatok támadásainak elhárítása. A patak másik, török oldalán gabonatáblák álltak. A beérett termést az ezrednek sikerült learratnia és elszállítania egy holdfényes éjjel. A bravúros tett két célt szolgált. Megtisztította a terepet és élelmet szerzett saját csapatai részére. A következő napokban indultak a török támadások. A nagy erejű, nagyobb létszámú, főleg lovasság által végrehajtott török rohamokat visszaverte az ezred, és a kijelölt vonalat megtartották. Ezzel lehetőséget teremtettek a saját alakulataik előrevonására, saját támadások elindítására. Pejacsevich Antalnak, ezrede kiváló vezetéséért, az ellenség előtt tanúsított bátor magatartása elismeréseként 1790. dec. 19-én a **Katonai Mária Terézia-rend lovagkeresztjét** adományozták. (Promóció: 23.) A Rend odaítélése Ernst Laudon (1717–1790) tábornagy javaslatára történt. Cs. kir. kamarási méltósággal rendelkezett. *Tábornoknak 1793. jún. 27-én lépett elő.* Részt vett a francia elleni háborúban, dandárpáncsnoki beosztásban. Dandárpáncsnoki szolgálatot látott el Zágrábban a békekötés után.

Az uralkodó, II. Ferenc német-római császár, magyar király 1797-ben kinevezte főispánnak Pozsega megyébe. (Horvátország) Beiktatása 1798. május 21-én

Gróf Pejacsevich Antal
altábornagy (1749–1802)

történt. A beiktatási ünnepre a megye nemessége, a főispán Antal nevű fiának (1777–1838) kezdeményezésére zászlót készítetett. A zászló jelenleg Veszprémben, a Laczkó Dezső Múzeumban látható. (Leltári száma: 53.3.302) A főispáni hivatal mellett katonai viszonya is fennmaradt. **Altábornagynak 1801. ápr. 16-án neveztek ki**, majd hamarosan, 35 év szolgálat után nyugdíjazták. Verőczén halt meg 1802. február 25-én.

Felesége trakostyáni gróf Draskovits Borbála. Gyermekei: Antal (1777–1838), István (+ 1824), Borbála és Anna. Antal fia cs. kir. kamarási címet kapott, rövid ideig hadnagyként szolgált a cs. kir. hadseregen. Jankovitz Máriával házasodott, és három unokával gyarapították a grófi ágat. Teréz (1799–1877) férjhez ment. János (1803–1855) és Antal (1810–1862) fiú utód nélkül haltak meg. *A budai ág az alapító unokáinál, férfiágon kihalt.*

A našici ág

A našici grófi ág alapítója gróf Pejacsevich Károly. (Mantova, 1745. 11. 02. – Sopron, 1815.) Károly gróf Bécsben 1773-ban nősült, felesége báró Barbara Sanchez (1751–1783). A házasságból három fiú és három leány született. Felesége halála után Bécsből Sopronba költözött, ahol házat vett, telkekkel vásárolt. 1786-ban újra házasodott, második felesége monyorókereki és monoszlói gróf Erdődy Mária Eleonóra (1769–1840). Tőle két fiú és egy leány gyermeke született. A soproni Pejacsevich palota, ahol a gróf népes családjával élt, a mai Petőfi tér 5. számú ház. Tulajdonukban 1784–1920 közötti években volt.

A városban hosszabb ideig tartózkodó Habsburg főhercegek a palotát több esetben bérlelték ki. Ferdinánd Károly főherceg (1781–1850) altábornagy, a modenai herceg fia, 1801–1805 között Sopron város és az itt állomásozó hadosztály parancsnoka, kíséretével lakott a palotában. Ferdinánd Károly altábornagy a Mária Terézia-rendet soproni tartózkodása idején kapta meg. A városban a régi lovassági laktanyában a cs. kir. 3. „Albert Sachsen-Teschen hercege” vértes ezred állomásozott, gróf Radetzky Joseph ezredes parancsnoksága alatt. A franciák ellen az ezred 1805-ben a főherceg vezette hadosztályba beosztva indult a hadjáratba.

A palotát 1893. augusztustól Ottó Ferenc József főherceg (1865–1906) ezredes bérlelte. A cs. és kir. 9. „Nádasdy” huszárezred parancsnokaként érkezett Sopronba, családjával együtt. Beköltözése előtt kérésére a palotát felújították, átbútorozták. A munkák vezetését, ellenőrzését Princz Ferenc (1844–1920) városi tanácsos végezte. A főherceg elégedett volt a végzett munkával, Princz ta-

nácsosnak arany nyakkendőtűt adott ajándékba. Ottó főherceg 1896. jún. 27-ig élt Sopronban. A huszárezred parancsnoki tisztét átadta, tábor-noki előléptetése után Bécsbe távozott.

Gróf Pejacsevich Károly Sopronban halt meg 1815-ben. A Szent Mihály templom alatti krip-tában temették el. Második felesége a régi Szent Mihály temetőn kapott nyughelyet.

A második házasságából, Sopronban született *Ferdinánd* nevű fiával folytatódott a grófi ág, aki-nek szintén Sopronban született fia, gróf Pejacse-vich László (1824–1901) 1881–1883 között horvát bán volt. Lipót Rend nagykereszt kitüntetésben részesült.

Gróf Pejacsevich László fia, gróf Pejacsevich Tivadar (1855–1928) szintén betöltötte a horvát bán tiszttét 1903–1907 között, majd horvát-szlavón-dalmát tárca nélküli minisz-ternek nevezték ki 1913. júniusban. A Nagy Háború kezdetén Franciaországban internálták, így tiszttét betölteni nem tudta.

A našici ág túlélte a történelmi változásokat, *napjainkig fennmaradt*. A család tagjai többségében Európán kívül élnek. A családból érdemes megemlíteni gróf Pejacsevich Arthurt. (Zsombolya, 1845. 12. 31. – Felsőludány, 1899. 11. 30.) Katonai szolgálatot teljesített a cs. kir. 6. ulánus ezrednél. Részt vett az 1866. évi porosz hadjáratban, Hadi Éremmel tüntették ki. A cs. és kir. 9. „Liechten-stein” huszárezredhez 1869-ben helyezték át főhadnagyként. Valószínűsíthetően gróf Pejacsevich Miklós, akkor ezredes, ezredparancsnok kérésére. Kapitánynak 1874-ben lépett elő az ezrednél. Házasságkötése után őrnagyként 1881-ben lépett ki a hadseregből. Szécsény országgyűlesi képviselőjének választották. Felesége hidvégi Mikó Anna (1849–1909) grófnő. A házasságkötéstől a gróf Pejacsevich Mikó nevet használta. Našicben, a családi kriptában temették el.

Gróf Pejacsevich László
horvát bán (1824–1901)

A rumai ág

A rumai ágat gróf Pejacsevich Zsigmond (1741. 02. 11. – 1806. 04. 26.) alapította.

Házasságot Deschan Anna Máriával kötött, 1764-ben. Fia János Nepomuk (Našic, 1765. 05. 16. – Sopron, 1821. 02. 05.), aki Budán, 1792-ben házasságot kötött unokahúgával, verőczei Pejacsevich Máriával. (Ruma 1775. 11. 05. – Sop-

*Gróf Pejacsevich Zsigmond
(1741–1806)*

A város a hadseregtől átvette, felújítatta és az átvonuló katonai alakulatoknak tartotta fenn. A századfordulón végleg a városé lett. A két háború között Iparis-kolaként működött.

János Nepomuk Sopronban 1801. 06. 24-én újra nősült, daruvári Jankovich Katalint vette feleségül. Tőle öt fia és három leánya született.

A legidősebb fiú, Péter (Pozsony, 1804. 02. 20. – Bécs, 1887. 04. 15.) tanulmányait Pozsonyban, Bécsben végezte. Galántai gróf Eszterházy Franciskát

(1804–1875) vette feleségül, 1824-ben Pozsonyban. Tagja volt haláláig a Felsőtáblának, majd a Felsőháznak. Kőrös vármegye főispáni helytar-tóként tevékenykedett 1845–1848 között. Jelačić horvát bán elképzeléseivel nem értett egyet, inkább a magyar ügyet támogatta. Hosszabb ideig a bán katonákat állomásosztatott birtokán. Újra bekapcsolódott a politikai életbe 1857-től. Verőcze megye főispánja lesz 1857–1859 között, majd báni helytartó kb. 2 hónapon át. Ezt követően visszavonult rumai birtokára. Az uralkodó főispánnak nevezte ki Szerém megyébe 1865-ben, azt követően 1867–1869 között újra Verőcze megyébe helyezte át főispánnak. Szerepe volt az 1868. évi magyar-horvát kiegyezés létrejöttében. Kinevez-

Gróf Pejacsevich János Nepomuk (1765–1821)

ron, 1800. 02. 03.) E házasságból egy leánya született, Eleonóra (1793–1848), aki daruvári Jankovich Izidorhoz (1789–1857) ment férjhez.

Pejacsevich János Nepomuk Sopronban telket vásárolt 1808-ban és oda házat építetett. A mai Fövényverem u. 21. sz. alatti ház az utca legnagyobb építménye volt. Az örökösök 1830-ban eladták a Sopronba áthelyezett cs. kir. 48. gyalogezred részére. Itt alakították ki az ezred fiúnevelő intézetét. Az intézet Rusztra történő átköltözése után laktanyának rendezték át. Homokverem laktanya néven működött, a cs. kir. 48. gyalogezred tartalék zászlójála, majd a cs. kir. 49. „Hess” gyalogezred, 1860-tól a cs. kir. 76. gyalogezred katonái állomásosztak benne. Az épület állapota folyamatosan romlott, több helyen is kidőlt a fal.

ték 1871. februárban horvát-szlavon-dalmát tárca nélküli miniszternek. A beosztást 1876. februárig töltötte be. A miniszteri tisztet komori Bedekovich Kálmán (1818–1889) vette át.

Pejacsevich Péter cs. és kir. kamarási címet 1836-ban, belső titkos tanácsosi címet 1881-ben kapott. *Kitüntették 1852-ben a Lipót Rend lovagkeresztjével, 1859-ben a Vaskorona Rend 1. osztályával. A császár és király 1881-ben az Aranyakgyapjas Rendet* adományozta részére. Házassából három fiú és egy leány született.

Rétfalui birtokára vonult vissza, gazdálkodással foglalkozott miniszteri felmentése után. Bécsben halt meg 1887. április 15-én, Rétfalun temeték el.

Pejacsevich László valószínűleg Pozsonyban született 1807. április 20-án és Eszéken halt meg 1882. március 25-én. Gazdálkodással foglalkozott a családi birtokon. Házasságot nem kötött, utódja nem született.

Pejacsevich Sándor Pozsonyban született 1808-ban. Tanulmányai befejezése után húszévesen lépett be a cs. kir. 9. „Frimont” huszárezredbe, ahol 1829-ben alhadnagy, 1833-ban főhadnagy Pardubitzében, gróf Ladislaus Wrbna ezredes parancsnoksága alatt. Áthelyezték a cs. kir. 5. „Radeczky” huszárezredbe, ahol kapitány, századparancsnok, majd 1840-től őrnagy, osztályparancsnok. A szardíniai kiráytól megkappa a Szent Móricz és Lázár Rend lovagkeresztjét. Szinte évente előlépett. 1847-ben alezredes, 1848-ban ezredes és az 5. „Radeczky” huszárezred parancsnoka, miután Mészáros Lázár ezredest a megalakult magyar kormány hadügyminszterének nevezte ki az uralkodó. **Tábornoki rendfokoza-tot kapott 1849. 07. 22-én.** Ezt követően dandárparancsnokként vett részt az itáliai hadjáratban.

Bécsben nőszült meg 1850. június 12-én, felesége Auróra Guadini (1831–1898) grófnő. Házassából utód nem született. Bécsben, 1852. november 20-án hunyt el.

Pejacsevich Pál Rétfalun született 1813. szeptember 9-én és 1907. február 2-án, Podrogon nevű helységben halt meg. Lovas kapitányként szolgált a cs. kir. hadseregeben. Sopronban házzal rendelkezett. Megházasodott 1850. 07. 15-én. Felesége Albina Hilleprand-Prandau (1830–1852) két év múlva meghalt. Másodszor nem nőszült meg, utódai nem születtek. Felesége halála után többnyire Buda-

Gróf Pejacsevich Péter
(1804–1887)

*Gróf Pejacsevich Pál
(1813–1907)*

pesten élt, házat építetett. A podgorácsi birtokán gazdálkodott haláláig. Tagja volt a Felsőháznak, de közleti tevékenységet nem folytatott.

Pejacsevich Márk 1818. november 18-án született Rétfalun és Budapesten hunyt el 1890. január 11-én. Pozsonyban vette feleségül bethlenfalvi Bethlen Hermina grófnőt. A házasságból négy leánya született. (Katalin, Ilona, Kruvelka, Jolán) Gazdálkodással foglalkozott, a politikai életbe ritkán kapcsolódott be. Tagja volt a Felsőháznak, elnöke a Fonciére Biztosító társaságnak.

Pejacsevich Mária Rétfalun született 1811. április 20-án és 1883-ban halt meg. Rétfalun ment férjhez 1836. ápr. 20-án, gróf Althan Ferdinand (1808–1890) lovaskapitányhoz. Gróf Althan Ferdinand ezredesként, a cs. kir. 6. „Wrbna” könnyű

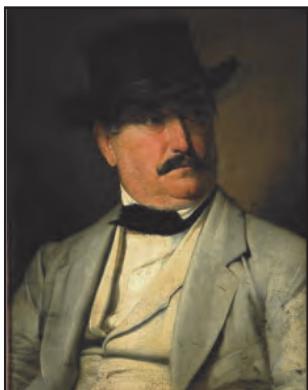
lovasezred parancsnoka volt. Részt vett az 1848–49-es magyarországi hadjáratban. Császári királyi kamarás, a 2. osztályú Vaskorona Rend, a Lipót Rend lovagkereszt, a hadidíszítményes Katonai Érdemkereszt tulajdonosa. Az orosz cártól a Szent Vlagyimir Rend 4. osztályú kitüntetését kapta. Tábornoknak előlépett 1852. 09. 16-án. Az Arcieren-Leibgarde (Íjász Testőrség) alhadnagyaként teljesített szolgálatot. Nyugdíjazták 1867-ben.

Pejacsevich Júlia Rétfalun született 1815. március 3-án és Freiwaldenben hunyt el 1861. május 29-én. Férje báró Rudolf Palm (1813–1891).

Pejacsevich Klementina 1817. április 17-én született Rétfalun, Linzben halt meg 1899. január 1-jén. Férje gróf Althan Mihály Gusztáv (1807–1864).

Gróf Pejacsevich Péter gyermekei:

Házasságkötése után (1824) Rétfalun született *Adolf* nevű fia, 1825. május 15-én. Császári királyi kamarási címet viselt, gazdálkodással foglalkozott. Gróf Schaafgotsche Ágotát (1829–1920) vette feleségül. Gyermekük nem született. Meghalt 1860. április 25-én, Rétfalun, a családi kápolnában helyezték el.

*Gróf Pejacsevich Márk
(1818-1890)*

Leánya Ludwiga Borbála Pozsonyban született 1826. május 20-án, férjhez ment gróf Hugó Eltz (1817–1846) földbirtokoshoz 1846-ban. Az első férj halála után újra férjhez ment gróf Carl Eltz-hez, volt férje testvérehez. Vukováron halt meg 1889. július 20-án.

László Budapesten született 1828. november 11-én. Tanulmányai befejezése után a cs. kir. 1. „Császár” dragonyos ezredbe lépett be és hamarosan hadnagyi rendfokozatot kapott. Dragonyos kapitányként Károly Lajos főherceg (Bécs, 1838 – Bécs, 1896), a császár testvérének főudvarmesteri tiszttét látta el. Császári és királyi kamarás, valóságos belső titkos tanácsos. Őrnagyként lépett ki a hadseregből, és tiszti rendfokozatának megtartásával helyezték szolgálaton kívüli állományba. A császár és király kitüntette a Szent István Rend lovagkeresztjével, a Lipót Rend nagykeresztjével. Az orosz cártól az 1. osztályú Szent Anna Rendet gyémántokkal és az 1. osztályú szent Szániszló Rendet kapta meg. A porosz császár a Vörös Sas Renddel és az 1. osztályú porosz Korona Renddel, a spanyol király az Izabella Rend nagykeresztjével tüntette ki.

A horvát Országgyűlésben képviselő, a Főrendi Ház tagja. A rumai hitbizomány birtokosa, több Felügyelő Bizottságban érdekelte. A Birodalom érdekeinek képviselője, császárhű, de a horvát ügyek szószólója.

Aranygyapjas Renddel 1908-ban tüntették ki. (Száma: 1167) Bécsben hunyt el 1916. január 3-án, Rétfalun temették el.

Bécsben nősült, 1857. 06. 20-án, felesége Mária Theresia Czernin von und zu Chudenik (1829–1916). Egy fia és négy leánya született. Miklós fia két évesen halt meg, leányai: Franciska, Karolina, Mária Theresia, Mária Anna férjhez mentek.

A Pejacsevich család rumai ága 1916-ban férfiágon kihalt.

Gróf Pejacsevich Péter és Eszterházy Franciska grófnő legkisebb gyermekeként született **Miklós**, 1833. július 22-én. Két fiú testvére nyolc, illetve öt évvel volt nála idősebb.

*Gróf Pejacsevich László
(1828–916)*

Gróf Pejacsevich Miklós tanulmányi évei

Gyermekkora elsősorban nevelőivel, anyja felügyelete mellett telt el. Elemi iskoláit a főúri családokban megszokottan, házitanítók irányításával végezte és vizsgáznia kellett év végén. Tízévesen Pozsonyban kezdte a gimnáziumot, majd Bécsben folytatta a tanulást. A bécsi iskolaévek során került azon arisztokrata gyerekek közé, akik Ferenc József főherceggel együtt játszhattak és katonai képzésben is részt vehettek. Ritter Franz Hauslab ezredes vezetésével vívtak, lovagoltak, részt vettek a simmeringi síkon katonai alsó-parancsnoki ismeretek oktatásában. Ritter Franz Hauslab (1798–1883) 1843–1848 között a reménybeli uralkodó tanára, a bécsi hadmérnöki ezred beosztottja. Tanított a Katonai Akadémián. Tábornoknak 1848. 06. 21-én lépett elő. Dandárt vezényelt 1849. aug. 5-én Szőregnél, aug. 9-én Temesvárnál. Kiemelkedő tevékenységeért megkapta 1850-ben a Katonai Mária Terézia-rendet. Előléptették altábornagynak 1849. okt. 16-án, táborszernagynak 1865. december 29-én. A Katonai Földrajzi Intézetben dolgozott nyugdíjazásáig. (1868. máj. I.)

A cs. kir. 9. „Miklós” huszárezred 1845. máj. 16-tól 1847. máj. 15-ig Bécsben állomásoszott. A lovaglást, a katonai alapképzést a huszárokkal együtt ismerték meg. A lovas oktatást Gáspár András 1. osztályú huszárkapitány, az ezred egyik legjobb lovastisztje vezette.

Gáspár András (Kecskemét, 1804. 11. 23. – Bihar, 1884. 09. 05.) a cs. kir. 9. „Frimont” huszárezredbe 1821-ben állt be. Négy év szolgálat után, 1825. 07. 26-án tizedesnek lépett elő. Őrmester lett 1830. 07. 16-án. Egy év múlva,

elöljárói javaslatára, 1831. 07. 29-én hadnagy rendfokozatot kapott. Az ezred egyik legjobb lovastisztje. Lovagló tanfolyamot vezetett Prágában 1843-ban, majd 1845–47 között Bécsben tanította a lovakkal való bánásmódot. Az 1848-as délvidéki cselekményekben történő aktív részvételle után 1848. október 8-tól őrnagy lett. A Honvédelmi Bizottmány a szabadságharc kezdetén, soron kívül, 1848. nov. 26-án kinevezte ezredesnek.

A 9. „Miklós” huszárezred parancsnoka, tábornok 1849. április 2-től. A 3. osztályú Érdem Jel tulajdonosa. Szolgálaton kívüli viszonyba került 1849. ápr. 26-tól, mivel a Függetlenségi Nyilatkozattal nem értett egyet. Aradon 10 évre

Gáspár András tábornok
(1804–1884)

ítélték, 1850-ben kegyelemben részesült. Országgyűlési képviselő 1868–1875 között. A Központi Honvéd Egylet elnöke.

Pejacsevich Miklós lovás kiképzése a cs. kir. 4. „Sándor” huszárezrednél folytatódott. Ebben az időben került közelí viszonyba a leendő császárral, egyike volt azon néhány fiatal arisztokratának, akivel tegező viszonyban állt, bizalmas barátnak tekintette. Ferenc Józsefhez fűződő kapcsolatáról konkrét dokumentum kevés található, de következtetni lehet, hogy a bizalmas viszony ténylegesen fenn állt. Az itt eltöltött időszak nagyban elősegítette, befolyásolta a katonai pályához való vonzódását.

Gróf Pejacsevich Miklós katonai pályájának kezdeti évei

Tizenhat évesen, iskolái befejezése után lépett be a Habsburg Birodalom hadseregébe, 1849-ben. Testvére, László ekkor a cs. kir. 1. dragonyos ezredben teljesített szolgálatot, mint hadnagy. Pejacsevich Miklós huszár akart lenni. A Birodalom hadseregében Itáliában a cs. kir. 5. „Radeczky” és a cs. kir. 7. „Reuss-Köstritz” huszárezred harcolt gróf Radetzky József tábornagy hadseregében. A többi huszárezred a magyar kormány irányítása alatt állt és harcban állt a császári erőkkel. A Lodi-ban állomásoszó, cs. kir. 5. huszárezrednek ekkor nagybátyja, gróf Pejacsevich Sándor ezredes volt a parancsnoka. Itália messze volt, ezért 1849. március 26-án a cs. kir. 6. „Wrarna” könnyű lovasezrednél jelentkezett, itt hadapródnak nevezték ki. A cs. kir. 6. könnyűlovas ezredet 1793. február 1-jén a francia csapatuktól átállt Saxe huszárezredből alapították meg, mint új dragonyos ezredet. Könnyű lovasezrednek 1802-ben szervezték át, 1851-től cs. kir. 10. ulánus ezredként, majd 1873-tól cs. és kir. 16. huszárezredként álltak hadrendbe. Az ezred 1917-től cs. és kir. 16. „Zita” császár és királyné huszárezred néven volt ismert a Monarchia megszűnéseig.

A cs. kir. 6. könnyű lovasezredhez történt felvételét megkönnyítette, hogy nagynénje, gróf Pejacsevich Mária férje, gróf Althan Ferdinánd ezredes, cs. kir kamarás volt az ezred parancsnoka. Az ezred parancsnoki tiszttét 1849–1852 között töltötte be. Az ezred 1846–47-ben Magyarországon, Peremartonban állomásoszott. Ekkor Pejacsevich Miklós iskolaszünetben, látogatásai alkalmával találkozott gróf Althan Ferdinánd ezredessel.

Az ezred 1848–49-ben a magyarországi hadműveletekben vett részt, többségében a császári főszereghez beosztva.

Gróf Pejacsevich Miklós hadnagyi kinevezését 1849. május 26-án kapta, melyhez valószínűleg az ezred tulajdonos, gróf Wrarna von Freudenthal Ladislaus altábornagy (1795–1849) jóváhagyása is kellett.

Gróf Wrbna Ladislaus a cs. kir. 9. huszárezredet vezényelte 1829—1834 közt. I. Miklós orosz cártól, az ezredtulajdonostól, ezredparancsnokként, majd tábornoki rendfokozatban a Szent Anna Rend 1. osztályú, a Szent Szániszló Rend 1. osztályú, a Fehér Sas Rend nagykereszt, a Szent Vlagyimir Rend 3. osztályú kitüntetésekkel kapta. Tulajdonosa volt a portugál Cristus Rendnek, a francia Szent Lajos Rendnek és a szicíliai Szent György Rendnek is. Császári-királyi kamarási címet és Hadtestparancsnoki kinevezést kapott 1849. év elejétől. A kápolnai ütközet után hadosztály-parancsnoknak minősítették vissza, majd Verona városparancsnoki beosztásba helyezték.

Pejacsevich Miklós a délvidéki hadjáratban már az ezredénél volt, de nem állapítható meg, hogy részt vett-e ütközetben egy adott szakasz parancsnokaként, vagy ezredtörzs beosztottaként. Az 1850. évre kiadott sematizmusban az ezrednél – ekkor már cs. kir. 6. „Clam-Gallas” könnyűlovas ezred – hadnagyi rendfokozatban van feltüntetve. Főhadnagyi rendfokozatba 1850. év elején lépett elő és áthelyezték a cs. kir. 1. „Császár” huszárezredhez szakaszparancsnoknak. Az 1851. évi sematizmusban a tizenhat főhadnagy között a harmadik helyen rangsorolták.

Az 1. „Császár” huszárezredet 1756-ban herceg Lotharingiai Ferenc – Mária Terézia császár és királynő férje – alapította. Tulajdonosa a mindenkorai császár. Az ezred tisztei öt Katonai Mária Terézia-rendet kaptak a háborúk során. Prossnitzban szervezték újjá 1849-50-ben. Parancsnokának erdői gróf Pálffy Mór ezredest neveztek ki. (Vöröskő, 1812. 07. 12. – Kaltenleutgeben, 1897. 09. 24.) Gróf Pálffy az 1848-49. évi hadjáratban előbb herceg Windischgrätz Alfréd tábornagy, majd Haynau Julius tábornagynak személyi segédtisztjeként teljesített szolgálatot. A Szent István Rend kiskereszt, 2. osztályú Vaskorona Rend, a Lipót Rend nagykereszt tulajdonosa. Tábornoknak 1855-ben, altábornagynak 1859-ben nevezték ki. Az Aranygyapjas Rendet 1889-ben kapta meg. (Száma: 1087)

Gróf Pejacsevich Miklós elvégezte a kötelező tanfolyamokat, kiváló lovasá vált. Részt vett 1851-ben az Olmütz melletti hadgyakorlaton, ahol négy huszárezred: a cs. kir. 1. „Császár”; a cs. kir. 3. „Bajor nagyherceg”; a cs. kir. 6. „Württemberg király” és a cs. kir. 9. „Liechtenstein” huszárezredeket hadosztály kötelékben bemutatták hadrafoghatóságukat Ferenc József császár és I. Miklós orosz cár előtt.

A gyakorlat után visszatérve előlépett 1851-ben 2. osztályú kapitánynak, majd 1854-ben 1. osztályú kapitánynak. Századot vezényelt, távollétében helyettesítette az osztályparancsnokot. Gróf Schaafgotsche Hugó ezredes, ezredparancsnok kiváló minősítést adott tevékenységéről.

Gróf Schaafgotsche Hugó (1812–1888) cseh főnemes, a katonai szolgálatot a cs. kir. 3. huszárezrednél kezdte, és 1847-ben lépett elő őrnagynak. A huszár-

ezredek újjászervezésekor a cs. kir. 1. huszárezred alezredese, majd a cs. kir. 9. huszárezred másodezredese. A cs. kir. 1. „Császár” huszárezred parancsnokának 1853-ban nevezték ki. Tábornok 1859. 04. 17-én, és csaknem negyven év szolgálat után, 1860. jan. 1-én nyugdíjazták.

Gróf Pejacsevich Miklós törzstiszti szolgálata

Gróf Pejacsevich Miklós 1. osztályú kapitány elvégezte a hadosztály tiszti tanfolyamot. Áthelyezték a vezérkar állományába 1856-ban. (Armee Stab; Adjutanten Corps) A parancsnok: gróf Grünne Karl (1808–1884) lovassági tábornok.

Uralkodói hadsegéd beosztásba került. Órnagynak 1858-ban lépett elő és ki-nevezték főhadsegédnak. Ferenc József császár közvetlen környezetébe beosztva vett részt az 1859-es háborúban a franciaik, a piemontiak ellen. A teljes hadjárat ideje alatt Itáliában, az uralkodó mellett tartózkodott.

Az orosz cár kitüntette a Szent Szániszló Rend 2. osztályával, a Württemberg kiráylától az 1. osztályú Frigyes Rendet kapta meg. A főhadiszálláson feladata a császár, a legfőbb hadvezetés utasításainak továbbítása a Hadtest-parancsnokok irányába, illetve ellenőrizhette azok végrehajtását. Konkrét ütközetbe nem került-hetett. A vezérkarban, a tábornokok között ismertségre tett szert.

A háború befejezése után az alakulatok visszatértek a béke helyőrségeikbe. A felduzzasztott főhadiszállás tisztei részben csapatszolgálatra kerültek visz-sza. Gróf Pejacsevich Miklóst a cs. kir. 1. „Civalart” ulánus ezredhez, osztály-parancsnoknak nevezték ki 1860-ban. Parancsnoka: Adolf von Mengen ezredes (1813–1905). Az ulánusoknál alig fél évet szolgált. 1861. jan. 27-én előlépett al-ezredesnek és Klagenfurtba, a cs. kir. 11. „Württemberg király” huszárezredhez helyezték át. Osztályparancsnok, ezredparancsnok helyettes beosztást töltött be.

Az ezred parancsnoka agteleki Bujanovics August. (Habszán, 1818. 10. 14. – Wien, 1894. 10. 09.) Bujanovics 1835. októbertől szolgált a Habsburg Birodalom hadseregében, a cs. kir. 2. könnyűlovas ezredben. Az újjászervezett cs. kir. 9. „Liechtenstein” huszárezredben 1849. 11. 13-tól 1. osztályú kapitányi kinevezést kapott. Ezredesnek 1858. 05. 05-én lépett elő és kinevezték a cs. kir. 11. huszárezred parancsnokának. Részt vett az itáliai hadjáratban 1859-ben. Tábornoknak 1866. jún. 24-én léptették elő. Császári-királyi kamarási címet kapott és a Magyar Királyi Testőrséghez helyezték át.

A cs. kir. 9. „Liechtenstein” huszárezred élén

A császár jóváhagyása után a Hadügymenisztérium 1864. február 19-én ezredesnek léptette elő Gróf Pejacsevich Miklóst és kinevezte a dán hadjáratban részt vevő cs. kir. 9. „Liechtenstein” huszárezred parancsnokának.

Az ezred a dániai hadjáratra vezényelt Hadtest (parancsnoka: báró Ludwig Gablenz altábornagy) lovas-dandárjának (dandárparancsnok: Báró Dobrzensky

*Gróf Pejacsevich Miklós
ezredes, 1864-ben*

Antal tábornok, vezérkari főnök: gróf Üxüll-Gyllenband Sándor kapitány) részeként tartózkodott a hadműveleti területen. Az ezrednek báró Baselli von Süßenberg Vilmos ezredes volt a parancsnoka 1859-től. Vértes tisztként kezdte katonai szolgálatát, őrnagyként került át a huszártisztit állományba. Az orosz cár a 2. osztályú Szaniszlá Renddel tüntette ki 1855-ben. Ezredparancsnoksága alatt a lovas kiképzést, a lovagló tudás magas szintre emelését tartotta fontosnak. A dán hadjáratból, 1864. febr. 14-én került nyugdíjas állományba.

Az új ezredparancsnoknak a dán hadjárat befejezésével a visszatelepülés szervezése, az eredmények, a hiányosságok összegzése, a tisztek és legénység jutalmazása volt a feladata. Az ezredből három tiszt Katonai Érdemkeresztet, tíz tiszt Legfelsőbb Dicséretet kapott. A legénységi állományból 1. osztályú Vitézségi Éremmel 6 főt, 2. osztályú Vitézségi Éremmel 10 főt tüntettek ki.

Az ezred visszatért Pardubitzba, felkészült a Magyarországra történő áttelepülésre. Új helyőrségnek Pozsony mellett, St. Georgen települést jelölték ki. Az osztálytörzsek és a századok a környező falvakba kerültek. Az új állomáshelyen az altisztit állományt felülvizsgáltatta.

A magyar nyelvet nem beszélő, német és cseh származású altiszteket dragonyos és ulánus alakulatokhoz helyeztette át. A magyar származású huszár állományból neveztek ki új altiszteket.

A poroszok elleni háborúba 1866. június elején már új helyükön indultak. Az ezredet báró Edelsheim Gyulai Lipót tábornok, a Katonai Mária Terézia-rend lovagja vezette könnyűlovas hadosztály 1. dandárjába osztották be. (Dandárparancsnok: Báró Appel János ezredes) Társezrede a dandárban, a cs. kir. 2. „Windischgrätz” dragonyos ezred (parancsnoka: Ludwig Fürst zu Windisch-Grätz ezredes). A dandárhoz tartozott a 4/XI. lovagló tüzér üteg.

A cs. kir. 9. huszárezred parancsnoki állománya a hadjáratba induláskor (1866. június):

Ezredparancsnok: *verőczei gróf Pejacsevich Miklós ezredes*

Ezred-segédtiszt: rövidi Maxon Lajos főhadnagy

Hadbfőrő: Johann Mihajlovics kapitány

Élelmezési tiszt: Bauer Rudolf hadnagy

Káplán: Canfalik Bartalomus

Orvos: dr. Katz Fülöp

I. osztály parancsnoka: Smagalsky László alezredes

1. század parancsnoka: gróf Stockau Georg 1. osztályú kapitány

3. század parancsnoka: Krénosz Károly 1. osztályú kapitány

4. század parancsnoka: gróf Lamberg Fülöp 1. osztályú kapitány

II. osztály parancsnoka: Franz Ponz von Panz őrnagy

5. század parancsnoka: nemes Zaitsek Károly 1. osztályú kapitány

6. század parancsnoka: Donner János 1. osztályú kapitány

Tartalékként visszamaradt a 2. század, parancsnoka: Hüttinger József 2. o. kapitány

Az ezredtől a hadosztály-parancsnok mellé vezényelték hadsegédnek potissjei lovag Czveits Sándor 1. osztályú kapitányt, a dandárparancsnoksághoz Lux Sándor hadnagyot helyezték át ideiglenesen élelmezési tisztnak.

A dániai hadjárat századparancsnokai közül csak a Sopronban született Krénosz Károly 1. osztályú kapitány maradt meg beosztásában a poroszok elleni hadjárat során.

Krénosz Károly (1829–1902) 1848-ban lépett be a cs. kir. 9. „Miklós” huszárezredbe, ahol főhadnagyként harcolt a szabadságharc idején. A huszárezredek újjászervezése során a cs. kir. 9. „Liechtenstein” huszárezredbe sorozták be 1849-ben. Az ezredben 1850-ben hadnagy, 1863. júl. 22-én 1. osztályú kapitánynak lépett elő. A königgrätz-i ütközet után, 1866. jún. 19-én őrnagyi kinevezésben részesült és a Katonai Érdemkereszttel tüntették ki. Alezredesként 1859. máj. 1-től ezredparancsnok helyettes. A cs. kir. 4. „Edelsheim Gyulai” huszárezred parancsnoka 1873–1879 között. Tábornok 1873. május 1-jén. Dandárparancsnok Brünnben, majd hadosztályparancsnok Lembergben. Altábornagy 1883. nov. 1-jén. Nyugdíjba 1887. aug. 1-jén került, harmincnyolc év szolgálat után.

Az ezred 6. századának parancsnoka, Donner József (1829–1877) is soproni születésű. A cs. kir. 9. „Miklós” huszárezredbe 1848 szeptemberében lépett be. A szabadságharc során hadnagynak lépett elő 1849. aug. 10-én. A cs. kir. 9. „Liechtenstein” huszárezredbe sorozták be 1849. októberben és 1852. jan. 10-én

léptették elő hadnagynak. A központi lovas-iskolában lóismeretet és lovaglást, vívást tanított. A porosz háború alatt bevonult az ezredhez, ahol 1. osztályú kapitányi rendfokozatot kapott 1866. jún. 30-án és századparancsnoknak nevezték ki. A háború után Legfelsőbb elismerést kapott, a Magyar Királyi Testőrséghez helyezték át lovagló és vívó oktatónak.

Az ezred felvonulása a hadműveleti területre különösebb esemény nélkül megtörtént. Elfoglalták a számukra kijelölt terepszakaszt, fegyver és lóápolást folytattak, karbantartották a felszerelést, gyakorolták a várható feladatok vérehajtását. A könnyűlovas hadosztály a porosz alakulatok mozgásának, elhelyezkedésének, létszámának felderítésére kapott parancsot. Az ezred első harci cselekménye során, június 24-én Langenbrucknál az 1. század parancsnoka, gróf Stockau Georg kapitány megsebesült. Helyére a hadosztály törzstől gróf Chotek Ottó kapitány érkezett. Jičín mellett, június 29-én már nagyobb ütközet zajlott le a porosz lovasokkal. A cs. kir. 9. huszárezred mellett a cs. kir. 10. huszárezred vett részt a harci cselekményben. Az ütközetben megsebesült az ezredparancsnok, gróf Pejacsevich Miklós. Az ezredes kardot tartó, jobb kezét lövés érte, a kardját kiejtette kezéből. Segédtisztje elszorította karját könyök alatt. Az ezredparancsnokságot átadt helyettesének és kísérő huszárjaival a kötözőhelyre ment, ahol ideiglenesen ellátták. A segédhelyen több sebesült huszárral együtt fogásba esett. Ezen a napon sebesült meg Schleisinger András főhadnagy és Lewetzow Frigyes főhadnagy is. A sebesülten fogásba esett ezredesnek a porosz király felajánlotta, hogy becsületeszóra elengedik. Azt a feltételek szabták, hogy ebben a háborúban a továbbiakban nem vesz részt. A kedvezményt elutasította. Kórházba került. A súlyos sebesülése miatt jobb alkarját, csukló felett amputálni kellett.

A háború befejezése, a békekötés – 1866. július 26. – után szabadult a fogásából. Sebe üszkösödött, ezért hazatérése után újabb operációt kellett végrehajtani. Jobb karját könyökön felül amputálták. Fél karral katonai pályafutásának folytatása nehézségekbe ütközött. A fiatalkori barát, Ferenc József császár segítette ki. A császártól engedélyt kapott és a hadseregen maradhatott, nem helyezték nyugdíjba. Felgyógyulás után visszavette ezredének parancsnoki beosztását Smagalsky László alezredestől, akit rövidesen a cs. és kir. 6. huszárezredhez helyeztek át parancsnoki beosztásba.

Az ezred vezetéséért, a helytállásért gróf Pejacsevich ezredes megkappa a 3. osztályú Vaskorona Rendet hadidíszítménnyel. Ugyanezt a kitüntetést kapta Smagalsky László alezredes, aki ezredesének sebesülése után átvette a parancsnokságot, harcolt Königgrätznel, a lovas ütközetben. Az ezredből 8 fő tiszt Katonai Érdemkeresztet, 3 fő tiszt Legfelsőbb elismerést kapott. A legénységi állományból 3 fő Arany Vitézségi, 6 fő 1. osztályú Ezüst Vitézségi, 28 fő 2.

osztályú Ezüst Vitézségi Éremmel lett kitüntetve. Egy orvos az Ezüst Érdemkeresztet kapta meg.

A porosz háború során egy tiszt, Ponz von Panz, cseh, nemesi családból származó őrnagy, a II. osztály parancsnoka 1866. jún. 24-én a Langenbruck melletti ütközetben esett el és Pardubitzban temették el. A cs. kir. 9. huszárezredhez 1850. 04. 1-jén, hadnagyként került át a cs. kir. 1. vértes ezredtől. Századparancsnok, egyben 1. osztályú kapitányi kinevezést 1859. ápr. 24-én kapott. Őrnagynak 1866. júl. 1-jén lépett elő és a II. osztály parancsnoki beosztásába helyezték.

Smagalsky László alezredes áthelyezése után salomfai Rátky Sándor (1825-1903) alezredest helyezték át az I. osztály parancsnokának és ezredparancsnok helyettesnek. Rendelkezett a 3. osztályú Vaskorona Renddel és a Katonai Érdemkereszzel. A cs. és kir. 7. huszárezredhez került át 1869-ben, ahol ezredesnek, majd ezredparancsnoknak nevezték ki. Ekkor gróf Pejacsevich ezredes elérte, hogy a megüresedett beosztásba a cs. és kir. 13. huszárezredtől helyezzék vissza Krénosz Károly alezredest, helyettesnek és az I. osztály parancsnokának.

A porosz háború után az ezred visszatért Pozsony megyébe. A törzs St. George helységbe, az I. osztály Galántán, a II. osztály Bösingenben nyert elhelyezést. A századok a Pozsony melletti falvakban állomásosztak 1870-ig. A tartalék század Komáromba települt át. Az ezred újonc állományát 1867-től elsősorban Esztergom város és vármegye biztosította. 1867. június elején a király koronázására az ezredet Budapestre vezényelték, vasúti szállítással. Az ezredtörzs, az I. osztály 1. és 3. százada, a II. osztály 5-6. százada utazott az ünnepségre. Részt vettek a királyi koronázás díszmenetében, a rend biztosításában, a király kíséretében, illetve a vár őrzésében.

Parancsnoki tevékenysége idején az ezrednél több olyan huszár is szolgált, akiket 1849-ben, az újjászervezés idején soroztak be. Sorsukat figyelemmel kísérte, és akit lehetett, előléptetett altisztnak. Beszélgetéseik során szó esett az 1848/49-es időszakról, az ütközetekről. Hatvan, Tápióbicske, Isaszeg melletti huszárrhamokról. Az állomány becsülte, tisztelte a parancsnokot.

Gróf Pejacsevich Miklós kiváló lovas és vadász volt. Egy kézzel már nem tudott versenyezni, de kopók utáni vadászterep versenyen így is részt vett.

Ezredparancsnokként a lovasság reformálásának a híve volt. Az ezred élén előltött idő alatt nagy szerepet vállalt a magas szintű kiképzettség elsajátításában, a kiváló lovagló tudás megszerzésében. Ennek érdekében több intézkedést hozott és a huszárezred átszervezéséhez a szükséges lépéseket is megtette.

A porosz hadjáratban részt vett tisztjeit igyekezett előléptetésben részesíteni. A századparancsnokokat fokozatosan felváltotta új kapitányokkal. A cs. és kir. 1. „Császár” huszárezredtől áthelyeztette lovag Baccarcich Sándor kapitányt (Győr

Gróf Pejacsevich Miklós vadászaton

1828 – Nagyécs, 1904), aki az 1848/49-es szabadságharcban századosi rendfokozatig lépett elő. Besorozása után 1864. okt. 1-től kapitánynak nevezték ki. A porosz hadjárat után 3. osztályú Vaskorona Rendet kapott. Lovag Baccarcich lovassági tábornokként került nyugdíjba.

Gróf Pejacsevich Miklós az ezredparancsnoki tiszttét 1869. június 10-én adta át herceg Thun und Taxis Lamoral (1832–1903) ezredesnek, aki a cs. és kir. 8. „Hessen-Homburg” huszárezredtől érkezett. Az előkészített áttelepülést Győrbe és környékére az új ezredparancsnok hajtotta végre.

Gróf Pejacsevich Miklós szolgálata tábornoki beosztásokban

Gróf Pejacsevich Miklós ezredest Pozsonyba helyezték át 1869. jún. 10-től a cs. és kir. XIV. hadosztályhoz. A pozsonyi katonai körzet és a hadosztály parancsnoka ekkor herceg Alfréd II. Fürst zu Windisch-Grätz altábornagy (Wien 1819. 03. 28. – Tachow 1876. 04. 28.) volt. Apja Alfréd I. Fürst zu Windisch-Grätz tábornagy az Aranygyapjas Rend és a Mária Terézia-rend nagykereszt tulajdonosa. Az altábornagy a soproni hadosztály parancsnoki tisztségéből került áthelyezésre Pozsonyba. A katonai pályát 1838-ban kezdte, tábornoknak 1861-ben, altábornagynak 1868-ban lépett elő.

A hadosztály öt dandárból szerveződött. Az 1. és 2. dandár csak gyalogos, a 3-4-5. dandár lovas és gyalogos alakulatokból állt. Gróf Pejacsevich dandárájába a cs. és kir. 10. „Schwarzenberg” dragonos ezred, a cs. és kir. 12. „Neipperg”

dragonyos ezred, a cs. és kir. 12. „Vilmos Főherceg” gyalogezred, a cs. és kir. 48. „Ernő” gyalogezred egy-egy zászlóalja tartozott. A cs. és kir. 10. dragonyos ezred Keszthelyen állomásozott, parancsnoka Wagner-Wehrborn Rudolf Freiherr ezredes, a Katonai Mária Terézia-rend tulajdonosa. Az ezred hadkiegészítő parancsnoksága Marburgban volt. A cs. és kir. 12. dragonyos ezred Kőszeg városban települt, parancsnoka Dunst von Adelsheim Gusztáv (1841-1903) ezredes. Hadkiegészítő parancsnoksága Kremsierben állomásozott. A cs. és kir. 12. gyalogezred zászlóalja Komáromban, a cs. és kir. 48. gyalogezred zászlóalja Nagykanizsán települt. A több helyen állomásozó dandár ellenőrzése sok utazást követelt. A lovasezredeknél ekkor kezdődött a nagy átszervezés. Kialakították a két osztály és osztályonként három század formátumú szervezést. A II. osztály 3. századának 4. szakasza utász szakaszként szerepelt. A többi századnál is rendszeresítettek utász-szerszámokat. Az új lovassági szabályzatnak megfelelően kellett az ezredeket átalakítani. A huszárlegénységnek új kard került rendszere sítsre. A hadügyminiszter, Kuhnenfeldi Franz Kuhn Freiherr lovassági tábornok (1817–1896) a felterjesztést a császári és királyi aláírás előtt bizottsággal átvizsgáltatta. A bizottság tagja lett gróf Pejacsevich Miklós is, aki 1870. 04. 30-án tábornoknak lépett elő. Ezt követően, 1871. 08. 22-én Bécsbe helyezték át, ahol császári és királyi főhadsegéd beosztásba került. (Az első főhadsegéd gróf Bellegarde August Friedrich /1826–1906/ volt.) A császár és király mellett még hat szárnysegéd teljesített szolgálatot. Főhadsegédi tevékenysége 1874. jan. 28-ig tartott. Ekkor nevezték ki lovassági főfelügyelőnek, és megkapta a Szent István Rend középkereszjtét. A beosztásban Edelsheim Gyulay Lipót lovassági tábornokot váltotta, aki Budapesten a cs. és kir. IV. Hadtestparancsnokságot vette át.

Gróf Edelsheim Gyulay Lipót 1826-ban Karsruhében született. Az osztrák birodalom hadseregébe 1842-ben lépett be, mint kadét, a cs. kir. 5. könnyűlovas ezredbe. Gyorsan haladt előre a ranglétrán. Az 1848-49. évi magyarországi hadjáratban a hadsereg-főparancsnok parancsör tiszte, őrnagy rendfokozatban. Részt vett a ceglédi, a kápolnai, a szolnoki ütközletekben. Ezredesnek 1857-ben lépett elő és a cs. kir. 10. huszárezred parancsnokának nevezték ki. Magentánál és Solferinónál 1859-ben, ezrede élén indult az ütközetbe. Kiváló katonai tevékenységréért a Katonai Mária Terézia-rend lovagkereszjtét kapta. Tábornoknak 1862. dec. 25-én, altábornagynak 1866. júl. 25-én lépett elő. A porosz hadjárat során könnyűlovas hadosztályt vezényelt. A császár és király 1869-ben lovassági főfelügyelőnek nevezte ki. Elkezdte a lovas alakulatok korszerűsítését szervezeti, harcászati kérdésekben. Az általa kidolgozott lovassági szabályzatot más európai ország hadserege is átvette. Kinevezték 1874. jan. 28-án a cs. és kir. IV. Hadtest parancsnokának, előlépett lovassági tábornoknak. Császári és királyi kamarás,

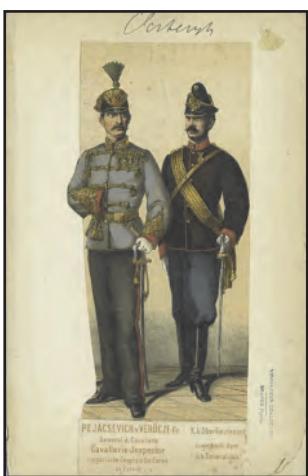
*Gróf Edelsheim Gyulay
Lipót tábornok (1826–1893)*

titkos tanácsos és a cs. és kir. 4. huszárezred tulajdonosi címét is megkapta. Rendelkezett a Lipót Rend nagykeresztjével, az 1. osztályú Vaskorona Renddel, valamint több, magas külföldi kitüntetéssel. Nyugdíjba 1886. aug. 1-jén helyezték. Budapesten halt meg 1893. március 27-én, a Vizivárosi katonai temetőben temették el. Fia később a családi birtokon, Felsőtelefánton (ma: Lefantovce, Szlovákia) készült kriptába temettette át.

Gróf Pejacsevich Miklós a főfelügyelői tisztséget 12 éven keresztül töltötte be. Folytatta elődjének lovasság-átalakító tevékenységét, a műszaki vonal korszerűsítése után a kiképzés, a felszerelés, a lovassági feladatok változtatása került napirendre. A lovas-kiképzés elősegítésére az ezredeknél tanfolyamokat szerveztek a tisztit állomány

részére. A tanfolyamokon a lovas-ismeretek és lovaglási órák mellett harcászati ismereteket is oktattak. A tanfolyamokat rendszeresen ellenőrizték.

Gróf Pejacsevich Miklós előlépett *altábornagy rendfokozatba 1875. május 1-jén*.

*Gróf Pejacsevich Miklós
tábornok segédtisztjével,
1875-ben*

A hozzá beosztott segédtisztakkal a tanfolyamot szervező lovas ezredeket folyamatosan ellenőrizték. Sopronban, 1879. októberben a régi lovassági laktanyában a cs. és kir. 2. „Festetics” dragonyos ezred szervezte a lovagló tanfolyamot, a saját, valamint a cs. és kir. 6. dragonyos ezred, a cs. és kir. 11. huszárezred tisztei részére. A tanfolyamon a lovaglás és a lovas ismereteket Jékey Alajos (1849-1923) főhadnagy, a cs. és kir. 11. huszárezred tiszte oktatta. Jékey főhadnagy kiváló úrlovas volt, rendszeresen részt vett különböző versenyeken, ahol eredményesen szerepelt. A tanfolyam ellenőrzésének befejezése után a lovassági főfelügyelő elégedett volt a látottakkal. Az ellenőrzés idején Pejacsevich altábornagy tisztek társaságában kilovagolt a városközpontba, ahol a lakosság érdeklődéssel szemlélte a csopor tot. Pejacsevich altábornagy egyszer megállította a menetet és a nézelődök közül magához intett

egy iparos ruhába öltözött érdeklődőt. Leszállt a lováról, beszélgetett vele, majd pénzt adott át neki, végül kezet fogtak. A tisztek továbblovagoltak. A járókelők megkérdezték a visszajött férfit, hogy ki volt ez a tábornok és miről beszélgették, honnan ismeri. Az iparos ruhás kovácsmester elmondta, hogy a félkezű tábornok parancsnoka volt a 9-es huszároknál. Együtt volt vele Jičinnél, ahol a tábornok súlyosan megsérült az ütközetben. Az ezredparancsnok szinte minden huszáját ismerte, gyakran beszélgetett velük és nem felejtette el őket.

1883. május 1-jén lovassági tábornoknak kinevezett gróf Pejacsevich Miklós, ezrednévadó tulajdonosként érkezett az októberi ellenőrzésre. Ez már az új lovassági laktanyában történt, ahol az ezred jó körülmenyek között teljesített szolgálatot. A lovagló tanfolyamot a cs. és kir. 2. dragonyos ezred szervezte. A cs. és kir. 12. és 14. dragonyos ezredek és a cs. és kir. 11. huszárezred tisztjei vettek részt. A tanfolyam parancsnoka Lenk von Trauenfeld Albert őrnagy, a cs. és kir. 11. huszárezredtől, a lovas oktató báró Kronberg Rudolf főhadnagy, a cs. és kir. 2. dragonyos ezredtől. Az ellenőrzés befejezése után gróf Pejacsevich Miklós lovassági tábornok ebédet adott, ahol a cs. és kir. 28. dandár parancsnoka, Hiltl Antal tábornok (1828–1886); báró Reinländer Vilmos altábornagy (1829–1910); Pelikán Ottmár tábornok (1830–1904) cs. és kir. 16. lovas dandárpáncsnok; Festetics Vencel ezredes, a cs. és kir. 2. dragonyos ezred parancsnoka; herceg Liechtenstein Alajos ezredes a cs. és kir. 14. dragonyos ezred parancsnoka; gróf Wallis Ferenc, a cs. és kir. 11. huszárezred parancsnoka vett részt. Az ebédre meghívást kapott a cs. és kir. 2. dragonyos ezred valamennyi tisztje is, aki az új névadó ezredtulajdonossal találkozhatott. Az ezred tisztjei így megismerték gróf Pejacsevich Miklós elhivatottságát, közvetlen modorát, katonai tudását.

Hadtestparancsnoki beosztásba gróf Pejacsevich lovassági tábornokot 1886. júniusban nevezték ki, és megkapta a 1. osztályú Vaskorona Rendet. Elődjét, gróf Edelsheim Gyulay Lipót lovassági tábornokot nyugdíjazták. A Budapest-re érkező lovassági tábornok elfoglalta a parancsnokságot (Budapest I. ker. Színház u. 11-13.) beosztását. A Hadtest kilenc, cs. és kir. század újoncállományát biztosította. A Vezérkari Főnök, Daublebsky von Sternbeck Heinrik ezredes (1838–1896) két éve töltötte be a tisztséget. Beosztott tábornok nem volt a törzsben. A tüzérőnök, lovag Eschenbacher Joseph ezredes rövid ideje volt a beosztásban. Személyi segédtisztje nagylónyi és vásárosnaményi Lónyay Albert 1. osztályú huszárkapitány, cs. és kir. kamarás, a cs. és kir. 7. huszárezredtől került vezénylésre. Lónyay hadnagyként a cs. és kir. 9. huszárezrednél beosztottja volt gróf Pejacsevichnek. Alárendeltségebe a cs. és kir. 31. és 32. hadosztályok, négy gyalogos, két lovas és egy tüzérdandár tartozott. Az új parancsnokot hamarasan megismerték. Gróf Pejacsevich lovassági tábornok

javasolta a császár és királynak a Gellért hegyen lévő vár-erőd felszámolását, mely rövidesen megvalósult.

Belépett a Nemzeti Kaszinóba, ahol szinte naponta megjelent. A Nemzeti Színházban páholyt bérelt, részt vett a bemutató előadásokon. A magyar királyi honvédség főparancsnokával, József főherceggel közvetlen, jó kapcsolatot épített ki. A Budapesten élő arisztokraták között hamarosan kedvelt lett. Fogadásokra, rendezvényekre meghívották. A nemzeti ünnepeken részt vett. Munkatársi kapcsolata volt a magyar királyi honvédelmi miniszterrel, báró Fejérvary Gézával, akinek magas kitüntetéséhez törzsével együttesen gratulált. Gróf Andrássy Gyula temetésén a katonai tiszteletadást levezényelte, a gyászmenet első soraiban lovagolt.

Gróf Pejacsevich Miklós lovassági tábornok utóda a hadtestparancsnoki beszüttösztésben 1890. szeptembertől herceg Lobkowitz Rudolf (1840-1908) táborszernagy lett.

Gróf Pejacsevich Miklós a soproni lóversenyeken

Gróf Pejacsevich Miklós altábornagy, lovassági felügyelő a tisztek, hadapródok, önkéntesek lovas tudásának fejlesztése érdekében kezdeményezte, elősegítette a lovas ezredknél a lovas-mérkőzések szervezését, elterjesztését. A működő lovas Egyleteknél törekedett a tisztek részére történő versenyek kiírására. Az Egyleteknél a versenyekre tiszteletdíjat ajánlott fel. Meghívásra részt is vett az adott versenyeken, vállalta a tiszteletdíj átadását. A császárnál és királynál lehetőségen fogva javasolta, hogy a versenyek egy-egy futamára küldjön tiszteletdíjat. Javaslatai többségében meghallgatásra is találtak.

A Sopronban működő Dunántúli Lóverseny Egylet (elnöke: gróf Széchenyi Kálmán) 1880-tól rendezett a tisztek részére hat, majd hét versenyszámból álló, egy napos futamot. Az előző években – 1874-79 között – a tavaszi versenynapokon csak egy-egy, többnyire akadályversenyre kínált versenyzési lehetőséget. A versenyen a cs. és királyi, a magyar királyi honvédség, a Landwehr tisztek, hadapródok, önkéntesek indulhattak, saját, vagy társaik lovaival.

Gróf Pejacsevich Miklós altábornagy 1880-1886 között a soproni versenyekre minden évben felajánlott tiszteletdíjat, melyet esetenként személyesen adott át.

A Pejacsevich díj győztesei:

1880. év 4000 méteres akadályverseny:

Falkeinheim hadnagy lovával, Jékey Alajos főhadnagy. (cs. és kir. 11. huszár-ezred)

1881-1886. évek közötti 2000 méteres gátversenyek:

1881. év győztese: Jékey Alajos főhadnagy, cs. és kir. 11. huszárezred

1882. év győztese: gróf Kálnoky Hugó kapitány, cs. és kir. 5. ulánus ezred

1883. év győztese: Rauch György hadnagy, cs. és kir. 2. dragonyos ezred

1884. év győztese: gróf Thun Miksa főhadnagy, cs. és kir. 13. dragonyos ezred

1885. év győztese: Tränkel Arthur főhadnagy, cs. és kir. 2. dragonyos ezred

1886. év győztese: Pizinghelli Ottokár kapitány, cs. és kir. 7. dragonyos ezred

A további években már a lovassági főfelügyelői beosztásba kinevezett utódja, herceg Croy Lipót altábornagy adott tiszteletdíjat. Ferenc József császár és király 1881-től szinte minden évben küldött tiszteletdíjat a versenye.

Gróf Pejacsevich Miklós 1883-tól a soproni lóversenyekre való jövetelét összszekötötte a nevét viselő cs. és kir. 2. dragonyos ezred tisztejének és legénységének meglátogatásával. Részt vett 1883. aug. 11-én a cs. és kir. 2. dragonyos ezred házi lovas versenyén, a soproni Dudlesz erdő melletti gyakorlótéren kialakított versenypályán, ahol tiszteletdíjat is adott át:

2000 méteres gátverseny győztese: herceg Schwarzenberg hadapród;

2000 méteres akadályverseny győztese: Tränkel Arthur főhadnagy;

2500 méteres akadályverseny győztese: gróf Thun Ede főhadnagy;

vadászverseny szolgálati lovón, győztes: Kopecek Johann főhadnagy.

A versenyen a cs. és kir. 14. dragonyos ezred tiszti küldöttsége is részt vett Kőszegről. Az altisztek és a legénység részére is rendeztek egy-egy versenyszámot. A verseny után az ezred tisztei bált rendeztek. A tábornok a hadsereg megfelelő lóállományának kialakítása mellett a lósport, ezen belül Sopron lósportjának fejlesztéséhez is hozzájárult. A soproni Dunántúli Lovas Egylet irányításával jó kapcsolatot alakított ki. Együttműködésük mindenkorral részéről hasznosan, sikeresen zártult.

Gróf Pejacsevich Miklós, az ezred tulajdonos

A császár és király 1883. március 23-án adományozta a cs. és kir. 2. dragonyos ezred névadó tulajdonosi címet gróf Pejacsevich Miklós altábornagynak. Rövidesen, **1883. május 1-jén előlépett lovassági tábornoknak.** Előde, herceg Festetics Tasziló lovassági tábornok 1883. február 5-én meghalt.

Herceg Festetics Tasziló Bécsben született 1813. jún. 21-én. Anyja Hohenzollern Hochingen Josefa hercegnő, apja gróf Festetics György. Jogi Akadémia után lépett be a hadseregre 1834-ben, a cs. kir. 2. könnyűlovas ezredbe. Az 1848-49-es időszakban, az olaszországi hadműveletekben résztvevő cs. kir. 7. huszárezred

parancsnoki tisztét viselte. Tábornoknak 1857. júl. 25-én lépett elő. Sopronban hadosztályparancsnok, altábornagy 1864. ápr. 24-től. A poroszok elleni hadjáratban a cs. kir. IV. hadtest parancsnoka. Königgrätznél a lábán megsebesült. Megkappa 1864-ben a Lipót Rend nagykeresztjét, 1866-ban a 2. osztályú Vaskorona Rendet, 1869-ben az Aranygyapjas Rendet. (Száma: 1147) Az orosz cár kitüntette a Szent Anna Rend, a Szent Szániszló Rend 1. osztályával, a porosz király a Vörös Sas Rend 1. osztályával. Az ezred tulajdonosi címét 1877-ben adományozták részére, majd 1879. ápr. 20-án lovassági tábornoknak lépett elő és nyugdíjas állományba került. Birtokán gazdálkodással foglalkozott, kiváló ménest alapított, versenyloval rendszeresen szereztek trófeákat.

A cs. kir. 2. dragonyos ezredet 1672. december 22-én, Eperjesen alapította gróf Caraffa Anton ezredes, később tábornok. Az alapításkor vértes ezredként jött létre. 1798. évben cs. kir. 2. vértes ezredként került hadrendbe, ekkor tulajdonosa Franz Josef von Este Modena hercege. Részt vettek a francia elleni háborúban, harcoltak Aspernél, Wagramnál 1809-ben. Ott voltak Drezdánál 1813-ban, majd Lipcsénél 1814-ben. 1848–49-ben a magyarországi hadsereghoz osztották be őket. Königgrätznél, 1866-ban a 3. számú tartalék hadosztályhoz kerültek. Részt vettek a nagy lovas ütközetben. Sopronban, mint vértes ezred, 1808–1809 között és 1851–1854 között állomásoztak.

A lovas alakulatok 1867. évi átszervezése során a cs. és kir. 2. dragonyos ezred hadrendi számot kapta az ezred. Sopronba 1876-ban helyezték át őket és itt 1884-ig tartózkodtak. Sopronból Wiener-Neustadtba vonultak át, innen kerültek Tarnopolba.

Gróf Pejacsevich Miklós lovassági tábornok gyakran látogatta az ezredet, tiszteivel már korábban kapcsolatba került. Ezredtulajdonosi évei alatt ezredparancsnokai: gróf Festetics Wenzel ezredes (1836–1911) 1878–1884 között, Leopold Powa ezredes (1834–1916) 1884–1885 között, 1885-től (már Wiener-Neustadtban) Hugo von Förster ezredes, 1894-ig.

Az ezred Sopronban egy ideig a régi lovassági laktanyában, majd 1892-től az újonnan átadott lovassági laktányába települt. Innen költöztek át 1884-ben a nyári gyakorlatok befejezése után Wiener-Neustadtba. Sopronban 1883. áprilistól, 1884. augusztusig gróf Pejacsevich lovassági tábornok három esetben tett látogatást. Ellenőrizte a kiképzést, a lovak felkészítését. Az ezred küldöttsége 1883. július 13-án részt vett Bécsben a törökök elleni ostrom 200 éves évfordulójának megemlékezésén. A küldöttség az ezredtulajdonos, gróf Pejacsevich lovassági tábornok vezetésével vonult fel. Az ezred parancsnokát, gróf Festetics Wenzel ezredest a császár és király a többi parancsnokkal együtt fogadta.

Az ezred legénységét Prága és Beneschau környékéről sorozták. Sopronba ér-

kezéskor a cs. és kir. 21. és 75. gyalogezredek, 1888-tól a prágai VIII. Hadtest biztosította az új állományt. A dragonyos ezred 1868-tól világoskék zubbonyt, buzérvörös nadrágot viselt fekete parolinnal, fehér (ezüst) gombokkal. Korábban, mint vértes ezred, 1798-tól ruházatuk fehér zubbony és nadrág, fekete parolin és fehér gomb volt.

Az ezred 1890. július 6-ig viselte a Pejacsevich nevet, halála után a tulajdonosi címet gróf Paár Eduard (1837–1919) vezérezredes, az Aranygyapjas Rend tulajdonosa (Száma: 1120) kapta.

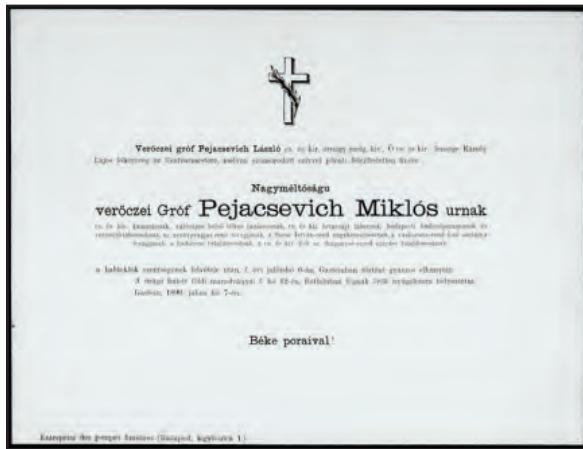
Ausztriában, napjainkban a hagyományőrzők a 2. „Pejacsevich” dragonyos ezred múltját, tisztejnek, katonáinak emlékét népszerűsítik.

Gróf Pejacsevich Miklós halála, temetése

Ferenc József császár és király meghívására gróf Pejacsevich Miklós lovassági tábornok Budapestről Bad Gasteinbe utazott 1890. július első napjaiban. A megelőző hónapokban több alkalommal panaszcodott rosszullétre. A fürdőhegyen orvosi kivizsgálás után gyógyulást remélt. Megérkezése után három nappal, 1890. július 6-án szívelégtelenségben meghalt. Elhunyta váratlanul érte családját, ismerőseit, beosztottjait, bár tudták, hogy gondjai voltak egészségével. A Bad Gastein-i templomban ravatalozták fel, a gyászmisét a bécsi érsek celebrálta. A ravatalhoz külön-külön koszorút küldött Ferenc József császár és király, Erzsébet császárné és királyné, a Hadügymintészterium, a budapesti IV., a pozsonyi V. Hadtestparancsnokság. A templomban megjelent a császár és király teljes kíséretével, Ernő Ákos cumberlandi herceg, a porosz hadügminiszter, a Bécsben, Pozsonyban szolgálatot teljesítő tábornokok, törzstisztek, gróf Pálffy Móric altábornagy, gróf Paár Eduard lovassági tábornok és több magyar főúr. Budapestről a IV. Hadtestparancsnokság, Wiener-Neustadtból a cs. és kir. 2. dragonyos ezred, Sopronból a cs. és kir. 9. „Nádasdy” huszárezred küldöttséggel képviseltette magát. A család nevében a gyászjelentést gróf Pejacsevich László készítette el. Felsorolták az elhunyt kitüntetései, címeit.

A gyászmise után a koporsót katonai kísérettel vitték a vasútállomásra, vonatra tették, hogy Rétfalura, a temetés helyére szállítsák. A katonai kíséret kisebb része is vonatra szállt. Gróf Pejacsevich László is ezen a vonaton utazott a családtagokkal.

Gróf Pejacsevich Miklós lovassági tábornokot július 12-én, Rétfalun, a családi sírboltban helyezték el. A zágrábi hadosztály-parancsnokság biztosította a katonai kíséretet, az eszéki helyőrség csapatainak részvételével. Budapestről a cs. és

Gróf Pejacsevich Miklós gyászjelentése

kir. IV. Hadtest tábornokai, tisztei részére külön vonatot indítottak a temetésre. A magyar kir. honvéd főparancsnokság, a budapesti honvéd körletparancsnokság, József főherceg a honvédség főparancsnoka külön koszorút küldött a temetésre. Koszorút hozott a cs. és kir. 2. dragonyos ezred és a cs. és kir. 9. „Nádasdy” huszárezred küldöttsége.

A lovassági tábornokot apja és bátyja mellé helyezték el örök nyugalomba.

A temetés napján, Budapesten a budavári helyőrségi templomban gyászmiséét tartottak.

Gróf Pejacsevich Miklós lovassági tábornok halála érzékeny veszteség volt a hadseregeknek, mivel jelentős harci tapasztalatokkal rendelkező, jól felkészült, vezetni tudó tábornok halt meg. Veszeség a császár és király számára, mert gyermekkori barátja, egyik bizalmas, hű embere volt az elhunyt. Veszeség érte az országot is, mert a tábornok ahol lehetett, képviselte a magyar és horvát érdekeket. Becsülte a magyar királyi honvédséget, nem tagadva horvát származását, mégis mindig, mindenhol magyarnak vallotta magát.

Készítette: Hegedűs Elemér nyugállományú honvéd alezredes

A rétfalui Pejacsevich kripta

Gróf Pejacsevich Miklós lovassági tábornok kitüntetései

Hazai kitüntetések:

Aranygyapjas Rend
Szent István Rend középkereszt
1. osztályú Vaskorona Rend
3. osztályú Vaskorona Rend hadidíszítménnyel
Hadiérem; Dán Hadjárat Emlékérme

Külföldi kitüntetései:

Oroszország:

Szent Vlagyimir Rend 2. osztály
Szent Anna Rend 1. osztály
Szent Szaniszló Rend 1. osztály

Poroszország: Vörös Sas Rend 1. osztály

Svédország: Kard Rend 1. osztály

Olaszország:

Korona Rend 1. osztály
Szent Móric és Szent Lázár Rend
Szászország: Albrecht Rend nagykereszt

Franciaország: Becsület Rend Tiszti Kereszt

Perzsia: Nap és Oroszlán Rend

Württemberg: Frigyes Rend 1. osztály

Oldenburg: Házi Rend nagykereszt

Irodalom és forrásjegyzék

- Angyal Dávid: „Az ifjú Ferenc József” Bp., 1932.
- Balla Tibor: „A Nagy Háború osztrák-magyar tábornokai” Bp., 2010.
- Bencze László: „Uralkodó, főrangúak, katonák” Bp., 2001.
- Csatkay Endre: „Régi soproni házak – régi soproni családok” Sopron, 1936.
- Csillag Ferenc dr.: „Kardok történelmünkben” Bp., 1979.
- Ernst Georg: „Geschichte des 9. Hussaren Regiments Fürst Franz Liechtenstein” Wien, 1882.
- Felszeghy Ferenc vitéz: „Rendjelek és kitüntetések történelmünkben” Bp., 1944.
genology.euweb.cz/hung/pejacs2.htm Letöltve: 2016. dec. 1.
- Gudenus János: „A magyarországi főnemesség XX. századi genalógiája” Bp., 1998.
- Hárs József: „A soproni Szent Mihály templom és a Pejacsevichek nyughelye” Soproni Szemle 2006/4. szám
- Hárs József: „A gróf és a szegények. Verőczei gróf Pejacsevich Károly végrendelete”
- Szülőföldem pályázat 2006.
- Hegedűs Elemér: „A császári és királyi 9. Nádasdy huszárezred Sopronban” Sárvár, 2010.
- Hegedűs Elemér: „A császári és királyi 9. Nádasdy huszárezred” Új Honvédségi Szemle 2007/3. szám 109-119. old.
- Hirtenfeld Jeromir: „Der Militär Maria Theresia Orden und Seiner Mitglieder” Wien, 1857.
- Korda Ignác: „Geschichte des K. u. K. Hussaren Regimentes Graf Nadasdy Nr. 9.” Sopron, 1903.
- Markó László: „A magyar állam főmétlőságai Szent Istvántól napjainkig” Életrajzi Lexikon Bp., 2000.
- Molnár László: „Két nemzet – egy család. A Pejacsevichek és Sopron városa” Sopron.
- Nagy Miklós – Zilahy Imre szerk.: „Háborús könyv. Az 1866. évi hadjárat ismeretetése” Bp., 1866.
- Nagy Iván: „Magyarország családai czímerekkel és nemzedéki táblázatokkal” P – R kötet, 194–198. old. Pest, 1862.
- Österreichisches Biographisches Lexikon (ÖBL) (1815–1950) Wien, 1945–2005 között
- Pallas Nagylexikon XIII. köt. 892-893. old. Bp., 1896.
- Reiner Pál: „Főispáni beiktatásra készült zászló” Veszprém Megyei Múzeumok

Közleményei 23. szám/2004. 181–195. old.
Schmidt-Bretano Antonio: „Kaiserliche und k. k. Generale” (1618-1815) Wien, 2006.
Schmidt-Bretano Antonio: „Die k. k. bzw. k. u. k. Generalität” (1816-1918) Wien, 2007.
Szabó Dezső: „A herceg Festetics család története” Bp., 1928.
Thirring Gusztáv: „Sopron házai és tulajdonosai (1734-1939)” Sopron, 1941.
Thürheim Andreas: „Die Reiter-Regimenter der Österreichischen Armee” II. Band Die Hussaren Wien, 1866.
Vadász és Versenylap: 1878-1884. évfolyamok
Vasárnapi Újság XXXVII. évfolyam 1890/28.
Wurbach Constantin von: „Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich” (1750 – 1850) Wien, 1856-1891 között

Godina 1667. Hrvati, Francuzi i kravata

(jedna europska priča)

23.03.1667.

Smrt palatina Wesselényi-ja. Kao nositelj najviše svjetovne vlasti (namjesnik kralja u kraljevini) on je predvodio visokoplemički otpor, – koji je nastao kao revolt na sramotni Vašvarske mir i atentat, koji je izvršen na Nikolu Zrinskog (potencijalnog vođe oslobođenja Ugarske od Osmanlija), – i bio legalan i ute-meljen. Za Francuze je ondašnja Hrvatska i Mađarska jedna kraljevina (vidi memoare Luja XIV.) Vode otpora postaju Franjo Nadasdy (novi palatin) i Petar Zrinski (hrvatski ban), ali kordinacija i organizacija već ne funkcioniра kao prije. Zapravo smrt Nikole Zrinskog je zapečatila izhod cijele akcije i pokreta.

20.05.1667.

Reorganizacija „Hrvatskoga kraljevskoga Regimenta“ u Francuskoj (Régiment Royal Cravates) sa Vivonne-om na čelu (izvor: Général Susane, Paris 1874, standardno djelo za vojne stvari). Vivonne i kralj su zajedno odrasli na kraljevskom dvoru i bili čitav život u dobrim odnosima. Louis Victor De Rochehouart Comte Puis Duc de Vivonne (1636.-1688.) potječe iz poznate stare francuske obitelji. Njegov je otac već bio tzv. „Premier“ (=prvi) Gentilhomme (Gentleman) De La Chambre Du Roi (=kraljevske komore), kada mu je otac umro (1641) funkciju preuzima sin Vivonne. Ovo je još jedan dokaz, kako su bili Hrvati cijenjeni, s obzirom, da su dobili tako društveno visokorangiranog zapovjednika.

21.06.1667.

Astronomi predlažu kralju mjesto gdje će se izgraditi najveći opservatorij. Interesantan je datum, jer je to ljetni solsticij i namjera. Naime radi se o instaliranju nultog meridijana sa strane Francuske.

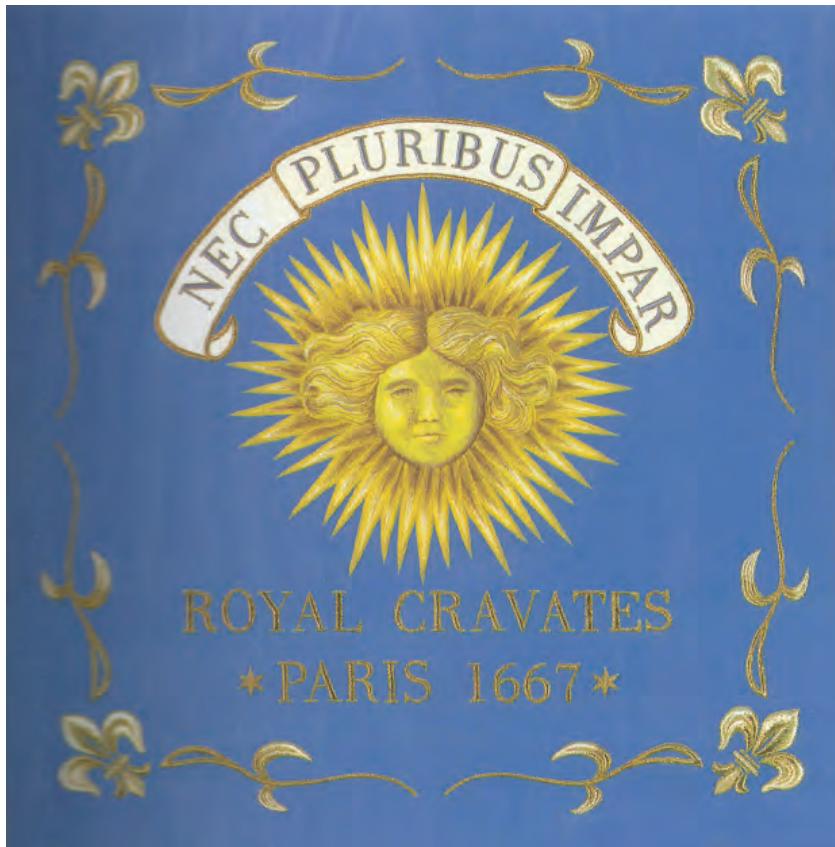
Colbert je 1667. godine održao predavanje pred akademicima i kraljem. O tom događaju svjedoči slika Henria Testelina (1616-1695.) veličine 348x590 cm danas u Versaillesu. Naziv slike: Colbert Présente Á Luis XIV. Les membres De L'Academie Royale de Sciences Créée 1667. Kralj nosi kravatu, isto

tako i njegov brat Philip, ali Colbert i drugi su još prema staroj modi obučeni. Kragen bez Kravate, ili namjesto kravate.

Vezanje te kravate na ovoj slici više odgovara onoj formi, koju je koristila Madame de Lavallière, prva maitresa (službena ljubavnica, 1661-1667.) Luja XIV. Ova forma se još i dan danas zove Lavallière. Ova lipotica se je rodila 1644., a otac joj je bio Laurent de La Baume Le Blanc, Sieur da La Vallière. Bio je prisutan u borbama kod Rocroi-a (19.05.1643) i to u funkciji Maréchal de Bataille i dobro je poznavao Hrvate, koji su u toj bitki imali funkciju Ecler- us tj. izviđači pod vodstvom Jean De Gassiona. Tražio je on (Lieutenant Général) komandu nad Hrvatima, koju je i dobio, naime način borbe i kvalitetu Hrvata je poznavao još iz Tridesetogodišnjeg rata, kada je bio u službi Adolfa Gustava, švedskog kralja. Gassion i njegovi hrvatski konjanici (Cavaliers Croates ili kako su se onda nazivali Cravates) vrlo su vješto pronašli slabu točku Španjolaca .

Vrhovni komandant Francuza je u toj bitci bio Louis de Bourbon, iz mlađe linije Bourbona, koji je tada imao svega 21. godinu. Mnogi smatraju upravo zbog toga, da je pravi pobjednik u toj bici bio Gassion sa svojim vojnicima. Hrvata nije bilo mnogo, ali su svojom smjelošću i profesionalnošću bili odlučujući faktor. Gassion je još te godine postao „Maréchal de France“ (jedan od najmlađih maršala u francuskoj povijesti). Hrvatima jer pripala čast, da su dobili svoj regiment imenom: „Régiment Royal Cravates“, koji je osnovan 13. kolovoza 1643. Zapovjednik im je bio njemački grof Jean (njem. Johann, hrv. Ivan) de Balthazard iz Rheinlanda, koji je isto tako pristupio u francusku službu, kako i hrvatski vojnici. 01.01.1657. godine zapovjednik hrvatske regimente postaje Comte de Vivonne. Regiment je u francuskoj vojsci bio visoko pozicioniran i od njegovih prvih 7 zapovjednika 3 su postala maršalima francuske vojske.

Kako se je u svibnju 1667. godine Hrvatska regimента nadopunila sa novim vojnicima, koji su došli iz Hrvatske, očito je da taj proces nije mogao teći bez znanja kralja, pa s toga je za pretpostaviti da je on i Vivonne blisko surađivali. Na taj se način i sestra Vivonne-a , Francoise Athénais de Rochechouart, Marquise de Montespan se je našla u blizini kralja. Kralj se u nju zagledao i ona postaje druga po redu maitresa (i rodila mu čak sedmero djece), ali na način, da je i prva ostala na dvoru (što je predstavljalo vrlo delikatnu situaciju). Ime prve ljubavnice je ostalo zauvijek zabilježeno po formi vezanja rupca, odnosno kravate, koje se koristi i kod muškaraca, pa se na jednoj slici o francuskom premijeru M. Armand Fallieres-u (premijer Francuske od 1906-1913.) vidi upravo tako vezana kravata.

*Rekonstruirana zastava nanovič organizirane hrvatske pukovnije,
Royal Cravates*

Još iste 1667. godine je hrvatska regimena poslana u tadašnju Španjolsku Nizozemsку (franc. Pays Bas Espagnoles, španj. Paises Bajos) u okviru široke ofenzive sa namjerom da se osvoji toliko francusko govorećeg područja koliko god je moguće. među ostalima Hrvati su sudjelovali u operacijama zauzimanja gradova Douai i Lille. Oba su grada osvojena i do danas su u Francuskoj. U Lille-u je rođen Charles de Gaulle.

Ono što se Francuskinjama i Francuzima posebno sviđalo bila je kravata, koju su nosili ti mladi i hrabri vojnici, a oni ju u svojoj modi nisu imali, pa tako

Ovo se rijetko vidi u Zagrebu

nisu imali ni imena za taj komad tekstila. Jedini, koji su oko vrata nosili tu krvatu bili su Hrvati, pa je taj modni detalj postao i njihov identifikacijski kod. Izraz „Cravate“ je u ono doba zamjena za Hrvata ili Hrvaticu, odnosno pridjev, koji znači hrvatski, hrvatski rubac, vezanka itd. Ovu kravatu su u Francuskoj ili npr. u Nizozemskoj počeli nositi ranije neki ljudi. Postoji i ranija slika o Gassionu sa kravatom, a on je umro 1647. Francuski je dvor međutim ignorirao kravatu sve dok je živjela kraljeva majka Ana, Anne D'Autriche (španj. Ana de Austria), bivša habsburška princeza, koja je rođena u Španjolskoj. Kralj se je počeo mješati u modu tek po njezinoj smrti 1666. U to vrijeme je kravata već bila opće poznata, ali nije bila moda.

Tu se međutim može postaviti pitanje, zašto je kralj počeo nositi kravatu u 1667. godini i koji su bili njegovi motivi. Moramo se kratko pozabaviti pitanjem u visoku politiku. Žena Luja XIV. bila je sestra žene Leopolda I., koji je bio u mnogim pogledima njegov protivnik. U Ugarskoj je u to vrijeme već bilo u toku visokoplemičko organiziranje protiv habsburške politike, prvenstveno zbog sramotnog mira u Vašvaru 1664. U cijelu je priču bio uključen i francuski

dvor sa kraljem, koji je bio šogor Leopolda I. iz prije navedenih razloga. Poznato je da je Luj XIV. poslao 1664. svom šogoru 6000 vojnika, da mu pomažu u ratu protiv Osmanlija (bitka kod Szentgotthárd-a). Nakon te velike pobjede francuski zapovjednici bili su u Čakovcu kod Nikole Zrinskog i razgovarali o mogućnosti popunjavanja hrvatske regimete s vojnicima iz Hrvatske i o mogućoj suradnji i nekorektnoj politici bečkog dvora prema Ugarskoj (Mađarsko-hrvatsko Kraljevstvo). Kada su 1667. i posljednji kontingenti vojnika stigli u Pariz, mogli su ponovo reorganizirati Régiment Royal Cravates.

Moguće je da je uzak krug ljudi oko kralja, njegovog brata Filipa i Vivonne počeli razgovarati nije li dobra ideja, da kralj na neki način polaže simpatije prema Mađarima i Hrvatima, a da pri tom ne uvrijedi svog šogora. Činio se punim pogodkom nositi kravatu, simbol Hrvata, koju su već mnogi nosili, jer im se sviđalo i bila im je simpatična. Tu bi poruku Mađari i Hrvati vrlo brzo shvatili i cijenili. Trebalo je samo dočekati pravi trenutak, koji je došao nastupom Colberta, pred reprezentativnim društvom, akademicima. Slika Henrika

*Svečanost povodom 350. obljetnice reorganizacije
Royal Kravates Regimete u Parizu 20. 05. 1667.*

Testelina danas visi u jednoj sobi u Versaillesu. Kada je pak najčuveniji vladar toga vremena, Luj XIV. počeo nositi kravatu, ona je postala oficijelna moda, koju su i druge zemlje prihvatile. Danas pola milijarde ljudi po cijelom svijetu nosi kravatu. Kravata je postala i neophodan element zapadnog dress-coda.

Stefan Benczak, Franjo Pajrić

Na svečanosti u atriju Klovićevih Dvora u Zagrebu

Ov članak je produkt gradišćanskih Hrvata i ima 2 autora: Feri Pajrić iz Koljnofa (Madjarska) i Štefan Benczak iz Cindrofa (Austrija). Za sadržaj je S. Benczak odgovoran, a sam članak je napisan u januaru 2017. na gradišćansko-hrvatskom dijalektu – S. Benczak nikad nije imao prilike, da pohadja hrvatske škole, a F. Pajrić je ne samo preuređio jezično ov članak, nego i stilistično doradio pa je objasnio i dodao neke detalje. S. Benczak je autor jedne zbirke okolo kravate, koja se je pomoću F. Pajrića i Stanka Horvatha – predsjednika Gradišćansko Hrvatskoga Društva u Austriji – u Šopronu (H) pokazala javnosti (2014.), tako, da su i ov članak i sama zbirka isključivo gradišćansko-hrvatskoga porijekla.

Az 1667. év. A horvátok, a franciák és a nyakkendő

(egy európai történet)

1667. március 23.

Wesselényi nádor halála. Mint a világi hatalom legmagasabban pozícionált embere az akkori Magyarországon (a király helyettese és képviselője) a főúri ellenállás vezetője – mely reakció volt a szégyenteljes Vasvári békekötésre, illetve a Zrínyi Miklós (a török elleni felszabadító harc egyik lehetséges vezetője) ellen elkövetett merényletre. Teljesen legális és megalapozott mozgalom volt az akkori jogi keretek között. A franciák az akkori Magyarországot és Horvátországot egy egységes királyságként kezelték (lásd XIV. Lajos írásait). A mozgalom új vezetői Nádasy Ferenc (az ország bíró és új nádor) illetve Zrínyi Péter (horvát bán) lettek, de az együttműködés már korántsem volz olyan zökkenőmentes mint azelőtt. Sajnos Zrínyi Miklós halálával az ellenállás kiemenete gyakorlatilag megpecsételődött és bukásra volt ítélt.

1667. május 20.

Ekkor történt meg a „Horvát királyi regiment” újraszervezése Franciaországban (Régiment Royal Cravates) Vivonnal az élén (forrás: Général Susane, Paris 1874, a katonai dolgok alapműve). Vivonne és a király együtt nőttek fel a királyi udvarban és egész életükben jó viszonyban voltak. Louis Victor De Rochehouart Comte Puis Duc de Vivinne (1636–1688.) előkelő régi francia család sarja. Apja is már „Premier” (első) Gentilhomme (Gentleman) De La Chambre Du Roi (királyi kamara, tehát a királyi kamara első embere), mikor pedig elhunyt (1641.) posztját fia Vivonne vette át. Ez egyben bizonyítéka, hogy a horvátokat nagybecsben tartották, hisz ilyen magasrangú parancsnokot neveztek ki vezetőjüknek.

1667. június 21.

A csillagászok a királynak bemutatják a kor legnagyobb csillagvizsgálójának tervezett helyét. A dátum igen érdekes, hisz a nyári napforduló időpontjáról

van szó. Franciaország eltökélt célja volt, hogy a kezdőmeridiánt ők birtokolják, ami sikerülni is fog nekik.

1667-ben Colbert előadást tartott az akadémia tagjainak, melyen a király is részt vett. Ezt az alkalmat örökölte meg Henri Testelin festőművész (1616–1695) azon a festményen (348x590 cm), mely ma is a Versailles díszíti. A festmény címe: *Colbert Présente Á Luis XIV. Les membres De L'Academie Royale de Sciences Créeée 1667*. A király már az új módi szerint viseli a nyakkendőt, ugyanúgy, mint testvére Philip, Colbert és a többiek, még a régi ízlés szerint vannak megjelenítve.

A kendő megkötésének módja ezen a képen, inkább a Madame de Lavallière-féle kötésnek felel meg, ki első hivatalos ágyasa volt XIV. Lajos királynak (1661–1667. között). Ezt a formát a mai napig Lavallierének nevezik. Ez a szép nő 1644-ben született, apja Laurent de La Baume Le Blanc, Sieur da La Valliér, ki a Rocroi ütközetben Maréchal de Bataille rangban küzdött és nagyon jól ismerte a horvátokat, kik felderítőkként voltak jelen Jean De Gassion parancsnoksága alatt. Gassion maga kérte, hogy ő parancsnokoljon a horvátok felett, mivel nagyon is jól ismerte őket a Harmincéves háborúból, mikor ő Adolf Gusztáv svéd király szolgálatában állt. Gassion és a horvát lovasság (Cavaliers Croates, vagy ahogy őket akkor hívták Cravates) megtalálták a spanyol hadsereg gyenge pontját.

A francia sereg főparancsnoka ebben az ütközetben Luis de Bourbon volt as Bourbonok fiatalabb ágából és ekkortájt minden össze 21 éves volt. Sokan éppen e tények köszönhetően úgy vélik, hogy a ütközet valódi győztese Gassion volt katonáival. A horvátok nem voltak nagy számban jelen, de vakmerősegükkel és professzionálitásukkal eldöntötték a csata kimenetelét. Gassion még abban az évben „Maréchal de France” lett (a francia történelem egyik legfizatalabb marsallja). A horvátok pedig helytállásukért saját regimentet kaptak „Régiment Royal Cravates” néven, mely 1643. augusztus 13-án alakult meg. Parancsnokuk a német Jean de Balthazard von Rheinland lett, aki szintén a francia zsoldott választotta, ugyanúgy mint a horvátok. 1657. január 1. a horvát regiment parancsnoka Comte de Vivonne lett. A regiment a francia hadsereg magasan pozicionált alakulatává vált és első 7 parancsnokuk közül három marsali rangig vitte.

Mivel a horvát regimentet 1667-ben újra feltöltötték újoncokkal, kik Horvátországból érkeztek, amiről a király is tudott, hisz Vivonne közelí munkatársa volt. Így történt aztán, hogy Vivonne huga Francoise Athénais de Rochechouart, Marquise de Montespan a király közelebbi társaságába került. A király gyorsan felfigyelt a jó küllemű hölgyre, aki aztán a második hivatalos ágyasává

Na svečanosti u atriju Klovicévih Dvora u Zagrebu

lett (hét házasságon kívüli gyermeket szült a királynak, melyekről ő gazdagón gondoskodott). A Király első ágyasától sem vált meg teljesen, hanem az udvarban maradt, ami miatt némileg kényes helyzet állt elő. Az első szerető neve örökre megmaradt a kendő forma nevében, melyet a férfiak is hordanak, így a francia miniszterelnökről M. Armand Fallieres-ről (1906-13. között volt francia miniszterelnök) készült képen is egy ilyen nyakkendő látszik nyakán megkötve.

Még ugyanabban az évben a horvát regimentet az akkori spanyol kézen lévő Németalföldre (franc. Pays Bas Espagnoles, španj. Paises Bajos) vezényelték azzal a szándékkal, hogy annyi francia beszédű területet foglaljanak el, amelyit csak lehet. A horvátok ott voltak Douai és Lille városok bevételénél is. Mindkét akkor elfoglalt város ma is Franciaország része.

A francianak különösen tetszett a kendő melyet ezek a bátor horvátok hordtak a nyakuk körül és melyet őt a divat kelléktárukban nem ismertek, így hát nem is volt szavuk rá. Ezt a textil darabot így a nyakuk körül csak a horvátok viselték, így hát ez lett a megkülönböztető kódjuk. A Cravate szó akkor horvát embert jelentett illetve minőségi jelzős szerkezetben is használatban volt mint horvát kendő, nyakkendő. Ezt a nyakkendőt már egyesek előbb is viselték. Pl. ismert Gassionról egy kép nyakkendővel már korábbról is, ő pedig 1647-ben meghalt. A francia udvar ignorálta a nyakkendőt amíg élt az anyakirálynő Anna (Anne D'Autriche ,spany. Ana de Austria), a volt Habsburg hercegnő, aki Spanyolországban született. A király csak halála után kezdett beleavatkozni a divatba. Ekkor a nyakkendő már ismert volt, de nem volt divat.

Itt azonban feltehetjük a kérdést, miért kezdett a király horvát módra kötött nyakkendőt hordani 1667-ben és mi motiváthatta, hogy így döntött. A nagy politika kérdéseit kell egy kicsit megvizsgálnunk ehhez. XIV. Lajos első felesége I. Lipót testvére volt, aki sok tekintetben riválisa, illetve ellensége is volt egyben. Magyarországon ebben az időben a főurak éppen a Habsburgok politikája ellen szervezkedtek, elsősorban a szégyenteljes Vasvári béke aprópóján. Az ellenállási mozgalomba a francia udvar is bekapcsolódott a királlyal, aki ugyebár az előbb említett rokon kapcsolat miatt I. Lipót sőgora is volt egyben. 1664-ben 6000 katonát köldött segítségül a török hadjárat megállítására (Szentgotthárdi csata). A nagy győzelem után a francia tisztikar meglátogatta Zrínyi Miklóst költőt és hadvezért Csáktornán és a horvát regiment újbóli feltöltésének lehetőségéről, valamint a bécsi udvar Magyarországgal szembeni inkorrekt politikájáról is beszélgettek. Amikor 1667-ben az utolsó kontingens katona is megérkezett Párizsba, újraszervezhették a Régiment Royal Cravates alakulatot.

Lehetséges végkövetkeztetésként az a lehetőség, hogy a király és testvére valamint Vivonne körüli szűkebb kör meggondolandónak tartotta, hogy a magyarok és a horvátok iránti szímpátia jeléül megkötik a nyakuk körül a horvát kendőt, így nem sértve meg direkt módon Lipótöt sem. Telitalálat lett ez a tett. A király nyaka köré kötötte a horvátok szimbólumát, melyet már sokan ismertek azelőtt is mivel tetszett és szímpatikus volt sokak számára. Csak a kedvező pillanatot kellett kivárni, mely Colbert előkelő publikumnak megtartot előadá-

sának pillanatábanjött el. Henri Testelin képét ma a Versaille egyik szobájában tekinthetjük meg. Mikor pedig a kor legismertebb királya kezdte el a nyakkendőt így hordani, az azonnal hivatalos divattá lett, melyet más országok is átvettek. Ma fél milliárd ember visel nyakkendőt a földkerekség minden pontján. A nyakkendő a nyugati öltözködési kód elengedhetetlen kellékvé vált.

Stefan Benczak, Franjo Pajrić

Ennek a cikknek, mely gradistyei horvátok szellemi terméke két szerzője van. Egyfelől Stefan Benczak Cinfalváról (Ausztria) és Payrits Ferenc Kópházáról (Magyarország). A szöveg tartalmáért Benczak Úr felel és 2017. tavaszán készült gradistyei horvát nyelven. Stefan Benczaknak nem volt soha lehetősége arra, hogy horvát iskolába járhasson, így aztán Payrits Ferenc nem csak tartalmilag pontosította, hanem stílusztikailag is átformálta a szöveget. Benczák úr birtokában van egy a nyakkendő történetét bemutató kiállítás, melynek egy része 2014-ben Sopronban a Lábas házban kiállításra került Stanko Horvath és Payrits Ferenc segítségével, valamint a Soproni múzeum jóvoltából Tóth Imre igazgató szakmai támogatásával.

Das Jahr 1667, Kroaten, Franzosen und die Krawatte

(eine europäische Erzählung)

23.03.1667

Der Tod des Palatin Wesselényi. Als Träger der höchsten weltlichen Macht (Stellvertreter des Königs im Königreich) führte er den Widerstand des hohen Adels, der als Revolte gegen den schandhaften Frieden von Vasvár/Eisenburg und das Attentat auf Nikolaus Zrinski (den potentiellen Anführer der Befreiung Ungarns von den Osmanen) enstand, war legal und begründet. Für die Franzosen waren Kroatien und Ungarn ein Königreich (siehe die Memoiren von Ludwig XIV.). Die Anführer des Widerstands sind Franz Nádasdy (der neue Palatin) und Peter Zrinski (der kroatische Ban), jedoch funktionieren die Koordination und Organisation nicht mehr wie zuvor. Der Tod von Nikolaus Zrinski prägte den Ausgang der gesamten Aktion und der Bewegung.

20.05.1667

Die Reorganisation des „Kroatischen königlichen Regiments“ in Frankreich (Régiment Royal Cravates) mit Vivonne an der Spitze (Quelle: Général Susane, Paris 1874, ein Standardwerk für Militärangelegenheiten). Vivonne und der König wuchsen gemeinsam am Königshof auf und pflegten ihr Leben lang gute Beziehungen. Louis Victor De Rochechouart Comte Puis Duc de Vivonne (1636 –1688) stammt aus einer angesehenen alten französischen Familie. Sein Vater war der sogenannte „Premier“ (=der erste) Gentilhomme (Gentleman) De La Chambre du Roi (=königliche Kammer), als sein Vater stirbt (1641) übernimmt sein Sohn Vivonne diese Funktion.

Die Tatsache, dass sie einen gesellschaftlich so hochrangigen Befehlshaber erhielten, ist wieder ein Beweis, wie hoch geschätzt die Kroaten waren.

21.06.1667

Die Astronomen schlagen dem König den Platz vor, wo das größte Observatorium errichtet werden soll. Interessant ist das Datum, denn es ist die Sommersonnenwende und es steckt eine Absicht dahinter. Es handelt sich um die Installation des nullten Meridians von Seiten Frankreichs.

Colbert hielt 1667 vor den Mitgliedern der königlichen Akademie und dem König einen Vortrag. Dieses Ereignis bezeugt ein Bild von Henri Testelin (1616-1695) mit den Maßen 348x590 cm, das sich heute in Versailles befindet. Der Titel des Bildes: Colbert présente à Louis XIV. les membres de l'Academie royale des sciences créée 1667. Der König trägt eine Krawatte, ebenso sein Bruder Philippe, während Colbert und die Anderen noch nach alter Mode gekleidet sind: einen Kragen ohne Krawatte oder anstelle einer Krawatte.

Die Art, wie die Krawatte auf dem Bild gebunden ist, entspricht mehr der Form, die Madame de la Vallière, die erste Maitresse (offizielle Geliebte, 1661-1667) von Ludwig dem XIV. pflegte. Diese Form des Krawattenbindes nennt man heute noch lavallière. Die Schöne wurde 1644 geboren und war die Tochter von Laurent de La Baume Le Blanc, Sieur da La Vallière. Dieser wirkte bei der Schlacht bei Rocroi (19.5.1643) in der Funktion als Maréchal de bataille mit, er kannte die Kroaten gut, die in dieser Schlacht die Funktion von Éclaireurs, also Kundschafter, unter der Führung von Jean de Gassion ausübten. Er (Lieutenant général) strebte das Kommando über die Kroaten an und erhielt es auch. Den Kampfstil und die Qualitäten der Kroaten kannte er noch aus dem Dreißigjährigen Krieg, als er im Dienst des schwedischen Königs Adolf Gustav stand. Gassion und seine kroatischen Reiter (Cavaliers croates

oder wie sich damals nannten Cravates) fanden sehr geschickt den Schwachpunkt der Spanier heraus.

Der oberste Kommandant der Franzosen war in dieser Schlacht Louis de Bourbon, aus der jüngeren Linie der Bourbonen stammend, damals 21 Jahre alt. Viele meinen, dass der wahre Sieger dieser Schlacht aber eigentlich Gassion mit seinen Soldaten war. Es waren nicht viele Kroaten dabei, aber mit Geschick und Professionalität waren sie der entscheidende Faktor. Gassion wurde noch im selben Jahr „Maréchal de France“ (einer der jüngsten Marschälle in der französischen Geschichte). Den Kroaten wurde die Ehre zuteil, dass sie ihr eigenes Regiment mit dem Namen „Régiment Royal Cravates“ erhielten, gegründet am 13. Oktober 1643. Ihr Befehlshaber war der deutsche Graf Jean (deutsch: Johann, kroatisch: Ivan) de Balthazard aus dem Rheinland, der ebenso in den Dienst der Franzosen trat wie die kroatischen Soldaten. Am 1. Januar 1667 wird Comte de Vivonne Befehlshaber des kroatischen Regiments. Es war innerhalb des französischen Heeres in hoher Position und unter seinen ersten sieben Befehlshabern erlangten drei den Rang eines französischen Marschalls.

Im Mai 1667 wurde das kroatische Regiment mit neuen Soldaten, die aus Kroatien kamen, ergänzt. Dies konnte augenscheinlich nicht ohne das Wissen des Königs geschehen. So ist anzunehmen, dass dieser und Vivonne eng zusammenarbeiteten. So gelangte auch Vivonnes Schwester, Françoise-Athénaïs de Rochechouart, Marquise de Montespan in das Umfeld des Königs. Dieser verliebte sich in sie und sie wurde die zweite Maitresse des Königs (und gebar ihm sogar sieben Kinder), jedoch in der Art, dass sie auch die Erste am Hofe blieb (was als sehr delikate Situation angesehen wird). Der Name der ersten Geliebten blieb für immer in Erinnerung nach der Art des Tuchbindens beziehungsweise der Krawatte, die auch bei Männern üblich ist. So ist auf einem Bild, das den französischen

Premier Clement Armand Fallières zeigt (Premier Frankreichs von 1906-1913) zeigt, eine genauso gebundene Krawatte zu sehen.

Noch im gleichen Jahr 1667 wurde das kroatische Regiment im Rahmen einer breiten Offensive in die damaligen Spanischen Niederlande geschickt (französisch Pay Bas Espagnoles, spanisch Paises Bajos) mit der Absicht, soviel französischsprachiges Gebiet wie möglich zu erobern. Unter anderem wirkten die Kroaten an der Operationen zur Einnahme der Städte Douai und Lille mit. Beide Städte wurden erobert und gehören bis heute zu Frankreich. In Lille wurde Charles de Gaulle geboren.

Was den Französinnen und Franzosen besonders gefiel, war die Krawatte, die diese jungen und tapferen Krieger trugen, die es in ihrer Mode nicht gab, weshalb sie auch keinen Namen für das Stück Textil hatten. Die Einzigen, die um den Hals diese Krawatte trugen,

waren die Kroaten und so wurde dieses Modedetail auch ihr Identifikationscode. Der Ausdruck „Cravate“ stand damals für Kroate oder Kroatin, beziehungsweise das Eigenschaftswort, das kroatisch bedeutet, kroatisches Tuch oder Masche etc. Diese Krawatte trugen einige Leute in Frankreich oder beispielsweise den Niederlanden schon früher. Es gibt auch ein früheres Bild von Gassion, der ja 1647 starb, mit einer Krawatte. Der französische Hof jedoch ignorierte die Krawatte zu Lebzeiten der Königinmutter Anne d'Autriche (spanisch Ana de Austria), einer ehemaligen habsburgischen Prinzessin, die in Spanien geboren wurde. Der König begann sich erst nach ihrem Tod 1666 in die Mode einzumischen. Zu dieser Zeit war die Krawatte bereits allgemein bekannt, jedoch nicht in Mode.

Hier kann die Frage gestellt werden, warum der König im Jahr 1667 die Krawatte zu tragen begann und welche Motive ihn bewegten. Dazu müssen wir uns kurz mit Fragen der hohen Politik zu beschäftigen. Die Frau Ludwig des XIV. war die Schwester der Gemahlin Leopold des I., der in mehrererlei Hinsicht sein Gegner war. In Ungarn begann sich zu dieser Zeit bereits der hohe Adel gegen die Habsburger Politik zu organisieren, in erster Linie wegen des schandhaften Friedens von Vasvár/Eisenburg im Jahr 1664. In die Geschichte involviert war auch der französische Hof mit dem König, der ja der Schwager Leopold des I. war. Es ist bekannt, dass Ludwig der XIV. seinem Schwager im Jahr 1664 6.000 Soldaten schickte, die ihm im Krieg gegen die Osmanen (Schlacht bei Szentgotthárd) helfen sollten. Nach dem großen Sieg waren die französischen Befehlshaber in Čakovec bei Nikolaus Zrinski und sprachen mit ihm über die Möglichkeit das kroatische Regiment mit Soldaten aus Kroatien aufzufüllen, über eine mögliche Zusammenarbeit und über die unkorrekte Politik des Wiener Hofes gegenüber Ungarn (Ungarisch-kroatisches Königreich). Als 1667 auch die letzten Kontingente von Soldaten in Paris ankamen, konnten sie das Régiment Royal Cravates wieder reorganisieren.

Möglicherweise begann ein enger Kreis von Leuten im Umkreis des Königs, seines Bruders Philippe und Vivonnes darüber zu beraten, ob es nicht gut wäre, dass der König auf irgendeine Art Sympathien den Ungarn und Kroaten gegenüber zeige, ohne gleichzeitig den Schwager zu beleidigen. Es schien ein Volltreffer zu sein, die Krawatte zu tragen, das Symbol der Kroaten, die bereits viele trugen, weil es ihnen gefiel und sie ihnen sympathisch war. Diese Botschaft würden die Ungarn und Kroaten sofort verstehen und schätzen. Man musste nur den richtigen Moment abwarten. Dieser kam mit dem Auftritt Colberts vor einer repräsentativen Gesellschaft, den Mitgliedern der Königlichen Akademie. Das Bild von Henri Testelin hängt heute in einem Raum von Versailles. Als dann der berühmteste Herrscher dieser Zeit, Ludwig der XIV. die Krawatte zu tragen begann, wurde sie zur offiziellen Mode, die auch andere Länder übernahmen. Heute trägt eine halbe Milliarde Menschen auf der ganzen Welt Krawatte. Die Krawatte wurde auch ein unumgängliches Element des westlichen Dresscodes.

Stefan Benczak, Franjo Pajrić

Diesen Artikel haben zwei Burgenländische Kroaten verfasst: Feri Pajrić aus Kópháza (Ungarn) und Stefan Benczak aus Siegendorf (Österreich). Für den Inhalt verantwortlich ist S. Benczak, der Artikel wurde im Januar 2017 in burgenländischkroatischem Dialekt geschrieben – S. Benczak hatte nie die Möglichkeit eine kroatische Schule zu besuchen. F. Pajrić hat diesen Aufsatz nicht nur sprachlich umgestaltet, sondern auch stilistisch verfeinert und einige Details erklärt und hinzugefügt. S. Benczak ist Autor einer Sammlung zum Thema Krawatte, die mit Unterstützung von F. Pajrić und Stanko Horvath, des Vorsitzenden des Kroatischen Kulturvereins im Burgenland, Österreich, im Jahr 2014 in Sopron der Öffentlichkeit präsentiert wurde. So sind dieser Artikel und die Sammlung selbst ausschließlich burgenländischkroatischen Ursprungs.

Koljnofski ansambl nadmašio ofrljićizam i šerbedžizam!

Krenusmo iz Zagreba u četvrtak 10. studenoga u legendarnom kombiju märke Ford (hrvati.hu umjesto tablica) sa sat vremena opravdanoga zakašnjenja. U Nedelišću, kod gospona Martina, našoj dalmatinskoj, zagrebačkoj i zagorskoj družini pridružuje se podravsko i međimursko krilo. Preko Mure nakratko kroz Sloveniju do ravne Mađarske. Pa uz granicu s Austrijom do Petrovoga Sela gdje nas čeka Timea i Rajmund. Jedan dio jakih snaga ostaje, drugi dio nastavlja prema sjeveru u nezadrživom naletu...

Djeca, biti djeca s djecom

Prva postaja: književna večer u Petrovom Selu. Meni je dvostruko zanimljivo, jer se upoznajem s dijelom opusa trojice kolega. Roberta Mlinareca, Božidara Glavine i Darka Pere Pernjaka. Sudjelujem, dakle, i kao autor i kao publika.

Upoznajemo društvo iz Sombatelja, prof. dr. Žužanu Meršić i lektora hrvatskoga jezika i s njima ostajemo u dužem razgovoru. Lektor, dr. Denis Njari, rodom je iz Slavonije i čini mi se da je perspektivan. Ne ču ga hvaliti, jer bi mu to moglo u jedinoj nam i vječnoj štetiti.

S djecom u Petrovom selu

Istodobno u Koljnofu nastupaju Tomislav Marijan Bilosnić i Nikša Krpetić. Predstavljena je i monografska knjiga pjesama Mije Bijuklića Miše iz Beča. Ilustrirao ju je T. M. Bilosnić. Čujem da je u programu sudjelovao i Jurica Čenar i Mate Mihaljević, te glazbenici Krunislav Ringsmuth i Josip Čenić iz ansambla Dubrovački kavaljeri iz Beča. Ujutro uzimamo oštar pravac prema osnovnoj školi u Petrovom Selu. Na nastavu, premda bih rado iza škole najprije zapalio. Upoznajemo učenike s isječcima naše literature za djecu. Srećom sam ponio roman za klince Prvo računalo kroz koji sam vlastitoj djeci odgovorio na često mi postavljano pitanje – Stari, a kak' je to bilo u ratu s četnicima. S proze prelazim na poeziju za djecu što sam je prikupio i objavio u suradnji s nenadmašnim ilustratorom Ivicom Antolčićem u zbirci U boj za sanak svoj. Klinci nas slušaju, kao nekad moji, no, prema izrazu lica zaključujem da ne razumiju sve što im govorimo. Učiteljice su, međutim, zadovoljne. I fotografija za kraj.

Izložba umjetnina obitelji Pejačević

Rajmund nas fura od Petrovoga Sela do Koljnofa. Uletjesmo u Levandu. Koljnofska skupina već je gostovala u osnovnoj školi i potom nazočila sv. misi. Franjo Pajrić je u visokoj radnoj temperaturi. Njegovoga tempa sam se i bojao. Tablete su uza me, pa nema frke. Kad sam među Hrvatima u Gradišću uvijek se nekako dobro osjećam i bez farmakoterapije. To je valjda zato što krv nije voda. Kao da sam doma. Tak i sad. Propustio sam dva, možda i tri posljednja susreta. Prvih godina bio sam redovit. Kako će biti sljedeće godine, ne znam. Ali, znam da sam neizmjerno zahvalan nj. ekselenciji, g. Đuri Vidmaroviću što mi je prije osam godina širom otvorio windowse gradišćanske grane. I usput mi dao koljnofski nadimak – Kroatuš.

Otvorenje izložbe Likovna baština obitelji Pejačević u Šopronu

Kaj je sad ovo? Pun bus Osječanki, Našićanki... Da skratim: Slavonki. Mađari u tren postaju manjina. Došle su na otvorenje izložbe u Šopronu... usput valjda i u tzv. „šoping“, ali već se čuje da jedva čekaju sutrašnju predstavu u koljnofskom Domu kulture. Vidim, bit će gusto.

Kasno popodne odlazimo u šopronski izložbeni prostor Gradskoga muzeja na otvorenje izložbe „Likovna baština obitelji Pejačević“. Pjeva se i skladba ime-

njakinje moje kćerke. Dore. Pejačević, dakako. Odmah spazih Menu Clementa Crnčića (1865. – 1930.). Ulje na platnu pozamašnih dimenzija na kojem more udara u ogromnu stijenu. Ne odvajam se od Crnčića, iako je gužva kao u košnici i nesnošljivo je vruće. Počinju govorancije, ponajmanje o slikama i autorima. Saznajem da je izložba prethodno višekratno postavljena u Hrvatskoj i da je ovde postavljeno tek manji dio od 150 umjetnina iz fundusa obitelji Pejačević. To se zove međunarodna kulturna suradnja, mrmljam dok držim dva diktafona. Da imam treću ruku, vjerljivo bih njome fotografirao. Po završetku, vraćam alat Franji i Timei.

Vani počinje kiša. Društvo se vraća u Levandu. Stigao je i Herbert Gassner. Kaže da je donio 22 (slovima: dvadeset i dvije) brižno odabранe butelje. Rođendan mu je baš na martinje, otud i broj 22 (11. studenoga). I toga sam se, također, bojao. Razgovara se o svemu. Lete teme. Franjo nas, međutim, ganja. Kaj je sad? Proba! No, hote...

Kako sam postao glumac i prevoditelj

Penjem se na pozornicu koljnofskoga Doma kulture i skužim da sam sad u ulozi glumca, navodno, glumim samoga sebe. Igra se predstava, a ja nisam ni pročitao tekst dramuleta Nikša traži predstavu. Mislio sam da me u njoj nema, jer tko bi se dosjetio staviti me u nju. Napisal ju je vispreni Bilosnić. I sve nas uvaljao u nju. Više nisam siguran je li on jedini autor s obzirom na sve što se odigralo. Na sceni totalni kaos. Rekviziti, scenografija, tri inačice teksta, čini se da ni regimenta obitelji Pejačević ovdje ne bi uvela red. Herbert odbija doći na prvu i jedinu probu, nije jedini... šok za šokom. Predinfarktno stanje.

Znam da će dvorana biti puna. Frka mi je da ne ispadnemo diletanti. Ansambl je desetkovani. Redateljicu dr. Marijanu Pajrić-Frühwirth, srećom, poznajem, znam da je ozbiljna. I Lajoša sam upoznao, doduše ne na sceni, već kod točionika prije nekoliko godina. Nisam znao da je glumac. Redateljica pokušava držati konce u rukama. Scenarist (Bilosnić) ima dodatnih ideja. Nije to jednostavno pratiti... Probu smo nakon sat i pol proglašili završenom i predali sve u Božje ruke. Predstavu smo proglašili interaktivnom. Shvatio sam samo ovo: Dio naše delegacije glumiti će na pozornici, drugi dio iz publike, Nikša iz, ili iza, ormara iza mene, pa mu moram dati znak i probuditi ga ako eventualno zaspie... Uvjeren sam da ni neka profesionalna, proračunska, kazališta u Zagrebu, ne bi mogla stvar izgurati prema sretnom kraju. Vani snijeg. Puše hladan vjetar.

Subota ujutro. Radionica. Skupilo se dvadesetak literaturi vjernih. Vidim li to Juricu Čenara? Pa, da. I ne samo njega... Nikša prevodi moju kajkavijanu na

čakavski. Pero radi s Andrejom. Ovaj s ovim, onaj s onim. I čini se da u tom kreativnom metežu nema nikakvoga reda. Krivi dojam! Svako je nešto preveo s hrvatskoga na hrvatski. Postaje zanimljivo. Primam se prijevoda Bilosnićeve pjesme Odisej je tigar (Tiger, Zadar, 2012.). Evo kako sam je, bez dvoimena i prezimena preveo:

Tomislav	Marijan	Bilosnić
ODISEJUŠ TIGER JE		
Odisejuš	tiger	je
dotikavle	zrelih	kaj
On	se	a
ni	razmē	nema
ni	zemlu	ni
ni	smert	saki
ni	kaj	dien
ni	zvezde	su
ni	kaj	prežrle
ni	žitek	se
Vekivečne	tiger	kitami
Odisejuš	bejži	od
Tiger	vekivečne	veter
imena	Odisejuš	domovinu
sako	vekivečne	zamećeju
	zaboravlaju	sa
		seme

saku					ženu
mašćom			spretežalu		vodu
Tiger			Odisejuš		je
od	oči	ponih		zvezda	stvoren
landravec	kaj	živi	od	samega	landranja
junak	kaj	od	slave	dobre	mu ni
pak	turne		i	boge	zmišlava
sirene kaj ves nemir dosežu					

Oda Koljnofu koji uspravno hoda

Usporedno s prijevodom pišem pjesmu. Nije običan dan, nije ni obična prigoda. Riječ je o svečanosti. Sve je izuzetno „interaktivno“. U nju se uklapa i video izjava, koju nam iz svojega zagrebačkoga stana šalje Đuro Vidmarović, ekskluzivno za 8. Međunarodne koljnofske književne susrete. Cijelo je jutro strahovito nabijeno, kao da će eksplodirati.

U popodnevnom dijelu završavam pjesmu, doživljavam je kao osobnu odu uspravnog hodu Koljnofa, premda mi se čini da će, kad se dojmovi slegnu, na njoj još raditi i nikad je za života dovršiti vjerojatno ne će:

JAČI JAČKA JAČKA JAČI
jačka jačka čakaj kaj jačka jačka čakaj ča
jačka jačka čakaj čakaj
jači jačkaj čakaj kaj
čakaj ča
čakaj kaj jačkaj kaj - čakaj ča jačkaj ča
jačkaj čakaj čakaj jačkaj
jači kaj jači ča
jačka jačka jači jači - jači jači jačka jačka
raj je kaj – raj je ča
rajkaj čaraj rajkaj čaraj
raj raj raj
čakaj čakaj kaj - čakaj čakaj čakaj ča
jači jačka jačka jači
jačkaj jačkaj
ča i kaj
germi germi jačka ča
sevaj sevaj jačka kaj
pazi

!
plazi kača plazi kača
luče jačka vun z Piskača
jačka jačka čakaj kaj - jačka jačka čakaj ča
jačka jačka jači jači - jači jači jačka jačka

Prva uloga u životu zaborava nema

Kucnuo je i taj trenutak. Nismo, naime, otkazali. Na ulazu crvenoga tepiha nije bilo, međutim, snijeg je prestao padati i vjetar se primirio. Dvorana je rasprodana! Igramo pred punim gledalištem, čime se ne može pohvaliti ni Hrvatska nogometna reprezentacija. Sinoć sam tražio od redateljice da mi osigura rekvizit. Pepeljaru. Valjda su mislili da se šalim, jer je na mojoj poziciji nema. Razmišljam ovako: Ako bez pepeljare ne mogu pisati, kako će tek glumiti!?

Književni susreti traže predstavu ili obrnuto

Sve ostalo funkcioniра: razglas, zastor, svjetlosni efekti, inspicijent, istina, nije stigao, šaptač također, kostimograf doma još šiva kostime... Primjećujem da su stigle i najjače novinarske snage gradišćanskih Hrvata – Peter Tyran i Timea Horvat. Tko zna kakvu će kritiku napisati?!

U posljednji sam trenutak napisao sam sebi ključni dio teksta moje izuzetno složene uloge. Prenijet će je u cijelosti, prema sjećanju, ma, ni dva dana kasnije, doma, ne mogu među knjigama i bilješkama pronaći originalni zapis pisan kemijskom olovkom. Ukratko, predstava je već pođomakla (trajala je više od jednoga sata, publici nije bilo dosadno!) i Nikša je na vrijeme uskrsnuo iza ormara s gitarom, kad je prethodnik mi rekao da „se s malo riči može puno reći“. Bio je to tajni signal da izvolim uskočiti kako znam i umijem. I uskočio sam ko senjski uskok, s malo riči ovak:

HORVATSKI EGZISTENCIJUŠ

kaj je je
je je de je
če ni je – je ni je
ni je je – de ni ga je
je je je – de je ga je
de je je – je je je
de ni je – ni je je
je je je – ni je ni
kaj je je
e
jesme ga je

Aplauza na otvorenoj sceni se ne sjećam, ako ga je bilo. Obećali su mi da će dobiti originalni tonski zapis sa skraćenim pljeskom. Sjećam se, međutim, da sam pjesmu prijateljski posvetio „Timei, z veseljem“. Navodno da sam bio bolji od R. Šerbedžije von Brioni, na kojega će se još vratiti, kad dođem doma. Ako je istina, moram reći da nije bilo nimalo teško.

Predstava poslije predstave

I tak. Tu je za me, Bogu hvala, predstava završila iako sam morao ostati na sceni do spuštanja zastora koji se na kraju nije spustio. Predstava se, da budem iskren, nastavila i poslije predstave i zato se zastor na kraju nije spustio, kako bi publika mogla do knedli i kupice vina serviranih na sceni. Osim toga mogli smo uz podignuti zastor vidjeti tko nam ne plješće. Svi su pljeskali u stajaćem stavu! Usljedilo je narodno i međunarodno veselje, fešta, teferić...

Predstava je našla Nikšu (desno), čuva ga Robert (lijevo)

Vuče me kolega glumac Lajoš za rukav. Prosi me da mu dam Horvatski non-stopuš. Kak da ga dam, kad nije otisnut, danas sam ga zboksal!? Pametan Lajoš veli - prepiši na papir. I bi tak. Veli da će do iduće godine naučiti Horvatski egzistencijski napamet. S naglascima. U prvom čitanju polomio je jezik, ali se ne predaje, što me ispunilo nekim čudnim i čudotvornim horvatskim zadovoljstvom. Vježbali smo naglaske dok napokon nisu spustili zastor. Pa i kasnije, jer godina brzo prođe.

2017. rock opera o Nikoli Jurišiću

Sadržaj nemam namjeru prepričavati. Original ne mogu priložiti, jer ga nitko nema. Sa sigurnošću mogu reći da je premjera uspjela. Mogu dodati da ćemo je kad-tad, ne izumremo li poput dinosaurusa, izvesti i u Hrvatskoj! No, prethodno je potrebno outirati, a ne inkluzivirati, ofrljiće i šerbedžije. Zašto? Odlučili smo kazališni komad odigrati u riječkom HNK-u kad Partija tamo izgubi vlast, a onda dva mjeseca svaki dan igrati je na ljeti okupiranim Brijunima.

Kaj je je - Bilosnić, Pernjak, Glavina i Piskač

Istine radi, komad se izvodi na standardu, kajkavskom, čakavskom i gradišćanskom, uz uporabu germanizama, hungarizama i još nekih srednjoeuropskih izama. Mogu još uglavnom lijevo nasadenoj kazališnoj kritici otkriti kako komad Nikša traži predstavu nije elitističko prenemaganje, pljuckanje po temeljima hrvatske države, niti prikriveno jugoslavenstvo. Spada u sam vrh suvremenoga hrvatskoga kazališta. Koljnofski ansambl nadmašio je u domovini prevladavajući ofrlijičizam i šerbedžizam. Živi sam svjedok!

Za iduće, devete, književne susrete, kao prilog programu neki su predložili rock operu na temu obrane Kisega Nikole Jurišića. Rekoh kako je to posao profesionalnih ansambala na državnom proračunu, no, zbog postpremijernoga žamora sumnjam da me je tko čuo. Sigurno je jedino to, bude li netko napisao partituru – a u našoj ekipi ima sposobnih i za takvu avanturu, ja u operi, kaj je je, sudjeloval nem zbog prirodnoga hendikepa. Nepopravljivoga nedostatka sluha.

Povratak u Titoslaviju

Nedjeljni povratak s hrpom novih knjiga. Kao da ulazimo u proljeće. Sunce nas prati kroz cijelu mađarsku dionicu, pa i kroz Sloveniju. Smrklo mi je kad smo ušli

u Hrvatsku! Prva ulica poslije graničnoga prijelaza u Murskom Središću zove se Ulica Josipa Broza Tita, i baš mi se ona kroz vjetrobransko staklo zabila u oko. Pomislih, trebala bi se zvati Ulica žrtava Josipa Broza Tita. Uopće mi nije jasno zašto su skinute ploče Staljina, a ostale Titove. Na to pitanje tzv. „hrvatski antifašizam“ još nije pronašao „dijaljektički“ (Tito) odgovor, što će reći da je jugoslavenski zaostao i još tavori na revolucionarnim argumentima Hude jame.

Lajoš traži Horvatski egzistencijatus

Sigurno će netko primijetiti kako nisam naveo sve sudionike međunarodnih koljnofskih književnih susreta. I nisam. Zato na kraju prilažem informaciju da su na 8. Međunarodnim koljnofskim književnim susretima sudjelovali: video linkom Đuro Vidmarović, Robert Mlinarec, Božidar Glavina, Darko Pero Pernjak, Tomislav Marijan Bilosnić, Nikša Krpetić, Zoran Bošković, Franjo Pajrić, Timea Horvat, Ana Šoretić, Dorotea Zeichmann, Robert Hajszan, Herbert Gassner, Jurica Čenar, većina Koljnofčana, legendarni Johnny, načelnik Općine, kompletna kazališna družina iz Koljnofa, već spomenuti autobus Slavonki... Ako sam koga zaboravio navesti najte mi zameriti.

*Nenad Piskač
Fotografije: Timea Horvat*

Poema o teškom životu i pobratinstvu pjesničkih faca u Koljnofu

POKRETAČ UMORNIH PJESNIKA: Nikola CROATA
UMORNI PJESNICI: Piskar, Gla-VINA, Papar, I gor i dol,
nakladnik Zorooo,

KAJ ČA ŠTO KOLJ

Koljnofčad se vernula,
pisma je utrnula.
Ko bi sve bukee
stavil u mozgee.
Jasno, to je borba,
zvrtiš se ko Zorba.
Učiš, učiš četvrtak
a bogme i pijetak –
kap svetoga Martina
pravi je merak.

*Knigari se budiju, verzuši letiju
Što kaj ča ča kaj što tak je to   dodoao PISKAR
Verzuš išče verzuša
Ča kaj što – Croatuša.*

U subotu kontrolni
dvajstri gradi jak,
polažu ga zajedno:
subjekt, objekt, pa i predikat.
Šalabahter iman
i botilje sniman,
ako ča zaškripi,
Johnny žvelto đipi.

*V jan hip
bi najlepše bilo;   dodao Gla-VINA
ostati vu Koljnofu
ili Esterhazijevom dvorcu.
No, tre se zbuditi – na koncu,
pak do kraja vino spiti, ak još moreš piti
i gledati – kak se nazaj ziti.*

A ča drugo moren,
prijateji niman,
puno njii je bivši
pa se družim s raspuštenican,
sa ženamin, s udovican
i Herbertovin bukeeliman.
Dođu mi prasice,
bodnu me u cice:
„O, šarane moj,
sviraj taj i taj broj.“
I sviram taj i taj broj,
težak mi je život moj
jer su u prasice
vrlo teške cice
pa ti svirkaj, pisnik moj,
taj i taj broj.
Lako je za jednu,
mislin prasicu,
ma kada te devet triska,
i Božja se pomoć iska.

Plači gitaro moja,
ubi nas metanoja.
Gratan po tvome tilu
i sanjan leće zdilu.

*Noćne rijeći prestižu misli
još jedna zdravica za pajdaše
i kad me napokon sruši u krevet   dodao Papar
opet gitara i jecaj zore
Of, of – Koljnof*

Ampak,
življenje je tak i tak
sa svirceken lak ko zrak.
Vernul se vrnul, nazaj
u lepi koljnofski bukeeizirani kraj.
P.S.

(A I gor i dol moj, ča si propusti. Badava ti dr kad ti mentor nije bio sveti Martin. Tako si propustio biti dr dr. Ovaj drugi dr je od glagola drinkati koji je stalno u budućem trpnom tekućem stanju.)

Odgovorio I gor i dol:

*Ah kak' mi je srcu teško,
ne stavljajte sol na ranu.
Meridijani moji šapću:
„Imajte ga već u planu!“*

P.P.S. (pjesnik poslije svega op. zb)
Javio se nakladnik
,da se njeg' ne pita ništa
i more li ubacit išta.'
Konzilij se složio,
nakladnik priložio:
(i ne samo priložio
već se raspisao, razdisao,
uvatio me na krivoj nozi,
i sve ono ča je pisa od osnovne škole
a i srednje stavi je ovdi.
Da'š mu prst,
a on piše poemu u poemi)

*U dvojbi sam teškoj bio
što Bogu sam skrivio   nakrcao Zorooo
kad u sedmom desetljeću
pjesmu nisam napisao veću.*

*U koljnofskom dvoru,
muzeju pod nebom ,
bez kape na glavi
doznah od Franje,
u brzome ritmu,
da sve u oblaku gore visoko
počiva i kolektivna memorija spava.*

*A ribica se zlatna na travi koprca ,
jade moje znade
pa mi šapne taho, dok ekipa gleda:
„Napisat ćeš i ti samo malo mira,
okani se knjiga i suvišnih briga.“*

*A brinuh se baš za dare svoje
kako napisat pjesmicu ne mogu
a elita tu je, sve vrca od stiha.*

*I onda taj klik, svima dobro znan,
sve riješih u hodu slušajući Franju
dok dobri Bog Zorana stvara,
kolektivnu memoriju
resetira baš tada.*

*Nakladnik osta bez Božjega dara
i svom oblačiću potajno se nada
za stih i rimu spojiti se sada,
s malo zakašnjenja
ne će biti lako,
zato ćemo probati ovako.*

*Možda nešto uđe od velikog maga,
u snu znati ne će da stihovi plove
k'o tigar u mraku.*

*Utjeha za jade ipak postoji
jer meridijane Bog dobro položi,
i Brač i Koljnof vječno su skupa,
Igor to otkri na jutarnjoj kavi.*

*Ko Urbi et Orbi
sada o tom sluša Franju svaka grupa,
i čude se svemu kako on to znade
a u libru nijednome nema.*

*Možda je On novi prorok među nama,
šapuće se tiho dok se Herbert diči
priateljskom moći.*

*U Koljnofu sam doma ponosan i gord
što Martin je dan rođendana mog
i ČA nas veže već stoljeća pet,
neka bude tako - zauvijek.
(vaš mali nakladnik)*

P.S.S.S

Konzilij pjesnika je odlučio da nijedan dio nakladnikove pjesme ne smije biti skraćen ni cenzuriran, jerbo je i on prema nama samilostan.

Nikola CROATA i KOLJNOFČAD /2016

Elmélkedés egy interneten megjelentetett és megosztott írásról

Néhány hónappal ezelőtt az interneten megjelent egy igen tendenciós szöveg Szulejmánról, mely a gyanúltan olvasót igen könnyen megtéveszthette, illetve nála téves következetések meghozatalát eredményezhette. Így hát úgy gondoltam, meg kellene próbálni egy kicsit árnyaltabbá tenni Kulcsár Árpád tollából megfogalmazott igen részrehajló szöveget. A Kulcsár féle szöveg végén még az lesz a benyomásunk, hogy hát Szulejmán szégyellje magát, hogy meg merészelt verni a magyarokat, úgy, hogy a mohácsi csatavesztést nem az akkor legnagyobb magyar haderő szenvedte el. Hol voltak hát a magyarok, illetve szövetségeseik? Talán ez lenne a jó kérdés, melyet elkezdhettünk már egyszer elemezni, mivel a kérdésnek örök érvényű végkövetkezetései lehetnének, melyek minden történelmi időben megadnák a válasz az aktuális események kiemenetét illetően. A legszörnyűbb azonban, hogy az igazság nem valahol középítőkön keresendő. Az igazságot egyszerűen „elrejtették“ szemeink elől és mi egymás ellen harcolva, érvelve, megpróbálunk egy közös kompromisszumhoz jutni, mely köszönő viszonyban nincs a való igazsággal. A nagy átverés show azonban tovább folytatódik!

Ez a két írás még egy jó példája annak, mennyire messze vagyunk az isteni menyországtól, mely itt fekszik szemeink előtt, de mi már csak nézni tudunk, de nem látunk. Legyen hát ez tanulság mindenkinél!

Úgy érzem „széparcellázott“ közös hazánk és jövőnk letéteményesére, a Kárpát medence és Adriai térségre vonatkozóan ez a gondolkodás és hangulatteremtés nem lehet meghatározó és mérvadó. A közös értékek és pozitív lehetségek keresésével tovább tudnánk lépni egy boldogabb időbe. Gyermekünk ezt várják tőlünk!

a fordító

Jó tudni Szulejmán szultánról

EZT NEM SZABAD ELFELEJTENI! DE BÜSKÉK LEHETÜNK,
HOGY ENNEK ELLENÉRE SEM LETTÜNK MUSZLIMOK

Kirándulásunk alkalmával elismeréssel nyilatkoztunk az emlékműről a további, török pénzen megvalósulásra tervezett egyéb fejlesztésekről? ? ?

Hogyan is állunk a török emlékekkel, szövetségekkel? Mi a perspektíva? Természetesen minden nézőpont kérdése. .Az igazság pedig JÁNUSZ arcú!

II. Rákóczi F. is a törököt választotta szövetségesének, pedig a történelmet közelebbről ismerhette. Jelenleg a NATO európai hadszínterén a legerősebb hadsereg a TÖRÖK. Amit a történész tud, de az iskolákban nem tanítják. A 150 évről rózsás képek alakultak ki mára! Ismerjük meg mi is az igazság! Budáról ellopott iratokat az isztambuli múzeumban magyar kutató nem kutathatja!

Az anyagokat nem adják át a mai percig.

– A török uralom alatt Magyarország népessége kb. 4 millióról 1,5 millió főre csökkent.

– A 8. pont miatti szemlélet eredménye, hogy a török katonák kisajtoltak a meghódítottakból annyi jóvedelmet, amennyit csak tudtak.

– A török hadserege téli ruhával nem rendelkezett, ezért felénk csak jó időben tudott hadat viselni. A fel- és visszavonulási sebességet ismerve, észak felé nem tudott már lényegesen messzebb hódítani, mert a közeledő őszi rossz idő miatt vissza kellett vonulniuk délre, csak a rendfenntartó emberek maradtak itt. A szultán minden évben más felé hódított. A Habsburgok ellenfelei (velenceiek, franciák stb) is befolyásolták a szultánt, hogy mikor indítson háborút ellenünk.

Tíz tény, amit talán nem tudott Szulejmán szultánról

Az atv.hu<<http://atv.hu>> már korábban írt arról a tervről, mely szerint Szigetváron, a török ostrom 450. évfordulóján nem a hős várvédő Zrínyi Miklósnak, hanem elsősorban a hódítóként érkező Szulejmán szultánnak kívánnak – több sajtóhír szerint török és magyar kormányzati támogatással – emléket állítani.

Újra felépítének többek között az úgynevezett csonka minaretet, és zarándok helyet hoznának létre az ostrom közben elhunyt török uralkodó tiszteletére. Szulejmánra a török történelem - beleértve a mai török vezetést - az Oszmán Birodalom legnagyobb hódítójaként tekint. Ennek az árát azonban elsősorban Magyarország fizette meg: a szultán nemzetünk egyik legkönyörtelenebb pusztítója volt, akinek gyilkos terrorja évszázadokkal megelőzte az Iszlám Állam és más terrorosztagok véres hódításait.

A Hetek cikke. (*Tíz tény, amit talán nem tudott Szulejmán szultánról*)

1. Nevéhez fűződik az önálló magyar államiság megdöntése, amely a magyar történelmet évszázadokra kényszerpályára szorította. Miután az általa irányított mohácsi csatában megsemmisítette a magyar haderőt, és II. Lajos király életét vesztette, majd 1541-ben elfoglalta a fővárost, Budát, ennek következtében megszünt a királyi udvar, így Magyarország irányítása hosszú időre külföldre, Bécsbe helyeződött, ami számos súlyos következménnyel járt.

2. A tények alapján ō tekinthető Magyarország egyik legnagyobb pusztítójának az ország 1100 éves történelme során. Uralkodása a szakadatlan háború és rombolás negyvenöt esztendjeit jelentette az országnak. Ilyen hosszú időn át tartó hatalmas mértékű pusztítást az ország egyetlen ellensége sem okozott. A Batu kán vezette tatárjárás egy bő éven át tartott 1241-42-ben. A náci német megszállás, a nyilas rémuralom és a szovjet felszabadítás pusztításai is egy borzalmass esztendőn át tartottak 1944 tavaszától 1945 tavaszáig. Szulejmán első hadjáratát 1521-ben azonnal Magyarország ellen indította. Élete utolsó hadjáratát is ez ellen a föld ellen vezette már súlyos betegen 1566-ban, és Szigetvár ostroma során fejezte be földi pályafutását 72 éves korában.

Egyik legfőbb életcéljának Magyarország leigázását tekintette: 1521 és 1566 között hétfatalmas hadjáratot indított Magyarország újabb és újabb területeinek bekebelezéséért. Hadműveletei során falvak százait gyűjtatta fel, városok hosszú sorát lövette rommá, égettette fel. Ez történt Szigetvárral is, amelynek első módszeres szétlövetője, felégetője, lerombolója éppen Szulejmán volt. Ezért megdöbbentő, ha az ō tiszteletére akarnak napjainkban dzsámit és minaretet emelni Szigetváron.

Szulejmán seregének pusztításairól egybehangzó leírásokat adnak a korabeli török és magyar beszámolók. A szultán győzelmi jelentése az 1526-os hadjárattal kapcsolatban a következőket mondja: „A hit harcosai elszéleven az országnak minden része és tájéka felé, bárhová találták az alávaló gyaurokat, akár mezőn, akár hegyekben, közülük a férfiakat a kardok és nyilak áldozataivá tették, a nőket és gyermeket pedig fogságba hurcolták, lakóhelyeiket feldúlták és felégették, s ők maguk megrakodtak töménytelen zsákmánnal és mindenféle javakkal.”

1532-ben Brodarics István, a mohácsi csatát is megjárt királyi kancellár, akit Szapolyai János király a Bécs elleni hadjárataból visszavonuló Szulejmához küldött tárgyalni, a látottak alapján a következőket jelentette a szultáni sereg pusztításairól: „Szörnyen romboltak, égettek és öldökölték, az embereket korra és nemre tekintet nélkül elhurcolták.”

3. A szultán emberéletben is hatalmas veszteségeket okozott Magyarországnak. Uralkodásának négy és fél évtizede alatt a nem szúnó háború és pusztítás során magyarok tízezreit ölték meg, és százezres nagyságrendben hurcolták el őket rabszolgaságba az országból. 1530 őszén Oláh Miklós, Mária királyné-nak, II. Lajos özvegyének titkára a következőképpen számolt be Erasmusnak, a híres humanistának Mehmed bég, nándorfehérvári kapitány Magyarországra

betört tízezres seregének pusztításairól: „a teherbíróbb, életerősebb férfiakat és ifjakat, tizenötözernél többet fogolyként Törökországba indított. Amikor Thurzó a török eltakarodása után kiment, hogy szemügyre vegye, milyen kegyetlenségeket követték el, több mint ötszáz, részben kárddal lemészárolt, részben földhöz csapdosott kisgyereket talált ott holtan. Talált közöttük ötvenet, akik még úgy-ahogy lélegeztek, ezeket – mélyen megrendülve a félholt apróságok iránti szánalomtól és a törökök bestialitása miatt – kocsin várába, Semptére vitette.”

4. A szultáni iratokban rendszeresen megvető, becsmérlő hangnemben beszélt Magyarország lakosairól. A Mohács utáni győzelmi jelentésében például a magyarokat a következő szavakkal minősítette: „szemtelen és becstelen magyarság”, „alávaló átkozottak”, „feslett életű gonoszok”, „tévhítben élő ga-zok”, a magyar katonákat pedig „ördöggel cimboráló dögök”-nek nevezte.

5. Látványos külsőségek között mészároltatta le magyar hadifoglyok ezreit. A magyar hadifoglyok tömeges lenyakazására a mohácsi csatát követő napon került sor, Szulejmán győzelmi ünnepének keretében. A szultán arannyal bevont trónusán ülve fogadta főtisztjeinek kézcsókjait és osztogatta számukra a

kitüntetésekét, majd a vörös szultáni sátor körül felsorakozó oszmán vezérkar tagjai elé odavezették a mintegy kétezer láncra vert magyar hadifoglyot és valamennyüknek fejét vették. Meg kell jegyezni, hogy Szulejmánnak ez a brutális tette messze felülmúlja napjaink Iszlám Államának eddigi legkegyetlenebb tömeges kivégzését, amelynek során mintegy kétszázötven foglyot nyakaztak le.

6. Az ország lakossága ellen tudatosan alkalmazta a megfélemlítés fegyverét. Ezt nemcsak katonai megfontolásból tette, hanem ezt diktálta számára vallása is. A Korán 8. szúrájának (fejezetének) 60. verse ugyanis arra szólítja fel az iszlám követőit a nem muszlim emberekre vonatkozóan, hogy „keltsetek féleelmet bennük!” Seregének szerves részét alkották a könnyűlovas martalöc csapatok, azok a kindzsik, akiknek a neve is azt jelenti: „égető, dúlő”. E „hitharcosok” borzalmas pusztításai, brutális kegyetlenkedései nem csupán a zsákmányszerzést szolgálták, hanem azt is, hogy az újabb és újabb területek megszerzését félelemkeltéssel is előkészítésük. Várad, városok feladását is kegyetlen fenyegetésekkel igyekeztek siettetni.

A már elfoglalt területek lakosságát is félelemben kívánták tartani. Az adók serény beszolgáltatása érdekében nem egyszer „nyársba vonással”, azaz karóba húzással fenyegették meg a késlekedő falvakat, elrettentésül hivatkozva olyan falvakra, ahol már beváltották fenyegetésüket.

7. Az uralma alá került hatalmas területen példátlan és szisztematikus rablás zajlott, amelyhez foghatót se előtte, se utána egyetlen hódító hatalom sem hajtott végre az országban. minden nemesember, városi polgár és a keresztenyegyház is elvesztette a föld tulajdonjogát. Az összes föld egyedüli birtokosa a szultán lett. Az elfoglalt országrész mintegy 80 százalékát katonai szolgálat fejében török lovas katonák kapták meg, ezek főleg a falvak területei voltak. A meghódított területek legértékesebb része, mintegy 20 százaléka a török kincstár kezelésébe került. Ide elsősorban a különböző városok tartoztak. Mindez többnyire a települések hanyatlását eredményezte. Mivel a török kormányzat számára a jól karbantartott, gondozott város képe nem jelentett értéket, a városok hamar nagyon elhanyagolt, lepusztult állapotba kerültek. Jól mutatja ezt az egykori királyi főváros, majd az egész hódoltság központjává tett Buda állapotát bemutató leírás 1555-ből.

A Fugger bankház megbízottja Hans Dernschwam a következőt írta az egykori polgárházak, paloták látványáról: „A házak sorban, egymás után beomlanak. Építkezésnek nyoma sincs, legfeljebb annyi, hogy a lakó meghúz-hassa magát az eső és a hó elől. A nagy, tágas termeket, szobákat istállószerűen kőből, agyagból, fából összeeskálált cellák tömegére darabolták fel. Pincékre nincs szükségük. Ezeket szeméttel töltötték meg. Saját házának senki sem ura és gázdája. A házak egytől egyig disznóólakká váltak. Annyira körülépítették őket, hogy az ember jószerivel rá sem ismer a kapukra és a nagy hintóbejáróra. Ugyanis a házak elé - mi több, a házakhoz tapasztva - ereszsalját, zsibárus bódékat építettek, melyekben a kézművesek török módi szerint a nyílt utcán ülnek és dolgoznak. A Fugger urak házában most a török kincstartó lakik. A ház előtt fából épített líristálló, amely egészen a városházáig elnyúlik.”

8. Az általa elfoglalt területeken a megmaradt lakosság súlyos és tartós elszegényítését eredményező gazdasági berendezkedést honosított meg. Egyrészt ő vezette be a szpáhi rendszert. A magyar tulajdonosoktól elvett földek döntő részét katonai szolgálat fejében használó szpáhik egyike sem tudhatta, hogy mikor helyezik át másik birtokra, ezért nem fektetett be a gazdaságába, nem fejlesztette birtokát, hanem abban volt érdekelt, hogy amíg ő használja az adott birtoktestet, addig is minél nagyobb hasznat tudjon belőle húzni. Ez kíméletlen rablógazdálkodáshoz vezetett szerte a hódoltság területén. A szpáhi földesurak a jobbágyuktól nemcsak pénzjáradéket és különféle terményjáradéket szedtek, hanem a legkülönbözőbb egyéb címeken is igyekeztek pénzt kisajtolni tőlük. Így például házasságkötéskor fizetni kellett a menyasszonyért stb. A török földesurak mellett nagy nyo-

morgatója volt az itt élő lakosságnak Szulejmán török államapparátusa is. Jól mutatja ezt, hogy az állami adó török nevéből a „haradzs”-ból új magyar kifejezés született, a „harácsolni”.

9. Tudatos megtévesztéssel, barátságot színlelve, tárgyalás ürügyén hívatta magához 1541-ben a csecsemő János Zsigmond magyar király egyik gyámját, Török Bálintot, hogy ott elfogja és az isztambuli hírhedt Héttoronyba zárása élete végéig. Kínálkozik a történelmi párhuzam, hogy az 1956-os forradalom idején a szovjetek szintén tárgyalás ürügyén hívatták főhadiszállásukra Máléter Pál honvédelmi minisztert, hogy aztán a tárgyalások megkezdése után Szerov tábornok, a KGB elnöke berontva a terembe fogáságba vitesse a magyar vezetőt.

10. Ellensége, pusztítója és elnyomója volt a keresztenységnek. A kereszteny templomok egy részét már a hódító hadjáratok során elpusztította. A megmaródottak jelentős részét mecsetekké, illetve dzsámiikká alakította, de voltak olyanok is, amelyeket istállóvá tettek. A keresztenyek kezén hagyott templomok használatáért tetemes összegeket kellett fizetni a török hatóságoknak. A harangok használatát mindenütt megtiltották. Új templom építését, a régiek kijavítását csak hitványabb anyagokból engedték és torony nélkül.

Kulcsár Árpád

Válasz Kulcsár Árpád cikkére Szulejmánról

Írta Zdenko Samaržija (Horvátország, Koška 2017.02.26.)

Kulcsár Árpád szövege jó példája a közép Duna vidék 16. század eleje és közepe táján uralkodó katonai, politikai és elsősorban társadalmi viszonyainak szakszerűtlen elemzésére. A szerző a történelmi események és Szulejmán vonatkozásában erősen részrehajló megközelítése, mely az Osztrák-Magyar Monarchia 19. század végi történelmi felfogására volt jellemző, amikor az Oszmán Birodalom már csak egy betegre hasonlított a Boszporusz partján, de mint azt a későbbi események is bizonyítani fogják a Monarchia sem volt sokkal jobb helyzetben.

Másodlagos történelmi forrásokra támaszkodva hozza meg véleményét, fel sem tételezve, hogy sokkal több dolog történt, mint amit az iratok megöríztek, melyeket tényként prezentál, ahelyett, hogy a megmaradt dokumentumokból vonná le a megfelelő következtetéseket.

A felsőfokú történelemoktatás, a kriminalisztika és a jogtudományok keretében a hallgatóknak az első szemeszterben megtanítják, hogy ne higgyenek a szemtanúnak. A tanúk vallomásait, a történelmi forrásokat egyfajta kétkedéssel és fenn-tartással szabad csak kezelní, hisz tele vannak szubjektív benyomással, előítélttel, valamint nemrőlkön nagyon részrehajlóak különösen a más felekezet illetve népcsoport tagjai megítélése tárgyában – *mérget okádnak a katolikusok, amikor a muszlimokról írnak, de fordítva is igaz, hogy a muszlimok mérge sem gyengébb ellenirányból.*

Az ellenség iránti gyűlölet és a szent meggyőződés, hogy isteni akaratot testesítenek meg, minden oldalon erősen prezentálva van. A szerzők sokszor vallásosságukból fakadóan elvetik az ok okozati összefüggéseket és kortársaik lépésein valamiféle isteni akarat kinyilatkoztatásának vélik, ezáltal írásai inkább hagiografikus színezetet kapnak.

Megállapíthatjuk tehát, hogy a szerző nem rendelkezik megfelelő kapacitással és szándékkal, hogy a közép Duna vidék történelméről, hanem értekezésében morzsálva a múltbeli eseménykből próbálja a mai politikusok tetteit megalapozni, szugerálva az olvasónak, hogy tudniillik a történelem ismétlődik és a magyarok állítólagos összes ellensége összefogott a magyarok és a kereszténység ellen.

Természetesen elítélendő a szovjet megszálló csapatok bánásmódja 1956-ban a magyar nép ellen, de a magasrangú vezető pozíciót betöltő emberek letartóztatása és bebörtönzése az ilyen krízis helyzetekben elfogadott rizikónak számít, így aztán mindenki, aki benne volt az akkori uralkodó politikai klíma kreálásában, mely kiváltotta a külső beavatkozást, számíthatott a megszállók által installált rendszer kegyetlenségeire; ezek tehát nem olyan lépések, amelyek a magyar népet egész-ként, fennmaradását veszélyeztetve támadják, hanem a győztes lépéseinek része a legyőzöttel szemben (*ne felejtsük el, hogy Alapics Gáspár, a szigeti veszedelem (Szigetvár 1566.) ritka túlélőinek egyike 1573-ban, az akkori parasztfelkelés megtorlásaként 8000 foglyot akasztatott fel, horvátokat; Kulcsár azon csodálkozik, hogy Szulejmán 4x kevesebb hadifoglyot végeztetett ki a győztes mohácsi csata után.*).

Ez természetesen nem csak a magyar politika jellemzője, miszerint a múltban történt eseményeket felhasználva próbál érveket találni a más képp gondolkodókkal való leszámoláshoz: ugyanilyen részrehajló szöveget mint a szerb, a bolgár és horvát nacionalisták is több százat megírtak, melyben az iszlámellenesség dominál. Ugyanilyen csinált tényekkel megtámadott írás nagyon sok van az interneten, ahol is mindenki saját magát állítja be áldozatként, megmagyarázva, hogy csak az ő sebei fájnak. Ha nem lenne potenciálisan puskaporos hordó, mely bármikor felrobbanhat nevetségesnek is tűnhetnének a horvátok és magyarok (*a magyar igények horvát területek irányában, az 1848–49. háború, a magyar hatalom szégyenletes lépései Fiume irányába stb.*) a szerbek és magyarok (*igény Bácska és a Bánát területére, a II. Világháború Újvidék megszállásakor a szerbek elleni likvidációk*) a horvátok és szerbek (*az 1903-ból megmaradt megoldatlan kérdések, melyeket állandólag a nagymagyar politika hozott össze, Sjepan Radić meggyilkolása a parlamentben Belgrádban, az usztasák fellépése a szerbek ellen...*) közötti viták. Így aztán Kulcsár Úrtól nem kaptunk semmi okosat és újat, amit eddig ne tudtunk volna, azon túl, hogy nem vázolt fel elénk semmilyen új modellt sem.

Tehát rövidre fogva: érdemtelen és üres. Mindamellett viszont potenciálisan veszélyes. A szerző azt sugallja, hogy a mohácsi vész előtti Magyarország a jólét és egység országa volt, melyet aztán megtámadtak a törökök, akiknek egyediüli célja a magyarok kiirtása és a kereszténység romba döntése volt (1. pont: *Nevéhez fűződik az önálló magyar államiság megdöntése, amely a magyar történelmet évszázadokra kényszerpályára szorította*)

Kulcsár Árpád elsiklik azon tény felett, hogy a 16. század elején a Katolikus Egyház óriási problémákkal küzdött (pl. megbocsátó cédulákat (indulgentia), melyek 150 évig tartó széthúzás, és háborúk sorozatát vonták maguk után, melyeknek pedig közük nincs a törökökhöz és Szulejmához. Ne felejtsük el, hogy a 16. és 17.

században az egyedüli európai terület, ahol a keresztenyek egymással nem harcolnak az Oszmán Birodalom területe volt – miután a stabilitást nyújtó államszervezet 1699-ben megszűnt itt létezni, már is kiújultak a vallási színezetű harcok 1703-ban.

Az Oszmán Birodalom által nyújtott stabilitás, mely ellentében állt a vallási türelmetlenséget és a beszolgáltatások refeudalizációját preferáló valamint a mágánások által is támogatott konzervatív Jagelló dinasztia (1490–1526.) alatt, megtorpantak Mátyás reform törekvései (*Mátyás király szimpátiával követte, Mehmet szultán Konstantinápoly elfoglalását, elestének veszélyére előtte persze több magas rangú egyházi személy figyelmeztette, ami miatt sokan börtönben végezték, mint pl. a pécsi püspök, a kalocsai érsek, mellettük megszámlálhatatlan pap, szerzetes természetesen minden éppen a mohács előtti virágzó Magyarországotörtenik*), melyek a polgári társadalomnak, a paraszságnak és a középnemességnak oly vonzóak voltak. A Jagellók uralkodásának végét jelentő vereség lehetővé tette az egységes valuta és mértékegység rendszer bevezetését és a megbicsaklott magyar gazdaságnak is lehetőséget adott, hogy az akkor még stabil oszmán kereskedelmi rendszer részévé váljon – *ebben az időben az Oszmán Birodalom a világ legnagyobb országa, melyben a meritokrácia uralkodik, ami azt jelentette, hogy a társadalmi ranglétrán csak a legjobbak és legrátermettebbek érvényesülhettek és léphettek előre, így aztán 1526. után nem sokára a hadsereg, az államigazgatás és a közegészségiügy vezető pozícióit éppen a horvátok és a magyarok töltötték be.*

A tényekkel ellentében a szerző több téves információt közölve megpróbálja befeketíteni az új gazdasági és társadalmi rendet, piszkos rendetlen népként beállítva az oszmánokat, ami csak arról tanúskodik, hogy számára teljesen ismeretlenek a Birodalom, új területek elfoglalását követő azonnali járványügyi illetve közegészségiügyi intézkedései (8.: *Az általa elfoglalt területeken a megmaradt lakosság súlyos és tartós elszegényítését eredményező gazdasági berendezkedést honosított meg. Egyrészt ő vezette be a szpáhi rendszert. A magyar tulajdonosoktól elvett földek döntő részét katonai szolgálat fejében használó szpáhik egyike sem tudhatta, hogy mikor helyezik át másik birtokra, ezért nem fektetett be a gazdaságába, nem fejlesztette birtokát, hanem abban volt érdeklődés, hogy amíg ő használja az adott birtoktestet, addig is minél nagyobb hasznát tudjon belőle húzni. Ez kíméletlen rablógazdálkodáshoz vezetett szerte a hódoltság területén.*)

Kulcsár nem tudja, nem akarja tudni, illetve mindenki, hogy az új hatalom az elfoglalt területeken az adókat a harmadára csökkentette és hogy a tímár-szpáhi rendszer motiváló hatással bírt az újonnan megszerzett területeken. Az Oszmán Birodalom urbanus államalakulat, így mindenütt a kisebb-nagyobb városok fejlődésnek indulnak, utak épülnek és hidak, így aztán a közép Duna folyásának vidéke a világ nagykereskedelemi számára is érdekes területként jelent meg, akik tároló-

kapacitásokat és lerakatokat üzemeltetnek ezen a vidéken. Ebben az időszakban olyan növényi kultúrák jelennek meg, melyek addig ismeretlenek voltak az itt élők számára, mint pl. a kukorica, rizs, dohány, az állatok közül például a pulyka. Volt próbálkozás a teve, mint igavonó állat bevezetésére is, ami azonban nem járt sikerkel. A nagyvárosok, melyekben a kézművesség virágzik, és melyek nem foglalkoznak növénytermesztéssel nagy felvégőpiaci a környék termelőinek, főképp a nemzetközi nagy vásárok idején. Kulcsár annyira tájékozatlan a katonai doktrinák ügyében, mikor a félelem és erőszak terjesztését az iszlám vallási előírásai közé sorolja, elfelejtve megemlíteni a dél francia vidékek keresztes hadjáratai alatt alkalmazott katolikus viselkedéssel. Amikor pl. a besúgók és katonai parancsnokok a parancsnokot a lakosság vallásilag kevert jellegére figyelmeztették, ők mindenki elpusztítását szorgalmazták, mivel hogy Isten majd kiválasztja a neki tetszőket.

A karóba húzás, a csonkolás és más brutalitások minden pszichológiai háború tartozékai, melyeket a győztes általában foganatosít a legyőzöttel szemben – *aki a mennyországban szeretne jutni kerülje a háborút*.

Kulcsár talán nem tudja elégége a történelmet, de felhívának a figyelmét a Péccsett tanúsított kegyetlenségre, mikor is a katolikusok egy bárót kötöttek a lovak farkához, mivel fellázadt Zsigmond király ellen, izzó koronával koronázták meg, majd felnégyelték. A történelem a szörnyűség története és csak a szörnyűségeket említi általában.

Elfelejt amellett, hogy az oszmánok Pécset a zene városává avanzsálták és nagy a valószínűsége, hogy az első tamburszót éppen itt hallhatták Magyarországon. Ugyanakkor 1613-ban Péccsett jezsuita misszió működik, akit egy magyar jezsuita vezet, ki azelőtt a zágrábi püspöki gimnázium igazgatója volt. A pécsi jezsuiták jó hírnévnek örvendő orvosok és gyógyszerészek is voltak egyben, kiket a baranyai muszlimok nagyon tiszteltek.

A 16. században virágzik a almohajadi, illetve más néven divan költészet több kiváló képviselőjével mint pl. Arslan pasa, Jahja Oglu Mohamed pasa fia.

Az írás további elemzése ennek tükrében feleslegessé vált, mivel Kulcsárnak az abban az időben bevezetett új társadalmi és gazdasági rendről való tudását kérdőjelezte meg, illetve megmutatja karaktere jellegét és az igazsághoz való rosszindulatát. Ajánlom mindenki számára Nedim Zahirović munkáit, melyekben az itt élő magyarok és más népek együttéléséről ír, amit Kulcsár saját részről ignorál és csak az etnikai magyarokról ír. Az okosok megszívlelik a tanácsot, Kulcsárnak pedig jogában áll saját tévhítében élni. Ez az ő választása.

Fordította: Dr Payrits Ferenc

Raznišljamje o jednom čranku koji je nedavno objavljen na internetu

Prije nekoliko mjeseci se je na internetu pojavio jedan poprilično tendenciozan tekst o Sulejmanu, koji je mogao nepripremljenog čitatelja lako prevariti, odnosno mogao je čitajući ga doći do krivih zaključaka. Upravo zbog toga sam mislio, da bi se ipak morao pokušati ovaj tekst, koji nastao iz pera gospodina Árpáda Kulcsára malo nijansirati. Čitajući tekst gore navedenog gospodina na kraju će se još steći dojam, da bi Sulejmana trebalo biti sram, kako se je osudio poraziti Mađare, znajući okolnosti, da ovaj poraz nije pretrpljela tadašnja najveća mađarska vojna sila. Gdje su onda bili Mađari i njihovi saveznici? Možda bi se s ovim pitanjem trebali pozabaviti, jer bi na kraju došli do zaključaka, koji bi nam mogli dati odgovore, koji bi se mogli koristiti kao poučne konkluzije prilikom davanja odgovora na ishode događanja i u aktualnom vremenu. Poražavajuća je međutim činjenica, da se odgovor neće nametnuti negdje u sredini između dva stajališta (po dobro znanom principu relativiteta, naime uzmimo malo moje, pa malo tvoje istine i evo nas kod rješenja). Istina je vrlo vješto sakrivena, a mi ju uporno tražimo boreći se međusobno, argumentirajući svim snagama, da bi došli do nekakvog „razumnog“ zajedničkog kompromisa, koji međutim blage veze nema sa stvarnošću, osnosno događajima, koji su se zbili u određenom povijesnom vremenu. Znači veliki show prevare se nastavlja!

Ova dva teksta zorno pokazuju, koliki je jaz između božjega raja, koji naprsto leži pred našim očima, no mi samo gledamo, ali više ne vidimo. Neka ovo bude pouka svakom ponaosob!

Moje je mišljenje, da ovaj način gledanja na stvari i stvaranje različitih tenzija nikako nije u duhu našeg zajedničkog rascijepkanog panonsko-jadranskog prostora, koji bi nam trebao biti zalog naše budućnosti. Tražeći zajedničke vrijednosti i pozitivne mogućnosti omogućiti će nam koraknuti u ljepšu budućnost. Naša djeca upravo to traže od nas!

prevoditelj

Dobro je znati o Sultanu Sulejmanu

Ovo ne smijemo zaboraviti! Možemo biti ponosni, da unatoč svemu tome nismo postali muslimani.

Prilikom našeg izleta smo sa priznanjem smo govorili o spomeniku i o planiranim ulaganjima sa turske strane u budućnosti?????

Kako se to mi stojimo sa turskim uspomenama i savezima? Koja je perspektiva? naravno sve je stvar samo gledišta. A istina ima dva lica!

F. Rákóczi II. je Turke izabrao za svoje saveznike, mada je znao povijest izbliza. Danas je najjača europska NATO snaga Turska.

Ono što zna povjesničar, a u školi se ne uči. Do dana dašanjeg su o toj 150 godina dugoj vladavini već stvorile ružičaste, uljepšane slike. Upoznajmo istinu!

Ukradene dokumente, koji su ukradeni i odnešeni iz Budima, danas mađarski istraživač ne smije istraživati! Do dana današnjega nam ne predaju materijale.

Za vrijeme turske vladavine broj žitelja Ugarske spao je sa 4 na 1,5 milijuna duša. Rezultat razmišljanja iz točke 8. je, da su turski vojnici iscijedili od osvojenih ljudi toliko, koliko su mogli.

Turska vojska nije raspolagala zimskom odjećom, zato je na našim područjima mogla vojevati samo kada je bilo lijepo vrijeme.

Znajući brzinu okupljanja i vrijeme trajanja putovanja, prema sjeveru je zapravo bila limitirana granica njihovog akcijskog radiusa, jer zbog dolaska lošeg vremena jeseni, morali su se povući južnije, a ostao je samo kontingent, koji je pazio na mir.

Sultan je svake godine osvajao na drugu stranu. I protivnici Habsburga (Venecija, Francuzi) su na njega djelovali, kada da počne ponovni pohod na nas.

Deset činjenica, koje možda niste znali o Sulejmanu

atv.hu<<http://atv.hu/>> je već izvijestio, da na 450. godišnjicu turske opsade Sisacka žele postaviti uspomenu – prema informacijama više medija uz pomoć turske i mađarske vlade- Sulejmanu, a ne Nikoli Zrinskom. naprimjer ponovo bi podigli tzv. krnji minaret i napravili bi hodočasno mjesto u čast za vrijeme preminulog turskog poglavara.

Sulejmana turska historiografija – uključujući i današnje tursko vodstvo – drži za najvećeg osvajača Osmanskog Carstva.

Cijenu toga je međutim prventveno platila ugarska:sultan je bio jedan od najnemilosrdnijih uništivača naše nacije, čiji je ubilački teror stoljećima prednjačio krvavim osvajanjima Islamske države i drugih terorističkih formacija.

Članak časopisa Hetek

(*Deset činjenica, koje možda niste znali o Sulejmanu*)

1. Uz njega se veže srušenje neovisne naše državnosti, i naša je povijest stavljena stoljećima dugo na sporedni kolosjek. Nakon što je na Mohačkom polju uništio mađarsku vojsku, i i sam kralj izgubio život, pa je 1541. zauzeo glavni grad Budim, pa je samim tim i kraljevski dvor prestao egzistirati, što je pak rezultiralo, da je vođenje ugarske bilo prebačeno izvan granica, u Beč, sa puno teških posljedica.

2. Prema činjenicama, on se može smatrati jednim od najvećih razarača u povijesti naše 1100. godina stare države.

Njegova 45 godina duga vladavina značila je neprestani rat i razaranje za državu.

Nijedan neprijatelj naš nije tako dugo i u tolikoj mjeri razarao kao on. Tatarski pohod je trajao dobroih godinu dana 1241–42. nacistička okupacija, teror domaćih fašista i strašna razaranja sovjetskog oslobođanja trajala su godinu dana os proljeća 1944. od proljeća 1945.

Sulejman je svoj prvi pohod odmah izvršio protiv Ugarske 1521. godine, a svoj poslednji pohod je već kao teško bolesni vladar vodio isto protiv ove zemlje, da bi u svojoj 72. godini pod Sigetom završio svoj ovozemaljski hod. Jedna od njegovih glavnih životnih ciljeva bilo mu je pokoravanje Ugarske. Između 1521 i 1566. vodio je 7 ogromnih pohoda da bi osvojio pokoji teritorij te zemlje.

Za vrijeme velikih operacija dao je požgati na stotine sela, velik broj grada-va bivalo uništeno topovima i popaljeno.

To se dogolilo i sa Sigetom, čiji je prvi sistematski razarač i uništavač bio je upravo on, Sulejman. Zato je zasprašujuće, da mu u čast žele podignuti džamiju i minaret u Sigetvaru.

O zaranjima turske vojske nam daju istoznačne opise i turske i mađarske kronike toga doba. Pobjednička bilješka o uspješnom pohodu iz 1526. ovako slovi „Ratnici vjere raspršivši se po svim dijelovima i prostranstvima zemlje, bilo gdje da su našli podčinjene đaure, bilo na poljima, ili planina, mamaški su postali žrtve strijelica i mačeva, a djecu i žene odnesoše porobljene, njihova su pak ognjišta popalili i poplačkali, natovareći svoje marhe sa svim bogatstvom“.

1532. Ivan Brodarić, koji je bio osobno nazočan na Mohačkom polju, kraljevski kancelar, kojeg je kralj Ivan Zapolja poslao Sulejmanu na pregovore, kada je ovaj bio na povratku sa svoje vojne protiv Beča, prema viđenom je ovako poslao svoj izvještaj o stravičnom uništvanju sultanske vojske: „Strašno razaraju, pale i ubijaju, a ljude su bez obzira na dob i spol porobljene poveli sa sobom“.

3. Sultan je i u životima prouzročio veliki gubitak. Za vrijeme njegove vladavina četiri i pol desetljeća u neprestanom boju i pustošenju ubili su na desetke tisuća Mađara, a porobljene su ih odveli u sužanjstvo u redu veličine stotine tisuća.

U jesen 1530. godine Nikola Olah tajnik udovice Ludovika II. Marije ovakvim je riječima opisao pustošnje vojske Mehmed bega beogradskog kapetana svoje vojske u Ugarskoj velikom humanistu Erasmu: „jake i žilave muške i mladiće, njih 15 000 dao je odvesti u Tursku.“

Kada je Thurzo nakon njihovog povlačenja izašao, da pogleda kakva su zlodjela napravili, video je više od 500 dijelom mačem poubijanu, dijelom u zemlju ugnječenu malu mrtvu djecu. Našao je njih nekih 50, koji su još malo disali, i duboko ganut tim strahotama i turskom bestialnošću dao je njih na kočiji u svoj grad Šemptu dovesti.“

4. U sultanskih se spisima stalno govorio sa podlim i omalovažavajućim konotacijama o žiteljima Ugarske. nakon izvješća o pobjednosnoj bitci kod Mohača ovako piše: „, bezobzirni i nišvrijedni Ugri, prokleti podanici, pokvarene gnušobe, gamad koja živi u krivoj vjeri, a mađarske je vojnike nazvao lešinarima, koji šuruju sa samim vragom“.

5. Uz pomozne okolnosti je dao pogubiti na tisuće zarobljenika. Masovna dekapitacija mađarskih zarobljenika se dogodio drugi dan nakon Mohačke bitke u okviru pobjednosne fešte sultana.

Sultan je primio na svom pozlaćenom tronu uz ljubljenje ruke svojih vojnih zapovjednika i dijelo im odličja, da bi kasnije dopeljali oko 2000 u lance okovane mađarske zarobljenike pred oko crvenog sultanskog šatora okupljenih zapovjednika, i svakom odrubili glavu.

Moramo spomenuti, da taj Sulejmanov čin bio daleko brutalniji od radnji današnje Islamske Države, koja je do sada dekapituirala oko 250 zarobljenika.

6. Protiv žitelja zemlje se je svjesno koristio oružjem zastrašivanja.Nije to činio samo iz vojničkih pobuda, nego mu je to tako nalagala i njegova vjera. Naime 60 vers 8. sure (poglavlja) Kurana je naložila pobornicima Islam-a u odnosu na nemuslimae, da moraju u njima pobuditi bojazan.

Organski dio njegove vojske su činile lakokonjičke postrojbe, martoloci, one akindže, čije ime znači onaj koji pali, razara.

Ovi vojnici vjere nisu samo pravili stravična pustošenja, i pljačke, nego, da bi sa zastrašivanjima već pripremili teren za ponovna osvajanja novih teritorija.

Surovim prijetnjama su ubrzavali predaju gradova i utvrda. I stanovništvo osvojenih teritorija su nastojali držati u bojazni.

Da bi potpomagali plaćanje poreza na vrijeme, u selima, koja su kasnila sa plaćanjem običavali su se koristiti nataknucem na kolac, da bi svako znao kako da se drži reda.

7. Na ogromnom osvojenom prostoru dogodila se neviđena sistemska pljačka, koja se ne može usporediti sa niti jednom nasilnom vlašću niti prije, niti poslije toga. Svaki plemić,građanin i kršćanska crkva je izgubila svoje pravo na zemlju.

Jedini vlasnik svih posjeda postao je sultan. 80% zauzetog teritorija dobili su konjanici, koji su za to morali vojno služtit.

To su bila područja mahom seoskog tipa. Najbogatiji dio osvojenog područja, cca. 20% došlo je pod direktni nadzor državne riznice, tu su spadali razni gradovi. Sve je to prouzročilo propadanje naselja.

S obzirom da turskom vodstvu slika lijepo uređenih i dobro držanih grada va nije predstavljala vrijednost oni su vrlo brzo došli u stravično loše stanje. Dobro prikazuje to opis iz 1555. nekadašnjeg glavnog grada Budima, koji je postao centrom novonastalog osvajanja.

Povjerenik bankovne kuće Fugger Hans Derschwam ovako opisuje izgled nekadašnjih građanskih stanova i palača: " Kuće se lijepo po redu urušavaju. Ne vidi se niti trag izgradnji, žitelji se samo povuku u slučaju kiše pod strehe. Velike raskošne prostorije su razdvojili sa kamenom, daskama na bezbroj malih cela. Podrumi im nisu potrebni.

Ove su napunili sa smećem. Nitko nije gospodar svoje kuće. Svi su stanovo od reda postali svinjci. Toliko zu ogradili stanove, da čovjek niti primjećuje nekadašnje ulaz, prolaze za kočije.

Naime ispred kuća, zalijepljeno na njih izgradili su nekave bodege u kojima majstori rade na otvorenoj ulici. U kući gospode Fugger sada stanuje turski rizničar. Ispred kuće je konjušnica, koja se proteže skroz do gradske kuće.

8. Na teritoriju koji je osvojio uveo je gospodarenje, koje je dovelo do strašnog osiromašenje preostalog stanovništva. Uveo je sustav spahije.

Većina zemlje, koje su oduzeli od mađarskih vlasnika dao je spahijama, koji nisu zanli do kada su u mogućnosti korištenja tih posjeda u zamjenu za vojno služenje, pa zato nije ni razvijao svoj posjed, nego je samo gledao da čim više koristi izvuče iz njega.

To je prouzročilo nemilosrdno izrabljivanje na cijelom osvojenom području. Spahije osim novčanih i davanja u naturi, nego su pod raznim izlikama još nastojali izrabljivati podložnike. Tako se prilikom ženidbe moralo platiti za nevjestu itd.

Uz ove zemljoposjednike veliki gulitelji naroda bili su sulejmanovi turski-državni činovnici. Dobro prikazuje da iz riječi državnog poreza haradž nastalo je novi mađarski izraz harácsolni – grabiti

9. Namjernim potkupljivanjem, stvarajući privid prijateljstva pod izlikom pregovora pozvao je k sebi 1541. godine jednog od tutora bebe-kralja Ivana Sigismunda Balinta Török-a da bi ga uhapsio i dao ga zatvoriti u poznati stamski zatvor Sedam tornjeva do kraja života.

Tu se nudi povijesna paralela, da su za vrijeme revolucije 1956. Sovjeti na isti način zatražili od ministra obrane Pavla Maletera da dođe na pregovore, da bi ga vođa KGB-a general Serov naglo unišavši u dvoranu dao uhapsiti.

10. Bio je protivnik i uništavač mađarskog kršćanstva. Jedan dio crkava je već za vrijeme osvajačkih pohoda uništilo.

One preostale je većinom pruredio u džamije i medrese, ali je bilo i takvih, koje je dao preuređiti u konjske štale.

Za korištenje crkvi , koje su ostale u upotrebi moralno se plaćati pozamašnu svotu turskim vlastima. Svugdje su zabranili korištenje zvona. Izgradnju novih i popravak starih dozvolili su samo iz materijala slabije kvalitete i bez izgradnje tornjeva.

Árpád Kulcsár

ODGOVOR NA tekst bospodina Árpáda Kulcsára

2017. 02. 26.

Tekst Árpáda Kulcsára ogledni je primjer nestručne analize vojne, političke i osobito društvene klime srednjeg Podunavlja prve polovice i sredine 16. stoljeća. Autor je navijački nastrojen prema povijesnim događajima i u Punktacijama o Sulejmanu Zakonodavcu iznosi stavove kakvi su dominirali historiografijom Austro-Ugarske Monarhije pred kraj 19. stoljeća, kada je Osmansko Carstvo bilo *bolesnik na Bosporu*, a ni *Dunavska monarhija* nije bila, pokazat će rasplet, ništa zdravija. Konzultira narativna, dakle, sekundarna povijesna vrela, i ne prepostavlja da se dogodilo puno više od onoga što je ostalo zapisano već sadržaj zapisa prezentira kao činjenicu umjesto da konstruira povijesnu činjenicu iz zapisa.

U prvom semestru studija povijesti, kriminalistike ili prava studente uče da ne vjeruju svjedoku. Izjave svjedoka, kao i povijesna vrela treba čitati s nepovjerenjem i zrnom soli u glavi jer su zapisi puni impresija i predrasuda pa i nerijetko tendenciozni osobito prema pripadnicima druge vjere ili naciјe – *otrov bljuju katolici kada pišu o muslimanima, a ni muslimanski otrovi nisu ništa blaži*. Zajednička im je mržnja premda neprijatelju i čvrsto uvjerenje da ostvaruju Božji naum. Zapisivači su nerijetko nadahnuti klerikalizmom pa niječu kauzalitet i u aktivnostima suvremenika vide ostvarenje Božjeg nauma i uvode objašnjenja hagiografske prirode.

Dakle, autor niti ima kapaciteta niti želje ispisati historiografski tekst već čeprkanjem po prošlosti srednjega Podunavlja nastoji opravdati postupke današnjih političara sugerirajući čitatelju kako se povijest ponavlja te kako svи, navodni, neprijatelji Mađarske imaju nešto protiv Mađara i nešto protiv kršćanstva – *za osuditi su postupci sovjetskih okupacionih snaga 1956. godine prema mađarskom narodu, no uhićenje i utamničenje visokog dužnosnika u kriznim situacijama je prihvaćeni rizik i svatko tko se bavi visokom politikom koja je dovela do strane intervencije i okupacije mora biti spremna na surove postupke okupacionog režima; to, dakle, nisu postupci kojima se uništava sup-*

stanca mađarskoga naroda već nešto što je dio postupaka pobjednika prema poraženom (ne smije ostati nezabilježeno da je Gašpar Alapić, jedan od preživjelih suradnika Zrinskog kod Sigeta, dao 1573. godine objesiti 8.000 ratnih zarobljenika, Hrvata; Kulcsára se čudi što je Sulejman dao ubiti četiri puta manje ratnih zarobljenika nakon bitke kod Mohača). To, dakako, nije samo odlika mađarskog politikantstva koje koristi događaje iz prošlosti kako bi imali opravdanje za obračun s neistomišljenicima: istobitnih tendencioznih tekstova srpskih, bugarskih i hrvatskih nacionalista usmjerenih protiv islama ima na stotine. Internetom kruže tekstovi koji se služe istim modelom pseudoargumentacije pa sve strane tvrde kako su isključive žrtve i kako samo njihove rane bole. Da nisu potencijalni fitilj koji može eskalirati bile bi smiješne rasprave Hrvata i Mađara (*mađarska presezanja za hrvatskim nacionalnim teritorijama, rat 1848. godine, sramni postupci mađarskih vlasti prema Rijeci...*), Srba i Mađara (*svojatanje Bačke i Banata, likvidacije Srba za vrijeme mađarske okupacije Novoga Sada u Drugom svjetskom ratu...*), Srba i Hrvata (*neriješena pitanja iz 1903. godine koje je, navodno, prouzročila velikomađarska politika, ubojstvo Stjepana Radića, postupci ustaške vlasti prema Srbima za Drugog svjetskog rata...*). Tako od Árpáda Kulcsáre nismo čuli nit što pametno nit nešto što ranije nismo znali niti je iznjedrio novi model. Dakle, bezvrijedno i prazno. Ali zato potencijalno opasno.

Autor sugerira da je predmohačka Mađarska bila država sklada i blagostanja na koju su nasrnuli Turci i jedini im je cilj uništiti Mađare i satrki kršćanstvo (10: *Bio je protivnik i uništavač mađarskog kršćanstva... 1: Uz njega se veže srušenje neovisne naše državnosti, i naša je povijest stavljena stoljećima dugo na sporedni kolosjek.*). Árpád Kulcsára ignorira indulgencije i mnoge deformacije koje su umalo urušile Katoličku crkvu na prijelazu u 16. stoljeće te uzrokovale šizme i lepezu ratova između kršćana koji se nisu smirili 150 godina i nemaju nikakve veze sa Sulejmanom ni Turcima – *dapače, jedino europsko područje u kojem kršćani 16. i 17. stoljeća međusobno ne ratuju je područje Osmanskoga Carstva; čim se jamac stabilnosti – Osmansko Carstvo – povukao iz srednjeg Podunavlja (1699), došlo je do tada nezabilježenog nasilja i okrutnog razračuna između kršćana (1703).* Stabilnost koju nudi Osmanska Carevina nasuprot vjerske nesnošljivosti i refeudalizacije rente, koju nosi konzervativna dinastija Jagelovića (1490-1526) potpomognuta magnatima i koja je poništila reformni pokret kralja Matije Korvina (*Korvin je sa simpatijama gledao kako Mehmed Osvajač, predak Sulejmanov, osvaja ocvali Carigrad, na što su vrh Katoličke crkve upozorili neki biskupi pa su na dugogodišnjoj robiji završili pečuški biskup, kaločki nadbiskup i sva sila kle-*

*rika, opata i gvardijana, upravo u toj svjetloj i cvatućoj predmohačkoj Ugarskoj), djelovala je privlačno građanskom staležu, kmetovima i nižim plemićima. Udar koji je pomeo vlast Jagelovića omogućio je uvođenje jedinstvenog monetarnog i mjernog sustava te uključio posrnulo mađarsko gospodarstvo u (tada još) stabilne osmanske gospodarske tokove – *Osmansko Carstvo je tada najveća država svijeta u kojoj vladaju meritokratski uzusi: na društvenoj ljestvici napreduju najpametniji i najspasobniji i ubrzo nakon 1526. godine u osmanskoj vojsci, državnoj upravi i javnozdravstvenom sustavu visoke činove i društvene pozicije drže upravo Madari i Hrvati.* Nasuprot činjenicama, autor iznosi niz netočnosti kako bi ocrnio novi gospodarski i društveni sustav te prikazuje Osmanlije kao neuredne i prljave, što samo pokazuje koliko autor ne poznaje protu epidemiološke mjere koje provodi Osmanska Carevina niti poznaje javnozdravstvene mjere koje odmah po osvajanju nekog područja provode osmanske vlasti (8: ... *koje je dovelo do strašnog osiromašenje preostalog stanovništva...* Većina zemlje, koje su oduzeli od mađarskih vlasnika dao je spahijama, koji nisu znali do kada su u mogućnosti korištenja tih posjeda u zamjenu za vojno služenje, pa zato nije ni razvijao svoj posjed, nego je samo gledao da čim više koristi izvuče iz njega. To je prouzročilo nemilosrdno izrabljivanje na cijelom oslobođenom području.). Kulcsára ne zna, ili neće da zna, ili oboje, da je Osmanska Carevina snizila poreze u novoosvojenim područjima za trećinu prijašnjih iznosa, a da je timarsko-spahijski sustav djelovao motivirajuće za gospodarstvo novoosvojenih područja. Osmansko Carstvo je urbana država i u svim europskim provincijama dolazi do razvoja gradova i varošica, prometnica i mostova i srednje Podunavlje postaje zanimljivo veletrgovcima iz cijelog svijeta koji u gradovima na našim područjima imaju svoja skladišta i trgovinska predstavnništva. Za vladavine Sulejmmana i njegovih nasljednika u srednjem Podunavlju počinje uzgoj biljaka i životinja do tada nepoznatih u ovim krajevima: uzgaja se kukuruz, riža, duhan, purani, a bilo je pokušaja da se ovdje uvezu deve kao vučne životinje. Veliki gradovi, u kojima cvatu obrti i u kojima se gradsko stanovništvo ne bavi agrarnim zanimanjima, ogromno su tržište za lokalno stanovništvo koje agrarne viškove plasira tijekom godine, a osobito u dane, ili tjedne, međunarodnih sajmova.*

Kulcsára tako malo poznaje vojne doktrine i tvrdi da su širenje straha i nasilje vjerska odredba islama zaboravljujući prispolobu iz križarskog pohoda po jugu Francuske kada su katoličke snage opkolile grad u kojem su živjeli i katolici i pripadnici kršćana drugačijega obreda, na što su časnici i doušnici upozorili generala. On je zapovjedio da se ubiju svi stanovnici govoreći da će Bog već sebi odabratи pravednike.

Nabijanja na kolac, sakaćenja i druge okrutnosti dio su svakog psihološkog rata i postupci koje pobjednici primjenjuju prema pobijedениma – *tko želi ući u Raj mora se kloniti rata i politike*. Kulcsára ili tako malo poznaje povijest Mađara ili ne poznaje povijest okrutnosti u Pečuhu pa ga valja podsjetiti kako su, nedvojbeno, katolici zavezali za konjske repove jednog baruna, koji se pobunio protiv Žigmunda Luksemburškog. I raščetvorili ga. Prije toga su ga okrunili užarenom krunom. Povijest je povijest užasa i prikazuje nam samo predmete zgražanja. Kulcsára se ne usudi priznati da su Osmanlije od Pečuha napravili grad glazbe i da su vjerojatno prve tamburice u Mađarskoj zasvirale upravo u Pečuhu. Da je 1613. godine u Pečuhu djelovala isusovačka misija, koju je osnovao jedan mađarski klerik, koji je prije pečuške službe bio direktor biskupijske gimnazije u Zagrebu. Da su isusovci u Pečuhu bili ugledni liječnici i apotekari te da su ih osobito štovali baranjski muslimani.

U to vrijeme postoji i almohajadska poezija ili divan poezija i još je i budimski paša Arslan sin Jahja Oglu Mehmet paše pisao tu vrstu poezije.

Daljnja analiza pamfleta nema smisla jer prelazi u analizu Kulcsárinog neznanja i nepoznavanja državnopravnog i društvenog sustava koji uvode Osmanlike u postmohačku Mađarsku, ali pa time i nužno Kulcsárinog karaktera i uopće nedobronamjernosti prema istini. Predlažem da svi pročitamo radevine Nedima Zahirovića, povjesničara u usponu, o komunikaciji Mađara koji žive u habsburškom i osmanskom dijelu srednjega Podunavlja te o južnoslavenskoj populaciji južne Ugarske, koju Kulcsára ignorira i piše samo o etničkim Mađarima. Pametni će prihvatići savjet, a Kulcsára ima pravo biti u krivu. To je njegov odabir.

Piše: Zdenko Samaržija

PLEJADE U BIKU – GEOGRAFIJA LJUBAVI

(Crtež iz Sopronkőhida – 9. st.)

...ti uporno dokazuješ da je sve povezano, da mjesto (geografija) određuje događaje, a ne obrnuto slijajno

Dr. Semir Osmanagić, Ph.D.

Tko je mogao biti zagonetni vitez

Artefakt – crtež na rogu jelena – muzeološki poznat kao „držač soli“ (mađ. sótartójának“), arheološki tako tumačen sve do ovog rada, pronađen je kao dio pogrebne popudbine groba „Viteza“ u nekropoli datiranoj u 9. stoljeće,¹ na krajnjem zapadu Mađarske, u mjestu Sopronkőhida, neposredno sjeveroistočno od Soprona, rimske *Scarbantie*. Otkrivanje i iskopavanje nekropole započeo je 1951. arheolog Szőke Béla, a između 1956. i 1960. nastavio arheolog Török Gyula, otkrivajući još 134 groba [2000. LIV. ÉVFOLYAM 4. SZÁM / TARTALOMJEGYZÉK, Szőke Béla Miklós: A kereszteny térités kezdetei Pannóniában a Karoling-korban (A petiházi Cundpald kehely és a sopronkőhidai temető helye és szerepe) *Béla Szőke: Die Anfänge der Christianisierung in Pannonien in der karolingischen Epoche. (Der Cunpald Kelch aus Petőháza und die Lage und Rolle des Friedhofes von Sopronkőhida)*, 310-343]. Razvijeni crtež „držača soli“ napravio je također Török Gyula 1973. godine, što će se pokazati ključnim u preuzimanju, analizi i impostiranju ovog povijesnog pronalaska. Osobito je bitno naglasiti da, izim „držača soli“, u muškim grobovima nekropole nijedan drugi alat za svakodnevnu uporabu nije pronađen, što jasno napućuje na značaj „groba“ i unikatnost dotičnog artefakta. On se danas čuva u Mađarskom Nacionalnom Muzeju u Budimpešti, a njegova replika u Muzeju grada Šoprona, smještenom na gradskom trgu u Kući Fabricius, gdje se također nalazi i crtež artefakta, možda s neznatnim

---

¹ Dr. F. Pajrić drži kako je vjerojatno još stariji za oko 3-4 stoljeća.

odstupanjima, izvanredno razvijen u geometrijskoj formi vlastita okvira, tzv. paspartua. Zaciјelo, sa velikom zahvalnošću autoru, izvrsno obavljen posao.

Sopron je grad na prastaroj *Jantarskoj cesti*, smješten zapadno od jezera Nežider. Dosadašnja iskustva te ceste (barem u dokazano rimske varijanti) pokazuju kako je to jedini grad kroz kojeg je prolazila samim središtem. Stoga je na gradskom trgu, upravo pred Kućom Fabricius, u cestovnoj podlozi ugrađena ploča s oznakama udaljenosti od *Scarbantie*: Gdansk 957 km; Roma 1051 km; *Aquilleia* 710 km. Za samu Sopronkôhidu, topografski je zanimljiva lokalna informacija prema kojoj je vrlo blizu nekropoli u špiljskom objektu bio lociran i Mitrin hram. Nalazi se gotovo na istom meridijanu, $16^{\circ}39' E$, tj. samo $1'$ istočnije od Sopronkôhide.

No, što bi na mađarskom jeziku bilo „kohida“? Je li to možda Sopronska kolhida? F. Pajrić preveo je *kőhíd* kao „kameni most“, a most je upravo veza, poluluk isječka kruga u prostoru između Kobuletija, najistočnije točke Crnog mora (Kolhida) i Monfalconea, najsjevernije točke Sredozemnog mora. Središte ove kružnice nalazi se na libijskoj obali nešto zapadnije od rta Milh ($24^{\circ}40' E$). Pogledamo li stoga primordijalnu kružnicu Plejada, grčki Volos (Veles) ili drevni *Iolcos*, dom Jazona, i polazna luka Argonauta u Kolhidu, nalazi se za toliko južnije od središta kružnice (Bolbe) kolika je na crtežu udaljenost do korijena stabla.² Bitno je naglasiti kako meridijan *Iolcosa* i Volosa libijsku obalu presijeca na mjestu prolaska tettive koja povezuje pozicije zvijezda Alcyone i Sterope *istanbulske* kružnice. Sjeverna tangenta kružnice, koju smo zbog utjecaja mita o Jazonu i Medeji nazvali *argonautskom*, zapravo je paralela Mannersdorfa ($47^{\circ}58' N$) na meridijanu Soprona ($16^{\circ}36' E$). To je pozicija vrlo blizu austrijskom Loretu gdje je podignuto svetište u lancu Crne Bogorodice iz talijanske legende o prijenosu svete Kuće ($47^{\circ}55' N$ $16^{\circ}31' E$). Interesantno će stoga biti vidjeti što će se dogoditi tijekom geometrijske analize i real-prostorne implementacije. *Držač soli* arheološki je okarakteriziran kao poganski, pa je li onda njegova semantika prikaz borbe Peruna i Velesa, koji živi u korijenu stabla (falus), prodire i započinje unutarnju borbu s Perunom?³ Jer, Perun je i perunika, cvijet ljubičast, poput ljubičice, u žargonskom rječniku sinonima za ženski spolni organ.

² Iznad Iolcosa uzdiže se sveta planina Pelion, po Peliusu, ocu Ahilejevu, dom kentaura Hirona, koji je odgojio sve same mitske grčke junake, Ahileja, Jazona, Tezeja i Herakla. Hiron je stanovao u špilji gdje je Pelej oženio Tetidu (Thetis), vodenu nimfu, jednu od kćeri Nereja. Sve to, čini se, dolazi iz obrasca Plejada.

³ Volos i Veles postoje u obje inačice imena. Iz starobugarskog dolazi kao „velik“, u staroruskom *veleslj* je znan iz „Spjeva o Igorovu pohodu“ (1200.). Volos je pak i kršćanski svetac u Laurencijevu kodeksu (907.) – povezan sa sv. Blažem ili Vlahom.

Semantičko-sadržajna osnova razvijenog crteža

Pokatkad vidimo ono što bismo mi željeli vidjeti, ali samo ako to nije stari psihološki blef koji blokira naše emocije i intuitivne stvarnosti. Uz puno uvažavanje činjenice da nitko ne može *explicite* dokazati ispravnost tumačenja simbolizama starih i do više tisuća godina, ovaj rad osobna je interpretacija i smjernica utemeljena na polučenim znanstvenim prinosima iznesenim u knjigama *Mediteran. Povratak u utrobu* (Split, 2007.) i *Karta Leopardi. Vrhunac lorentske historiografije* (Split, 2012.) te unedavno na izvornom pronalasku matične geometrije Plejada kao svekolikog univerzalnog obrasca kreacije prostora-vremena na Zemlji (*Zašto bi mogla... Atlantida?*, Split, 2014.).

Nešto nam je ostavljeno ovdje u ime zahvalnosti za sva velika djela koja ljubav čini u srcu. S te pozicije u Etnomemorijalnom centru KUME u Koljnofu dr. Franjo Pajrić i jest postavio fotografiju razvijenog crteža sa držača soli, gdje sam se, kao gost centra, s njom prvi puta susreo ne shvaćajući punih 7 godina njenu važnost. Tek u studenom 2015. jedno sunčano toplo jutro u vrtu centra odredilo je put k njenom odgonetanju; gledajući ju, u hipu sam pomislio: **crtež je prikaz Plejada u Biku**, svojevrsni rebus, koji bi se mogao povezati i s razvojem pisma, budući da i poneki najstariji kineski, sumerski, minojski, hetitski i inni drugi tekstovi koriste najjednostavnije piktograme za predstavljanja životinja i raznih predmeta. Čak su i egipatski hijeroglifi sadržavali poneke elemente slikovnog rebusa. Njihovi prapočetci datiraju iz doba pećinskih crteža, kada su putem njih ljudi ostavljali svoje poruke na zidovima špilja. Potom su se nastavili prikazivati na kovanom novcu (grčka antička drahma iz Trabzona), plemičkim grbovima i, što osobito uočavamo, grbovima gradova. I danas primjećujemo rebusni princip u njihovim sadržajnim i geometrijskom osnovama. Gotovo neizbjježni u primjeni bili su likovi jelena, bika ili vola, roga, i slično. O nalazu sam, dakako, izvjestio dr. Franju Pajrića i nastavio raditi, čitavu zimu, sve do potpunog otkrića po Uskrsu 2016.

Ostavljam jedino otvoreno pitanje: zašto su se Koljnof i Sopronkőhida našli baš na mom životnom putu, geografski određeni istim meridijanom rodnog mi Sinja – 16°38' E? Analiza koordinata vitalnih točaka projekcije pokazuje: meridijanom Sopronkőhide spuštamo se do Sinja, a onda skrećemo desno (čisti istok) i dolazimo u središte križanja simetrale i tetine primordijalne kružnice Plejada između pozicija zvijezda Sterope do Elektre (*Tetida*). Od njega spuštamo se (čisti jug) meridijanom u El Gizu. Atraktivnije i čudnovatije ne može biti, kad shvatimo da je paralela Sinja i točke *Tetida* (43° 42' N) ujedno i paralela Šibenika, grada moje majke. Pritom je ekstraordinaran uvid u **sjecište**

meridijana i paralele Sinja: dogada se na Kadmovej osi (Al Mina – Troja – Ljuba – Troyes – Paris), prvom pravcu iz kojeg je čitavi projekt i potekao, a za-pravo je suplement u obrnutom smjeru primordijalnoj simetrali koja i uvjetuje točku nazvanu *Tetida*, a odredit će geografsku širinu Sinja. Koliki je utjecaj tog pravca najbolje svjedoči izbor lokacije Aleksandra Velikog za podizanje obiteljske grobnice zamalo sjeveroistočnije od Amphipolisa u Grčkoj, baš na sjecištu *Kadmove osi* i primordijalne simetrale Plejada (obostrano $27,8^\circ$). Vi-djet ćemo poslije kako se ta pozicija ponaša spram crteža. Usto, Trilj (rim. *Tilurium, Pons Tiluri*), grad moga djetinjstva, nalazi se na:

$43^\circ 37' \text{ N}$
 $16^\circ 43' \text{ E}$

Što prepoznajemo? Očitavajući dijagonalno $43^\circ \setminus 43'$ ponovno imamo geo-grafsku širinu Sinja i Šibenika, te $16^\circ / 37'$, geografsku dužinu Sinja, Koljnofa i Sopronohide. Također je bitno da je geografska širina Sinja zapravo razina najsjevernijih rtova (Bares i Ortegal) Španjolske i uopće Pirinejskog Poluo-toka, a na talijanskoj obali Jadranskog mora to je razina rijeke Metauro koju nalazimo na Hanibalovoju kružnici iz Pohoda na Rim tijekom II. Punskog rata (vidi: I. Šipić, *Hanibal ante Portas*), a gdje u jednoj od bitaka (vođenih i pla-niranih sustavno na kružnici) pogiba njegov brat Hazdrubal. Ili, precizno, to je geografska širina aktualnog grada Senigallia, baze Hazdrubala iz koje će kre-nuti u bitku sa Rimljanim. Ovaj grad, nekoć kapital Sena, najjužnija točka do koje su Senoni iz područja današnjih francuskih pokrajina Seine et Marna i Lo-iret prodri tijekom osvajanja Apenina (4. st. pr. Kr.), vjerodostojan je da bismo geometrijski sve povezali u logičku sliku, žig poput Sinja, rimskog *Osinium*, koji se na većini starih preživjelih dokumenata i zemljovida javljao kao Sign ili Signo, što na latinskom (*signum, signaculum*) znači upravo to – znak, pečat, žig. Rama, tj. Ščit franjevački samostan na Ramskom jezeru, odakle sliku Gos-pe Sinjske tijekom legendarnog prijenosa 1678. fratar Vučković donose u Sinj, nalazi se na geografskoj širini $43^\circ 48' \text{ N}$, dakle, svega $6'$ sjevernije. Istodobno, nekoć rimska kolonija *Aeequum* u neposrednoj blizini Sinja, današnji Čitluk, čitan s desna na lijevo u značenju je „kult“. Možda je danas nevjerojatno samo ono što još ne razumijemo. Gradnja platoa Gize bio je trenutak kad je umjetno preteklo prirodno. Da bismo pak razumjeli razvijeni crtež „držača soli“ mora-mo prije svega dobro rasvijetliti ulogu i poziciju Sinja.

Pozicija Sinja reflektira se i trojansko-eponimski. Zabodemo li šestar u sre-dište maloazijiske Troje, polumjer do Sinja opisat će najsjeverniju točku Crnog

mora i sama usta ušća Dnjepra, kapitalno mjesto unutar drevne topografije, a zatim i poziciju Elektre primordijalne kružnice kao najistočniju točku Sredozemnog mora u Zaljevu Iskenderun.⁴ Usto, obalu sjevera Afrike u Egiptu kružnica presijeca na mjestu gdje njome prolazi dijagonalna pravokutnika os točke M do Muta, i to baš na poziciji Merse Matruh, koja baštini hram Ramze-sa II. (1200. pr. Kr.), drevni *Paraitonion*, kojeg će kasnije Aleksandar Veliki nazvati *Amunia* (za provjeru: 31°20' N 27°13' E). Na libijskoj obali Cirenaike kružnica prolazi mjestom na obali gdje ju presijeca južna, duža stranica temeljnog pravokutnika projekcije: Troja – Ljuba – Troyes – Zaragoza – Utica – Cirenaika. Na tom se mjestu danas nalazi grad i luka Tocra ili Tukrah, koju su kao *Taucheiru* (u doba Ptolemejevića *Arsinoe*) doseljenici grčke Cyrene ute-meljili kao dio *Pentapolisa* Cirenaike. Grad je posebno zapažen po obožavanju kulta u čast kojega je slavljen i festival Cibele, Božice Majke koja personificira prirodu, majčinstvo, plodnost, stvaranje, koja utjelovljuje nagrade od Zemlje. A kad se izjednači sa Zemljom ili prirodnim svijetom kao boginju pokatkad ju nazivaju kao Majku Zemlju ili kao Majkom Zemlje. Mnoge različite boginje predstavljale su majčinstvo na jedan ili drugi način, a neke su bile povezane s rođenjem čovječanstva kao cjeline zajedno sa svemirom i svime u njemu. Za provjeru na raspolaganju su koordinate Tocre: 32°32' N 20°34' E. I na kraju, kružnica će proći i kroz sami igličasti vrh jugozapadnog ugla trapeza Trabzon – Obuda, što držimo izrazito značajnim za njegovu znanstvenu afirmaciju.

Ovakve datosti ne mogu biti slučajne, a ni uobičajena pojava. **Priča o Sinju ima duboku maternalističku pozadinu** koja će mnogo kasnije utjecati i na snažnu instalaciju kršćanskog marijanskog kulta. Jer sve se nastavlja dalje i nadovezuje na Loretsku legendu, priču o Prijenosu sv. Kuće iz Nazareta preko Ilirika u Loreto. Uz Trsat i Zadar, i Sinj je također dio cjeline te za kršćanstvo i marijansku kulturu krucijalne legende koja je temom moje doktorske disertacije. Kult Gospe od Loreta repliciran je legendom o Loriki Nadasy u Koljnofu gdje je podignuta i hodočasnička crkva. Ovdje je sad nepobitno kako se radi o izmjeri međuobalnih udaljenosti uz činjenicu da na čitavi sustav projekcije primarno utječe sjeverna obala Afrike. Stoga je krucijalan podatak da na meridijanu Soprona na libijskoj obali stoji drevni fenički grad *Macomedes-Euphranta*, aktualni Surt ili Sirte, što će se pokazati ključnim u razmatranju

⁴ Zanimljivost je da, ukoliko na meridijanu Troje za polumjer uzmemmo udaljenost od nje do egipatske obale, tada jednaku udaljenost mjerimo i do najvišeg vrha Vlašića, Paljenik te najsjevernije točke Crnog mora. Također, ako za središte uzmemmo Sabrathu, a polumjer u vršnoj točki ušća Poa, kružnica će opisati vrh Vlašića, zatim Milet te proći kroz sjecište meridijana Troje i paralele tjemena arapske kružnice.

geometrije razvijenog crteža. A ja sam očito dokaz kako čovjek ima i svoj „geografski“ genom obilježen „geografijom ljubavi“. To ide sve do najstarijih *venusnih* figurica od kojih je jedna i *Venus Dolni Vestonice* u Češkoj, stara do 29.000 godina, a nalazi se također, frapantno, ali je uistinu tako, na „našem“ meridijanu $16^{\circ} 38'$ E. Mi ljudi sve više se udaljavamo od tih spoznaja, ali tko će sad objasniti kapitalizam desetinom hiperbogatih usuprot 7,5 milijardi zemaljskog puka, uglavnom na rubu bijede, siromaštva i gladi. Može li se danas staviti jedna biološka funkcija na stol i mjeriti težinom kapitala? Taj proces polako ide svom kraju, sve je više pronalazaka, sve više novih *Venusica* izrana iz raslinja prošlosti. Marijin lik danas bdije nad njima, Gospa Sinjska, Marija koju priznaju sve religije svijeta, Mariju svih Marija kojoj će poslije biti dodijeljeni atributi milosti, dojiljstva..., a zapravo u totalu porodiljstva, jer religija nije samo vjera, ona je i poveznica sa prošlošću i kao takva korektiv društva. Zavrijedimo li sve prethodno izneseno, njena je uloga zacijelo simbolički-nebeska u *plejadskoj* matrici; geometrijski to izgleda ovako:

- pozicija zvijezde Taygeta nalazi se u I. kvadrantu kružnice na 46.3° , što je geografska širina $46^{\circ}18'$ N. U Hrvatskoj je to paralela grada Varaždina.
- razlika do pune vrijednosti kvadranta 90° (ekvator-istok / sjeverni geografski pol) je 43.7° ili geografska širina $43^{\circ}42'$ N, što je paralela Sinja i ključnog plejadskog sjecišta – *Tetida*.
- zbog ovog obilježja, razvijeni crtež doživjet će svoju potpunu afirmaciju upravo spram uočene povezanosti pozicija Soprona i Sinja, a zapravo će potvrditi i tezu o crtežu kao „mjeraču“ i razlozima zbog čega je pronađen baš na toj poziciji i na istom meridijanu. Dogodit će se to u času kad Taygetu postavimo u njenu prirodnu poziciju, dakle, u poziciju koju uvjetuje 46.3° , što je geografska širina $46^{\circ}18'$ N.

U vrijeme predstavljanja prve knjige koju sam objavio na temu *trojanske eponimije* (tada još nije bilo ni traga pronalasku geometrije Plejada), u koautorstvu s T. M. Bilosnićem (*Ahilej u virovima Vrtoloma*, 2012), u Banju na Pašmanu upoznao sam slikaricu kolonije gradiščanskih Hrvata. Dolazila je iz mesta Nosislav⁵ u Češkoj, smještenog nešto južnije od Brna. Provjerom pozicije gradića utvrdio sam na veliko zaprepaštenje da se nalazi također na „našem“ meridijanu, $16^{\circ} 38'$ E. Prošle godine, nakon što smo utvrdili prvi puta kako se Kolnjof i Sinj nalaze na istom meridijanu, javio sam joj tu vijest nadopunjujući ju s informacijom i o položaju Nosislava. Uslijedio je njen odgovor 26. 10.

---

⁵ Prvi spomen pod nazivom Nozizlab datira iz 1278.

2015. u kojemu je stajala i ova rečenica: „Sve što pišeš je baš zanimljivo a to ne znaš, da **u crkvi u Nosislavi je slika Gospe od Sinja**, gdje si rođen.“ Poslije toga lokaciju Nosislava ubicirao sam na primordijalnoj kružnici Plejada koja središte ima u grčkom Voviju, nekoć *Bolbe*, najljepša od riječnih najada. A *Bolbitine*, *Bolbitinium* i *Bolbitinon* ptolemajidska je aktualna Rosetta, jedno od 7 ušća Nila, čuvena po Champollionovoj stjeni i dekodiranju hijeroglifa. Zar nije to simbolička „vulva“, mit povezan s vodom? I svojevrsna posredna, već iskazana veza sa Gizom? Naime, povežemo li pravcem Gizu i najviši vrh istočnih Alpa, vrh Grossglockner⁶ na granici Koruške i istočnog Tirola ($47^{\circ}4'$ N $12^{\circ}42'$ E), kao indikatora i medijatora visočko-vlašićke simetrale plejadske temeljne matrice, on će presjeci *Kadmovu os* upravo u poziciji Sinja. Također će proći i pozicijom (označitelj geografske širine) *treće kućice* zapadne trajektorije legendarnog prijenosa na Karti Leopardi (16. st.) te, vrlo znakovito, na krajnje istočnoj obali Krete, mjestom gdje prolazi i meridijan Troje. Ne zadviljuje li onda činjenica da se Trsat, mjesto preko kojeg po legendi „Kuća“ (najučestalije) prelazi Ilirik zadržavajući se oko tri godine, nalazi na paraleli *vršišta* primordijalne simetrale Plejada odnosno mjesta gdje simetrala siječe kružnicu. Zanimljivo, ali paralela na zapadnoj istarskoj obali prolazi pozicijom benediktinskog samostana Dajla ($45^{\circ}21'$ N), čiji prvi tragovi datiraju u 6. st.

U međuvremenu, kolegica Anna od svećenika crkve Sv. Jakova Starijeg⁷ doznaje: „zapisano je u crkvenoj kronici samo to da je bila rekonstrukcija poslije Prvog rata, 1919. godine. Cijeli oltar i slika Gospe Sinjske došli su u crkvu Nosislave iz Tyrolska. Kaže (svećenik, op.a) da bi imala biti još starija slika, koja je bila prije.“ Kratko, ali dovoljno, da se povežu sve bitne točke sustava u topografski skladnu marijansku infrastrukturu. Kako smo na tom području već utvrdili postojanje pravilnih ubiciranja položaja u rasponu geografske širine

⁶ Kao Glockner prvi put je dokumentiran 1561. u mapi bečkog kartografa W. Laziusa; prefiks „Gross“ nije spominjan prije prve ekspedicije 1799. Etimološki, prema Belsazaru Hacquetu (18./19. st.) korijen je derivacija iz njemakog „glocke“, što znači „zvono“, vjerojatno po karakterističnom piramidalnom obliku vrha. Geografska širina vrha točno je polovica udaljenosti između Körmenda i Jáka (47° N i $47^{\circ}8'$ N).

⁷ Premda na istoj lokaciji ima tragova ranije crkve iz 1300. aktualna crkva sagrađena je vjerojatno 1537. Izvorno je bila dobro utvrđen bastion na mjestu možda romaničke zgrade, koji je osobito došao do izražaja u doba turske opasnosti 1663. kad su Tatari provalili u Moravsku. Zbog svoje specifične arhitekture jedinstveni je spomenik 1. stupnja. Jedina je katolička legitimna crkva u Brno-zemljji. Glasine o postojanju podzemnih prolaza koji povezuju izvoriste vode nisu potvrđena. Crkva pripada župi Židlochovice gdje 1591. djeluje brat propovjednik George Strojc – jedan od prevoditelja biblije „Kralicke“, nazvane po obližnjem mjestu gdje je tiskana prva Biblija na češkom jeziku između 1579. i 1593. Dakle, po svemu značajno mjesto.

od 4° N (vidi: I. Šipić, Nitra – novi izazov za Piramidu Sunca), što se može držati svojevrsnim standardom kartografskog izražavanja, ovdje sad definitivno potvrđujemo takvu mogućnost. Na istom meridijanu, Sinj i Sopronkohidu to stavlja u ulogu vrlo čvrstih uporitelja i nositelja „plana“ – razlika između dvije paralele upravo je 4° :

- Sinj $43^{\circ}42'13''$ N
- Sopronkohida $47^{\circ}43'23''$ N

Nosislav je pak na geografskoj širini $49^{\circ}1'$ N, što ga udaljava sjevernije ponovno za 4° od 45-tog stupnja, geometrijski, kao temeljne razdjelnice osmodjelne kružnice, te, topografski, kao vrlo zanimljive paralele s motrišta marijanske instalacije kulta. Na toj se, naime, geografskoj širini ($45^{\circ}2'$ N)⁸, vrlo bliskoj širini pozicije zvijezde Maje, nalazi Tolisa, smještena uz Savu na samoj granici Hrvatske i BiH, no ipak na strani potonje. Tu je 1881. podignuta prostorno najveća katolička crkva u BiH, svetište koje se, poput sinjskog, pohodi upravo za blagdana Veličke Gospe. Meridijan Tolise, međutim, udaljen je istočnije od Sopronkohide i Sinja točno 2° ($18^{\circ}39'$ E). Spram afričke sjeverne obale, kao jedne od zakonitosti projektiranja sustava, njegov primjer svjedoči živoj prigodi kako je moguće doći do potvrde željenog rezultata. Na prvi pogled, mjesto gdje meridijan Tolise presijeca libijsku obalu prazan je prostor, međutim, zuminjem položaja dolazimo do vrlo implikativnih informacija. Područje, koje je bilo dijelom grčkih kolonija *Pentapolis* tradicionalna je granica u domeni grada *Philaenorum (Arae)* za kojeg se povjesničari ne mogu složiti oko precizne lokacije. Neki tvrde da je 40 km udaljen zapadno od El Agheile, najjužnije točke Sredozemnog mora, drugi pak lociraju ga u blizini Ra's Lanufa ($18^{\circ}34'$ E). Meridijan Tolise pak prolazi točno između dviju mogućih lokacija gdje ubiciramo topos Ra's Umm al Charaniq. Da prizor bude još eklatantniji događa se to na paraleli Agadira ($30^{\circ}25'$ N), što je ujedno i južna stranica velike *trojanske* četvorine koju uvjetuju pozicije Troje i Troyesa, tvoreći *zlatni rez* upravo na meridijanu potonjega (vidi mapu: K01E). Sve je, dakle, planski implementirano unaprijed samom činjenicom da je primijenjen jedinstveni model obrasca zajedništva i harmonije. Što li će još potvrditi konačni rezultati raščlambne funkcije razvijenog crteža „držača soli“?

Stoga komparativna analiza sadržaja prikaza i njegove simbolike uspostav

---

⁸ To je ujedno najpreciznije moguće i geografska širina čuvene paleolitske špilje Lascaux u Francuskoj oslikane zidnim slikama životinja u kojima neki znanstvenici podržavaju ideju o presliku neba na zemlju, također s prikazom klastera Plejada.

Ija tezu: da li bi zbir sadržaja i simbolike semaziološki više odgovarao sinegodohi, prenesenom značenju riječi kod kojega se zamjenjuju imena pojmove koji znače više ili manje od onoga što se njima obično kaže, ili semantemu, riječi kao uputi na stvarnost, tj. kao oznaci pojma koji prikazuje? Izgledne su obje opcije, čak i u interaktivnoj preoblici ili presvlaci.

Naime, bez obzira što su i sami, poput mnogih priloženica (jelo, piće, nakit i sl.), popudbina za zagrobnji život (prate rog kao držać soli), što je poznata povijesna tradicija, prikaz vrlo uvjerljivo sugerira upravo sam život – „peti element“. Ali ne tvaran, otjelovljen, već sam Duh, nešto u što je paleolitski, neolitski, pa i srednjovjekovni, čovjek vjerovao, da postoji, prije začeća (rođenja), a poslije smrti, ili, slikovitije kazano, kad iz računice izbacimo vrijeme provedeno na Zemlji. Ovo je ukopni prikaz tog vječnog života, nevidljivog povratka „natrag“, ali gdje, i kako? Upravo tu na scenu stupaju Plejade. Njihova pojava na nebu nije bila samo u funkciji orientira i kalendara, već, po svemu, i vjerovanja da smo s njima (otuda) i došli, te ćemo se tamo i vratiti. Zato ih nalazimo u svim mitologijama, astronomiji, svetoj geometriji, grafici realnog prostora i drugdje, tautološki prikrivene simbolike, definirajući u drugom obliku nešto što je već prije kazano i poznato.

Čini se kako sve polagano klizi ka genetici, pokazat će se, vjerujemo u skoro vrijeme, kako je konstrukt Plejada matematički odgovaran za Zemljin i ljudski „genom“ koji čuva informacije o prostoru i (su)životu. To je temeljna postavka od koje polazimo, očitavajući u oba prikaza standardni obrazac Plejada 5-7-9 ili 7+2 (sedam sestara, plus otac i majka) ili 6+1 (šest sestara i jedna nestala) ili 5+2 (pet zvijezda na kružnici i dvije unutar kruga). Usporedbom s nizom iz djela *Dvanaest Klijueva Basila Valentinea*, 5–9–7... (vidi: I. Šipić: *Petri element*), ukazuje nam se ozbiljna skladba i s time u svezi rast kao „stablo-život“ te oba stupa, maternični i falusni, koji se tako prikazuju od paleolitika do moderne umjetnosti, čemu svjedoče srodne fotografije 1–6.

Paleolitska stijena, stilizirana vulva, Saint-Germain-on-Laye

Mogući repustrianski prikaz vulve, paleolitik

Atički poklopac crvenih figura, tri ženska organa i krilati falus, 5. st. pr. Kr.

Yoni i Lingam, reljef u hramu Candi Sukuh, Java, 12. st.

Cornelius Richter, Vulva D'oro, 2011. (slovo M, op.a.)

Vulva u povijesno-kulturalnom kontekstu

U povijesno-kulturalnom kontekstu sve forme koje se javljaju u geometrijском oblikovanju simbolizma vulve (Slika 6) odgovaraju dijelovima sadržaja cjeline prikaza što se lijepo dade komparirati i s drugim artefaktima koje Szőke Béla objavljuje u svom radu.

Analiziramo stoga pojedinačne dijelove cjeline sadržaja:

Donja polovica drva-života sastoји se od dva vrlo angažirana segmenta: forme velikog slova M i usko profiliranog debla koje sred njega prolazi. Morfološki, bio bi to koitalan odnos kao spoj vertikale falusa i trbušne ovaline sa završetkom u pubisu, što nalazimo na mnoštvu prikaza, počevši od paleolitika pa sve do suvremenog kiparstva (vidi sl. 1, 2, 3, 4, 5, 6). Poglavitno je indikativna slika 1 na kojoj se vidi paleolitska gravura u stijeni u obliku trbušne obline s označiteljskom okomicom vulve. Sličnog su karaktera i gravure na slici 2. dok falusno stremljenje razrezu vulve najbolje očitava erotičku situaciju na slikama 3 i 4. *Vulva D'oro*, autora Corneliusa Richtera, međutim, krunski je dokaz spoja prapovijesnosti i suvremenosti jednog djela u kojem nadahnućem ponijeti umjetnik izražava oblikovno gotovo identičnu ideju majuskule slova M iz ukopnog prikaza (sl. 5), čije dvije bočne upornice, sa završetkom poravnatim u stopalo, mogu biti i noge žene. Budući je u doba nastanka prikaza latinski jezik u uporabi, slovo M može predstavljati *matrix*, a može doslovno značiti i *Mater* (Maria). No, ono u svom povijesnom tijeku sve više poprima od simboličke Ijljana kojeg, opet, nalazimo u heraldičkoj nomenklaturi grbova gradova, plemičkih obilježja, obilježja kršćanstva i slično.

M u grbu češkog grada Telča

Gornja polovica „debla“, pak, nakon što prodre „trbušnom“ vertikalom, izrasta u krošnju na kojoj se jasno definiraju dvije podcjeline: početna, s dva simetrična lista, i druga, s pet listova koje drži trokut okrenut vrhom nadolje, dakle, *yoni* ili Venerin brežuljak. Tim više je prikaz eklatantniji što su dva lista pridržana gornjim uglovima trokuta što definitivno svoj idealni odraz nalazi u anatomiji cerviksa i uterusa sa po jednim jajnikom, ovariesom po strani. Ovaj se model listova, dakle, nudi u formi Plejada 5+2, što simbolizira, i tako i izgleda, 5 zvijezda na kružnici, s dvije unutarnje zvijezde. Kako god, konstrukciju cjeiline podržava i prožima žestoki osjećaj stvaranja novog života, kreacija dostojna kozmognijskih sila, tim više što se sve odvija pod paskom dvaju bikova.

U odabiru životinje koja se u paru sučeljeno nalazi s obje strane stabla-života, sasvim je jasno ovdje riječ o biku ponajviše zbog vjerno oslikanih rogov u formi slova U. Kao držač soli⁹ rog zapravo i nosi tematizirani prikaz, a pridodamo li tomu i podatak da se ukop obavio zajedno sa glavom krave, što je arheološki potvrđeno, onda je tim više uvjerenje snažnije da čitavi prikaz zapravo obdržava i ilustrira zvježđe Plejada u Biku. Oznake unutar korpusa dviju životinja sugeriraju upravo astronomsko rješenje, premda se ono može tumačiti i anatomske percepcijom unutarnjih organa.

Uvod u geometrijsku osnovu forme okvira

Čitavi prikaz s neznatnim razlikama smješten je u naizgled nepravilan okvir s ravnom bazom, kojeg zatvaraju dvije različito polukose i dvije konkavne linije sa završnim zakošeno ravnim zatvaranjem. Rub okvira stilski je naglašen geometrijski urešenim ornamentom što bitno ne utječe na simboliku čitavog prikaza, ali zato naglašava njegovu geometrijsku osnovu, što će se sudbono-

⁹ Na španjolskom rtu Finisterre, gdje završava hodočašće Svetom Jakovu od Kompostele, neki tvrde, bio je „oltar soli“, po legendi, mjesto gdje se Kelti bave štovanjem sunca i obredima. Jedan od njih bio je spolno općenje na tamošnjoj stijeni u vjeri i dobroj nadi oplodenja žene i začeća, nakon obreda plodnosti. Interesantno za simboličku sliku soli kao znaka!

Nut i Geb, papirus iz Tamenhilla (c. 1000. pr. Kr.), British Museum

snim pokazati u nastavku. U svom izvornom obliku ona u svemu podsjeća na drevni egipatski prikaz Nut (Nebo) i Geba (Zemlja) koji se neizostavno javlja u liku Nutina Bika, ali i guske odnosno patke, što će se kasnije povezivati simbolično s jatom Plejada, antičkih golubica.

Ono što najeklatantnije odaje istovjetnost rezultatskog kontinuiteta svakako je neovisnost projekata koji se tematski-sadržajno, a poglavito kronološki, totalno razlikuju (trojanska eponimska matrica, karta Leopardi, raspored građevina platoa Gize, unutarnja struktura Velike piramide, šopronski artefakt), a međusobno komparativno su potpunom preklapanju u svom temeljnog obrascu – nositelju – geometrije Plejada. To se istom pokazalo kod dekonstrukcije nepravilnog oblika okvira šopronskog artefakta, koji očito nije mogao biti slučajan. Druga je priča što je, i kako, Newtonova jabuka dobila svoga „blizanca“, u vrtu, pred našim nosom, materijalni dokaz o poznавању geometrijskog obrasca Plejada još u 9. st. Dakle, stvar je jako ozbiljna. Sve se poklapa, crtež nije likovno izведен nasumce kakav je prvi dojam, sve je u geometriji koju drži okvir formirajući temeljni raspored zvijezda. Otkriće! U pravom smislu moderne znanosti, kad u rukama držimo ključ povijesti, i samo ga umetneš, otključaš vrata i uđeš, tako jednostavno, a brutalno djelotvorno. Jer to je instrument i zemljovid istodobno, koji potvrđuju poznavanje Plejada i njihove geometrije najmanje koliko je star „rog“ oslikan crtežom. No također i da ljudi tada ne „lunjaju“, već sustavno provode kretanje dobro znamen prostorom. Matematički su rješenja genijalna, a rezultati još blistaviji. Na primjer: primordijalna simetrala *plejadske* matrice, od polazišta izvan kružnice do tetine poluluka Sterope – Elektra, stoji pod kutom od 27.8° . Dugačka je 23,3 cm. Središte kružnice na njoj je istodobno i mjesto *zlatnog reza* ($23,3 \times 0,618 = 14,3994$). Ta ista dužina, 14,3994 cm, sada mjereno od ruba kružnice, u realnom prostoru

na području grčkog Amphipolisa pada na mjesto Kasta Tomb ili Timvos Kasta, gdje arheolozi danas rade na velikoj grobnici za koju se drži kako krije tajne obitelji Aleksandra Velikog. Hoće li to potvrditi i okvir crteža?

Stoga prihvacaćam izazove, ali uporno zagovarajući tim i interdisciplinarnost. Jer ovo što nudim egzaktno je, matematika, u razmatranju funkcije pak trebaju svi sudjelovati. Uglavnom, ovo se pobiti ne može, a da li je preklapanje s „rogom“ slučajnost? Pa neka bude i to, ali onda tražim osobno priznanje genijalnosti, za takvo što, dobiveno i konstruirano bez povoda i razloga. Naravno da i sam promišljam, što i kako se odvijalo u primjeni. Uz mjerilo, kao temeljnu funkciju, morao je postojati nekakav zemljovid, s naglašeno kardinalnim točkama i pozicijama. Jer, slično mjerilo i metodu koriste kartografi već u izradi portolanskih karata od kraja 13. st. pa do 15. st. za koje se tvrdi kako dolaze „iz ničega“, hoće reći, nitko ne zna odakle, ni što im je prethodilo, a sad je jasnije što bi moglo biti. Karte P. Vescontea s početka 14. st. upravo tomu svjedoče. Međutim, i prva zasad poznata portulanska karta Pisana svoje mjerilo (krajnje desno) ima upravo u kružnici, u kojoj jedna okomito postavljena crta u precizno odabranoj točki sugerira precizno mjeru zlatnog reza. Ona je, naime, od središta kružnice udaljena za vrijednost konstante 0,618, što je u geometriji Plejada paralela, nosač sustava, između zvijezda Elektre i Alcyone.

Karta Pisana (1275.-1300.)

Zašto je to bitno? Pa, jer je povjesno-kartografski eklatantno da se ta pozicija sustavno koristi kod „ruže vjetrova“ ili vjetrulje, na portulanskim kartama najučestalije u kružnici sa 16 podjela (karta Pisana). A, 360 podijeljeno sa 16

iznosi 22,5 što je upravo kut između paralele središta kružnice (ekvator) i pozicije Elektre, u II. kvadrantu, te, usuprot, Alcyone, u III. kvadrantu.

No, i sve druge standardne podjele na 8, 32 i 36 dijelova kruga upućuju na takvo sustavno rješenje:

- $360 : 32 = 11,25$ (kut pozicije Sterope računajući od sjevernog geografskog pola ili $78,8^\circ$ od ekvatora)
- $360 : 36 = 10$ (kut pozicije Caleano računajući od ekvatora – 9.8°)
- $360 : 8 = 45$ (kut približan poziciji Taygete – 46.3°)

Doista čudno! Jesu li kartografi uistinu znali odakle sve zapravo dolazi, jesu li mogli znati za raster Plejada koji gotovo savršeno odgovara podjelama ruže vjetrova, ili su iskustvom kruga dolazili do neovisnih rješenja? Na astečkoj simboličkoj mapi kapitala Tenochtitlana ispod centralne figure orla nalazi se dvostruki krug i unutar njega 7 pravilno raspoređenih objekata (N. Harris, *Mapping the World*, 78). Neodoljivo podsjećaju na raspored zvijezda Plejada, koji su Azteci, kao i Maje, zacijelo dobro poznavali. U isto doba, na većini T-karata samostanske kartografije izrađenih u kružnici, gledajući klasično geometrijski, upravo Orient je prikazan ekvinocijalno na sjeveru.

Plejade u Biku – Ždrijac kod Nina, 9. st.

Na sličan prikaz, međutim, jako oštećen, upozorio je prvi dr. Franjo Pajrić. Pronađen je u Ždrijcu pokraj Nina, no kod njega nailazimo na neobičnost koja ukazuje na inverziju ili zrcalnost što će odgovora pronaći poslije u implementaciji geometrije crteža u realni prostor. Premda dvije životinje, naime, stoje **istovjetno sopronskom prikazu, „stablo-život“** na ovom je crtežu obrnuto poput zrcalnog odraza slike. S vrhom prema gore sad na mjestu „krošnje“ deblu završava izduženijom trokutastom formom u dvoslojnem obrascu *yina* i *yanga*, bijele šupljine i prugastog umetka kao označitelja snošenja. Istodobno, „krošnja“ je na dnu prikaza razgranata i razlistana u približan krug 4 jasno vidljive i 3 tek nazirane omanje kružnice s točkom u središtu. Moguće čak i u svih devet, budući ih međusobno u gotovo pravilnoj mreži povezuju organski kanali sugerirajući početak i snagu, rast i razvoj, sam život. Na dvije kružnice povezane su obje životinje sa po jednom nogom.

Par životinja ovdje je ponešto različit od sopronskog para i premda bi se, spram kolutičavosti rogova, **moglo raditi i o mladom jelenu**, u fazi razvoja kad rogovи poprimaju formu slova V, čini se, ipak sve ponovno ukazuje na bika

čiji se rogovi crtavaju u formi slova U, što je i njegova aktualna zodijačka oznaka. Poredba znaka uistinu potvrđuje rogove bika na prikazu koji stoe na pentagramskoj osnovi unutar koje se nalazi oko ili kružnica s točkom u središtu, istovjetna kružnicama „krošnje“.

Znakovito je da su obje životinje prošarane zebrasto prugastim linijama, dok se podveznicom ili kanalom pak drže vertikale debla, što snaži **prosjet ukupne životne snage i energije koja će iz jednog oblika uskoro prijeći u drugi**. Poglavito je zanimljivo vidjeti da dva para životinja (možda čak par mužjaka i par ženki) ne stoje zrcalno okrenuti nogama jedan prema drugom, već se to događa ponovno kod zaokretanja prikaza za 180° kad se „stabla života“ poravnaju istovjetno s „krošnjom“ na vrhu. Podsvijest, naime, komunicira simbolima, a što je iza toga drugo je pitanje. Izvan ikustava hipnotičkih regresija klasična znanost još uvijek pojma nema o tome što je s pričom o „3 dana duše nakon tjelesne smrti“. Prikazi su tipični **opisi simbioze** koja postoji između ljudskih moždanih celija i inteligentne spiritualne energije. Neprolazne kozmičke vrijednosti preslikavaju se na prolazni ljudski život.

Svekoliki dojam

Zbog čega bi to inverzno stablo bilo pronađeno baš u mjestu Ždrijac na području Ljube i Nina kao polazišta *Staze života* koja geometrijski izravno, a derivirano živim hodom, vodi u smjeru Šoprona i Baltika? Simbolizira li ono stvarni početak nečega, a šopronski prikaz tomu oponentni završetak? Je li jedno od njih život, a drugo smrt? Poput Ivana Krstitelja ljetnog usuprot Ivanu Evandelistu zimskom, što sugerira F. Pajrić, da bi mogao biti Ždrijac? Tri dana nakon ljetnog solsticija (24. 6.), i još tri dana duže ili 6 dana nakon zimskog solsticija (27. 12.)? Uostalom, po njemu, već duže znademo – Ivan je Jan (Janos), a u starom panonskom jeziku *jan* znači „život“. S druge strane, ako je *tar* na istom jeziku „spremnik“, onda *jantar* doista znači „spremnik života“. Time najizravnije zadiremo u maternalizam, simbolizirajući njime kao pandan i put

koji je do jantara vodio na Baltik i imao značenje *Staze života*. Držimo da otud baš na njoj nalazimo toliko kulta veneričnosti, toliko žene u oplođenju, seksualnosti, kojoj zasad pravo ishodište možemo samo predmijevati. No crpivost nedokućivosti prostora i vremena dopušta da mišljamo beskonacnošću svemira, što znači i zajedništvo u kojemu su u grobištu pronađeni ljudski ostaci skupa sa **popudbinom matrice nekog novog i nepoznatog života**. Ne vodi li k tomu prijedlogu upravo **rast odozdo**, iz simboličkog sedmolikog zviježđa, iz kojeg će se na vrhu procesa razviti i zemaljska matica. Među ljepšim što se moglo čuti na simpoziju o pavlinima u slavonskim selima bila je informacija o njihovoj predanosti ginekološkoj struci. Ako znademo da kršćanska crkva u 13. st. nalazi načina pozabaviti se pitanjem postojanja duša u nerođenoj djeci, a sv. Pavao Pustinjak danas je njihov zaštitnik, sve postaje jasnije i povezanije. Sv. Toma Akvinski, kojeg već kao petogodišnjaka roditelji daju benediktincima, sa vodećim teologizma svoga vremena, „odredio“ je da se duša nastanjuje u ljudskom biću 40 dana nakon začeća.

I to je odgovor – između neprijelazne pustinje i oaze života u njoj postoji jasna biofilska veza. Mnoge životinjske vrste (jegulja, pingvin i sl.) svoj okot ostvare pokretljivošću prevaljujući golema prostranstva. Na isti način odlaze i ugibati. Je li ta funkcija nekoć bila kod čovjeka aktivna? Što ako se „gore“ radovalo, „dolje“ odlazilo umirati? Ili obrnuto? Uostalom, kao i danas, u uvjetima svekolikih migracija. Dva prikaza, nesumnjivo istih korijena i ciljeva, sugeriraju upravo neka netipična rješenja. Inverzno-zrcalno ocrtano „stablo-život“ simbolizira zemaljsku maticu (vulva) i nebeskih Sedam elemenata (Plejade) što je **poganska poruka dematerijalizacije praiskona s konačnim ishodištem u medureligijskim vezama naroda**. Čini se, drevni su narodi uspijevali prepoznavati duh kao izravnu vezu sa božanskom energijom. Jer, povijest nije samo kronologija ratova ili razvoj tehnologije, ona je i evolucija mišljenja, naprsto, prijenos emocija s kojim se suvremena biološka psihologija uvelike u svijetu bavi (Pinel, John P.J.). Naprsto, svijest o koincidencijama će nam pomoći da se probudimo i ne posramimo se svega pretka. Treba pokatkad podignuti kamen da bismo vidjeli pod njim. Muškarac, žena i dijete, ili, Otac, Sin i ...? Tko? Duh! A gdje je tu žena, Majka? Ona je sami taj Duh, „trudna po Duhu svetomu“! Ali, što ih svih povezuje? Povezuje ih „ljubav“ – Ljuba, Ljubljana, Ljubljena...; Marije, dakle, nije, ali tu je, implementirana u prostoru i vremenu, obrascem Geometrije Plejada (vidi: I. Šipić, Vlašići i mali narodi). Mogli bismo ga nazvati „Geografijom Ljubavi“, kad je svijet realnog prostora povezan, uvezen u jednu jedinstvenu misao kreacije *post mortem*.

Poput neba, i predromaničke crkvice podignite na svetim mjestima potvr-

đuju kako čak i kod odstupanja od pravilnog postoji izvjestan red u neredu kad se pronade ili je poznat obrazac. Predromanička arhitektura nije bila prepuštena slučaju ili intuiciji, a još manje neznanju ili zanatskoj nespretnosti. Oni koji se time bave pokazali su kako sve omanje nepravilnosti nose pečat svjesne nakane i željenog rezultata. Spomenici predromanike, poglavito oni s kružnim šesterolisnim tlocrtom, uklopljeni su u određen sustav. Spaja ih zajednički princip gradnje koji u sebi nosi jasne elemente skrivenog, slojevitog, simboličkog značenja, a sada to naziremo, moglo bi se raditi i o geometrijskom obrascu. Geometrijska struktura tih građevina, naime, doista je uređena prema pravilnim likovima i odnosima, što nije slučajno spram činjenice da se tada više pažnje pridaje simbolici. Čak i ornament, čest motiv srednjovjekovne umjetnosti, zna simbolizirati čovjekov dug i mukotrpan put prema izvoru svoga postojanja.

U posljednjih nekoliko godina otkriće prastarog turskog Göbeklitepea prisilo je arheologe da preispitaju svoje teorije o tome da je civilizacija započela s poljoprivredom, jer ovaj slučaj ukazuje na to da su ljudski osjećaj za sveto i ljudska ljubav prema lijepim prizorima uvjetovali razvoj civilizacije.

Tijelo – anatomska atlas

Drago Novak (1933.-2011.), radiolog, znanstvenik s međunarodnim ugledom, pasionirani kolezionar i vlasnik zavidne zbirke povijesnih zemljovidova o Hrvatskoj, jednom je kazao kako postoji duboka veza između tijela i zemljovida, zapravo je tijelo anatomska atlas, a moderni medicinski snimci „karte su ljudskog tijela“. Istodobno, Tin Ujević je kazao: „Ako je duh stvarnost, na dnu leže geometrijske istine:“ Ta dva na svoj način viđenja procesa starenja, kad čovjek sve više postaje svjestan građe svoje anatomske stvarnosti, mogu izvrsno poslužiti kao uvod u komparativnu analizu tijela i „stabla života“ kojeg nalazimo na šopronskom crtežu.

Prije svega, odmah valja naglasiti, crtež je nastao u duhu svoga vremena (9. st.) i kao takav ne da se interpretirati izvan logike simbolizma. Izoštrevanjem svih zakonitosti njegova nastanka moguće će dati sliku cjeline koja likovno i simbolički stoji u ravnopravnom odnosu spram svoga izvora. Otprilike – svi imamo pupak i svima nam je pupčana vrpca prezvana. Pitao sam majku svoje djece: porodila si djecu, znaš da je jedan kraj pupkovine bio vezan za dijete, a gdje drugi kraj, za što je vezan drugi kraj pupkovine? Zbunilo je to pitanje, odgovorila je – znam, ali ne mogu to objasniti! Pa valjda je bio na „izvoru života“? Da, bio je, upravo na izvoru života, ali što je to, što je izvor? Opet je

zbumjeno kazala – pa valjda ja sama!?

Da, eto, mi gledamo, ljubimo, volimo ženu, mi znademo da je ona izvor života, unovije znademo mnogo i o genetici, ali, ipak, tko može potvrditi izvor kao program? Gdje je nastao, tko njime upravlja, otkud pupkovina, placenta, srce, oči, udovi, itd. u dvije nevidljive česti? Kažu, pa za to odgovorni geni! Da, odgovorni su, ali još mi niste rekli tko NJIMA upravlja? I, tako, rasprava bi mogla trajati čitavo stoljeće kad ne bismo htjeli priznati ono što je notorno, a pokatkad, naprosto, Bog je toliko velik.

Zašto uopće ovakav pristup jednoj ozbiljnoj temi? Pa zbog toga što je nužna otvorenost prema vlastitom tijelu da bi se ostvario veći stupanj duhovnosti. Kao što je i intuicija nepobitna da bi se ostvario viši stupanj znanosti. Komparacija koju ćemo proizvesti najbolje će tomu svjedočiti. Strukturalno, tijelo čovjeka ima svoje zakonitosti, poznato je to još od Egipta, pa se nastavilo u antiku, u Vitruvijeva čovjeka, sve do Leonarda. Ta struktura pokazuje: središte kružnice koja opisuje stoećeg čovjeka u predjelu je njegovih genitalija. Pupak se tada nalazi na razini *zlatnog reza*. Naravno, pritom je uvijek bitna crta na kojoj stojimo, linija od koje ćemo mjeriti, mora biti uporište. A što je ono kod uspravnog čovjeka? Zemlja, naravno! S tim idemo, ulazimo u analizu razvijenog crteža (ubuduće – crtež).

Korištenjem koeficijenata međusobnih razdaljina izvršili smo usporedbu proporcija vitalnih dijelova tijela žene i elemenata stabla-života na crtežu. Nedvojbeno, rezultati su pokazali izvrsnost preklapanja koeficijentnih vrijednosti, kad smo za stoeće uporište ili liniju početka mjerjenja na crtežu uzeli donji rub okvira, tj. liniju čitave duljine baze. Tada na drvu života središte kružnice uistinu ubiciramo na poziciji koju smo već prejudicirali kao poziciju *vulve (bolbe)*. Poredba tijela žene i matičnjaka slova M to lijepo osvješćuje. Pupak se tada nalazi u razini dvaju igličastih vrhova mat(r)ičnjaka M. Dva lista, lijevi i desni, tada padaju u poziciju srca odnosno pravilno raspoređenih i vizualiziranih dojki žene. Sljedeći raspon obilježit će glavu žene za visinu od brade do tjemena, što nevjerojatno precizno odgovara razini cvijetnog elementa sačinjenog od pet kružno postavljenih listova i trokutastog središta.

Numerički, dati su sljedeći koeficijentni odnosi:

ŽENA (h 17,5 cm)	STABLO ŽIVOTA (h 15,5 cm)
– vulva 0,422 (h 7,4 cm)	0,419 (h 6,5 cm)
– pupak 0,557 (h 9,75 cm)	0,618 (h 9,579 cm)
– srce/dojke 0,691 (h 12,1 cm)	0,7096 (h 11 cm)
– brada 0,84 (h 14,7 cm)	0,8387 (h 13 cm)
– tjeme 0,154 (h 2,7 cm)	0,1548 (h 2,4 cm)

Spram prosječnosti, gotovo sve komponente savršeno odgovaraju međusobnim odnosima proporcija izim slučaja kod pupka žene, budući na stablu-životu *zlatni rez* nalazimo u precizno potvrđenoj poziciji dvaju vrhova slova M. Što dakle zaključujemo iz slike koju donosimo? Spram *zlatnog reza* kod stabla-života taj odnos ne nalazimo kod pupka Eve nego kod paralelnog prikazanog pupka Adama. Taj se pravilni efekt očito manifestira kao razlika nižeg rasta žene spram rasta muškarca. Time smo, dakle, na simboličko-matematičkoj osnovi dokazali moguće utjelovljenje stabla života u liku žene i obrnuto. Nedvojbeno je to isti prikaz. Kad se potvrdi uz to još i činjenica da geometrija crteža u cijelosti odgovara primordijalnoj geometriji Plejada onda će sasvim jasan postati cilj krajnji njegova autora, tko god da on bio.

Korijen stabla-života – detalj koji može razoružati svijet

Prati me stalani osjećaj kako sam budućnosti čovječanstva i čovječnosti učinio neko dobro. Detalj koji bi to mogao dodatno učvrstiti nalazi se u korijenu stabla-života. Naime, otvoreno je pitanje: zbog čega kod stabla-života za bazu mjerjenja uzimamo donju baznu liniju crteža, a „korijen stabla“ točno je na polovici udaljenosti između gornjeg ruba *paspartua i vulve*? Na tijelu Eve to je položaj zglobova koljena, što i sam korijen svojim izgledom sugerira. Izvodimo dokaze:

- primordijalnu paralelu što povezuje zvijezde Elektru i Alcyone, a prolazi pravilno između „roditeljskih“ zvijezda Plejada, Atlasa (Otac) i Pleione (Majka), nalazimo u matrici geometrije Plejada kao konstantu – *zlatni rez* između središta kružnice i njene južne tangente. A gdje je na crtežu središte kružnice? Nalazi se u poziciji *vulve* što znači da je njen polumjer sada u krajnjim uglovima *paspartua*, desno na poziciji Elektre (E), lijevo na poziciji Alcyone (W). Sada uočavamo: usporedbom plejadskog kruga i tijela Eve ili Vitruvijeva čovjeka, linija *zlatnog reza* preklapa se identično u južnoj polutci u poziciji „koljena“, što potpuno razotkriva simboliku crteža i postaje jasno zbog čega bi se mjerjenje na crtežu vršilo baš na donjem baznom rubu *paspartua*. Pozicija i izgled korijena stabla sasvim lijepo to sugerira, pri čemu će ključnom postati implementacija crteža u realni geografski prostor.
- ako je razina koljena ta matrimonijalna linija na kojoj „počiva svijet“ (Elektra – Alcyone), što je na crtežu baza *paspartua*, a Veles po legendi živi u korijenu stabla, i na crtežu se nalazi iznad *paspartua* (odgovara pro-

storno implementaciji Volosa), onda sasvim logično možemo zaključiti da **imamo razloga vjerovati narodnoj izreci o „koljenu“ kao prijenosniku rodoslovnih i plemenskih veza, pokoljenja¹⁰** („treće, četvrtu, peto... koljeno“).

- a što je tu s Velesom? F. Pajrić je davno upozorio na termin koji u starom panonskom jeziku ima značenje „razdjelnice“, kad se naš hidronim Lašva stavi na kružnicu i čita u smjeru kazaljke na satu (vidi: I. Šipić, Sabratha – kronometar, kotač prostor i vrijeme) kao *válás* (čitaj – *valaš*). Dakle, u tom značenju **razdjelnici (raz, razina, razom), u visini koljena, smijemo prihvatići kao pojam koji u matrimonijalnoj formi crteža i plejadske matričnosti stvara i razdvaja naraštaje**. Raz u poziciji koljena odgovara u južnoj polutki kutu zvijezda Elektra i Alcyone od 22.5° kad je središte kružnice u poziciji genitalija muškarca i žene. Ta je zakonitost ključna u postupku izvođenja teze.
- koeficijentno to izgleda ovako:

ŽENA (h 17,5 cm)	0,217 (h 3,8 cm) ¹¹
STABLO ŽIVOTA (h 15,5 cm)	0,2 (h 3,1 cm)

Valja još napomenuti: gledajući stablo-života samo za sebe, od korijena do najsjevernijeg lista (tjeme), zlatni rez se nalazi točno usred pozicije dvolisja, što je pozicija dojki i srca ($11,9 \times 0,618 = 7,3542$ cm). Kao pravilo pojavljuje se i nova zakonitost: visina okomice središta kružnice od južne tangente kružnice do *linije-života* (što je *zlatni rez* do središta kružnice) jednaka je dužini od sjeverne tangente nadolje na dodiru pravca i najnižeg lista cvijeta stabla ili glave, što je zapravo razina brade čovjeka. Dvije zrcalne linije-života, dakle, omeđuju sve unutarnje što se dogada kod čovjeka između razine koljena i brade.

Zaključak: raz ili „linija života“, što u geometriji Plejada odgovara pravcu Elektra – Alcyone, kod čovjeka proteže se u razini koljena kad čovjek stopalima stoji na kružnici u poziciji južnog geografskog pola. Središte kružnice tada je u poziciji *vulve*. Ta je razina na razvijenom crtežu prenesena simbolički: čovjek stopalima stoji upravo na toj liniji, što se autorski prenosi na čitavo čovječanstvo. Tek tada korijen stabla odgovara razini koljena i drugih označi-

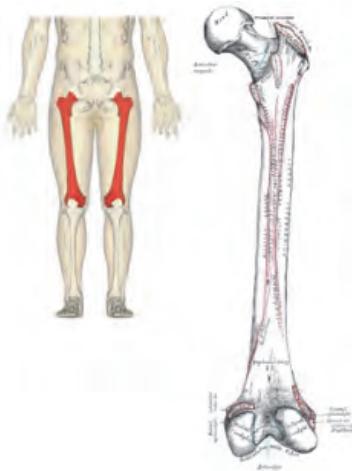
¹⁰ Etimološki, od riječi „po-koljeniti“, kao suprotive pojmu rađanja pokoljenja, može se razumjeti i uništavanje pokoljenja („po-koljiti“, „po-klati“), što se najrefleksivnije zadržalo u pojmu „kolinja“, u doba klanja svinja.

¹¹ Kod Vitruvijeva čovjeka razina koljena spram njegove ukupne visine stoji u koeficijentnom odnosu 0,3 (3,3 : 11 cm). Taj koeficijent kod lika žene daje udaljenost od stopala od 5,25 cm (17,5 x 0,3). Tada se ponovno, kao i u slučaju „pupka“ žene, predmetna visina mjeri u poziciji koljena lika muškarca.

teljskih dijelova tijela. Likovno, to znači da na crtežu nedostaje „potkoljenica“, što je autor naglasio činjenicom da razina dviju stražnjih skraćenih nogu obaju Bikova upravo u koljenu odgovara sasvim precizno donjoj granici korijena stabla oslikanog vjerno u formi kosti zgloba, a što zorno prikazuje slika koljena iz prednjeg i bočnog pogleda, medicinski, medijalnog i lateralnog zaglavka (gore, usporedi). Izračun *zlatnog reza* od stopala do genitalnog ulaza potvrđuje njegovu proporciju upravo u njihovoj razini ($13,2 \times 0,618 = 8,1576$ cm). To je potvrda i izvrsnog poznavanja anatomije čovjeka u 9. st. Stablo-života od genitalnog ulaza do korijena u cijelosti je zapravo bedrena kost kod čovjeka (*femur*). Stoga je sad jasnija cijela kompozicija slova M posložena u kontekstu donjih ekstremiteta. Dakle, bez sumnji usvajamo ovaj zaključak. (Zapisano, na Uskrs, 27. 3. 2016.)

Slika prednjeg i bočnog pogleda koljena

Time su definirane primarne veze crteža i plejadske matrice, no kako se radi o geometrijskom tijelu nepravilnog oblika (mjerač) ostaje vidjeti kako se preostali elementi matrice (primarni položaji zvijezda, trokut, tetine, simetrale) odnose spram tri različito ukošene ravne stranice i dva konkavna luka, od kojih zapadni izrazito nepravilnog oblika. Za geometriju crteža lukovi možda i nisu toliko bitni spram toga što proizlaze iz forme roga jelena, no ima detalja koji ukazuju suprotno, a moguće je i da odražavaju „put“ ili „ideju vodilju“ kako ju vidi F. Pajrić u kontekstu *ley linija*, kao vrlo važnih poveznica, koje na kolu dobivaju obrnuti izraz *jel*, što u mađarskom znači „znak“. Jelen, kao vođa, bi, dakle, mogao biti taj znak, tim više što *szarvas* (jelen) na mađarskom možemo prevesti i kao „kompas“.

No, svejedno, analizu forme mjerača provodimo poravnavajući ugibnuća u vršnim točkama ravnim linijama. U tom je smislu otklonjena i najmanja mogućnost pogreške razvijanja crteža iz forme roga jelena. Tako, uz bazu, dobivamo još pet ravnih stranica s ukupno šest istaknutih točaka u vrhovima. Poradi lakšeg komuniciranja obilježit ćemo ih s desna na lijevo brojevima od 1 do 6 (Elektra-1 / Alcyone-6). Usto, zakonitost je da zapadna zakošena stranica mjerača (vrh 5 – 6) svojom visinom odgovara stvarnoj udaljenosti na kružnici između zvijezda Elektra i Caleano te Taygeta i Sterope. Visina pak istočne iskošene stranice (vrh 1 – 2) odgovara dužini vrhova 2 – 3. Da bismo definitivno provjerili uspostavljenu tezu i funkciranje samog sustava, za izvorni konstrukt mjerača uzet ćemo „liniju života“ od 24,9 cm, te središte kružnice postaviti u Volos (*vulva*). Korijen stabla-života ili koljeno tada će se naći točno u Korintu. Shvatit ćemo zašto je „držač soli“ pronađen baš u bližem šopronskom okružju.

Na dnu leže geometrijske istine

Linija života, dakle, sa svojom kružnicom, polazište je u konstrukt forme mjerača, koji će se razviti u kompleks pravilnih geometrijskih poteza i postupaka. Naravno, njena duljina izravno utječe na opseg kružnice pa smo alate izradili za pet standardnih kružnica koje smo proizveli u dosad primjenjenim istraživanjima:

– *istanbulska kružnica* (24 cm); *rijadska kružnica* (25,5 cm); *primordijalna kružnica* (25,9 cm); *ljubina kružnica* (28,9 cm); *visočka kružnica* (32,1 cm). Po prvi puta ćemo, međutim, primijeniti i kružnicu Gize i to u dužini *linije života* originala *držača soli* od 17,6 cm.

- pritom smo registrirali **pravilo i zakonitost**: baza, tj. udaljenost od Elektre do Alcyone (*linija života*) prethodne kružnice odgovara udaljenosti od Elektre sljedeće kružnice do mjesta kao *nomena* iste. To znači, počevši od temeljne primordijalne kružnice Plejada, udaljenost Elektra – Alcyone 25,9 cm približno odgovara udaljenosti od Elektre do Ljube na *ljubinoj* kružnici (26,1 cm); zatim, Elektra – Alcyone *ljubine* kružnice 28,9 cm odgovara udaljenosti 29,1 cm visočke kružnice; Elektra – Alcyone pak *visočke kružnice* (32,1 cm) odgovara baš precizno udaljenosti od Elektre *istanbulske* kružnice do *visočkog* multisjecišta, 32,1 cm; i, konačno, Elektra – Alcyone *istanbulske* kružnice (24 cm) odgovara sasvim precizno udaljenosti od Elektre primordijalne kružnice do Ljube, 24 cm.
- time se krug zatvorio. Kriterij o ovisnosti kardinalnih točaka sustava *eponimske trojanske* matrice od sjeverne afričke obale, još se jednom potvrdio u praksi izvođenja dokaza. Tim više što je sam kriterij autonomno i utjecao na izbor kružnica, isključivo spram frekventnosti prolaska, možemo slobodno kazati, energetskih loksodroma. To Ljubu i areal od Vlašića do Visokog svrstava u samo središte sredozemnih, europskih i euro-azijskih geografskih zbivanja, što vjerojatno i je razlog da se druga zasad poznata kopija artefakta u formi razvijenog crteža vrlo sličnih karakteristika našla upravo vrlo blizu Ljube, u Ždrijcu kod Nina. Potječe iz istog, 9. stoljeća. Na čitavu projekciju to sigurno ima utjecaja.¹²

Metodološki, svaki od alata, putem prozirne folije kopirani konstrukt mjeraca, primijenjen u svojoj veličini odgovara na zemljovidu aplikaciji u realnom prostoru. Reakcije koje proizvodi u svakom od smjerova i položaja pokazuju frapantnu podudarnost sa geometrijom Plejada te dosadašnjim učincima matrice *trojanske eponimije*. Stoga je nemoguće opisati sve varijacije pa ih nećemo elaborirati u pojedinosti. Usmjerit ćemo se na najvitalnije veze između forme mjeraca i elementarne geometrije, iz čega će proizaći i odnos forme spram sadržaja crteža Plejada u Biku.

---

¹² U radu „Srednji i rani gornji paleolitik u Hrvatskoj“ autori I. Karavanić i I. Janković donose kartu glavnih nalazišta naslovljenog razdoblja (R. Šošić) s posebnim osvrtom na nalazišta mediteranske Hrvatske na prostoru pod utjecajem Ljube i Nina. Među njima je najveće baš ono „na otvorenom između Ljubačkog zaljeva i Posedarja“ (21).

a) Zlatni rez – temeljna zakonitost izgradnje

Temeljni odnos izrađenog mjerača leži u *zlatnom rezu* između linije života po horizontali i visine mjerača u najvišoj točki, vrhu br. 4, po vertikali. Na primjeru mjerača sa dužinom linije života od 31,2 cm (**Slika br. 1**), taj odnos je: $31,2 : 19,28 = 1,6182573$. Stranice pravokutnika stoje, znači, u proporciji zlatnog reza pa ga s pravom nazivamo *zlatni pravokutnik*. Drugu aplikaciju *zlatnog reza* u eklatantno naglašenom detalju nalazimo na samoj *liniji života*. Bez obzira na njenu duljinu, tj. veličinu mjerača, *zlatni rez* na baznoj liniji *paspartua* nalazi se udaljen od Elektre u smjeru Alcyone na mjestu gdje prolazi okomica iz pozicije desnog i nižeg oka zapadnog Bik-a. Događa se to, naravno, na istoj duljini od 19,28 cm koliko iznosi i visina mjerača, što je dokaz svjesno izrađenog proizvoda ($31,2 \times 0,618 = 19,28$). Sam Bik, svojim pogledom iz oka usmjerenog prema dolje, potpuno realistično sugerira upozorenje na ovu pojavu. Okomica, pritom, poravnava čitavi prednji dio njegova tijela.

Budući na ovom uzorku mjerača širina ili visina (h) *paspartua* s tri ornamentirane linije iznosi 1,4 cm, sredina se nalazi na središnjoj liniji 0,7 cm. Sad imamo fascinantnu situaciju: na 19,28 cm od Elektre, i na 0,7 cm visine *paspartua*, prolazi pravac koji povezuje tri vitalne točke sustava: vrh br. 3 mjerača, zatim poziciju zvijezde Maje i, konačno, središte kružnice (*vulva*). U primordijalnoj varijanti *linije života*, tj. dužine 25,9 cm, *zlatni rez* se nalazi točno na 16 cm, pa tada isti pravac (vrh br. 3 – Maja – *vulva* – t. zlatnog reza) pada na libijsku obalu u središte grada Surta, nekoć feničke *Macomedia-Euphrante*. Kad znamo da je geografska dužina Sirte ujedno i meridijan Šoprona to smislu čitave projekcije, s uporištem u izmjeri međuobalnih udaljenosti i osloncem na sjevernu afričku obalu, daje dodatnu suvislost i vjerodostojnost. Možda je u *paspartuu* između vrhova mjerača br. 3 i br. 4 iz praktičnih razloga probijena rupa točno u njegovu središtu, ali može također sugerirati naum autora da obilježi simbolično tijek izrade crteža.

Konstatirali smo, dakle, tri bitna elementa u gradnji mjerača i osliku crteža, a utemeljena na konstanti *zlatnog reza*: prvo, kod baze sustava ili linije života, između južne tangente kružnice i njenog središta; drugo, kod forme okvira, spram njegove širine i visine; treće, na liniji života između Elektre i Alcyone. Sva tri rješenja su sustavna i odražavaju jasnu nakanu autora za primijenjenom izmjerom. Simbolički, pak, ljudsku biološku funkciju dovode u izravnu vezu s matematičkom osnovom. Stoga unosimo novu, četvrtu kvalitetu u predmetnu suštinu.

Kad me Franjo Pajrić upozorio na tzv. *zlatni kut* koji je $\cos = 0.618034 \dots$

Vrijednost kuta je $51^{\circ}49'43''$, bilo je već kasno, studija je već bila završena. Kut između $51/52^{\circ}$ naspram $69/68^{\circ}$ upravo i nosi čitavu konstrukciju Karte Leopardi koja je bila predmetom moje doktorske disertacije; nagib stranica Velike Piramide u Gizi iznosi $51^{\circ}50'40''$, što na zemlji obilježava i tlocrt rasporeda građevina platoa Gize (vidi: I. Šipić, Pronađeni matriks Plejada – „ključ“ rasporeda građevina platoa Gize, 23. siječnja 2016.). Stoga je upravo to uvod u geometriju razvijenog crteža koju u nastavku donosimo s najmeritorijim primarnim i sekundarnim učincima na realni geografski prostor.

b) *Zlata vrijedan Zlatni pravokutnik*

Zbog samog postupka „skidanja“ crteža sa zakriviljenog i cilindričnog roga i razvijanja ravnu geometrijsku formu, ovdje dopuštamo mogućnost odstupanja od precizne vrijednosti kuta i moguću grješku do najviše 1° . Stoga je moguća, na primjer, situacija na koju nalazimo već na samom početku kod mjerenja kuta istočne polukose stranice između Elektre i vrha mjerača br. 2. Na kružnici Plejada, spram *linije života*, mjereno u Elektro, pravac u poziciju Taygete vodi pod kutom od 12° . Preslik situacije identičan je i na mjeraču: istočna stranica stoji također pod istim kutom te vodi u mjesto na kružnici gdje se nalazi Taygeta.

Usuprot, zapadna polukosa stranica između Alcyone i vrha br. 5, stoji pod kutom od 16° i, naspram sjeverne također polukose stranice *paspartua* između vrhova br. 3 i 4 mjerača, na kružnici proizvodi nevjerljive efekte. Naime, ukoliko produžimo sve četiri linije *paspartua*, vanjsku i unutarnju zapadne stranice, te vanjsku i unutarnju sjeverne stranice, precizno na kružnici u IV. kvadrantu sijeku se vanjska linija zapadne stranice i unutarnja linija sjeverne stranice, te, konačno, unutarnja linija zapadne stranice sa vanjskom gornjom linijom sjeverne stranice. Time je očito da je forma mjerača izvučena iz opsega kružnice jedino na način kako smo to uradili smještajući središte u poziciju *vulve* (*Bolbe*) s polumjerom u krajnjim točkama br. 1 i 6, tj. pozicijama na Elektre i Alcyone. A to je zapravo tek početak procesuacije teorije „koljena“ ili geografije ljubavi – Plejada u Biku.

Jedan od raritetnih primjera povjesne aplikacije ovog zapadnog vanjskog pravca *paspartua* u realni geografski prostor nalazimo u modelu mjerača pri-mordijalne kružnice sa središtem u *Bolbeu*. *Linija života* tada je raspon između najistočnije točke Sredozemnog mora u Zaljevu Iskenderun (Elektra) i strateški bitnog tuniskog rta Bon za plovidbu Sicilijanskim kanalom koji štiti Tuniski zaljev, Kartagu i drevnu Uticu (Alcyone). Sa polazištem u zvijezdi Alcyone

pravac pod kutom od 16° vodi izravno u Loreto, a u nastavku u središte Rijeke odnosno Trsat. To je zapravo isti pravac kojeg sam u doktorskoj disertaciji, istražujući Kartu Leopardi i prijenos svete Kuće, ubicirao kao ključan u tumačenju Lretske legende njenom geografskom postavkom. Kuriozitet projekcije je činjenica da se tada proporcija *zlatnog reza* na udaljenosti od Alcyone do Trsata nalazi precizno na poziciji vrha br. 5 ($15,1 \times 0,618 = 9,3318$). To je dosad najeklatantnija potvrda i dokaz izvođenju zaključka kako to djelo (16. st.) počiva na geometrijskoj matrici Plejada.

Položaj zvijezde Caleano, pak, tek za oko 1° je južniji od paralele vrha br. 2. On naprsto indicira njenu poziciju, koja zapravo na stablu života snaša paralelu pupka, kao što i, već spomenuto donje oko zapadnog Bika, sada stoji u istoj ravni sa suprotnim zapadnim vrhom br. 5 mjerača. Da je riječ o sustavnom rješenju dokaz je paralela što iz unutarnjeg ugla *paspartua* vrha br. 2 prolazi pravilno prolazi između očiju istočnog Bika tako da dotiče istodobno gornji rub nižeg oka i donji rub višeg oka, završavajući u oštem „V“ spoju roga i njuške glave. Naravno, da tada i razina paralele usuprotnog unutarnjeg ugla vrha br. 5 ima svoju ulogu čudesom preciznošću obilježavajući vrh „njuške“ ili „usta“ zapadnog Bika i to baš na mjestu gdje prolazi pravac što povezuje pravilno najvišu točku mjerača ili vrh br. 4 s točkom *zlatnog reza* na *liniji života*. U tom smislu valja kazati da i svi ostali dijelovi crteža korespondiraju savršeno geometriji mjerača na način da su poveznice između svih vitalnih točaka ujedno i determinante ocrtanih detalja prikaza. Za primjer tek nekoliko istaknutih slučajeva:

- okomica koja polazi iz vrha br. 4 mjerača, najviše njegove točke, omeđuje poput tangente zapadnu stranu slova M; pripadajući mu unutarnji ugao *paspartua* polazište je okomice koja istu stranu slova M omeđuje „iznutra“ na način da čitava duljina ekstremiteta ostaje između tvih dviju okomic; usto još omeđuje i lijevo poredane listove „srca“ i „glave“ stabla-života;
- iz točke *zlatnog reza* na *liniji života*, pod kutom od 46.3° (što je na kružnici kut Taygete) pravac vodi kroz korijen stabla u više, lijevo oko istočnog Bika; kut od 45° (osmodijelna kružnica) prolazi rubom korijena stabla i vodi u desno oko istog Bika;
- paralela „srca“ stabla-života vodi u sami vrh desnog roga istočnog Bika;
- u vršak lijevog roga zapadnog Bika vodi pak paralela *Tetide* (križanje simetrale i tetine primordijalne kružnice Plejada), što je ujedno i paralela Sinja;
- pravac koji polazi iz pozicije Alcyone pod kutom od 45° omeđuje poput tangente čitavi lik zapadnog Bika dodirujući ga u izbačenim točkama repa

- i lijevoog višeg roga, a zatim prolazi kroz središte rupe sjevernog *paspartua*; drugi pravac koji povezuje Alcyone i vrh br. 3 prolazi kroz niže oko zapadnog Bika; usuprot tomu, pravac koji povezuje poziciju Elektre i najviši vrh br. 4 omedjuje na isti način rep i viši rog istočnog Bika;
- *vršište* simetrale primordijalne kružnice Plejada nalazi se na paraleli koja pravilno presijeca „glavu“ stabla-života u razini izdanka najvišeg, srednjeg lista te prati gornju granicu istočnog lista i donju zapadnog lista; to je ujedno i paralela Trsata;
  - povežemo li dva unutarnja ugla, i to vrhova br. 3 i 5, pravac u nastavku na kružnici prolazi pozicijom Taygete;
  - ako sada iz pozicije Taygete povučemo paralelu u smjeru zapada, ona će sjeverni *paspartu* presjeći na mjestu prolaska okomice središta kružnice (*vulva*);
  - završit ćemo s pravcem kojeg iz središta rupe *paspartua* na sjeveru, spram polukose stranice, povlačimo pod kutom od 90° - pravac vodi ponovno u točku *zlatnog reza* na razini linije života ili zvijezda Alcyone i Elektra.

To su ekstraordinarni primjeri ponašanja sustava što je i bilo za očekivati od jednog ovakvog artefakta (Slika br. 1). Preostaje još vidjeti što se događa spram pozicije najsjevernije zvijezde Sterope. Odmah uočavamo fenomen: produžimo li pravac (tetiva i zapadna stranica trokuta kroz koju prolazi visočka simetrala) što povezuje poziciju Alcyone sa unutarnjim uglom *paspartua* na poziciji vrha br. 4, on će na kružnici proći kroz poziciju Sterope (kut iz središta kružnice 11.3°). Ali sad zapažamo i nešto drugo što bi moglo pojasniti ulogu konveksnog ulegnuća između vrhova br. 4 i 5: ukoliko iz unutarnjeg ugla koji pripada zvijezdi Alcyone povučemo pravac do pozicije Sterope, on će nepravilno konveksno ulegnuće između točaka br. 4 i 5 pratiti u funkciji tangente. Ako to isto učinimo iz unutarnjeg ugla koji pripada Elektri, dakle, povežemo ga sa zvijezdom Sterope, pravac će proći kroz sami igličasti vrh br. 3 mjerača. Takvo autonomno rješenje teško je očekivati bez svjesnog nauma autora, njegovu znanja i vještete ruke. Stoga je zanimljivo da u varijanti modela primordijalne kružnice u realnom prostoru nepravilni oblik *paspartua* prolazi upravo u zoni visočkog multisjecišta. Visočka simetrala jedan je od najelementarnijih pravaca čitave projekcije. Stoga ne čudi da gornji rub *paspartua linije života* presijeca na mjestu prolaska okomice vrha br. 3. Usto, kao što netom spomenuta paralela unutarnjeg ugla *paspartua* vrha br. 2 prolazi očima i oštrim „V“ spojem roga i njuške istočnog Bika, visočka simetrala prolazi tim istim „V“ spojem na glavi zapadnog Bika.

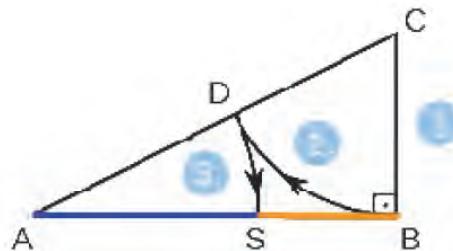
Za kraj smo ostavili nešto doista fascinantno, ekstremno bitno za Šopron i Sinj. Geometrija i likovni sadržaj razvijenog crteža, u varijanti primordijalne kružnice sa središtem u *Bolbeu a linijom života* u rasponu od najistočnije točke Sredozemnog mora do tuniskog rta Bon, pokazuju: dva Bik, istočni i zapadni, stoje jedan prema drugom okrenuti glavama tako da su pravilno limitirani meridijanima na spoju tijela i repa. Dakle, izrađeni alat pokazuje, čitavi prikaz Plejada u Biku u realnom prostoru događa se između ta dva meridijana, „od repa do repa“. Na zapadu to je meridijan Šoprona i Sirte ($16^{\circ}35'$ E), pa, spram vrste artefakta, slobodno možemo kazati i Sinja i Sopronkohide, gdje je artefakt nađen, a svega su $3'$ istočnije. Istočni meridijan, pak, je geografska dužina vrha delte Nila, kao multisjecišta mnogih pravaca projekta i jugoistočnog ugla trapeza Trabzon – Obuda). Na sjevernoj obali Crnog mora to je meridijan, po mnogim arheolozima, lokacije grčke kolonije Boristhenes ($31^{\circ}5'$ E). Raspon između dvaju bikova iznosi, dakle, $14^{\circ}30'$ istočne geografske dužine. Tek sada vidimo pravu vrijednost točke zlatnog reza na razini *linije života* odnosno zvijezda Alcyone i Elektra. Baš ona definira na kružnici mjesto odakle se okomica reflektira kao meridijan istočnog Bik (vidi alat primordijalne kružnice).

Sad se javlja još jedna rijetko videna pravilnost: povežemo li na istoj *liniji života* točku na polovici njene dužine, odnosno mjesto gdje njime prolazi okomica središta kružnice, te točku na kružnici iz koje polazi u smjeru zapada paralela i istu okomicu sada sječe na sjevernoj stranici paspartua (ti je mjesto gdje prolazi i tetiva Alcyone – Sterope), taj pravac je paralelan s pravcem netom opisanim u funkciji zlatnog reza i okomice-meridijana istočnog Bik. Sasvim blizu je to poziciji Taygete. Međutim, kuriozitet je nakon toga aplikacija alata u realnom prostoru koja jasno pokazuje: pravac iz središnje točke linije života u točku na kružnici vodi u samo središte Troje čiji je meridijan tada okomica koja istočnim Bikom prolazi samim vršcima njuške i lijevog roga. A, u stvari, to je meridijan zvijezde Sterope¹³ primordijalne kružnice, gotovo nevjerljivo! Pa, tek sad vidimo da dvije okomice, držeći tijelo Bik, zapravo ga postavljaju u realni prostor između Troje i vrha delte Nila. Je li to također i funkcija svakog od alata, preostaje vidjeti u nastavku. U svakom slučaju, to su primjeri koji eklatantno, bespogovorno kvalificiraju artefakt i razvijeni crtež kao potpuno neovisan od svih utjecaja nep(r)ovjerljive znanosti. Oba meridijana u drugim varijantama *linija života* i njihovih kružnica u prostoru

¹³ Sad je izglednija mogućnost da ime Amsterdama uistinu ima svoj korijen u ovoj zvijezdi. Amsterdam, kao „sam-zvijezda-brana“, podsjeća nas, kako sam već pisao u studiji Peti element, na činjenicu da njegov položaj uvjetovan upravo pozicijom zvijezde Sterope na kružnici sa središtem u Ljubi i polumjeru u Troji i Troyesu.

determiniraju po dvije izrazito kardinalne pozicije i geografske dužine. Služeći se alatima imamo jasnu sliku njihovih učinaka.

U svemu, crtež uistinu sustavno izведен te počiva na geometrijskim rješenjima *zlatnog reza* kao njegove temeljne potke: manji dio prema većem odnosi se kao veći dio prema ukupnom 1,618033989. Dokaz je klasičan način njegova izračuna:

1. Na dužini AB napravi okomicu dužine polovine udaljenosti od A do B s krajnjom točkom C.
2. Krug oko C s polumjerom CB sječe stranicu AC u točki D
3. Krug oko A s polumjerom AD dijeli dužinu AB u omjeru "zlatnog reza" u točki S.

U toj formi naš trokut tvore u bazi (*linija života*) pozicije zvijezda Alcyone (A), Elektra (B), dok je točka C uvjetovana paralelom najvišeg vrha mjerača, br. 4. *Zlatni pravokutnik* u toj formi zatvaraju dvije usuprotne dijagonale (hipotenuze) koje se sijeku filigranski precizno na razini koju smo označili kao *pupak stabla-života*. Dvije funkcije pak izveli smo prethodno, dobivši na bazonj kateti (*linija života*) točke S i (iz smjera usuprotnog trokuta) točku S' koje po okomici označavaju poziciju nižeg oka zapadnog Bika. S druge strane to je spoj roga i glave istočnog Bika te uzdignuto njegovo koljeno prednje noge. Nismo pak ubicirali *zlatni rez* na hipotenuzama obaju trokuta, ali smo gotovo zgraniuti kad vidimo kako sada iz točke C i njoj usuprotne t. C' tu konstantu mjerimo i nalazimo, ne bilo gdje i kako, nego kao širinu od lijevog do desnog boka slova M tj. u humanom smislu „utrobe“. Događa se to upravo u gornjim uglovima gdje unutarnje „V“ ili „U“ prelazi u raskriljeno M. Fantastična zamisao!

Ukoliko visinu trokuta podignemo do razine sjeverne tangente kružnice onda je dijagonala SW-NE smjera proširenog pravokutnika zapravo pravac kojeg smo već registrirali, a povezuje zvijezdu Alcyone (A) i vrh br. 3 mjeraca te se nastavlja u točku C. Dijagonala suprotnog smjera, iz pozicije Elektra (B), uvjetuje da se sjecište događa ovaj puta u visini *Tetide*, tj. geografske širine Sinja. Pritom obje dijagonale prolaze kroz jedno od para očiju Bikova. Podražujuće je zanimljivo, da dijagonala Alcyone – t. C prethodnog, *zlatnog pravokutnika* gotovo puteno dodiruje vršak repa zapadnog Bika, dok dijagonala proširenog pravokutnika, povučena iz pozicije Elektre, to isto radi na repu istočnog Bika.

Razvijeni crtež držača soli prepoznat je kao alat odnosno mjerac, mjerila ovisnog o kružnici primjenjenoj u realnom geografskom prostoru. U potpunosti odgovara geometrijskoj matrici Plejada. U njemu je ugrađen mehanizam automatizma zlatnog reza primijenjen na realni geografski prostor. Izvodimo eklatantan primjer iz temeljnog pravokutnika čitave projekcije s donjom, dužom katetom trokuta od pozicije Mut do Toledo (postavljena na prvoj karti K01E, prva knjiga, *Ahilej u virovima Vrtoloma*, Zadar, 2012.). Polovica ove dužine je udaljenost do Sabrathе pa tu veličinu imamo kao kraću katetu trokuta. Računski to izgleda ovako:

- Toledo (A) – Mut (B) = 38,8 cm
- Mut (B) – t. C = 19,4 cm
- $38,8 \times 0,618 = 23,9784$ (razlika 14,8216 cm)
- na južnoj većoj kateti, od Toledo u SE smjeru, 14,8216 cm mjerimo na okomici Utica – Ljuba; iz obrnutog smjera na okomici Surta, što je pravac identičan onom sa crteža koji iz točke zlatnog reza vodi u sami vrh br. 3 mjeraca, a na libijskoj obali završava baš u Surtu. Također, na okomici Surta, u razini Ljube, dakle, u sjecištu s *Kadmovom osi*, locirali smo precizno kod grčkog Dojrana toponim Pyramida ($41^{\circ}18' N$ $22^{\circ}56' E$).
- na hipotenuzi *zlatni rez* se tada mjeri na meridijanu *Bolbea*, središta astrognoziske primordijalne kružnice Plejada
- fascinantno je vidjeti da se točka C trokuta nalazi točno na sjecištu paralele velike arapske kružnice i pravca koji u trapezu Trabzon – Obuda povezuje ponovno poziciju vrha delte Nila i sam Trabzon.

Poslije toga teško je nešto više kazati. Poglavitno što se zna da je svaki dosadašnji projekt (tropska eponimija, Karta Leopardi, Geometrija Plejada) bio potpuno neovisan jednan o drugumu, a sad su svi zajedno povezani upravo

artefaktom iz 9. stoljeća. I drugi primjeri pokazuju istu prirodu primijenjene znanosti. Evo primjera za udžbenike; uzimamo dužinu koju smo na karti K01E (2012.) objavili kao *zlatni rez* između meridijana Troje i atlantske obale u Agadiru, a na paraleli ove značajne marokanske, nekoć zacijelo feničke luke. Zlatni rez je tada na meridijanu francuskog Troyesa.

- mer. Troje – Agadir = 36,8 cm
- $36,8 : 2 = 18,4$ cm
- 18,4 cm mjerimo kod dva ključna raspona: prvi, od mer. Troyesa u smjeru istoka precizno do meridijana zvijezde Merope na samom jugu kružnice, realno na poluotoku Cirenaika; drugi, između paralela zvijezde Merope i zvijezde Maje, zanimljivo, obiju unutarnjih zvijezda od njih sedam, dakle, izvan kružnice.
- Na hipotenuzi trokuta pak 18,4 cm mjerimo iz vrha C u SW smjeru točno na kružnici Plejada u primordijalnoj izvedbi; i sad događa nešto uistinu „sveto“: kad krz tu točku na kružnici Plejada povučemo pravac paralelan s pravcem Ljuba – fenička *Utica*, on će proći na sjeveru kroz poziciju Soprona (Sopronkohida). Nepobitno je to kapitalan dokaz tezi o implementaciji geometrije Plejada u kartografsku matricu ukupnosti povijesnog prostora kojeg smo obuhvatili u istraživanju, te predantičkom sloju kojeg sigurno nalazimo u pozicioniranju unajmanje feničkih gradova.
- Iz smjera Agadira preostalih 22,8 cm dužine hipotenuze, tj. zlatni rez na njegovoj paraleli, mjerimo na meridijanu feničke Sabrathe, o kojoj sam izrekao sve u studiji Sabratha – kronometar.
- Dakle, zlatni rez iz smjera mer. Troje mjerimo na meridijanu Troyesa, a iz smjera Agadira na meridijanu Sabrathe. A Sabratha je udaljena od mer. Troje 14,1 cm, točno koliko iznosi i polumjer primordijalne kružnice Plejada. Doista za udžbenike!

I drugi primjer na dužini *Kadmove osi* 38,85 cm od Al Mine (bliskoistočna obala) do Parisa pokazuje istovrsnost rezultata. Polovica je 19,425 cm, što je točka P čiji meridijan prolazi kroz najjužniju točku Sredozemnog mora kod El Agheile. Na hipotenuzi trokuta pak taj se vrijednost bilježi na paraleli Atlasa, „Oca“ Plejada. *Zlatni rez* nalazi se na 24 cm, uz preostatak od 14,85 cm. Konačno, što je iz smjera Al Mine, *zlatni rez* u poziciji Ljube.

I mnoge korelacije u odnosima kardinalnih geografskih pozicija iskazuju komplementarnost bez premca u geografsko-kartografskoj povijesnoj praktici. Tako dužina od ugla Kharga oaze do Kobuletija, najistočnije točke Crnog

mora, odgovara udaljenosti na dužoj kateti od Kharga oaze do najzapadnije točke Zaljeva Gabes. A dužina od 14,826 cm je zapravo dužina kraće stranice pravokutnika Al Mina – Mut – Toledo – Paris, temelja čitave projekcije. Njezina dužina od Muta do Al Mine odgovara dužini od Muta do Sirte. Duljina pak od točke na kateti zapadno od Muta (uvjetuje ju dijagonalna iz t. M) do najsjevernije točke Iskenderunskog zaljeva (sram Kadmove osi praralelno odgovara Monfalconeu, najsjevernijoj točki Sredozemnog mora), odgovara dužini od iste točke do mjesta gdje veću donju katetu presijeca meridian Ljube.

To navodi na **zaključak**: *držač soli* istodobno je mjerač i zemljovid. Tada bi razvijeni crtež morao prethoditi njegovu osliku na rogu jelena. Geometrijski, on ima sve atribute u to vrijeme sveprisutnih T-karata koje nastaju u razdoblju samostanske kartografije. Oslikan je u „O“ kružnici, a dvije temeljne linije, *stablo-života* (okomica) i *linija-života* (ravan) nose prva naslućivanja križa, tj. slova T-*au*, križa sv. Antuna Pustinjaka i kasnije sv. Franje Asiškog, u značenju „znaka“, „biljega“ u starosinajskom pismu. Posebno je zanimljivo da se na mnogim T-kartama geografski istok (Oriens) nalazi na sjeveru, što ukazuje na solarnu predestiniranost životu – „sjever je tamo gdje izlazi sunce“. Premda Ivan Krizostom već 382. u propovijedima Mariju naziva Djivicom,¹⁴ možda su ovo već ozbiljne naznake kršćanstva na panonskim prostorima. Premda je problem geometrijski, simbolički, upravo u točki križanja dviju dijagonala *zlatnog* pravokutnika, što je pozicija *pupka*, *stablo-života* počinje rasti sa otklonom udesno ili k istoku, pa može biti naznaka skretanja prema dogmi „istočnog grijeha“. Prejasno je kako početna uspostava *trojanske eponimije* svoj korijen nalazi u svakom od vidova sintetičke projektivne geometrije. Tako sam saznao da će moja teza jednom zauvijek nestati.

c) *Trinacria – temelj deskriptivne geometrije u šopronskom crtežu* (Sl. br.2)

Vilko Niče, hrvatski znanstvenik (1902.-1987.), jedno od velikih imena sintetičke projektivne geometrije, educirao je naraštaje studenata u ovoj definiciji: sposobnost prostornog gledanja prva je temeljna osobina onoga koji želi postati i biti dobar geometričar. To je osjećaj kao da ste u jednoj višoj dimenziji. Pomoću realnih i imaginarnih, beskonačno dalekih točaka i pravaca uspio je doći do nevjerojatnih zaključaka te učiniti vidljivim i ono što inače nije moguće vidjeti. O njemu čitamo danas – „znao je tako dobro zamišljati u prostoru,

¹⁴ Iste godine sinod u Rimu utvrđuje biblijski kanon katoličke crkve kojim je određeno da se revidira „Vetus Latina“, što će dovesti do Jeronimove Vulgate. Prijestolnica Zapadnog carstva tada i formalno seli iz Rima u Milano.

a zatim o tome što je zamislio, tako dobro glasno razmišljati i raspravljati, da je pažljivom slušatelju uspijevalo stvoriti realnu predodžbu onoga što je bilo predmetom razgovora“ (Ana Stipčević). Povodom 100-godišnjice njegova rođenja Sonja Gorjanc je zapisala: „Njegov nevjerljivo razvijen zor proniknuo je u mnoge zanimljive odnose prostornih figura i tvorevina, i tako otkrivaо neke vrlo lijepе zakonitosti i teorije. Njegovi radovi čine izvanrednu cjelinu, koja se odlikuje jedinstvenošću metode što je dosljedno primjenjuje uz vrlo lijepе i neslućene rezultate. Pomoću svog znanja, svoje upravo zapanjujuće moći prostornog predočivanja i savršeno izgrađene matematičke logike, postavio je on običnom ljudskom umu na dohvat cи niz apstraktnih, ali prirodnih matematičkih istina – ogromno carstvo apstraktних geometrijskih istina.... Cи jedan svijet, svijet za njih (Majcen, Niče, op.a.) novih geometrijskih tvorevina i njihovih međusobnih odnosa, koje su oni prihvaćali i razumjevali u prvom redu pomoću psihološke sposobnosti prostornog predočivanja.“

Dakako, najteže je čovjeku priznati, što, na sreću, ovdje nije slučaj. Vrijednost originalnih rezultata, kako kaže autorica, dobivenih na ovom području, ne može se i ne treba uvijek mjeriti samo nekim matematičkim mjerilom. Vrijednost tim rezultatima daje osobit čar i užitak kod uspješnog njihova postizavanja kad se prodire pomoću precizne matematičke logike i prirodene moći prostornog gledanja u divan sklad začaranog geometrijskog svijeta. Matematička logika i moć prostornog gledanja omogućuju ljudskom umu da se nekim gotovo psihološko-kinematičkim putem kreće u ogromnom bogatstvu geometrijskog svijeta i njegovih tvorevina i da na tom putu otkriva sve novije i sve ljepše takve tvorevine i sve dalji i dublji sklad u njihovoј međusobnoj povezaninosti. Govorio je tako Niče o Majcenu. U svakom, nazovimo to, prozoru u neki novi dio geometrijskog svijeta pojavljuje se cи niz novih širokih vidika, na kojih tajanstvene putove ljudski um vodi katkad upravo nerazumljiva težnja, znao je kazati.

Zašto ovakav ulazak u novo poglavlje? Niče je dokazao da se tom matematičkom disciplinom mogu još uvijek elegantno i relativno jednostavno istražiti mnogi, drugim metodama jedva rješivi geometrijski odnosi. Uspio je razviti moć prostornog predočivanja! Kao autor, na različit način nalazim se u istom svijetu, istih osjećaja, istih ideja, poticaja, istih konotacija, predočivanja i jedinstvenosti, metode i rezultata, tvorevina i užitaka, apstrakcije i logike, dalekih točaka i pravaca. Osjećaj više dimenzije osobno uistinu proživljavam veće duže od desetljeća. To me dovelo do serije otkrića koje u aktualnom radu pokušavam sintetizirati u teoriju utemeljenu upravo na postulatima Ničeova učenja.

Moj prvi ozbiljniji susret s „trinakrijom“ (*trinacria*, *trinacrium*), što znači

„zvijezda s tri boda“ (roga, točke), dogodio se u vrijeme rada na disertaciji, kad sam, izučavajući Kartu Leopardi, vrlo rano uočio da pozicija Marijina srca u mandorli na karti odgovara u realnom prostoru središnjoj točki Sicilije, koju sam ubicirao u blizini grada Enna, $37^{\circ}34' N$ $14^{\circ}16' E$ (vidi: Karta Leopardi, vrhunac loretske historiografije, str. 184-185; Prilozi: k1 i K02). Artefakte koji potvrđuju prvu naseljenost arheolozi datiraju u 14. st. pr. Kr. a tragovi idu i u neolit. Enna je situirana, dakle, blizu geografskog i geometrijskog centra otoka kojeg je Ciceron nazvao *Mediterranea Maxime*, navodeći kako je to mjesto udaljeno na dan hoda od najbliže točke svih triju obala. Stoga i danas službeni grb i zastava Sicilije predstavlja ***trinacia***.

Kao *triskelion* znak se proširio Mediteranom, Francuskom, Sicilijom, Kretem, Grčkom, sjevernom afričkom obalom, sve do otoka Man u Irskom moru, nakon 8. st. pr. Kr. Zastava i grb Mana također danas nosi taj povijesni trokraki znak, simbol triju nogu savijenih upravo u „koljenu“, a spojenih u kuku. Ponovno imamo istu anatomsку situaciju prethodno opisanu. Kao najčešći simbol koriste ga i Kelti. Kao nadgrobni spomenik romaniziranih Delmata jedna *stela* s prikazom *trinacie* pronađena je na nekropoli *Osiniuma*, i danas se nalazi u Muzeju Cetinske krajine u Sinju.

Zastava Sicilije

Naravno, sve to ne iznenađuje kad znademo da simboličkim rječnikom, numerološki, broj 3 predstavlja plodnost, širenje i ekspanziju, te se astrološki vezuje za Jupiter, koji simbolizira rast na svim poljima. Iz ovog znaka proizlazi i Sveti Trojstvo. To je nebeski broj koji u sebi objedinjuje principe duhovnog razvoja, pa možemo zaključiti kako simbolika ove „Spirale života“: tri spirale, tri puta, tri slobodna kraja koja se vraćaju u svoje središte, su jasna veza sa težnjom da se postigne savršena harmonija i ravnoteža, i tako oda priznanje nevjerojatnom kretanju tijeka života. Usto mu se pripisuje i solarno i lunarno značenje, pa se u njemu isprepliću i muški i ženski princip: kreacija iza koje se kriju plodnost, akcija koju podstiče intuicija, obnova kojom gospodari skrivena želja. Tako piše Wikipedija. A mi se vraćamo geometriji razvijenog crteža.

Njegova forma donesena je tek naizgled u nepravilnom, jer njegovu osno-

vicu i ugrađeni ekološki supstrat, podloga na kojoj u crtežu živi *stablo-života* i nepokretni Bikovi tvori upravo trinakrija, trodjelna podjela 360° na $3 \times 120^\circ$. Pritom je ključna spoznaja da prvu trećinu kruga zatvaraju vrhovi mjerača br. 1 i br. 4. Raspon je to luka od zvijezde Elektre (1) do mjesta gdje će kružnicu presjeći pravac povučen kroz najviši vrh (4) iz njezina središta (*vulva*). Spram čistog sjevera i središnje okomice crteža, odnosno stabla-života, to je otklon u smjeru zapada od 7.5° (Elektra $22.5^\circ + 90^\circ + 7.5^\circ = 120^\circ$),¹⁵ što mjerimo i kod astrognosiske slike Oriona. Od tri zvijezde, treća stoji smaknuta za vrijednost kuta 7.5° . To može i ne mora imati vezu sa matricom geometrije Plejada, međutim, dužni smo zabilježiti. U studiji „Vlašići i mali narodi“ to nas je dovelo do otkrića *Tetide2* primordijalne kružnice na paraleli *Tetide* i Sinja. Sad će, međutim, odrediti i još nešto vitalnije – otkrit će izravnu vezu mjerača i planske gradnje građevina platoa Gize, a poslije i unutarnje strukture Velike piramide.

Treća razdjelnica posljednje trećine kruga nalazi se u III. kvadrantu, a, povučena iz središta, prolazi tako da izgleda kako lijeva nogu zapadnog Bika, pregibljena u koljenu, upravo staje na nju. A zapravo ta čitava nogu ostaje između razdjelnice i pravca što iz središta vodi u poziciju Alcyone, tj. vrh br. 6. Da je riječ o primijenjenoj likovnosti potvrđuje položaj nogu istočnog Bika: na istom mjestu obje su presječene pravcem što iz središta kružnice vodi u suprotnu Elektru. To je izričita sugestija na utjecaj koljena u formiranju *linije-života* Elektra-Alcyone. **Prva je to zakonitost razvijenog crteža Plejade u Biku!**

I sad dolazimo do nečega što bi doskora moralо promijeniti puno toga u zaspalosti *plejadske* kulture. Dolazimo tako do temeljne podjele jedne trećine ili 120° na dva isječka kruga, najuže povezanih s geometrijom Plejada i matematičkom podlogom Karte Leopardi. Upravo potvrda na potonjoj učinit će ovu teoriju znanstveno dokazivom i stabilnom. Zato je potrebno učiniti kratki podsjetnik.

Tijekom rada na rekonstrukciji karte Leopardi¹⁶ uočio sam temeljni odnos: unutarnji kut od 120° trajektorije *prijenosu sv. Kuće* prelomljen je okomicom u funkciji razdjelnice između zapadnog ikonografskog i istočnog realno geografskog sadržaja. Temeljni odnos razdiobe kreće se od $51/69^\circ$ do $52/68^\circ$ jer je razdjelnica od točke prijeloma izmaknuta zapadno do 2° pa nije naprsto mo-

¹⁵ Kod kompjuterskog mjerjenja pojavila se neznatna razlika kuta od oko 0.5° ili $30'$, između pozicije Elektre i Alcyone (Elektra 22.5° , Alcyone 23°), po riječima grafičara, moguće zbog razlike između vodoravni kartografske podloge i same projekcije. No moguće su i neznatne pogreške uzrokovane skidanjem crteža sa „držaća soli“.

¹⁶ Po prvi puta nakon 400 i desetke godina, obranom disertacije, iz ikonografskog kataloga prešla je u geografski te stekla reputaciju geografske karte neobično bitne za mediteransku, zacijelo i europsku kulturnu matricu.

guće izmjeriti precizno pravu vrijednost kuta (vidi u Prilozi: Karta Leopardi). No, sad je moguće razaznati precizno dvije stvari: prvo, ako istočna trajektorija povezuje Nazaret i Trsat, razdjelnica je u svakom slučaju pravac koji u modelu alata primordialne kružnice Plejada povezuje zvijezdu Alcyone, Loreto i Trsat, što smo već prethodno naveli; drugo, sad vidimo, upravo toliko, koliko je razdjelnica izmaknuta od vrha prijeloma trajektorije, stablo-života od razine pupka izmaknuto je u istom smjeru od okomice. Je li stvar geometrijska?

Vraćamo se na tzv. *zlatni kut* koji je $\cos = 0.618034$ a vrijednost mu je $51^\circ 49' 43''$. Istodobno, kazali smo, kut nagiba stranica Velike piramide spram ravni iznosi precizno $51^\circ 51' 40''$. Jesu li te $2'$ svjesna ili nenamjerna grješka, ili možda plod erozijske i abrazijske čudi klimatoloških i tektonskih uvjeta i promjena? Ne znamo pouzdano, niti ćemo ikada doznati, ali sada s dozom velike odgovornosti uzimamo to za zakonitost. Naprosto je ta razlika bez utjecaja na rezultate onoga što istražujemo. Stoga kao temeljnu razdiobu u sustav ugrađujemo prosječan odnos kutova od $51^\circ 51'$ (51.85°) i $68^\circ 9'$ (68.15°). Baš pod tim kutom, sada filigranski mjerimo u Trsatu, spram pravca Nazaret – Trsat, стоји pravac Alcyone – Loreto – Trsat, koji prati nagib zapadne stranice mjerača od Alcyone do njegova vrha br. 5. Što to znači? Na Karti Leopardi moraju se vidjeti i svi drugi elementi *plejadske* strukture koju nalazimo u geometriji i likovno-simboličkom sadržaju mjerača, i obrnuto. Idemo provjeriti!

Na kružnici mjerača najprije iz središta kružnice vučemo pravac u poziciju Taygete čiji kut je 46.3° spram 0° na ekuatoru. Mjerimo zatim kut između pravca Taygete i pravca vrha br. 4 tj. razdjelnice prve trećine kruga na 120° od Elektre. Gotovo zgranuto opažamo: naravno, nije to geodetski instrument, ali navigacijski trokut pokazuje kut od oko $51^\circ 51'$ što znači da je do Elektre 68° . Točno to i nalazimo.

Izvodimo drugu zvijezdu, Caleano, na 9.8° od ekvatora, što znači da je razlika do sjevernog geografskog pola 80.2° . Rezulta: Pravac koji iz središta kružnice ide u poziciju Caleano prolazi unutarnjim uglom *paspartua* vrha mjerača br. 2. Znamo koliko je od njega do pola, ali sad mjerimo ponovno od Elektre: 80.2° nalazimo na pravcu koji iz središta kružnice prolazi vrhom mjerača br. 3. **Zaključak:** svi vrhovi mjerača postavljeni su spram temeljnog rastera kutnih vrijednosti matrice Plejada.

Prelazimo na trećinu kruga južno od linije-života. Računajući od Elektre sada $68^\circ 9'$ mjerimo do okomice mjerača ili glavne osi. $51^\circ 51'$ razlika je do razdjelnice 120° . Fenomenalno! Uspoređujemo to s geometrijom trinakrije – frapantno izgleda, potpuno ista slika!

Ono što nikako nisam mogao predvidjeti pred oko desetak godina, radeći na disertaciji, je činjenica da је sad konačno razumjeti i sliku „Marijina srca“ u mandorli Karte Leopardi. Taj fenomen povezanosti plejadske primordijalne matrice i geometrije mjerača ovdje se najljepše iskazuje u toj vezi; dosad još netaknute roditeljske zvijezde Atlas (Otac) i Pleione (Majka) sad su u izravnoj korelaciji. Model alata pokazuje frapantan rezultat na primordijalnoj kružnici:

- vršište primordijalne simetrale povezano je pravcem sa pozicijom Majke (Pleione) tako ¹⁷da on prolazi kroz centar *srca stabla-života* i unutarnji ugao vrha mjerača br. 5, prateći pravilno spoj glave i rogova Bika.
- istočna točka ekvatora (0°) na istoj kružnici povezana je pravcem sa pozicijom Oca (Atlas) tako da pravac prođe kroz „koljeno“ ili korijen stabla-života, potom, unutarnji ugao koji pripada zvijezdi Alcyone (vrh br. 6), te, konačno, kroz točku ekvatora W ili 270° ; također prolazi i kroz feničku Uticu koja od prvog dana stoji kao suplement Ljube
- spram ekvatora, iz središta kružnice pravac vodi u vrh br. 5 pod kutom od 11.2° , što je kut zvijezde Sterope računajući istočno od sjevernog geografskog pola (od ekvatora razlika 78.2° što je svega 0.6° udaljeno od magnet-skog sjevernog pola); no, spram pravca koji vodi u poziciju Taygeta, isti taj kut kut mjerimo sada u vrhu br. 3
- tako imamo tri kardinalne pozicije mjerača spram kojih na ključnim razdjelnicama mjerimo istu vrijednost kuta od 11.2° ; to upućuje na njegovu rotaciju odnosno izmjenu pozicija (90° u smjeru kazaljke na satu te, obrnuto, 32.5°) što figure obaju Bikova pomiče u neviđenom skladu, vjerojatno da bi se mogla odrediti pozicija motritelja (vidi alat *rotator*); pritom su kardinalne upravo oči zapadnog Bika, koje u rotaciji za 32.5° W padaju precizno u razdjelicu $51^\circ 51' / 68^\circ 9'$ južne trećine trinakrije, tj. kruga, a što je ujedno i osovina kružnice.

Držim to kapitalnim sintetičkim dokazom međusobne veze u cjelini i ponasob obrađenog materijala, od Karte Leopardi, preko *trojanske eponimske* matrice, do matrice Plejada i sad mjerača Šopronkohide. Nezamislive su slučajnosti na ovoj razini metode i istraživačkog postupka. Ključ svega, dakle, drži *linija-života*, tj. Elektra i, usuprot, Alcyone. Stoga ne čudi da je Elektrin kut 22.5° zapravo 1/16 punog kruga. Ali sad naziremo i druge prilično suplementne odnose pozicija zvijezda i standarda razdiobe kruga:

¹⁷ Zanimljivo, ali točno 32.5° uzmjerili smo kompasno na Gori kod Koljnofa (Šopron) između ljetnog solsticija i jesenskog ekvinocija!?

- $360 : 8 = 45$ (Taygeta, 46.3°)
- $360 : 16 = 22.5$ (Elektra, 22.5°)
- $360 : 32 = 11.25$ (Sterope, 11.2°)
- $360 : 36 = 10$ (Caleano, 9.8°)

Zapanjujuće je uistinu sad vidjeti da pravac od nulte točke na ekvatoru, do Atlasa, prolazi ne samo kroz „koljeno“ stabla, koje je u tom modelu pozicionirano na sjevernim rtovima Eubeje, tj. na izlazu iz najužeg na svijetu, Euriposovog kanala, već i kroz provinciju Enna, središte Mediterana, Marijina srca, *Mediterranea Maxime*. Sasvim precizno, Enna se nalazi praktično na paraleli Mileta (2° sjevernije) što je točno polovica između paralela „Aretuze i Alfeja“. Time se i teza koju sam iznio u studiji „Zadarske astromomske tablice“ (vidi: Blog Igor Šipić) približila svojoj izvornoj ideji, kako sva povjesna geografska građa svoj korijen nalazi u temeljnoj matrici Plejada. Po geografskoj dužini to je pozicija na meridijanu drevne feničke, pa antičke, *Leptis Magne*. Na ikonografskoj, zapadnoj strani Karte Leopardi (vidi: *k1*) pravac, pak, vodi u sami križ vrha kupole oslikane loretske bazilike Svete Kuće, što je vjerojatno simbolička nadoknada Atlasovu utjecaju. Aktualni grb Loreta iznad Svete Kuće s Marijinom likom i Djetetom nosi i krunu kule ili bedema sa 9 zublji. Priča kao da iz znanstvene sfere prelazi u fikciju ili kakvu fantastiku.

Istodobno, u Italiji imamo gradić Sante Marie (prov. L’Aquila), smješten je na $42^\circ 6' N$ i $13^\circ 12' E$. Iz toponimije grada doznajemo da je to antički *Altum Sanctae Mariae*, čiji etimo dolazi iz identifikacije hrama posvećenog „djevici na visokom mjestu“. Pridjev *altum* implicira i riječ *castrum*, a potvrda dolazi iz stare „bolle“ s heraldike komunalnog zakona *Alto castro S. Marie*. I sad je zanimljivo kako upravo taj grad danas ima Muzej multimedijalne astrofizike, modernu izložbu okrenutu prema zvjezdama, planetima i galaksijama. Istodobno, grb grada, s Marijinim likom i Djetetom, potpuno odgovara grbu Loreta, poglavito kruna sa 9 zublji je identična loretskoj. No najvjredniji je podatak da geografska širina mjesta odgovara približno paraleli druge, *epirske* i druge, *iberijske postaje prijenosa sv. Kuća* sa karte Leiopardi. Pravac, od pozicije Alcyone primordijalne kružnice, povučen kroz poziciju Sante Marie vodi u samu oronimsku oznaku najvišeg vrha Apenina i Italije, Gran Sasso d’Italia. Očito, kako ništa nije prepusteno slučaju. Vjerojatno se zbog toga dijelom i austrijski Loreto nalazi na geografskoj širini povjesnog ukrajinskog Krivog Roga (Krivij Rih), $47^\circ 55' N$, koji je opet na geografskoj dužini Kaira ili mjesta gdje završava tok Nila i započinje lepeza rukavaca u deltu. Njegov grb obilježava žir hrast i rog bika ili vola. Prema živoj legendi, grad je utemeljio Rih,

„jednooki“ Kozak. Kako bilo, grad i njegova geografska pozicija ukazuju na monumentalnost predodžbe Plejada u Biku i u geografskom i u simboličkom smislu. Jedno oko Bika sigurno je zaslužno za tu impostaciju.

Čitavi kompleks tih pitanja tumači nam komparacija alata načinjenog u mjerilu dužine *linije-života* 17,6 cm, primijenjenog na kružnici Gize, i listka „Vlašići (Plejade) matrix i masterkey“ iz mape „Iz ravni ponovno u kuglu“. Uočavamo izvršnost utjecaja presjeka matrice Plejada na originalnu dužinu *nosača soli* i iz njega razvijenog mjerača kao instrumenta i alata. Unutarnji ugao vrha mjerača br. 2 uvjetovan je pozicijom zvijezde Caleano; vanjski pak pozicijom zvijezde Taygeta. Vrh br. 3 uvjetovan je pozicijom zvijezde Maja te zlatnim rezom na liniji-života. Vrh br. 4 uvjetovan je pozicijom zvijezde Merope, a njegov unutarnji ugao pozicijom zvijezde Sterope. Unutarnji ugao i sam vrh br. 6, pa time i pozicija Alcyone, uvjetovani su pozicijom Taygeta i Maja. Iz Elektre pak sve polazi pa ju i ne treba razmatrati. Sad je potpuno jasno da model alata funkcioniра isključivo u ovisnosti od dužine *linije-života*. Preklapanjem jednakih dužina na podlozi i na alatu uvijek dobivamo isti vizualni i matematički rezultat, što je mogao biti uput na praktičnu primjenu u realnom prostoru odnosno kartografskoj podlozi.

Na kraju pojasnit ćemo još dva raritetna odnosa kutova mjerača: u studiji „Pet element“, prigodom analize matrične mreže na kružnici Plejada, upozorio sam na vrijednost kuta 135° . Sad vidimo da tu vrijednost u središtu kružnice mjerača imamo, strašno interesantno, između najvišeg vrha br. 4 i projicirane visočke simetrale koja prolazi *visočkim* multisjecištem i Vlašićem, jugoistočno od pozicije Elektre (Sl. br. 3). Drugih 135° nalazimo precizno na dužini *linije-života* od Elektre do Alcyone. Uistinu fenomenalno izvedena geometrija artefakta!

Drugi kutni odnos vezan je za vrijednost kuta 122.5° , što je spram trinakrije 2.5° „viška“, upravo koliko iznosi i odstupanje *stabla-života* od središnje osi, a što je na Karti Leopardi razlika između okomite razdjelnice na crti obale i vrha prijeloma trajektorije (crkvica udaljena od obale). Kako je ukošeno *stabla-života* na isti način na karti stoji i mandorla Marije. Opet ponovimo – razliku uvjetuje kompilatorijski odnos dviju trajektorija, zbog čega Zadar i jest nominiran kao „ilirička točka prijenosa“. Sada taj kut mjerimo u središtu kružnice mjerača između nulte točke ekvatora W i vrha br. 3 kojim prolazi pravac *zlatnog reza linije-života*. Drugih 122.5° nalazimo precizno od sjevernog geografskog pola do Elektre. Znači da je čitava struktura mjerača podređena tim temeljnim plejadskim vrijednostima koje nalazimo, eto, i na karti iz 16. stoljeća. Držim da je time moja disertacija po ne znam koji put opravdala svoju

temeljnu ideju od koje nikad nisam odustao, čak ni pod snažnim pritiscima kolega mentora. Velika je to istina! Kao što je i činjenica, da ćemo dobiti paralelu, kad povežemo dvije točke na kružnici mjerača: onu gdje ju presijeca pravac što prati unutarnju stranu *paspartua*istočne nakošene stranice, i onu gdje ju siječe pravac što prati vanjsku stranu *paspartua* zapadne nakošene stranice. Takvih primjera mnogo i svaka daljnja analiza u tom smjeru bila bi samo opterećenje mjerača (i čitatelja).

Koliko je doista sve povezano, vidimo iz sljedeće ocjene: prenesemo li alat u realni prostor, na primjer u Gizu, mjereno na paraleli Gize i sa središtem u Gizi, 122.5° , od zapada k istoku, mjerimo u poziciji Elektre primordijalne kružnice, premda se Giza nalazi zapravo izvan nje. Od meridijana Gize, ujedno i od Tetide, istočno, to je kut od ponovno 32.5° , a zapadno 7.5° što je kut pomačka od okomice kružnice do vrha br. 4 mjerača. Potonji pravac izravno povezuje, naprosto nevjerojatno, toliko ubicirani vrh delte Nila i račvište Dunava gdje u delti prelazi u tri rukavca. Čini se da su vode doista potke sustava u životu.

Jugoistočno od paralele Gize, 22.5° (kut Elektre) mjeri se u Elektri *istanbulske* kružnice; na istom je pravcu, međutim, i Elektra *gizine* kružnice (*lijepa života* 17,6 cm) i to, briljantno, baš na mjestu prolaska meridijana Meke. Ponovimo stoga da polumjer *gizine* kružnice određuju udaljenosti do Elektre i Maje *primordijalne* kružnice (19,1 cm : 2 = 9,55 cm; *zlatni rez* 17,6/5,9 cm). Još nešto značajno za sustav projekcije – pravac od *istanbulske* kružnice kroz Gizu vodi u samo središte iste na crti obale kod El Alameina. Uz to, u istom kvadrantu kut od oko 15° vodi u središte *arapske* kružnice, što će se uskoro pokazati krucijalnim na analizi platoa Gize (Most-Kefren). Stoga nije ni čudno da južna tangenta *gizine* kružnice prolazi kroz poziciju Alcyone *arapske* kružnice, što znači automatizmom i Elektre. To je suštinski iskaz zakonitosti da kružnice nisu nasumično nastale i odabранe, već su isključivo plod sustavnih rješenja utemeljenih na kardinalnim geografskim objektima. Pitanje je samo: kako je došlo do tako skladnog razdvajanja kontinentalnih cjelina i porasta rasta mora (primjer, Sredozemno more i Arapski poluotok – kružnica *Izida*) da bi se ispunilo „proročanstvo“ matrice? Nešto je moralno biti unutarnje-dopremljeno. Alat modela *gizine* kružnice pokazuje da se najviši vrh, br. 4, nalazi na sjecištu paralele polazišta *Kadmove osi* na bliskoistočnoj obali (Al Mina, Orontes) i pravca Nazaret – Trsat, odnosno Rijeka. Točka *Tetida* pak nalazi se na *visočkoj* simetrali. I sve druge opservacije dramatičnog su tona.

Kako se Orion nalazi jugoistočno od zviježđa Bika, a vidimo da se gotovo sve događa u I. kvadrantu, dakle, sjeveroistočno, gdje se i Plejade nalaze na nebu spram Bika ($+24^\circ 7'$), po svemu sudeći, ovdje govorimo o jednoj velikoj

kulturi ljubavi, bezgraničnosti u kulturnom i u fizičkom smislu. U primjeni ovog modela zacijelo nije bilo državnih granica, niti politički motiviranih društava i njihovih uređenja, pa bila to i demokracija. Bio je to svijet povezan svjetlošću, a svjetlost s brojkama. Počevši od ekvatora (0°), *vršište primoridijalne simetrale* nalazi se u I. kvadrantu na 28.2° , što znači da do sjevernog geografskog pola preostaje 61.8° . Nije li to ta sveta brojka na kojoj počiva *linija-života, zlatni rez* u svemu što vidimo, čujemo, dotaknemo, proosjetimo? Dati Sinju takav značaj znači geografizirati *uterus*, dati mu više od onog što u našim dušama po svijetu zaposjeda materijalizam. Jedan pravac povezuje zvijezdu Taygeta, zatim sami vrh Vlašić planine, pa Sinj, pa zvijezdu Majku, Pleione. Da bi završio u vrhu iglenog rta Sao Vicente, krajnjoj južnoj točki Portugala, na kojoj Henrik IV. Navigator u 15. st. podiže prvu Pomorsku akademiju u Europi (Sagres). Atlantik je to, Atlas!

Na paraleli Sinja nalazi se paleolitička pa antička grčka *Nikaea*, aktualna Nica, pa etruščanska (5. st. pr. Kr.), današnja Pisa. Na sjeveru Iberije na toj su geografskoj širini, već smo vidjeli, krajnji rtovi sjevera Ortegal i Bares, pa je jasno da unutar primarnog rastera pozicija Sinja utječe na krajnji sjeverozapad i krajnji jugozapad Iberijskog poluotoka. Što nam to kazuje? Toga ne bi bilo da pozicija Sinja nema kardinalnu ulogu u sustavu plejadske geometrije, što joj i jest omogućilo impostaciju snažnog kulta Marije, Gospe od Milosti ili popularno, Gospe Sinjske. Pa mi znamo da je Veliku Majku zamijenila Marija, i toga se ne treba bojati. Ona je toliko očvrsnula da to stablo više nitko ne može posjeći. Odbacili smo i gnozu, zadržali pak pro-gnozu, dija-gnozu, itd. Stoga, nije ovaj crtež poganski, ni na *držaću soli*, niti u razvijenoj formi! Izvan teološke misli, on je bio i ostao temelj razvoja i opstanka kršćanstva i svake druge vjere koje nema bez svete geometrije, bez svetih mesta i pravaca, bez komunikacije svetosti uopće, ali koja onda u centar stavlja prirodnog čovjeka i njegovu duhovnost. Kako je kazao Tesla: „Kad biste znali za veličanstvenost brojeva 3, 6 i 9, onda biste u rukama držali ključeve univerzuma. „Upravo Teslina matematička spirala množenja, ne samo da prikazuje i istražuje u vidu isprepletene mreže, nego i pruža sveobuhvatno vizualno razumijevanje toga kako su svi brojevi samoorganizirani u 12 pozicija kompozibilnosti.“ Upravo to omogućava da brojeve motrimo kao obrasce. I zato se sad vraćamo u duboku prošlost, 46 stoljeća unatrag.

d) *Papa Ivan Pavao II. – rješenje voloske kružnice*

Čitavo vrijeme rada mučilo me pitanje uloge zvijezde Taygete. Tijekom rada osjećao se taj smjer kuta 46.3° kao nešto ekstra bitno, kao da je sve usmjereni na tu poziciju. U jednom času sam pomislio: kut od 46.3° na primordijalnoj kružnici pozicionirao je Taygetu na paralelu Trajštofa (Trausdorf an der Wulka), mjestu kojeg sam otkrio tražeći nešto sjevernije od Šoprona središte šopronske kružnice. Nalazi se na $47^{\circ}49' N$ ($16^{\circ}33' E$). Pokazalo se da je to središte upravo mjesto na kojem je papa Ivan Pavao II. pred oko stotinjak tisuća hodočasnika održao Svetu misu u pohodu Austriji 1988. pred pad Berlinskog zida. Osjećaj za prostor (V. Niče) doveo me nesvjesno upravo na mjesto Križa koji čuva spomen na taj događaj. Za takvo što bira se izuzetna, matematički proračunata geografska lokacija. Ovaj put ona je u polju, na periferiji jednog malog sela, što potvrđuje moju tezu o svetom mjestu kao geografskom izborniku događaja, a ne obrnuto. Razlika u položaju je, dakle, $1^{\circ}31' N$. Postavio sam sebi zadaću: što će se dogoditi ako poziciju Taygete pod kutom od 46.3° ili $46^{\circ}18' N$ postavimo na taj njen prirodnji položaj? Gdje će tada pasti središte kružnice, i što će definirati njen polumjer? I krenuo sam raditi.

Za početak postavio sam hipotezu: ukoliko sam dosad izveo točno sve analitičke situacije, teza o „koljenu“ kao liniji-života, a u tom kontekstu i korijenu stabla crteža, onda bi središte kružnice mogao biti Volos ili Iolkos u Grčkoj. Jer Veles prebiva u korijenu stabla, a kroz Volos (pokatkad Veles) prolazi dijagonalna pravokutnika od Utice do Troje te se nastavlja do grčke kolonije *Gyenos*¹⁸ na istoku Crnog mora, što je već samo po sebi dovoljno za potvrdu o inkorporiranosti u sustav *trojanske eponimije*. Na to još dolazi činjenica da i pravac kojeg smo aktualno detektirali u studiji također prolazi kroz Volos povezujući vrh mjerača br. 3 i libijsku luku Sirte, a zapravo određuje *zlatni rez* na *liniji-života primordijalne kružnice*.

Rizik se isplatio. Pravac povučen iz Volosa pod kutom od 46.3° siječe paralelu na $46^{\circ}18' N$ (Sinj, $43^{\circ}42' N$) filigranski precizno na obali Ukrajine nešto jugozapadnije od ušća Dnjepar. Ustvari, pravac Taygete ulazi potom u sama usta tog legendarno-povijesnog riječnog ušća. To je već bio pravi signal da mogu računati na valjanost odabira. No, usput, taj vitalni pravac prolazi i sasvim središtem bugarske Varne, središta čuvene Varna kulture, duboke neolitske prošlosti (eneolitička nekropola, 5. m. pr. Kr.), premda pojedini artefakti datiraju u paleolitik i do unatrag 100.000 godina. Zatim, pravac prolazi samom

¹⁸ Po metodi dr. F. Pajrića, naziv *Gyenos* je upravo to – (E)gyen (O) es-egyenes, odnosno ravna crta ili linija.

crtom razgraničenja državnih granica Bugarske i Rumunske na obali, koja se, gle čuda, nalazi opet na geografskoj širini *Tetide* i Sinja. Konačno, prolazi i vrlo osjetljivim sjecištem na polovici udaljenosti između Trabzona i Obude. Ortogonalna na tu točku vodi u poziciju Merope *primordijalne kružnice*.

Sad smo dobili polumjer kružnice kojeg mjerimo na 13,5 cm, a liniju-života između Elektre i Alcyone na dužini od 24,9 cm. Pratimo sada putanju kružnice: prolazi kroz Šopron i egipatsku, nekoć križarsku luku, Damiettu, na ušću istočnog rukavca Nila. No, kad se te dvije pozicije povežu pravac prode kroz središte primordijalne kružnice *Bolbe*. *Linija-života* nalazi se na paraleli *Lambae-sisa*, odnosno, istočno, prati sjevernu obalu Krete i njezine najsjevernije rtove ($35^{\circ}24' N$). Zanimljiva je osobito pozicija Alcyone: ona pada na mjesto gdje kružnica naliježe na produženi pravac Troyes – *Utica*, a presjeca ga meridijan nešto sjevernije pozicije Alcyone *primordijalne kružnice*. Vrlo senzibilno, go-tovo intimističko mjesto dobiveno geometrijom na posve neuobičajen način. Stoga valja izrazito naglasiti i ovu činjenicu: Alcyone *voloske kružnice* događa na samoj crti tuniske obale, svega $5'$ južnije od Mahdije. To je pozicija mesta na obali Salacta, čije ime dolazi iz latinskog **Selectum – odabran mjesto!** Kroz nju su prošli i Feničani i Bizant i Rimljani. Primordijalna simetrala polazi upravo iz nje, što znači da je to njen po svemu prirodnji položaj. Time je riješeno i pitanje njenog *polazišta* spram gornje pozicije Alcyone primordijalne kružnice. Nisam to očekivao!

Voloska kružnica još opisuje rt Kaboudia, najistočniju točku Tunisa, kojom prolazi i *ljubačko-trojanska kružnica*, te mjesto iz kojeg pravac vodi u Ljubu te potom u baltičku Nidu (vidi mapu: K05E). Dakle, sve sami toponimi eponimske analize koja je prethodila otkriću Plejada. Novo je iznenadenje potom čin projekcije pravca na poziciji zvijezde Caleano – on vodi u točku koja ne može biti radikalnija za čitavu priču o Argonautima, Jazonu i Medeji i njihovu bijegu u Jadran – Kobuleti, najistočnija točka Crnog mora, nešto južnija od Potija, u kojeg Jazon dolazi po runo i iz kojeg bježi u Jadran, a za njim se pokreće potjera Kolšana. Je li to svojevrsna replika moderne seobe kojoj i danas svjedočimo na ovim prostorima? Sad je opravdana moja sumnja u povijesne antičke izvore (vidi: *Tajna Apolonova tronošca*). Posebno je značajno da se Caleano na kružnici nalazi na mjestu gdje njome prolazi meridijan temeljno postavljene *Kadmove osi* na bliskoistočnoj obali kod ušća Orontesa, što je jedan od uglova primarnog pravokutnika.

Sada, međutim, i pravac, koji iz Volosa vodi u poziciju Taygete primordijalne kružnice, stoji pod kutom od $51^{\circ}51'$, što je ponovno kuriozitet projekcije i očito duboka međusobna veza dvaju matematičko-geografskih sustava. Stoga

povlačimo posljednji potez – ako sam uistinu „pogodio“, alat mjerača morao bi potvrditi čitavu priču u realnom prostoru. Izvodimo „završnu obranu“ – rezultati očitovanja alata u modelu *voloske kružnice* i *linije-života* 24,9 cm:

1. Sekundarni efekti – ostalo

- iz pozicije Alcyone pravac slijedi vanjsku stranicu *paspartua* i vodi u smjeru najvišeg vrha Italije i Apenina Gran Sasso d' Italia
- najviši vrh mjerača br. 4 nalazi se na meridijanu rta Amir ($21^{\circ}42'$ E), najsjevernije točke Cirenaičkog poluotoka kojim prolazi i kraća stranica pravokutnika Troja – Cirenaika
- unutarnji kut vrha br. 3 nalazi se na produženom pravcu točka M – točka M' u Zaljevu Sidra; njegov vanjski vrh na pravcu je što povezuje središte *argonautske kružnice* na libijskoj obali i njezine pozicije zvijezde Sterope (vidi: K15E); taj pravac s *Kadmovom osi* i pravcem od središta *voloske kružnice* do njene pozicije Caleano siječe se zamalo jugoistočno od Troje
- vrh br. 2 mjerača indikator je pravca kojeg smo već spomenuli, *Utica* – Troja, a vodi u grčki *Gyenos*
- Elektra *voloske kružnice* pak na tetivi je Elektra – Sterope *istanbulске kružnice*; njen unutarnji ugao na meridijanu je najjužnije točke Krima
- vanjska stranica *paspartua* između vrha br. 4 i vrha br.5 prolazi posred *visočkog multisjecišta*
- vrh br. 5 mjerača na meridijanu je Senegalije (Metauro – Hanibal) što korrespondira paraleli Sinja
- sama središnja os mjerača prolazi Korintskom prevlakom, gdje pada i korijen stabla ili „koljeno“

Ovdje ćemo na čas zaustaviti „lađu“ (Argo) i prisjetiti se knjige *Tajna Apolonova Tronošca* (2013.), gdje sam detaljno istom metodom analizirao Apolonijev ep o Argonautima. Na str. 116 napisao sam: „Ako su Kolšani uistinu osnovali *Olcinium* i *Epidamno*, pitanje je odakle, iz kojeg smjera su došli, i jesu li oni zapravo kolhid-Korinčani ili istoimeni stanovnici grada Korintske prevlake? Jedno je sigurno, Jazon se po povratku, donoseći *zlatno runo*, s Medejom vratio u Jolk, ali, kad ga je Akast prognao, pošli su upravo u potonji grad (Korint, op.a). Tamo je Jazon napustio Medeju oženivši se kćerkom korintskog kralja, Kreuzom, kako bi učvrstio političke veze.“ Što je onda *zlatno runo*? Kolonisti Korinčani (8. st. pr. Kr.), prvi izumitelji trireme, utemeljitelji Siracuze – *Ortigia*, na meridijanu Ljube (vidi studiju: I. Šipić, Zadarske astronomske tablice), po većini antičara, prvi ulaze u Jadran, a u to se doba Korintom naziva

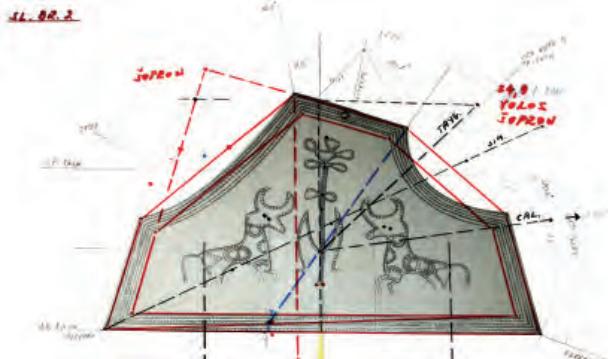
Aja u Kolhidi, na istoku Crnog mora, tu je i *Fasis* (današnji Poti), gdje Jazon stiže iz Jolka ili *Iolcosa*. Naprsto, priča je tu, osjećamo cirkulaciju kruga, sve je povezano-iskonstruirano u legendu, u veliki snažni mit o Argonautima. Vi-djet ćemo zašto onda na kraju ipak postaje dominantnom *argonautska kružnica*, kao potencijalna veza sa Šopronkohidom. Apolonije čak koristi i hidronim „Trinakrijsko more“, bez obzira što se čini pogrješnim njegovo smještanje u Tirensko more. Zato je neizmjerno bitno „koljeno“! Tko zna koliko naraštaja! Jer, svaka točka na zemlji ima svoju kružnicu, a povezati ih može zajedno samo jedan jedinstveni obrazac. To je moj zaključak – zbog čega su Plejade tu, milenijima, u mitologiskim krokijima i skicama. Ali i zašto je jedno malo selo (Šopron) – „kohida“ zapravo „most“. Preostaje samo ocijeniti zbog čega to „kameni“.

2. Primarni efekti – Šopron

- okomica mjerača koja prolazi kroz središte kružnice (*vulva*) presijeca gornju sjevernu iskošenu stranicu baš na mjestu prolaska paralele $46^{\circ}18'$ N (prirodni položaj Taygete); usto, okomica presijeca libijsku obalu na mjestu prolaska tetive Alcyone – Sterope *istanbulske kružnice*
- ta ista gornja stranica *paspartua*, u nastavku, vodi u poziciju Šoprana (Šopronkohida)
- međutim, u poziciju Šoprana vodi i unutarnja iskošena stranica *paspartua* zvijezde Alcyone, pritom prolazeći kroz sam Zadar (vrh loretske trajektorije), a polazi iz točke na meridijanu Sabrathe.
- poziciju Šoprana, dakle, zatvaraju dva suprotiva pravca s intencijom kreacije sjecišta na vlastitoj kružnici
- pravac iz vrha br. 4 prolazi kroz Volos, zatim na *liniji-života* tvori točku *zlatnog reza*, a u nastavku ponovno ulazi u središte Sirte ili Surta, drevne feničke luke na meridijanu Šoprana.

Taygeta je očito za područje Šoprana kapitalna zvijezda. Generalno od Elektre do Taygete imamo kut između $68/69^{\circ}$, a od Elektre do Caleano kut između $32/33^{\circ}$. U Kolnjofu na Gori, gdje smo vršili mjerjenja, našli upravo iste vrijednosti kutova, 32.5° , te 46.3° mjereno od točke ekvinocija.

Interesantno je vidjeti što se u hrvatskom prostoru nalazi na paraleli prirodne pozicije Taygete ($46^{\circ}18'$ N). Znamo da je to geografska širina Varaždina, no, pravac koji vodi u Šopron iz unutarnjeg ugla mjerača br. 6 (Alcyone) siječe tu paralelu zamalo zapadno od Varaždina. Provjera putem satelita je pokazala: na toj je lokaciji ($46^{\circ}18'$ N $16^{\circ}6'$ E) mjesto Donja Voća, od starine „*Parochia antiqua*“. Ništa atraktivno, no onda se pokazalo Furkovo brdo. Naravno, pre-

tragom tražilicom na toj je lokaciji špilja Vindija, obitavalište neandertalca 45.-32.000 godina. Arheoloških 13 slojeva, međutim, upozorava na mnogo dublju prošlost, i do 150.000 godina. To je dakle vitalan punkt koji svoj pandan nalazi u čuvenoj špilji oslikanoj zidnim prikazima životinja u Lascauxu u Francuskoj. Ta se špilja nalazi na interesantnih 45° (i $2'$) N geografske širine (osmodjelna kružnica).

Radi li se doista o prastarom znanju, iz kojeg je mogao zaostati instrument poput ovog? Je li riječ o obrascu uz pomoć kojeg se moglo povezati na velikim udaljenostima neslućene mogućnosti, po najnovijim antropološkim istraživanjima, i mnogo naprednijeg neandertalca, nego se dosad mislilo.

Da je sve to slučajna konstrukcija, kolika bi bila stvarna vjerojatnost da se dva ključna elementa Crteža (središte ili *vulva*, te korijen stabla ili „koljeno“) i dva ključna događaja (polazak i povratak Jazona) Apolonijeva epa o Argonautima međusobno potpuno poklope i izjednače likovno i geografski? Ili, pak, treće, da je zvijezda Caleano pozicionirana tako na *voloskoj* kružnici da pogarda u središte Kobuletijske, južno od Potija, najistočniju točku Crnog mora, gdje Jazon odlazi? Tako nešto zacijelo nije moguće bez prethodnog obrasca. Stoga ćemo se sad usmjeriti na veliku *argonautsku* kružnicu.

e) Argonautska kružnica – ključ šopronske pozicije

Kao isječak kruga projecirana je već u travnju 2012. na karti K03e, kad još nisam znao za Geometriju Plejada. Ona će doći tek s kartom K07e, a plejadске vrijednosti bit će uvrštene u ožujku 2015. na karti K15E. To ističem da se shvati kako sam u vrijeme pisanja knjige *Tajna Apolonova tronošca*, ispravno postupio, unatoč mnogim „kritikama“, jer su se isječci krugova kasnije poka-

zali ispravnim i kod drugih instaliranih kružnica. Ovo što sad slijedi zapravo je puna potvrda znanstvene istine kako jedan takav značajan historiografski mit u stvari to nije – on je sve samo ne mit, a u mit ga je odvela potreba čuvanja i održanja. Dosad tomu nisam poklanjao pozornost, ali tek nakon projeciranja *voloske* kružnice shvatio sam da iza svega stoji uistinu ta priča koja nije ništa drugo nego, kako sam u spomenutoj knjizi inzistirao i predložio, prezentirana geografska matrica koja naprosto denuncira sustav organizacije mita na najplastičniji način iznutra. Što je ključ svega, zašto toliki utjecaj *voloske* kružnice na položaj Šoprona gdje je *držač soli* nađen?

Argonautska kružnica najveća je od dosad projiciranih, a motivirana je povozivanjem dviju krucijalnih geografskih točaka, kako smo već kazali – najistočnijom točkom Crnog mora i najsjevernijom točkom Sredozemnog mora. To je luk koji i figurativno povezuje prostore koji su bili predmetom mnogih međusobnih povijesnih razmjena ljudi i roba, trgovine i migracije, pa to i ne čudi. Stoga je proširenje luka na čitavu kružnicu donijelo nova frapantna viđenja stroga geografske situacije.

Središte kružnice nalazi se na libijskoj obali što je, strašno je bitno, posljedica rano uočene zakonitosti da čitavi sustav i počiva na crti sjeverne afričke obale te isječku kruga čija simetrala (polovica tangente koja povezuje te dvije točke) od obale do vršišta na poluluku, je tada ujedno i polumjer kružnice. Teza je s ovim u potpunosti ispunila svoje očekivanje. Stoga je stvarno središte kružnice locirano zamalo zapadnije od rta Al Milh koji razdvaja Egipat od Libije. Točka je na geografskoj širini 32° N i geografskoj dužini $24^{\circ}36'$ E. Sve je to bilo, s drugim alternativnim rješenjima (poluluk Poti – Trsat, te Poti – Trst) bilo prikazano grafički i elaborirano u netom spomenutoj knjizi. A sad smo na karti K15e dobili sljedeće stanje:

- polumjer kružnice iznosi 21,5 cm, što je promjer od 43 cm
- njena sjeverna tangenta paralela je Mannersdorfa (am Leithagebirge)¹⁹ koji se nešto sjevernije od Šoprona nalazi na njegovu meridijanu; južna tangenta pak u razini je najjužnije točke Arapskog poluotoka odnosno prijelaza Bab el Mandeb iz Afrike na arapsko kopno
- istočna tangenta zamalo je istočnija od meridijana središta *ryjadske* kružnice, zapadna pak tek nešto je zapadnija od meridijana Troyesa
- kružnica tako uokviruje čitavi za povijest i prošlost civilizacija gotovo ultimativan bazen na prostorima zapadne Azije i sliva Nila, Sredozemlja,

¹⁹ Arheološka zbirka njegova lokalnog muzeja, sve do geološke, nadmašuje i mnoge poznatije muzeje.

Crnog mora i Panonije; izvan ostaje jedino prostor Iberije

- središnja okomica kružnice gotovo je i meridian točke M kao polovice udaljenosti između najsjevernije točke Iskenderunskog zaljeva i najsjevernije točke Sredozemnog mora; ona danas od središta k jugu, sve do prvog „zuba“ u razini geografske širine Port Sudana, nevjerojatnom preciznošću prati okomitu granicu između Egipta i Libije, toliko pravilno da naprosto nema druge mogućnosti izim da je ona po istom obrascu i utvrđena; na tu sam pojavu u niz drugih primjera upozoravao od prvih projekcija

Dakle, dobili smo okvir sve samih kardinalnih vrijednosti u kojem se zapravo krojila današnja europska kultura i civilizacija. I sad dolazimo do plejadskih konotacija kružnice. Kao prvo, vidimo sljedeće: *linija-života* ili udaljenost od Elektre do Alcyone ove kružnice poklapa se s istom linijom *visočke* kružnice, a ona je na paraleli mjesta gdje se kod Ryada sijeku *visočka* simetrala i okomica središta *ryjadske* kružnice; naprosto, gotovo nemoguće u izvedbi na tolikim udaljenostima, no, što možemo, tu je! Od Visokog do Vlašića, očito je nad provajlom samo središte i uporište „vijadukta“ širokih razmjera i velikih visina.

Dakle, na istoj liniji (paraleli) imamo po dvije pozicije Elektre i Alcyone. Ali sad slijedi još veće iznenadenje: na *liniji-života argonautske* kružnice ($21,5 \times 0,618 = 13,287 / 8,213$ cm), čija je dužina 39,6 cm, *zlatni rez* od Alcyone u smjeru istoka mjeri se najpreciznije moguće na meridianu Muta, nekoć *Mothisa* ($39,6 \times 0,618 = 24,4728$ cm), jugoistočnog ugla primarnog *pariskog* pravokutnika. A mnogi su odmahivali na njegovu uspostavu! A prisjetimo se ovdje i što je Tesla kazao za brojke 3, 6, 9! U smjeru zapada od Elektre *zlatni rez* je na meridianu luke Bengazi, što je praktično omeđenje okomite zapadne obale Cirenaike, tj. njene krajnje zapadne točke.

Za sve reperkusije uplitanja geometrije Plejada u geografsku i zemljovidnu stvarnost ovog prostora karta K15e postaje krucijalna. Ovakve mogućnosti ne može se izvesti bez visokog intelektualnog znanja, a mi procijenimo koliko to može biti staro. Je li dio toga i nevjerojatan paralelizam između pozicija zvijezda Plejada *visočke, argonautske i arapske* kružnice:

- uz činjenicu da se **Elektra** i **Alcyone** obiju kružnicu nalaze na istoj *liniji-života*, te da je usto Elektra i na meridianu najjužnije točke Arapskog poluotoka, geografska širina zvijezde Sterope na *visočkoj* kružnici geografska je širina **Taygete** na *argonautskoj* kružnici koja usto još i pada na samu crtu obale Crnog mora kod Sočija, u čijoj se blizini nalazila jedna od grčkih kolonija iz doba rane kolonizacije Crnog mora (8./7. st. pr. Kr.)
- zvijezda **Maja argonautske** kružnice tada je na meridianu iste te Taygete

visočke kružnice, a na paraleli tjemena ili sjeverne tangente velike *arapske* kružnice ili kružnice čitavog Arapskog poluotoka, kojeg sam detaljno obradio istom metodom u studiji Vlašići i mali narodi (2)

- **Caleano argonautske** kružnice filigranski precizno je na meridijanu središta *arapske* kružnice
- konačno, **Sterope argonautske** kružnice na paraleli je Šopronkohide ($47^{\circ}43' N$), gdje je Crtež ponesen u grobište te ponovno dospio u ruke čovjeka oko 1000 godina poslije.

Ljudi koji tamo žive moraju znati tu istinu. Mislim da s time možemo završiti ovaj dio studije. On je i potvrda i izazov! Na svoje su došli mnogi, i T. M. Bilosnić i njegove ravnokotarske djeve – Ljuba i Troja, kako ih proosjećamo s druge, nevidljive strane.

Crtež Plejade u Biku = Velika piramida

U studiji „Hanibal ante portas!, objavio sam izvorne nalaze proizašle iz analize bitaka koje je Hanibal vodio u vrijeme Drugog punskog rata. Po tomu je kružnica na kojoj su bitke vođene i nominirana kao *Hanibalova* kružnica. U članku, pak, „Pronađeni matriks Plejada – *ključ* rasporeda građevina platoa Gize“ najavio sam kako će uskoro publicirati istraživanja oko „*ključa*“ po kojem su raspoređene i orijentirane građevine platoa Gize. Kazao sam kako najnoviji nalazi naprosto upućuju na činjenicu grješke ukoliko se sva istraživačka energija usmjeri samo na jednu (najveću) ili sve tri piramidne megastrukture. Ova teza traži čitavi plato Gize kao jedinstvenu mega-pozornicu na kojoj se odigrava čudesna predstava „velikog povratka u utrobu“ (parafraza naslova knjige: I. Šipić, Mediteran – povratak u utrobu. Prilog povijesti plovidbe, Split, 2007.), koja uključuje sedam elemenata strukture Plejada, ovdje 7 građevina ili objekata. U tom je slučaju realističan čak i položaj faraonova čamca (48x5 m), a plan gradnje postaje *mjerilo* uz pomoć kojeg se sustavno prenosi u realni sredozemni prostor s intencijom širenja, a što potvrđuje srednjovjekovni artefakt pronađen u Mađarskoj, ono što su autori gradnje upravo i željeli iskazati – vladavina znanja kao krajnji cilj besmrtnosti, koja će se ugraditi u sve dijelove života na Zemlji. S te pozicije polazim u daljnje tumačenje teze.

Prije toga, još će jednom ponoviti: Kasta Tomb ili Timvos Kasta, grobnica za koju se drži kako pripada obitelji Aleksandra Velikog, nalazi se na križanju primordijalne simetrale i *Kadmove osovine* koja spram paralele pod kutom

27.8° Crtežom prolazi kroz oba oka zapadnog Bika, što znači kako su upravo tako i podešena da očitavaju pojedino sadržajno stanje. No, zanimljivo, istodobno je ta *os* i razdjelnica koja na kružnici 120° spram vrha mjerača br. 4 dijeli drugu trećinu kruga na 51°51' i 68°9'. Sad zapažamo da kroz oba oka prolazi i pravac iz središta kružnice koji u IV. kvadrantu obilježava poziciju zvijezde Taygeta (46.3°). Podignemo li okomicu na unutarnji ugao vrha mjerača br. 5, te iz mjesta gdje ona siječe *Kadmovu os* povučemo pravac preko iglenih vršaka roga zapadnog Bika i desnog vrha slova M, ona će proći kroz oba, tako podešena, oka istočnog Bika. Sl. br. 4 to lijepo ilustrira. Međutim, uz to, što je još ovdje kapitalno? Kasta Tomb, tj. sjecište *Kadmove osi* i simetrale, na crtežu se događa zamalo sjeveroistočnije od središta kružnice, a pri dnu rubu *vulvina* zadebljala ocrta. Takav nalaz predmjnjeva da je Aleksandar Veliki, ili njegov arhitekt ili geograf, morao poznavati dotičnu matricu Plejada. Nevjerojatan je taj osjećaj koji nas sve stavlja u funkciju tolike slobode mišljenja. Već smo ustvrdili kako postoji zakonitost podizanja grobnica visokih dostojanstvenika i značajnih osoba spram matematičkog obrasca i geografski kardinalnog objekta. Jedino tako može se pojasniti zbog čega svi takvi objekti bježe iz urbanog u neprimjerenost ruralnih krajoblika. Takav je slučaj i sa Delfima, o čemu sam već pisao u prvoj knjizi „Ahilej u virovima Vrtoloma“. Uostalom, i „naš vitez“ morao je biti „netko“, kad je za mjesto ukopa odabrao baš Šopronohidu i sa sobom ponio „u drugi“ život nešto tako značajno – itinerar kojim će stići ponovno tamo odakle je sve i krenulo. Mi se još ni danas ne možemo načuditi životu. Na neki način je to uvertira u ono što slijedi.

Prebacimo li sve dosadašnje alate tlocrtno na plato Gize i, unajnovije, u presjeku, na unutarnju strukturu Velike piramide, zanimljit ćemo sa stupnjem komparativne digresije. Astronomski, naime, gledano, on je gotovo sveden na nulu. Čitavi plato doista se, ne samo matematički, nego i u kompoziciji fabule, poklapa sa crtežom i mjeračom Sopronohide. Naravno, i jedno i drugo, „s rukama i nogama“, u geometriji *plejadske* matrice. No, kako to iziskuje mnogo rada na polju kompjuterske simulacije, nećemo iznositi detaljnju elaboraciju izvan nastojanja da se potvrdi sama geometrija Plejada. Aktualna studija već je odradila taj veliki posao – nakon svega, nedvojbeno je – teza o Plejadama kao „ključu“ svekolikog života na Zemlji potvrdila se.

Završni rezultati studije očituju se u dva segmenta: prvo, u činjenici da se tlocrt platoa Gize sustavno-planski dinastijski dogradiva po poznatom obrascu Plejada, te, drugo, da je, kako ću ovog trena prvi puta objaviti, **kompozicija Crteža Plejade u Biku u potpunosti odgovara unutarnjoj strukturi gradnje Velike piramide**. O svakom od tih čimbenika donosimo najmeritornije što

sudi ispitu zrelosti – zašto! Nužno je, međutim, zadovoljiti jedan jedini uvjet: baza piramide bezuvjetno mora biti izjednačena s duljinom i smjerom *linije-života*, dakle, nalazimo se na zemlji, crtici na kojoj stojimo. Tada ćemo dobiti neočekivani, za Crtež iz 9. stoljeća, 3500 godina stariji, gotovo konsternirajući rezultat. Međutim, **slika je zrcalno obrnuta**, ono što je na slici piramide na istoku, to je na Crtežu na zapadnoj strani (Sl. br. 5).

Dijagram unutarnje strukture Velike piramide

1. okomica Crteža, koja kao tangenta prolazi sa zapada „rupe“ sjevernog *paspartua* te istočne strane slova M, omeđujući simbolički „utrobu žene“ (tangenta zapadne strane slova M je okomica vrha br. 4), u Velikoj piramidi odgovara osi ili okomici vrha Kraljeve sobe; dakle, „utroba žene“ stoji između okomice vrha Kraljeve sobe i osi ili okomice najvišeg vrha Crteža;
2. Velika galerija, kojom se penje do Kraljeve sobe, iskošena je pod kutom koji odgovara primordijalnoj simetrali (27.8°); na izvornoj istočnoj strani to je onda *Kadnova os*;
3. spoj Galerije i ravni platoa s kojeg se ide u Kraljevu sobu događa se na središnjoj okomici Crteža, osi središta kružnice; *Vulva* je tada točno na polu visine Galerije; sami centar, svega, geometrijski – kružnice, simbolički – „života“; dakle, u Kraljevu sobu ulazi se izravno iz *vulve*;
4. zapadni Bik sve to motri, pogledom uprtim u *vulvu*, materniku, rodnicu, kako god, sa uzdignutim lijevim koljenom odaje položaj uspinjanja galerijom; sama galerija upravo i djeluje poput uzlazne rampe;
5. vrh Kraljičine sobe nalazi se na središnjoj okomici, a ona sama smještena je, sad je to upravo fantastično, na korijenu stabla, odnosno „koljenu“, što je linija na kojoj oba Bika stoje svojim stražnjim nogama, a zapadni Bik čak i desnom prednjom nogom; istočnom Biku linija-života prolazi kroz koljeno lijeve noge; sam hodnik koji vodi u Kraljičinu sobu na liniji je prednjih nogu istočnog Bika;

6. noge Bikova elementarno su u funkciji crteža i gradnje unutarnje strukture piramide; dvije linije položaja nogu definiraju visinu Kraljičine sobe do oznake pokrova;
7. na dijagramu piramide nalazimo i linije od kojih jedna vodi u dno „zuba“ na zapadnoj stranici piramide, a povezuje jugozapadni ugao Kraljeve sobe i vrh pokrova Kraljičine sobe; kad se alat okreće zrcalno, taj pravac, mjereno iz tog vrha, što na Crtežu odgovara poziciji korijena stabla-koljena, odgovara kutu pozicije zvijezde Taygete (46.3°); pravac koji ih povezuje prolazi kroz gornje, lijevo oko istočnog Bika; stječe se dojam kako oči Bika zapravo mjere kut nagiba piramide;
8. pravac, njemu suprotan, polazi iz platoa između Galerije i Kraljeve sobe (zasad ga ne možemo definirati funkcijom), kod zamjene strana, vodi izravno u oba oka zapadnog Bika, sugerirajući tako njegov pogled nadolje, a zapravo u središte *Vulve*;
9. budući da su baza piramide i *linija-života* poravnati i u liniji i u duljini (Elektra – Alcyone, 24,9 cm), okrnjeni, tj. zaravnati vrh piramide odgovara paraleli najvišeg vrha mjerača br. 4. odnosno njegovoj visini;

U sad već standardiziranom modelu *plejadske* kružnice, dakle, kružnica Velike piramide, ako je njena baza ujedno i linija-života (24,9 cm), za svoje središte ima poziciju opisanu netom pod br. 3; to je kružnica polumjera 13,65 cm, što znači da se *zlatni rez* na *liniji-životu* nalazi na $13,65 / 8.4357$ cm. Sad imamo nevjerojatnu sliku kad ovaj model alata prenesemo u realni geografski prostor: stavimo li točku koja je središte piramidine kružnice u poziciju *Bolbe*, što je središte primordijalne kružnice, *linija-života* poklapa se s paralelom najsjevernije točke Iskenderunskog zaljeva (meridijan omeđenja bliskoistočne obale) te rta Sao Vicente, kao najjužnije točke Portugala. To je raspon kojem je polovica točno meridijan najsjevernije točke Sredozemnog mora u Monfalconeu. Dužina pak linije-života na njoj je raspon od iskenderunske pozicije do tangente Alcyone – Sterope primordijalne kružnice. Međutim, karakteristično je da se takav okvir rekreira u formi koja je isprekidanom linijom naznačena na dijagramu piramide kao granica originalne izvedbe, što znači vremenski nestalih slojeva pod atmosferskim utjecajem. Ne upućuje li možda upravo to na starost matrice?

Fantastična je to slika: simetrala primordijalne kružnice precizno se poklapa s uzlaznim pristupnim hodnikom do Galerije. Središnja okomica Kraljeve odaje tada je meridijan središta velike *argonautske* kružnice na libijskoj obali, koja povezuje najistočniju točku Crnog mora i najsjeverniju točku Sredozemnog mora. Kraljičina odaja tada je u razini Volosa, neposredno istočnije.

Nakon svega slijedi spoznaja da se tada paralela zaravnatog vrha piramide poklapa sa sjevernom tangentom te iste *argonautske* kružnice, što je paralela na oko 48° N, ili razina Mannersdorfa. A početak pak Galerije tada je precizno na meridijanu Obude, vrlo blizu točki P iz sustava *trojanske eponimije*. Tada i pravac kojeg smo naveli prethodno pod br. 7 („zub“), kako smo i predvidjeli, vodi baš kroz poziciju zvijezde Taygete, ali na *ljubinoj* kružnici sa središtem u drevnom feničkom Misratahu ili na rtu Misurata. To potvrđuje i križanje dvaju početnih uzlaznih hodnika, u zapadnom (na piramidi, istočnom) uglu, i to baš na meridijanu Ljube i Misrataha. Istočna stranica piramide današnjeg stanja sloja prolazi pozicijom Maje, a sjeverniji dio „zuba“ na njoj točno je na razini paralele *Tetide* i *Sinja*. Zapadno pak ucrtni pravci na dijagramu piramide vode ponovno u Ljubu i Monfalcone.²⁰

Okrenemo li alat naopako, u izvorni položaj piramide, okomica Kraljeve odaje tada je meridijan točke T”, vršišta Ljubine simetrale isječka kruga kojeg sam postavio na prvoj karti K01E 2012. (vidi: *Ahilej u virovima Vrtoloma*). Isto kao i *Kadmovu os* koju sada prati gornja linija stropa Galerije u uzlazu. Nevjerojatno, ali ne radi se nikako o pojedinačnom slučajnom otkriću, nego o vrsnosti sustava koji je morao biti primjenjivan tisućama godina.

Naravno, dasvutunevjerojatnuslikufuzije imamo zahvalitikutunagibastranica piramide koji odgovara strukturalnoj podjeli *trinakrije* na kutove $51^{\circ}51'$ i $68^{\circ}9'$.

To implicitno pokazuje uvid u Sliku br. 5 na kojoj je osnov strukture piramide različito u svim smjerovima apliciran na mjerač, pa vidimo da desna, istočna stranica piramide iz pozicije Elektre vodi u središte „rupe“ sjeverne stranice *paspartua*, pritom nalijegajući na unutarnji luk *paspartua* između vrhova br. 2 i 3.

²⁰ Ovdje moramo dopuniti: svaki od alata, izrađen pojedinačno za jednu od šest kružnica koje definiraju njihove dužine linija-života, postaje mjerač koji u svim smjerovima proizvodi nevjerojatne učinke. Na primjer, mjerač *ljubine* kružnice, postavimo liga u poziciju Elektra – Alcyone, vrh br. 4 nalazi se na meridijanu Monfalconea. Postavimo li pak mjerač tako da je središte (*vulva*) u Ljubi te ga okrenemo “naglavačke”, vrh br. 4, najviši vrh mjerača, tada se nalazi na meridijanu Šoprona. Ako ga sad postavimo u treći položaj tako da se središte u Ljubi i unutarnji ugao vrha br. 4 izjednače na *Kadmovej osi*, tada imamo gotovo nadnaravnu sliku: pravac koji iz vrha br. 3 uvjetuje *zlatni rez* na liniji-života prolazi kroz Ljubu i Trsat; oba pak pravca *paspartua*, vanjski i unutarnji, što spajaju vrh br. 3 s vrhom br. 2, vode paralelno u pozicije: vanjski u polazište primordijalne simetrale (*Salacta* ili *Selectum*), unutarnji u poziciju Alcyone. Oči zapadnog Bika su tada na meridijanu Obude. U četvrtom primjeru, stavimo li Ljubin mjerač u visočku poziciju (*vulva*), tada je linija-života paralela Troje, a okomica koja obilježava mjesto razdiobe tijela istočnog Bika i repa, je istodobno meridijan Troje. Dakle, naprosto fascinantno. Takvih primjera beskrajno je. No upravo tako funkcioniра mjerač u funkciji detaširanja trojanske eponimije na zemljovidu.

Niz je tu sukladnosti koje ovdje nećemo tumačiti, ali nam ostavljaju jasan dojam sigurnosti i pouzdanosti u potpisanoj tezi.

Čak postoji i mogućnost, naslut da je Crtež sinteza svih triju geometrija piramida, budući je razlika između kutova nagiba Kufuove i Kefrenove piramide svega $1^{\circ}20'$, a nagib stranica Mikerenove piramide je upravo $51^{\circ}20'$.

- Kufu $51^{\circ}50'40''$
- Kefren $53^{\circ}10'$
- Razlika $1^{\circ}20''$
- Mikeren $51^{\circ}20'$

I što nam stoga još preostaje – vratiti se na početak procesa i pokazati kako je astrognoski primarni geokonstrukt Plejada ugrađen u plato Gize. Tu studiju stavljam kao ukras na sve dosad izrečeno, numerički i jezično, simbolički i pragmatično. Ali to će biti nova studija!

SAŽETAK

Crtež iz Sopronkőhida simbolički je prikaz Plejada u Biku utemeljen na astrognoskoj geometrijskoj matrici Plejada. Kao takav predstavlja „besmrtnost“ koja se tumači simboličko-biološkom funkcijom maternice. Stoga je predstavnik matrimonijalne kulture, kulta Velike Majke, koji se rudimentarno u različitim formama javlja tijekom čitave ljudske povijesti. Njegov humanizirani oblik danas je teološki utjelovljen u imenu Marije, Majke, Velike Gospe. Crtež na svoj način održava tu dijakroničku sliku ugrađujući ju u realni geografski prostor, čuvajući je time u nazivlju i topografiji, lokalno i našire. Upravo to području Šoprona daje iznimjan povijesni primat, a zbog čega je i moguće da je artefakt „držač soli“ baš tu i pronađen.

Crtež je definirano usklađen s unutarnjom strukturom Velike piramide u Gizi pa je u tom kontekstu nužno prihvati ga kao dokaz poznavanja i prakse implementacije Geometrije Plejada unajmanje 5.-6.000 godina bez obzira što će to značiti za modernu znanost. Ovo je prvo poznato objavljivanje u svijetu, što autoru daje pravo na status otkrića.

U Splitu, 8. travnja 2016.

ROTONDA OŠLJE – SPOMENIK NULTE VRIJEDNOSTI SVJETSKE KULTURNE BAŠTINE I ILIRIČKA TOČKA LEGENDARNOG PRIJENOSA MARIJINE KUĆE

„....thalamo fuit hospita sancto; Illirys.“
Mantovani, 1489.

Rotonda u Ošlju, sakralni objekt koji se nalazi u Dubrovačkom Primorju, točnije u zaleđu Stona, definitivno pripada svjetskoj kulturnoj baštini i treba učiniti sve kako bi se uvrstio u Program zaštite ugroženih mjesta svjetske baštine (UNESCO).

Neovisno istraživanje koje je proveo tim različitih zanimanja (Igor Šipić, Srđan Nogić, Đino Đivanović, Maro Market, Joanna Gorska) neupitno ukazuje na činjenicu kako u svijetu nije poznat objekt koji više od ispoljenog na najprirodniji način povjesno vjerno oslikava, ne samo tradiciju kršćanstva, već i

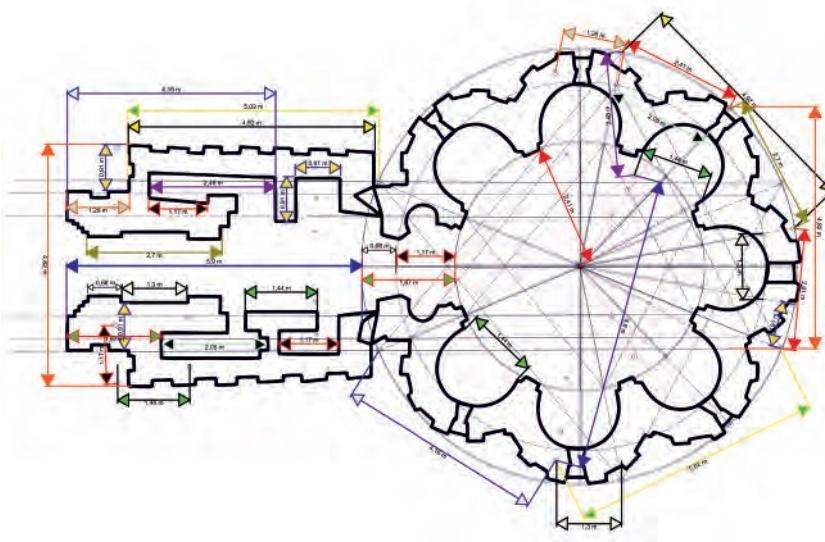

samu kozmogonijsku biološku osnovicu slike postanka života na Zemlji. Ri-ječ je o otkriću koje religijsko-vjerskoj običajnoj praksi, ponaosob kršćanskoj, istodobno daje pečat zemaljske i kozmičke vjerodostojnosti, s naglaskom na modalitete instalacije. Znanstveno vodi nas u same začetke konceptualizacije svijeta granajući se u više smjerova nove znanosti.

Naime, nastavljajući se na znanstveno istraživanje Loretske legende, kojom se bavim već čitavo desetljeće i pol, te na izvorno otkriće Matrixa Plejada i njegovu primjenu u prostor-vremenskoj mapi, s punom odgovornošću stojim iza činjenično utvrđene postavke: *ilirička* točka legendarnog prijenosa, za kojom povjesničari tragaju već stoljećima, matematički i real-prostorno može biti samo pozicija rotonde Ošlje, što je temeljni preduvjet za njenu gradnju, najvjerojatnije u 9. stoljeću, i instalaciju baš u zabačenu brdskom prostoru stonskog zaleđa. U tom kontekstu, pozicioniranje postaja prijenosa na Karti Leopardi zapravo je ključ u rješavanju astrognozijske slike klastera Plejada pa je opravданa bila disertacijska sumnja kako se radi o implementaciji u realni prostor jednog od nebeskih zviježđa. Mantovanijev opis itinerara prijenosa – „...*bijaše gošća u odaji svetoj*“ – upravo i predmijeva već postojeći objekt sličnog tipa. Ovaj će zaključak po hrvatsku vjerodajnost prostora, s jedne strane, i poznatu hrvatsku odanost katoličkoj vjeri, s druge, imati dalekosežne pozitivne implikacije, kako po zapuštenost ranokršćanske arhitektonske građe tako i marginalizaciju hrvatske obale.

Istražujući Loretsku legendu, Lujo Margetić je ustvrdio kako se „Trsat neprimjetno uvukao u tradiciju prijenosa – a zapravo je riječ o nekom mjestu, danas nepoznatom, po njemu u staroj despotovini Epir.“ (I. Šipić, Kar-

ta Leopardi – vrhunac loretske historiografije, Split, 2012.). Teza koju sam obranio u disertaciji, kako su takve pozicije, izuzev naracijom, uvjetovane i geometrijsko-geografskom distribucijom unutar realnog jadransko-sredozemnog prostora, sad se u cijelosti potvrdila, kao i svi drugi prethodno izvedeni geometrijski obrasci, poput trojanske eponimske matrice i sustava plejadskih kružnica s uporištem u crti afričke obale. Činio se upravo taj aspekt potpuno zaboravljenim i zapostavljenim u svim modalitetima istraživanja Loretske legende, što smo proveli u aktualnom radu, a ukazao je na duboku involviranost hrvatskog prostora, poglavito njegovih kardinalnih jadranskih objekata poput Zadra (Ljuba) i Rijeke (Trsat), ili matematičkih točaka poput Ošlja i visočke pozicije, u ukupnost povijesnosti geografske i kartografske misli sredozemnih civilizacija, od daleke prapovijesti do danas. To još jednom potvrđuje izvornu tezu o geometrijsko-geografskoj uređenosti urbane prapovijesne infrastrukture spram mišljelanog nereda spoznajne slike svijeta.

Zaključci napućuju na bezuvjetnu korespondenciju matriksa Plejada i arhitektonske strukture rotonde, a potom i implementacije tlocrta rotonde²¹ u sredozemni realni prostor. Aplikativnost je takve razine da je sve nedosljednosti izvedbe i rekonstrukcije rotonde moguće u cijelosti ispraviti spram plejadske

²¹ Od nekoliko dosad rađenih tlocrta, kao najprimjereniji korišten je tlocrt autora Pavuše Vežića.

matrice. Stoga jedan od temeljnih zaključaka komparativnog istraživanja glasi: upravo je prema njoj morala biti i gradena. Istodobno, realnim prostorom Sredozemlja krećemo se u maniri jasno spoznatog svijeta kardinalnih geografskih objekata i svetih mjesta. Budući je riječ o izvornoj znanstvenoj metodi koju sam primijenio u desetinama znanstvenih projekata i studija dostupnih u bibliografskim opisima, nesumnjivo rotunda Ošlje pripada samom vrhu svjetske arheološke ljestvice. Unutar rotonde zapisan je ključ hermopoliske kozmogonije, taj kojeg je sv. Afrodizije, po legendi jašući na devi, nosio u daleki Béziers. Riječ je o prokušanom modelu ostavljanja kodiranih poruka, u ovom primjeru arhitekture objekta, u nekonvencionalnim uvjetima, što za posljedicu ima njihovo sustavno zapuštanje i, konačno, zaborav, brisanje narodne memorije.

Kolega Nogić održao je premijerno predstavljanje timskih nalaza na Zagrebačkom Velesajmu 1. listopada 2016. Sva dokumentarna osnova dostupna je i na dispoziciji svim zainteresiranim znanstvenim i vjerskim institucijama. Zahvaljujem kolegama, Nogiću (akustika objekta), Đivanoviću (etimološka potpora), Marketu (glazbena aplikacija) te kolegici Gorskoj (grafička obrada i dizajn rekonstrukcije), na zanosnom i nesputanom radu.

22. listopada 2016. Dr. sc. Igor Šipić

Povijesno putovanje Hrvata zapadne Ugarske na bojišnicu iz I. Svitskog boja Slovenija–Italija 24–25.03.2017.

(Hvala svim ki niste došli s nami)

More bit drugi dio naslova gluši malo sarkastično, ironično i zlobno, ali vjerujte, da nas je bilo već, mi pola onoga ča smo ovako doživili ne bi iskusili. No počnimo s našom pričom, ka se neće nikada ponoviti.

Duže vrime smo već planirali jedno putovanje na ovu frontu iz Velikoga boja. Istina, kod nas u Koljnofu o ovoj fronti ni ostalo čuda spominkov (po razgovoru s drugimi ki su s nami putovali iz drugih sel, sada već znam mirenom dušom reć ni drugdir). Spominak na ov veliki boj, ki je bio na ovoj fronti Šloprung, kako ga naziva naš kroničar Ambruš Šinković se je bojseg zbog toga zgubio, kad se ljudi nisu segurali povidat o tomu boju. Ljudi se danas 100

ljet po ti strašni vrimeni skoro niš ne spomenu i neznamo ni većinu naših mrtvih ki imaju lipu uređenu spomen ploču na crikvi sv. Martina va sredini sela. Čemu spomen ploča, kad već nije jedan med živi ljudi nezna ki su bili ti naši heroji? Ni znamda zato ona postavljena, da se imena i ljudi nikada ne zabu? Dogodilo se je ča u protekli desetljeta, jedno tiho brisanje memorije, polaki gubitak spominkov, tako polako, da nismo ni bili svisni, da će dojt jednuč i taj dan, kad već nijedan neće ostat, ki će se spomenut. I nažalost došao je dan, a ni prošlo ni 100 ljet!!!

Ovo su pogriške, ke se ne dadu samo tako ispravit. Vrime je prošlo, a ono se vrnuti nikada već neće. S ovakovi misli u naši glava smo kanili

Primož Trubar

načinjiti jedno putovanje na ov more bit najstrašniji front iz toga boja, na početku XX. stoljeća.

Pred tim smo, ali imali nekoliko sričnih momentov, ki su nam omogućili, da organiziramo jedan put, kakov se još nije organizirao iz našega kraja.

Dogodili se je, da mi se otplike pred ljeto dan javio jedan glas na telefonu: Predstavio se imenom Marinko i govorio malo interesantno hrvatski. Po par rečenica sam doznao da je Slovenac i da bi me prosio, neka mu pokažem našu krajинu, aš da su oni ljudi iz dolnjih krajev Slovenije iz Postojne i Gorice, ki bi došli k nam pogledat ovaj naš kraj. Marinko Pintar i njegova družica Cvetka bili su na sve znatiželjni i mi smo im pokazali ča smo neg mogli. Od onda su oni već četiri puta bili u našemu kraju u različiti aranžmani, na biciklini s 40 ljudi, s školom i učitelji itd.

Na jednom večernjem razgovoru s njimi smo prvi put čuli od ljudi, ki živu u tom kraju, kade je bio taj front iz I. Svitskog boja i da je tamo bilo čuda vojakov Ugrov. Ovde smo prvi put čuli o Gorici kot podiljenom varošu, o Solkanu, Tolminu, rijeki Soči (aš kod nas ljudi znaju samo za Išonzo), o brdima Sanmiše, Sangabrijel, Šempeter i Svetoj Gori, o Kobaridu i Doberdobu. No hvala Bogu! Čujemo i ča nam gluši poznato-Doberdo. Za Doberdob smo znali, ali nam je bilo neobično zač oni ljudi vržu na kraj te riči to slovo b. Kasnije

Povjesno putovanje povjesničar Mitja kod dvorca Rubija

smo pak doznali, da je ono pravo ime i da mi znamo samo talijanske riči, ke su izvrnute i već niš ne značu. Tako Talijani imaju nazine ki su zapravo naše riči i ke imaju svoje značenje.

Ljudi kot Marinko i njegovi prijatelji govorili su jezikom ki je nam bio dosta razumljiv. Oni su još generacija ka je odrasla u Jugoslaviji, ali kasnije smo doznali, da je taj kraj, dolina rijeke Vipave u tursko vreme, u XVI. stoljeću bila ruta velikih turskih pohodov na Veneciju i Furlaniju pred njom. Ov narod je ovde govorio vesenek taj stari slavenski jezik, komu je naš gradičanski hrvatski isto blizak. To znači komunikacija nam ni bila problem.

Već po njihovom prvom pohodu kod nas bili smo pozvani kod njih u Goricu i okolicu. Tako da se je naša želja načinjiti pohod na mjesta, kade su se naši stari mučili i mogućnost, ku smo kot ponudu dostali od njih poklopila. Počelo je organiziranje putovanja.

Misec dan pred putem, sam se dal s kombijem, da pohodim mjesta, kamo ćemo pojti s grupom.

Marinko je sve isplanirao. Posebno je bilo interesantno vođenje s prijateljem Vencijem, ki ima pola briga, dvorac, veliku pivnicu, vinograde, poučne staze itd. na doberdobškoj visoravnji. Tako sam vas dan putovao s Marinkom s jednog mjesta na drugo i birao, kamo ćemo kamo, a ne moremo zbog vremenjskog stiska. Na brig Sabotin me je odvezao jedan njegov prijatelj Martin i bili smo s človikom, ki nam je ispričao sve strahote i pojedinosti oko toga briga. Martinu je bilo jako draga da me je po susretu u Koljnifu nanovič video u njegovom kraju. U muzeju na vrhu smo vidili toliko granatov, bombova i drugih dugovanja, da bi mogli još dane slušat štorice oko svakog detalja. Drugi dan u zoru, kada sam došao trudan domon mi se je u glavi počela iskristalizirati šema, po kojoj ćemo skupa s Marinkom načinjiti ovo putovanje.

Dogovorili smo se da ćemo organizirati u vreme, ko i njemu odgovara, aš bez njega bi to bilo obično turističko putovanje, ili putovanje s vodičem, ko se ne more spodobit skupa s doživljajem, kada te domaćin vodi. Pred putovanjem sam održao predavanje u Šopronu, da se ljudi pripremu i duševno i fizički pa i svojim znanjem na taj put.

Došao je dan D. No već prije sam načinjil prvi gaf pri organiziranju. Zabio sam reć Lajošu Villányi-ju, vozaču, s kim se vesenek vozimo, da smo zbog organizacijskih uzrokov putovanje vrgli skoro misec dan najper. Kad su se s dicom vozili u pandiljak u Buševec Ingrid Klemenšić mu je spomenula, da će se putovati u Italiju, a on na to – istina drugi misec putujemo za Doberdo. Ingrid mu veli ne drugi misec, nego sad ovaj tjedan. Tako da smo i to lipo organizirali. Mi smo majstori improvizacije. Istina na početku s drugim busom, ali

od Körmenda već sa Lajošem krenuli smo za Postojnu. Prvu našu štaciju toga petka. U Postojnu smo došli u lipi omladinski hostel, kade nas je već dočekala dobro nam znana voditeljica objekta Cvetka.

Presenečenje je onda došlo. U uniformi generala dočekao nas jem sam general Svetozar Borojević. Pred trimi leti su načinjili o njemu dokumentarni film i glavni lik je isto iz grupe prijatelja Marinka, Dragi, rođeni Makedonac, ki se je jako lipo udomaćio med ovi Slovenci.

Perfektno je odigrao svoju ulogu u filmu, a i onu s nami u hostelu.

Tako se je jedan krug zatvorio. Dostali smo dobru vičeru. Po vičeri smo imali predavanje i film po kom smo svi lipo prošli na prenoćevanje. Prvi put čutimo, da smo na staza naših starih. Ovako su vojnici išli na front. Postojna na nimškom Edelsberg bilo je sjedišće glavnog štaba, i da su upravo iz ovog do boja luksuznog hotela dirigirali frontom na Soči. Ov hotel je bio upravo na mjestu našeg prenoćevališća. To smo i čutili kad smo spali. Drugi dan jutro skupa s Marinkom krenuli smo na put. Kroz ove tjedne bio sam malo srdit, da se je malo ljudi javilo, a kanili su tako jako dojt. Iz Šoprona svega 5 ljudi. To je katastrofa. No spasili su nas oni iz Židana, Čeprega i Petrovog Sela. Kad smo došli na mjesto filijalu firme Pintarsped u Novoj Gorici, kade smo uz kamione ugledali dva male autobuse. Marinko nas je pitao koliko nas ima. Sve

Povjesno putovanje na doberdobškoj visoravni

skupa 30 – smo rekli. Onda svi van! Prvi put sam čutio, da nam se prieđe presećenje.

Dalje idemo s mojim najmanjim busom – veli Marinko. Idemo na mesta kamo vaš veliki autobus Setra ne more. Ovo je ča! Bit će vruće! Mi vo rado vidimo! Počinje drugačije pripetanje od onog običnog plana, koga smo si zamislili. Kad smo se stisli jedan uz drugoga i zabrundao stari motor busa smo se čutili da smo sudioniki vožnje kroz vrime. Nostalgično smo prošli prve kilometre. Marinko nas je vozio kroz staru Goricu i usput nam rekao povijest grada, koga su praktično prerizali po Prvom boju. U povijesti je povezan s našim krajem i s obitelji Batthanyi. Tako se priča da je u Tokaj došla sorta furmint upravo kao dar obitelji Vormentini (slično u izgovoru: Furmint). Za Goricom i granicom (aš smo u jednoj ulici prešli granicu i smo već u Italiji) smo krenuli uz rijeku Vipavu na brig Svetog Mihalja (Sanmiše). U mjestu Rubija nas je dočekala mala grupa: Vlasnik utvrde-dvorca Rubija Venceslav i povjesničar, autor 11 knjig Mitja i dvi male divičice. To je dobro. Neka mladi isto uču svoju prošlost.

Na ulazu u park dvorca nas je dočekalo poprsje Primoža Trubara, velikog reformatora Slovencev. On je pripadao i predvodio krug ljudi u Urachu i Tübingenu ki su djelali na prevodenju Novoga Zavjeta. U tom krugu je bio i Stipan Konzul. Tako je nastala i Biblija na slovenskom i na hrvatskom jeziku. Kćer Stipana Konzula bila je Ana Konzul pomajka najvećeg gradonačelnika grada Šoprona Kristofora Lacknera. Trubar je jedno vrime uživao gostoprимstvo vlasnika dvorca Rubija, Georga Thurn Heiligenkreutza.

Utvrdna na brigu, kade danas стоји dvorac Rubija je postojala i u starih vremen.

Ona je u rimsko vrime nadzirala prijelaz preko rijeke Vipave za Vipavsku dolinu i dalje u Emonu (Ljubljana). Ovaj pravac se zbog dominantnosti rimske povijesti u našoj povijesti pa tako u općoj percepciji zove Jantarska cesta. Ona je išla iz Rima (kako se to danas uči) preko Akvileje (ka je ovde u blizini) za Baltik. Na polovici tog puta je naše današnje Gradišće (nekadašnja zapadna Ugarska) i stari varoši – Savaria (Sambotel) i Scarbantia (Šopron). Prik središća Šoprona i danas prolazi ta cesta istina na 3 m dubine.

Kad smo se po štiga poprtili do parka, smo ugledali lipi dvorac, kojeg su prekrasno obnovili, ali još ne zgotovili. Planira se da bude hotel ili muzej. Marinko je već bio za naši petami i već gonio nas dalje. Išli smo laganom serpentinom uz pišačke jarke iz boja i vidili ušće, kade se rijeka Vipava uliva u rijeku Išonzo (Soču). Zgora na brigu pogledali smo spomen muzej i prošli na najvišu kotu toga dijela. Odavde se vidi more, Monfalcone, Trst, pa i zapadni rub Istre,

Savudrija. Vidu se Julisce Alpe i u dobrom vrimenu i Dolomiti. Strateški i važni vrh. Ki ga ima, zna poseć i Trst. Trst je bio veliki i važan varoš K. u K. Monarhije, ki ni smio spast, koga Talijani nisu smili zadobit. Zato je moralo toliko ljudi ovde umrit. Ovde je umro i Jive Egresić 1916. Ijeta va vrućini, kako to piše u svom fantastičnom dnevniku Ambruš Šinković. Preštali smo za spominak ov dio iz knjige, da storicu u originalu na autentičnom mjestu svi čuju. Rijetko u žitku čovik ima mogućnost očutiti blizinu tih vremen i u misli na ovom mjestu, čut pisanje našeg Hrvata, ki je bio isto nazočan o ti strahota, kako je to bilo pred malo već nek 100 leti.

Projt ćemo sva mjesta o ki piše u svoji memoari. Slikali smo se uz križ koga je dao načinjiti čovik iz Šoprona, zvan Ervin, iz željeznih ostatkov ke je našao tote na brigu, ali zbog tragične smrti postavili su ga pred par ljet njegovi prijatelji. Na brigu smo pogledali piramidu, spomenik za pale ugarske vojнике (kakvih je 4 istih u okolini), ki je postavljen još davne 1917. znaei još za vreme boja, po velikom proboru, ki se još spominje kod 12 bitak na Soči ili probor kod Caporetta (Kobarida).

Ovde smo postavili vijenac i zapalili svije i za pale Hrvate. Odjačili po ugarsku Szózat i našu gradiščansku himnu. Bio je to dirljiv trenutak i čutili smo da se je zrak oko nas zgusnuo. Molitva vesenek dobro dođe u ti trenutki.

Povijesno putovanje Vinarija Rubija

No truba malog autobusa se je već oglušila i mi jur koracamo k našem busu. Sunce je jur visoko bilo na nebi i mi smo postali polako već i žajni i gladni. Nato nas je naš domaćin na svom brigu Vjenceslav pozvao u svoju vinariju na kušanje vina iz domaćih sortov.

No prije neg su nas njegova kćer Nataša s pomagači pogostili smo se prošetali po lozi, da bi pogledali na originalni pozicija pišačke rove i bunkere. Tako smo pogledali i jedan velik zbetonirani bunker za štuke, ke pak na kraju Talijani ipak nisu postavili.

Vino je bilo ugodno i račili su nam se i mali zalogaji uz njega. Krški teran načinjem po prirodnoj metodi bez ikakvog dodatka iz grojza ko se bere dost kasno nas je ukripi. Ki si je kanio si je mogao kupit ku-tu flošu, da pokaže svojim domaćim svu čar ovoga briga (sveti Mihalj). Ovde smo dostali za dar knjigu o dvorcu Rubiji ku je napisala Paola Predolin.

S briga doli smo išli u selo Sveti Martin (San Martino del Craso). Dalje smo se slikali uz ugarsku kapelicu u mjestu Visintini (Vižintin). Dalje u Doberdo (Doberdob), pa Sagrado

(Zagraj), pa Redipuglia. Veliki spomenici za sve pale soljdate. Onaj talijanski je zaistinu veličanstven.

Ča nas je malo bolilo, da se na ulazu u austro-ugarsko groblje nigdir ne vidi po ugarskom jeziku natpis. To je veliki propust! A naši ga političari trpu. Va groblju ležu vojnici raznih nacija. Na kraju velika spomen ploča grada Šoprona. Na nju smo bili gizdavi, no odabir slova je malo nešikan. Teško ih je preštati. Marinko nas goni dalje, aš da bojseg već od jedne ure kasnimo. Vrime je jako lipo. Vedro i teplo. Na mediteranu smo, Jadran samo na 4 km. Nismo ga vidili i noge si umakali, aš nas vodič jur viče: Idemo dalje! Bez Marinka ne bi mogli držati ovaj tempo to je istina. On nam kani pokazati isto kot i meni, kada smo nek bili mi dvimi s malim autom.

Do Svetе Gore smo se vozili jednu uru. No splatilo se je! Uz put smo vidili najveći kameni luk na svitu jednog mosta prik Soče i ovu rijeku jako lipe zelene farbe. Na Svetu Goru nas je naš mali bus rivao skroz u prvoj i drugoj brzini. Naš Martin u busu i sam mehaničar veli da će se siroti motor dost namučit. Na višini od 600 metarov velika hodočasna marijanska crkva i pogled za naafarbat. Ovo je jedno od najlipših panoramov, ke smo doživili. Visoki briji s jedne (2000–3000 m) i more na drugoj strani, a u dolini vijuga tirkizno-zelena rijeka Soča.

Po ukusnom objedu Marinko nas straši, da se moramo pašćit, aš čedu u Kobaridu, na našoj poslidnjoj štaciji zaprit muzej. Tako da smo tužni morali opet u bus i spušćat se u prvoj brzini do našeg busa. Sad već opet u velikom

Povijesno putovanje kod ugarske kapele u Vižintinu

busu uživali smo u krajini, ka je bila zvanaredna. Sunčeve zrake su osvitljavale vrhe planin, lipe doline i snig, koga je bilo još dost za vidit. U šesti ura smo došli u Kobarid. Za običnog našeg človika je more bit poznatiji pod imenom Caporetto. Ovde se je oktobara miseca 1917. ljeta dogodilo ono čudo, kada su austro-ugarska i nimiška vojska pregazila Talijane i fronta je porinuta 120 km zapadnije na rijeku Piave. Nažalost samo ljeto dan kašnje se je na toj rijeku dogodila katastrofa naše vojske.

Muzej je bio fantastičan. Po poučnom dokumentarnom filmu, koga smo pogledali na ugarskom jeziku (da bi ga razumili i naši Ugri iz grupe) smo se u brzom tempu upoznavali s temami iz tog boja 1917. Kobarid leži med brigij, ki su ovde prik 2000 metara visoki. Ovde je započela ofanziva združene vojske kod vihor i ni stala do rijeke Piave. Doznavali smo da je 20 000 Rusi moralno zgraditi cestu po brigu. Od njih je ostalo samo 2000. Prošloga ljeta je i sam predsjednik Rusije Vladimir Putin bio u Sloveniji, da bi dao počast tim vojnikom.

No Italija se ni dala pogazit. Uz pomoć Englezov i Francuzov su se nanovič skupa zeli i ljeto dan kašnje pak potukli austro-ugarsku vojsku. Već je bilo škuro, kada nas je čekao put od 6 uri domon po Austriji. No do tada je Marinko za nas još priredio jedno presenećenje. Mirno smo se vozili prema granici s

Povijesno putovanje muzej u Kobaridu

Italijom, kada nas je pred jednim mostom zaustavio jedan vojak u uniformi iz I. Svitskog boja. Halt! Stoj! Állj! I začela je priča. Prošli smo va škurini u jedan grad, koga su podignuli još pri kraju 19. stoljeća. Poslušali smo Miloševu priču iz srednjeg vijeka, iz Napoleonskih bojev itd.

Poslušali smo jednu pjesmu na slovenskom iz koje nam je tekla sva čar i lipota toga staroga nariječja, moći i čvrstoća, kako ju je taj stari vojnik, ali dobar interpretator recitirao pjesmu o budućnosti, pororočanstvu ka se je pak u prvom svitskom boju i obistinilo. Miloš već tri desetljeta dugo, prik svojega društva gaji i čuva vojničku tradiciju ovoga kraja.

U tom trenutku, kada su se drugi prtili na naš bus, me je Marinko posjeo u svoj auto i velikom smo se brzinom kroz zavoje uputili u jedno groblje iz I. Svitskoga boja i spomeniku, koga su postavili vojakom iz Bosne i Hercegovine, dajući im počast za njihovu žrtvu u velikom boju.

Na kraju bogatoga i nezaboravnoga puta smo si zeli zbogom od našega prijatelja Marinka i zaputili se za Tarvisio (Trebiš). Ovo je kraj kade je tromedja Austrije, Slovenije i Italije. Po uski serpentina smo se polako približavali Italiji i po kratkom putu smo došli do Arnoldsteina pograničnog mjesta u Austriji. Još nas je čekao put od 5 uri do Šoprona i Koljnofa. No naše putovanje još

nij završilo. Ure su se u dvi ura poruknule jednu uru najper i nan se je noćica pokratila. Dok smo svi došli va stelju bilo je već dost po peti ura.

Na drugi dan, nedilju popodne se je najavio križni put na kisečku Kalvariju. Na križni put smo krenuli i oni, ki smo jutro još bili na putu da bi se skupa s poslidnjim glagoljašem Antonom Kolićem predvođeni poprtili na visoki brig Kalvarija u hataru Kisega. 9. štacija je bila posvećena svim onim, ki su spali va I. Svitskom boju, najvećem do tada, a more bit najkrvavijem od svih, ča je človičanstvo doživilo na ovoj planeti. Ovde je našem putovanju došao zaistinu kraj. Hvala svim, ki su nam pomogli, ki su se za nas molili i ki su bili u duši s nami, da damo poštovanje svim našim spalim, zgubljenim ljudem i svim vojnikom, ki su spali va tom strašnom boju.

Čuda svega smo se naučili. Doberdo se zove Doberdob. Išonzo nije mjesto, nego je rijeka i zove se Soča. Doberdobška visoravan (domaći ga zove Debele Grže) je dost daleko od Doberda. Ova visoravan ima tri izbočenja, a i smo bili jednoj od njih na koti 295 metara visokom. Doživili smo krajinu, orijetirali u prostoru, u okolici. Vidili dolinu jednu od najlipših rijeka Europe. Upoznali nove ljude, dobre ljude, ki su pokazali veliko gostoprимstvo. Mi smo je pozvali kod nas u goste.

Još ni prošlo cijelih 100 ljet od boja, a mi mlada generacija znamo jako malo o njemu. Neka ovo bude znak i nam i mlađim generacijam, da si moramo čuvat spominke na naše stare, a s vrimenom se moramo sve jače trudit da nam krota to i učinit. Moramo je opomenut na ta vrimena, ka se nigdar vrnut nebi smila.

Sveta Gora

Po staza naših starih 2017.

Povjesno, kulturno, znanstveno-istraživačko, etnološko, memorijalno i mogao bih još nabrajati i druge epitete za naše putovanje, a ne bih ni tako mogao obuhvatiti baš sve aspekte cijelog događaja, a da ne izostavim nešto, dogoditi će se ovoga ljeta od 07. do 16. srpnja ili julija, kako se kod nas veli. U tih deset dan bit će komprimirano znanje, informacije, spominki, doživljaj, skupni programi, emisije, svjedočenja, druženja, snimanja, u svakom slučaju ča zgušnutoga, koncentriranoga, a zvana toga puno podsvijesnih radnji, ke će se začet odmotavati stoper po tjedni i mjeseci, kada će se polako počet nanovič sastavljati kockice, aš u neku ruku, kod i do sada dobar dio faktorov u ruka je onoga, ki nas prati i blagoslivlja po putevi naših starih. Zvana Njega, dobri duh naših starih je nazočan na svakom koraku i to je svakim putem sve više vidljivo. Ta momenat daje ovom eksperimentu jednu dozu mističnosti, tajanstvenosti, nešto ča se ne more baš tako lako artikulirati, ali je prisutno, „čuješ“ ga i ponekad te autoritativno pelja.

Kad ovo pišem nesvjesno mi na misli dojde riječ **djed**. Najviše o njemu naučio sam iz tekstov, nažalost, već pokojnog Nikole Crnkovića. Ta figura u svojoj realnosti i mističnosti bila je ona stožerna točka, ka je garantirala stalnost i opstojnost jednog društva, značio alfu i omegu moralnih kriterijov i vsenek čvrstu točku, po kojoj se je svaki mogao orientirati. Nekamo zabit, djed je na mađarskom déd. Znači ista riječ. Kada Mađar veli déd-elget, to bi na hrvatskom značilo nježno miluje, drži u krilu i čuva, kako npr. bake znaju čuvati nukiće i u njima vidjeti nastavak svoj u budućnosti.

Krenut ćemo simbolično iz Bakra. Naši predci nisu došli s mora, ali jesu iz iste prapostojbine iz koje su grubo uzevši naši krenuli na sjever, a drugi opet k moru, na jug. Zato je more simbol, koji će nam se vratiti i drugi dan u temi Argonauti u Rijeki. O moru sam puno naučio od Igora Šipića, s obzirom da se, jednostavno nudi pokret s mora. Bakar je puni pogodak iz više razloga. Prije svega, na nekadašnji zrinsko-frankopanskim posjedi, ki su bili tako veliki da i

danasm tribamo dane da ih prelazimo, aš su sezali duboko u današnju Mađarsku, putovat će se prvih nekoliko dana. Stoga se frankopanski grad Bakar lijepo uklapa u našu priču, poglavito kao pomorski centar, kao važna luka u kojoj se susreću kontinent i mora, ta dva svijeta, ka se tribaju uvijek lijepo harmonično dopunjavati, ako želimo imati sklad lokalnog i globalnog življjenja. Nažalost, svjedočimo povijesti u kojoj je toga bilo malo i rijetko, barem kod nas. Bakar na svom teritoriju ima dio nacionalnog parka Risnjak, a na putu nas još čekaju nacionalni parkovi i parkovi prirode.

Ime Bakra također krije zanimljivosti, koje još nismo mogli do kraja riješiti. Po nekim legendama naselili su ga Židovi iz Jeruzalema bježeći pred carem Titom u 1. st. U davnini nosio je i ime Volcera a potom u 13. st. spominju se imena Bukar i Bkri te talijanski naziv Buccari. U mađarskom jeziku Vel-Kier u drugom čitanju je Velki-eR (R je uvijek krug, kružni proces i najviše puta se odnosi na kruženje vode). Za Buccari i Bakar mađarski naziv je Szádrév. Iz toga izvodimo Rév (Vir), što je **prijelaz** na drugu stranu (u svakakvom smislu), a *szád* bi bila **usta**. Znači prijelaz, pristanište u obliku usta. U knjigama piše da je Vel-Kier kamena obala na starom jeziku. Tu ćemo se još malo poigrati sa značenjima. U svakom slučaju interesantno.

Bakarska straža je već bila u Kolnjofu u sklopu humanitarne akcije *Svi za Zrinka*, a vidimo ih na manifestacija diljem Hrvatske.

Drugi dan ćemo imati u Rijeci jednu predstavu i to s jednom malom barkom, koju ćemo nositi sa konopima na ramenu, kako su to radili i Argonauti. Priču Argonauta smo uzeli zbog više razloga. Tipičan je to primjer, koliko rješenja nudi znanost, predaja i legende. Mi ćemo ispričati svoju, odnosno našu priču. Naš prijatelj Igor Šipić pozabavio se ozbiljno s tom problematikom pomoću metode, koju je originalno razvio u polju geometrije prostora, a sve u kontekstu njegova izvornog otkrića **Plejadske matrice** ili geometrije klastera Plejada i našao interesantne poveznice. Jason i *zlatno runo*, pa Medeja, pričaju u prenesenom smislu o realnim stvarima zavijenim u legende. Jedan od izvornih pronalazaka u tom smislu je i tzv. Argonautska kružnica koja svoje središte nalazi na egipatskoj obali zapadnije od Salluma, a nevjerojatno precizno povezuje grad Poti, Jasonov *Phaeisis*, te Trsat odnosno Rijeku. Pritom savršeno prati istočnu crnomorskiju obalu, prolazi Hersonom, antičkom grčkom kolonijom i povjesnom lukom na ušću Dnjepra, zatim našom Medvednicom, a na zapadu minuciozno dotiče najzapadniju točku Sardinije, rt znakovitog naziva, Falcone. Po Šipićevim istraživanjima, sve drugo osim Jadrana bile su spojnice i poveznice, Jadran je bio pravo središte svega geometrijsko-geografskog u sredozemnom prostoru. Dakle, od najistočnije točke Crnog mora u Potiju, do

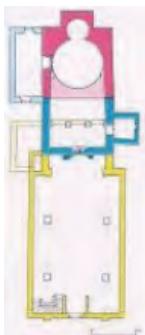
najzapadnije točke Sardinije, na rtu Sokola, raspon je poluluka koji položajno prati po hrbatu planinu imenovanu, neki kažu, upravo po mitskoj Medeji.

Po nekim već starijim znanstvenicima sve se odvija kod nas u karpatsko-jadranskom prostoru. Navodno u to doba, još postoje ostaci Panonskog mora u vidu velikog jezera na istoku današnje Mađarske, a cijela priča je uvertira u Trojanske ratove, o kontroli velikih nalazišta zlata i srebra u Karpatima današnje Rumunjske. Upravo na tom tragu je i implementacija Argonautske kružnice. Grčka je mitomanija vrlo opasna ukoliko se ne provjerava egzaktnije metodom geometrije prostora. Histria ili Istros, grčka mletačka kolonija iz 7. st. pr. Kr. južno od delte Dunava, na geografskoj je širini Malog Lošinja, a sama Delta na razini je geografske širine Trsata. Pa tko onda može kazati da Apolonije u 3. st. pr. Kr. ne zna gdje je ušće Dunava, smještajući ga u svom čuvenom epu baš u Jadran. Krivo smo učeni, kad je povijest u pitanju, pa bila ona i mitologizirana, moramo sve iz početka, dragi moji.

I pročitajmo jedan tekst od Igora povezan za naše prostore.

JOŠ JEDNA ISPOVIJED – ROTONDA HIDEGSÉG

Prvi Koljnofski književni susreti u Koljnofu (HU) održani su 9. 11. 2009. Sudionikom sam bio sve do 2016. i za to vrijeme upoznao i posjetio mnoga sela nastanjena hrvatskim pukom iz doba migrantskog vala prve polovice 16. stoljeća. Među njima bilo je i mjesto Hidegség ili hr. Vedešin. Prvo što su nam tada domaćini pod „peljanjem“ dr. Franje Pajrića, pokazali, bila je Rotonda, izvedena u romaničkom stilu, čiji prvi spomen datira u 1274. godinu. Predmnijava se građena je u 12. st. a oslikana još uvijek dobro očuvanim freskama oko 1250-tih. Svojim položajem na brdu doista privlači pozornost i samom činjenicom da je ostala unutar kasnije dogradivanih slojeva današnjeg objekta

posvećenog sv. Andriji. Brod crkve stoji u smjeru E – W, što znači da je oltarna apsida na istoku, a ulaz na sjeveru.

Hidegség ili Vedešin se nalazi na poziciji $47^{\circ}37'$ N i $16^{\circ}44'$ E. Na prvi pogled, ništa osobito, kao sve druge koordinate. Ali, onda počinje... nešto me kopka, želim provjeriti širi kontekst pozicije. I događa se doista nešto tajno-vito, misteriozno. Njegova geografska dužina precizno je 1° W od meridijana OŠlja. U studiji „Vrijeme je za domaće zadaće“ pisao sam o Trilju. Baš na tom se meridijanu nalazi **Trilj**, odnosno, još preciznije, na **$16^{\circ}44'$ E** nalazi se brdo imena Bornovac ili Borinovac, koje se podiže nad njim s njegove istočne strane. Na sjevernom obronku brda je moja djedovina, obiteljski vinograd i kuća, a na zapadnom rubu obronka je nekropola (A. Milošević: Kasnosrednjovjekovna nekropola sa stećcima pod Borinovcem u Trilju). Od njenih 17 stećaka 16 ih ima orientaciju SW-NE (Alcyone – Sterope), a tek jedan NW-SE (Elektra – Sterope). Sami grobovi u 45 slučajeva smješteni su na pravcu NW-SE s glavom položenom na jugozapadu (Alcyone). Na vrhu brda nalazio se ulomak rimske stele koji je očuvan u preolmljenom stanju gdje njegov donji dio prikazuje vrata „podzemnog svijeta“. Trilj je i nalazište vrijednog zlatnog nakita iz druge polovice 8. i prve polovice 9. st. (Arheološki muzej Split), najvjerojatnije vlasništvo žene nekog hrvatskog dostojanstvenika. Kolekciju čine jedanaest zlatnih nakitnih predmeta: prsten, tri para grozdolikih naušnica, dva okrugla dugmeta i niska od 24 perle, te, osobito zbog datacije, bitan zlatnik bizantskog cara Konstantina V. Kopronima (743. – 775.). Dakle, posjed moje obitelji, stotinjak metara udaljen od nekropole, koja katastarski pripada Vedorinama, i rotonda u Vedešinu, u dlaku su na istom meridijanu, i točno 1° zapadnije od Rotonde OŠlje. K tomu, pridodamo li i podatak da se sam Koljnof nalazi na meridijanu Sinja, onda ne mogu drugo kazati nego – toliko o „slučajnosti kao nadimku providnosti“.

Što se pak tiče geografske širine Vedešina, $47^{\circ}37'$ N, precizno je 4° N od Bornovca ili Trilja ($43^{\circ}37'$ N). *Pons Tiluri* je bio već u 6. st. dodijeljen benediktincima odnosno samostanu u Monte Cassinu. Sjedište benediktinaca u mađarskoj Pannonhalmi je na $17^{\circ}45'$ E, dakle, 1° E od Vedešina, a za taj $1'$ razlike vjerojatno samo poradi činjenice jer je to jedino brdo na užem području Pannonhalme. A na toj je geografskoj dužini i Rotonda OŠlje. Na $44^{\circ}37'$ N, točno 3° južnije od Vedešina, i $16^{\circ}44'$ E je pak *bih* brdo OŠljak. Sve to navodi na zaključak kako, poput romaničke crkve u Jaku (blog: Peti element), u gradnji rotonde u Vedešinu mora biti prisutan benediktinski rukopis. Jer, zanimljivo, benediktinski samostan Bakonybél u Mađarskoj daje sagraditi sv. Stjepan I. 1018. na geografskoj dužini $17^{\circ}44'$ E, a čuveni benediktinski samostan Tihany

1055. posvećen Svetoj Djevici i, što je osobit kuriozitet, mjesto pokopa samog kralja 1060. Tihany je na geografskoj širini $46^{\circ}55' N$, čija paralela povezuje pozicije Taygete srednje kružnice rotunde Ošlje i najveće kružnice *westwerka*, budući su istog polumjera. Meridijan Tihanya prolazi $9'$ istočnije od Ošlja. Stoga se sve usmjerava na srednju kružnicu rotunde.

Rotonda u Hidegségu (Vedešin)

Izračun pozicije Vedešina na zemljovidu te implementirana matrica rotonde Ošlje pokazuje da se rotonda u Vedešinu nalazi (kao i pogansko kultno mjesto Haschendorf) na putanji srednje kružnice, koja opisuje upravo dubinu apside, ovdje na tlocrtu jako naglašene spram čistog kruga rotonde, koji bi tada mogao preuzeti ulogu nutarnje kružnice. Po uzoru na istočnu, jedinu izvedenu apsidu, preostalih 7 opisanih između dviju kružnica, nutarnje i srednje, to upravo i dokazuje. Tada se polumjer treće, vanjske kružnice mjeri na uglovima zaleda zida istočne apside. Riječ je, dakle, o istom, ali različito apliciranom modelu rotonde.

Geografska širina Vedešina tako je zanimljiva jer je zapravo riječ o paraleli ujedno i sjevernoj tangenti *argonautske* kružnice koja povezuje Poti i Trsat, te prolazi najzapadnjom točkom Sardinije (NW), rtom Falcone, tj. rtom Sokola. U prethodnoj studiji imali smo prigodu vidjeti primjer kružnice sa središtem u Ošlju i polumjerom u Pannonhalmi čija je sjeverna tangenta upravo paralela tog benediktinskog sjedišta, zapadna pak meridian je *Polazišta* primordijalne simetrale. Da se mi razumijemo, možda sve ovo ništa ne znači, ali meni zatvara moj sustav.

Ovaj bih esej spram moga podrijetla mogao nazvati slobodno i „od začeća do rođenja“. Ljudi moji, ako ste od samog početka pratili moje istraživanje, ako ste slijedili moj put, morali ste već shvatiti da mi nismo gospodari svoje sudbine, da u naše ime odlučuje netko treći, naša podsvijest, naš DNK, ili nešto sasvim nepoznato. Nisu mi samo jedanred kazali: - Vi se samo prisjećate! Što? Htjedoše kazati, to ste bili u prošlom životu, mjerač, graditelj, arhitekt... ali, kako, kad je to znanost, kad sam dao prisegu znanosti? Kako joj objasniti da sam „slučajno“ dobio poziv za neko tamo nepoznato „selo“, a onda nakon 7 godina opet „slučajno“ ustanovio da je to selo na meridijanu moga rodnog Sinja? Kako toj znanosti objasniti da su ti prvi književni susreti objavljeni i popraćeni fotografijom snimljenoj baš u Rotondi u Vedešinu. A Vedešin je, sad to otkrivam nakon 8 godina, na meridijanu moga obiteljskog posjeda pod Borinovcem, pa i mojih Vedrina, staništa Šipića. O svemu drugom mogli ste čitati u ranijim radovima. Rimski *Bivium* je bio na istočnoj obali *Pons Tilurija*. Kad je Rimljalin ili kasnije benediktinac silazio s mosta na istočnu obalu Cetine, morao je nagaziti moje stope, proći kroz moju sobu; kad me majka rađala, Gospa Sinjska je morala čuti, toliko smo bili blizu. Ne znam, možda su u pravu i oni što kazaše – Duh sveti je sišao na tebe! Ako je i tako, on zna da sam samo otvoren znanstven.

Triljski zlatni nakit, 8./9. st.

25. 3. 2017.

I to tako ide sa našim Igorom. Uvijek ima nešto u džepu, ča se upravo poklapa sa našim putom, sa našim pravcima i smjerovima.

Igor Šipić je ustanovio i ponovo otkrio Matricu, koja je u davnim vremenima bila uspostavljena pomoću Plejada, zviježđa, koje se je vidilo sa dosta točaka zemlje i bilo je relativno stabilno. Plejade su za orijentir u svojem vremenskom i prostornom kordinatnom sustavu hasnovali i Vučedolci, ča je izvrsno detektirao profesor Durman.

Znači uspostavom linijskog sustava prenošenja informacija, na ključnim križanjima nastaju poslije i važna naselja, da bi se u posljednjih par tisuća godina gubio trag pravog smisla linija. To je bio internet toga doba pokretan sa svjetlosnim zrakama, kako i mi danas baratamo sa optičkim kablovima. Izraz varoš kod nas upravo potvrđuje tu funkciju. Na križanjima svjetlosnih zraka, odnosno snopova (gdje su bili ljudi, koji su ih čekali i prosljeđivali – vár, mađčeka, hrv), odnosno, a to je jako važno! i zaokrenuli pod raznim kutevima, da bi mogli doći, odnosno da bi informacija prošla i pod određenim kutem .

Idući dalje na našem virtualnom putu, ali i stvarnim putanjem dolazimo u Grobnišćinu. Kraj je to iznad Rijeke, kojim dominira prastari grad Grobnik. Sa svojom Čakavskom katedrom Grobnik upravo sa sjedištem tu u kaštelu imamo vrlo dobre odnose, a ona se bavi i ozbilnjim povijesnim istraživanjima glede važnosti toga mjesta. Tu su naselja sa simboličkim imenima **Ča-vle**, **Jel-enje**, **M-ar-tin Selo**, itd.

Uz ovo višeljetno poznanstvo smo se upoznali s ovimi ljudi, s njihovom prošlošću. Svako ljetu kada idemo na Riječki karneval se najdemo skupa i dogovaramo, ča ćemo skupa načinjiti to ljeto.

S osnovnom školom iz Čavla nam je imala naša škola suradnju, ka je nažalost pak prekinuta. Za svaku ovakvu prekinutu vezu nam je žao, aš ti kontakti nosu u sebi ča vridnoga.

Iz Grobničkog kraja idemo dalje u Gorski Kotar, ki nam je nažalost, otkada je autocesta gotova samo jedna kratka epizoda na putu, a imalo bi se ča viditi.

Na putu nas prati simbolični vrh Klek podno kojeg je varoš Ogulin a na njemu po predaji živu coprnjice. Tako ćemo mi ishasnovati priliku i viditi Delnice i Vrbovsko. Ovi varošići ležu na stari cesta, po ki su se i naši furmani iz Gradišća vozili do Rijeke. Prekrasni krajolik i govor ovih ljudi su nas vsenek veseli. KUD iz Delnica je bio kod nas u Šopronu i mi kod njih, kada smo putovali za Istru. Za našu teoriju o riječi ča i bar dojde potvrda u imenu mjesta Ča-bar!

U povijesti Delnica u 17. stoljeću spominje se visokoplemičko organiziranje i teror nimških i austrijskih vojakov pod vodstvom Herbensteina. Trgovački putevi Karolina i Lujzijana lijepo su obrađeni u turistički ponuda ovoga kraja. Iz gorskog Kotara polako dolazimo u Karlovac i dalje na staroj cesti do Draganića. No prije moramo spomenuti Ozalj i Vivodinu, ka njesta ćemo isto posjetiti. Opet jedan Frankopansko-Zrinski grad sa bogatom prošlošću iznad rijeke Kupe. Ozaljski krug je opće poznati pojam i jedna mogućnost, ka se ipak nij mogla ostvariti. U Ozlju je boravio i grof Nikola Bethlen, kratko po pogibiji (atentatu) Nikole Zrinskog VII. pokraj Čakovca u Kuršanečkom lugu. U Vivodini moramo spomenuti vinorodni kraj i naticanje vina, kade se već puta pojavilo i koljnofsko črljeno Atile Pajrić.

Vrlo smo blizu i dolini kardinala.

Draganić nam je sljedeća štacija. Narodna nošnja i razni nakiti s etno motivi su posebno za spomenuti. Na drugoj strani Kupe ne daleko je već prostrano područje nekadašnjeg velikog vlastelinstva i utvrde Stenjičnjak. Ovde je i ogromni lokalitet Gradišće.

Iz Draganića idemo dalje za Zaprešić, ki je poznat po Josipu Jelačiću, hrvatskom banu, a i kao partner u sklopu prijatelji općine i gradovi Kašte-

Ia-Kiseljak-Zaprešić- Kolnof. Iz Zaprešića nas vodi put u Šenkovec. Oni su pobratimljeni s našimi Bizonjci. Ovde moramo spomenuti Ivana Perkovca, o kom je objavljena i knjiga. Marija Gorica u blizini je staro hodočasno mjesto, ko je starije od Marije Bistrice. Ovde stanuje u Vukovoj Gorici naš prijatelj Nenad Piskač. Stara Preša OPG je romantično mjesto, kade ćemo počinuti i odmoriti se za drugi dan.

Aš drugi je dan opet pun dobrih stvari. Idemo u Krapinu. Ovde moramo spomenuti Gaja, ki je ovde rođen, pračovjeka, kojeg je identificirao zagrebački profesor Kramberger. Novi i moderni muzej je vizionarski osmislio antropolog Jakovčić, s kojim smo se upoznali zahvaljujući nažalost već pokojnom Don Stipi Mlikotiću. On svoj vječni počinak ima u Poljicima u Docu Donjem skoro na „našem“ meridijanu. U Krapini je živio i Ivaniš Korvin sa svojom ženom iz roda Frankopan i djecom. No kada je umro, sudsudina žene i djece se dramatično promijenila i tužno završila.

Za Krapinom dolazimo u Lepoglavu, kod Pavlina. Pavlini su nam bili blizu na moru, aš je blizu Crikvenice bio kloštar bijelih fratara, jedinog reda s naših prostora, koji su prepoznali talent kod najvećeg minijaturiste Julije Klovića, velikog predkipa i samog El Greca.

Lepoglava je poznata po čipki, po crikvi i kompleksu kloštra, koji je najveći takav u Hrvatskoj. Ovde je bila za vrime komunizma kaznionica. Čuda su svega načinili ti bijeli fratri za ovaj kraj. Oni su bili i podučavatelji, pa je ukidanje redova za vrime Josipa II. bio veliki udarac za hrvatsko školstvo. Veli se da su i zagorske purice plod njihovog rada. U crikvi je pokopan Ivaniš Korvin i sin mu. Put nas vodi prik Ivanka, kade su legendarni vitezovi Ivanovci imali jaku utvrdu. Pred večer ćemo već biti u Novom Marofu. Ovde ćemo se upoznati s naivnom umjetnošću Ivana Rabuzina. Prik ovog začaranog svita ćemo očutiti čari bajki i starih priča, ke će nas drugi dan i dirnuti u žuborenju potoka ali i velikih rijeka. Skupni nastup s domaći folklorashi će ostaviti lipe spominke na taj mali gradić, s kim već duže surađujemo u okviru Leader programa.

Došli smo u nizinski kraj Hrvatske u sliv rijeke Drave i Mure. Ovde ćemo se već priključiti na naš meridijan, jer je Prelog već na njemu. Ova naselja imaju i svoja ugarska imena. Lipo Međimurje Turki nikada nisu znali zauzeti. Poučni je to primjer, kako gustoća stanovništva, vodenasti i močvarasti kraj zna biti isto tako veliki problem za osvajače, ako se ima nekoga, ki finansira i zamišlja obranu. To su bili Zrinski. Na ugarskoj strani Mure ćemo posjetiti ostatke utvrde Novi Zrin. Muru kanimo preploviti na splavi. Ufamo se da će nam i to krotat.

Kako je božja providnost nepredvidiva za naše ljude pokazalo se i ovoga puta. Još pri organiziranju putovanja me kontaktirala predstojnica Obrazovno-kulturnog Centra „Stipan Blažetin“ u Serdahelu, da je problem s našim dolaskom u četvrtak, jer je onda državno hrvatsko shodišće u Zalakomárom. Niš zato idemo na shodišće s našom ekipom. Ovako ćedu barem i drugi Hrvati iz svih krajev Ugarske doznať za naše putovanje, ko će dojt prije lili kašnje i u njeve kraje.

Kada smo već kod naših Hrvata Kajkavaca kre Mure, pogledati ćemo i spomenuti Centar u Serdahelju. Rič Ser ili na ugarskom szer je sastavnica u jako čuda izrazi. Ono ima značenje kao stožena, centralna točka, nešto u sredini. Pa i hrvatski izraz sredina ima to komponentu u sebi kako i ser-ce.

Iz zalske Županije ćemo se prik noći s našom karavanom prevesti u Jursko-Mošonsko-Šopronsku županiju, točnije u Koljnof. Na putu ćemo projt uz kružnu crikvu rotundu u Nádasd-u ponovno na meridijanu Sinja i Koljnofa. S naše live strane ćemo bit blizu Jak-u. U Samboteli ćemo se prisjetiti sv. Kvirina, velikog kršćanskog mučenika Panonije, ki je bio biškop u Sisku i koljnofskog svećenika-mučenika Ivana Blazovića, ki je pokopan u crikvi sv. Kvirina.

Još su nam ostala 3 dana od deset, koliko dugo dura ovo naše putovanje.

Petak je. Ov dan kanimo izhasnovati za posjetu jednom velikom gradu, ki je danas ruševina, ali je nekada bio važan grad i posjetiti dva sela Bajngrob i Kalištros. Landsee ili Lanžer je impozantna utvrda, a u sridnjem vijeku je bila najveća na ovi prostori. Za dva naša hrvatska sela, kade su Hrvati nažalost već u manjini, kot i u sve već nekad čistih hrvatskih sel, je interesantno, da imaju poseban dijalekt. O toponomiji cijelog kraja ćemo održati sudionikom putovanja na licu mjesta malo predavanje. Ovde na ovom lipom kraju kanimo vani pojisti naš objed, tradicionalan za petak vrnjovu supu s kunci na žumenji.

Otpodne nas čeka Šopron. Projt kroz grad, ki je najstariji u današnjoj Ugarskoj s europskim kontinuitetom (tj. bez turorskog osvajanja) i još stoji na nogu. Kroz njega upravo po sredini pelja stara cesta Europe (u 19. stoljeću nazvana jantarskom), je poseban doživljaj. Spomenut ćemo poveznice i odigrati malu scenu iz povijesti kravate na Glavnom trgu. Pred večer ćemo dojt u Koljnof i družiti se do jutra.

Jur dva dana smo gosti Etnomemorijalnog i Informacijskog Centra Gradišćanskih Hrvata u Koljnofu zvanog „KUME“. Centar ima omladinski smještajni kapacitet i idealan je za izlete u cijeli naš nekadašnji zapadnougarski kraj. Odavde je sve zaistinu blizu. Beč, Željezno, Bečko Novo Mjesto, Nežidersko jezero i okolica kao nacionalni park na granici dva orsaga, dvi države.

Nažalost nećemo imati vrimena pogledati poučne staze Centra, ali smo ih hvala Bogu prošli prilikom naših prijašnjih susretov pripreme.

Subota je rezervirana za put u Bratislavu i Devin. Do Devina ćemo viditi isto čuda novoga. Fertőd i lipi ljetni Dvorac Eszterhazy. Svetice, Neusiedl (Nezider) s utvrdom, Bruck an der Leitha, Rohrau rodno mjesto Haydna, Carnuntum veliki rimske logor. Devin je posebno mjesto. Kade se rijeka Morava uliva u Dunaj diže se na skali veliki grad, čuvar zapadnih vrat nekadašnje Ugarske.

Onda na Hrvatski dan u Bratislavu. ovde je vsenek veselo i interesantno. Imat ćemo prilike susresti se s prijatelji iz Čunova, Jandrofa, gosti iz Hrvatske iz Lipovljana, pa i drugih. Na štandi ćemo pogledati vrhunske etno nakite Zadruge Etnoraj ogllice, čije su se članice pripremale s velikim iznenadenjem za ovu priliku. Uglavnom nanovič veliki doživljaj. Utvrda u današnjem glavnom gradu Slovačke je na 80 m visokom brigu, a crkva Sv. Martina, kade su se krunili ugarski kralji, ima toranj isto 80 m visok. Požun se razvija s veliki koraci, a naši Hrvati u okolici se dobro snalazu u toj situaciji.

Poslijednji dan nedjelja nam nuđa isto delicije. Projut u Češku do Brna prik Dolnih Vestonic je prelipi doživljaj. Najstarija Venera Europe, oko 29.000 godina, se je našla na „našem“ meridijanu na kojem smo već manje-više od Preloga (Perlak), a to je već od 300 km, pa na jug do Sinja i Vidove Gore na Braču, najviše točke otoka i čitavog Jadrana. U Brnu leži u sarkofagu naš poznati barun Franjo Trenk, a katedrala Brna uz druge prelige zgrade, ki su spomenici kulture je fascinantno zdanje.

No putovanje se još ni završilo. Blizu smo finalu. Moramo, ali opet najzad u Slovačku. Mokry Háj će nam biti završna točka i to s namjerom. Naše će se putovanje ovog puta završiti ovde na sjeverozapadu Slovačke u mjestu Mokry Háj, koje se na mađarskom zove Horvátberek. Berek bi u prijevodu bio vodenasti, močvarasti kraj. Ovo je najsjevernija točka selidbenog vala iz 16. stoljeća, do kuda su dospili Hrvati. Oni su se već 100 ljet asimilirali, ali imena, nošnja i toponomija nam još govoru o jednom drugom vrimenu. Skalica (mađ. Szakolca) je prekrasni mali grad u susjedstvu s velikom poviješću. Ovdašnja kalvarija je najpozatija u cijeloj Slovačkoj. Još stoju stare zidine grada i rotunda svetoga Jurja. Gradske slobode im je podaril sam kralj Ludovik Veliki.

Ča reć na kraju? Opet jedna zgusnuta priča u vrimenu i prostoru. Preveć interesantnosti, koje se savršeno uklapaju u novu shemu naše nove vremensko-prostorno-povjesno-jezične realnosti.

Od mora Jadranskoga do srca Europe tako rekuć tribat će nam deset dana. Bit će nam jasniji razmjer seljenja naših pretkov od kraja 15. do kraja 16. stoljeća. Ali ćemo ponoviti neke osnovne postulante naše povijesne zbilje. Počet

ćemo naše putovanje iz Bakra, mjesta, koje ni tako daleko od Novog Vinodolskog, kamo su morali bižati i skloniti se biskupi Modruški, ki su se već i u Modruš morali povući s Udbine. Velebna katedrala sv. Jakova na Udbini neka bude opomena i znak naše sudbine. A u imenu Jakoba ili Jakova (mad. Jakab) imamo I ključnu rič jak, obrnuto kaj.

Kada ćemo krenuti na naš put iz nekadašnje Vinodolske Knežije, čiji zakonik, sastavljen po običajnom pravu ovoga kraja, koji je regulirao međuljudske odnose vrlo efikasno i postao uzorom ustavima velikih naroda na zapadu, ne smijemo zabiti veliko I vridno nasljeđe naših krajev. Samo ime obvezuje. Vinodol obrnuto (uz analogiju R-N) znači > révlátó, što bi moglo značiti: onaj koji vidi pristanište, ali i vidioc u trans stanju, u uzvišenom stanju. A sama riječ knez, knes (R-N), kser, on je središte, on je sredina ali i ks,sk = x/b ber, bar. Ono ča u jednoj varijanti znači Xerxes će biti u drugom čitanju Serin (Zrin). To je ta magija, koju mi danas ne želimo prepoznati, a bode nas u oči. U izazu Vinodolska knežija je zgusnuto značenje i vida, vidovitosti i duhovnost, i funkcija i osnovni postulati preživljavanja, odnosno razumijevanje cirkularnog toka vode u prirodi i veliko znanje o plinovima. To se zove znanje naših predaka. A mi se sada razmislimo, kade smo i ča smo mi danas.

Za one ki su zainteresirani za vizualni dio dosadašnjih putovanja:

www.hrvati.hu Po staza naših starih.

Onaj koga više interesiraju razmišljanja našeg Igora Šipića zna ih najt na:
<http://piramidasunca.ba/bs/blogovi-3/igor-sipic-blog.html>

You Tube Po staza naših starih 2015.

More bit da bi morali i zaštiti putovanje kao brend.

Franjo Pajrić

Bizonjci u Šopronu

Po staza s prijatelji iz Gračana

Po staza Mikulov

Őseink nyomdokain Nagybáránon
Liszt szülőházánál

Po staza 2017. Doberdob

Muzej u Kobaridu Slovenija

Po staza Bečko Novo Mjesto groblje

Po staza 2017. pripreme Serdahel
s načelnikom mjesta

Kod groba Zrinskog i Frankopana na
mjesnom groblju u Pečkom Novom Mjestu
kade su bili pokopani do 1919.

Crikva u Serdahelu s zastupniki iz Gradišća

Velika grupa hodočasnika iz Srednje Bosne kod naše Črne Madone u Koljnofu

Sridnje-europsko hodočašće započelo u Koljnofu

Dvorac Zrinski Čakovec

Opera Zrinski Juriš!

A sisak és a kard

Pred Operom u Pešti kotriki kluba iz Šoprona

Oproštaj Petra Zrinskog od svoje
hižne družice Katarine

Grupa Rouge u Derventi s autorom slike
Poljubci

Nošnje Bosanske Posavine

Grupa Rouge u Derventi Adventski domjenak

Pobjednici smotre nošnji na Bjelobrdskim kulturnim danima u Derventi

Rade Bačelić u elementu kod sebe doma

Grupa Rouge u Prigorju kod Rade i Marije u Gornjem Psarjevu

Etno erdei tanösvény

Bondersölj u Kiseljaku tik nakon objave
preliminarnih rezultata o izboru načelnika
općina

Advent

Godišnja fešta ljubitelja prirode va Gori

Čudo prirode

Slovenski prijatelji iz Gorice u ETNU

A híres kópházi tökös-túrós batyu a gibanika

Buševšečka dica dadu nam zbogom

Matilda Bölcs u društvu poznatih Gradišćanov

Na predstavljanju crikvene pjesmarice Mirka Berlakovića u Prisiki

Istraživanja toponimije Koljnofa

Zimi se ovako pije

Dio toponimije Maloga Borištofa

Pred kipom Széchenyi

Johannita templom Koska

Darko i Mario na koljnofskom vidikovcu

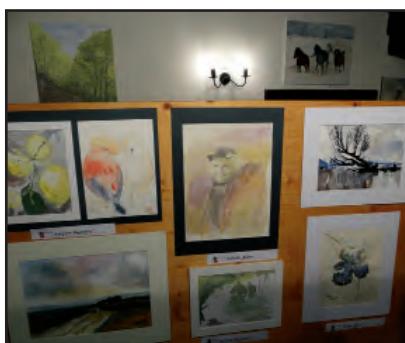
Naša Leader ekipa

Jedna dobra peka nikad ne škodi

Živuća legenda Štefan Benczak

Razni motivi na izložbi

Majstor i stručnjakinja

Izložba u Rejpál hiži

Zalazak sunca jedne kasnojesenske večeri u zap. Ugarskoj

Ekipa književnika u Nedelišću

A művész fotós

Krčma Na zdravlje nazdravlja

Književni susreti 2016. Čarobna moć slame

Književnici na izložbi Zrinski u kulturnom domu Koljnofa

Naši muzičari Starci u Šopronu

*Jasminka, Silvija i Ferenc,
trio bez kojeg ne bi bilo izložbe*

Maskenbal u Šopronu 2017.

*Prezentacija knjige Dvanaest plus jedan
u Plajgoru*

U Veleposlanstvu u Budimpešti

Ostatak crikve Sv. Ane na lokaciji Gradišće nekadašnja banska Hrvatska

Plajgor

Adventski sajam Bondersőlj Fertőszéplak

Po staza Ozalj

Po staza Vrbovsko sa voditeljcom TV

Maša u Šopronu s Dr Antonom Kolićem

Ovo se zove profesionalizam kod maski

Jedno od naših dogovora

Pravi stari kajtić

Kada se mladi najdu u svitu

Ludi Riječki karneval

Po staza u Trakošćanu 2017. veljača

Po staza u pavlinskoj crikvi u Lepoglavi

Bogatstvo formi na lepoglavskim čipkama

Lepoglavska čipka Zaštićeni uzorki

Zagrebačka prvostolnica

Po staza u Vukovaru

Veselo u Adventu

Advenat u Zagrebu

Po staza u Mičevcu

Mladi folklorashi iz Koljnofa

Nastup u Mičevcu

Ludovik Velički u Skalici

Po staza Mokry Háj

Po staza u Skalici na glavnom trgu

Skalica Rotunda sv. Jurja

Ferið Dvorac Esterhazy

Po staza u Niuzlju

Po staza dvorac u Roravi

Po staza u Svetica

Po staza rodna hiža Haydna Rorava

Po staza Carnuntum Heidentor

Po staza Bruck na Lajti

Po staza Carmuntum crkva sv. Ivana Krstitelja

Ulaz u Schloss Hof

Schlossburg na drugoj strani
Morave je Devinsko Novo selo

Utvrda Hainburg

Po staza Hainburg

Brdo Tevin, Dolni Vestonice i Po staza

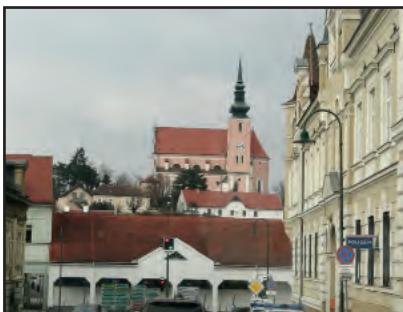
Po staza Dolni Vestonice

Sveta Gora Mikulov

Po staza Brno Biskupski dvor

*Poysdorf marijansko svetišće na meridijanu
Koljnofa i Sinja*

Po staza a Morva Nemzeti Múzeum

Okledni sat učiteljicani iz Vukovine

U krpiti Kapucina, kod ljesa baruna
Franje Trenka, Brno

Po staza Petrovo Selo 2017.

Lugarovi skupa u Nardi na predstavljanju
knjige o Akademiku Benčiću

Po staza na Jantarskoj cesti

Jubilar Benčić u svom selu

Po staza na Jantarskoj cesti

Fra Vjeko i pop Tone

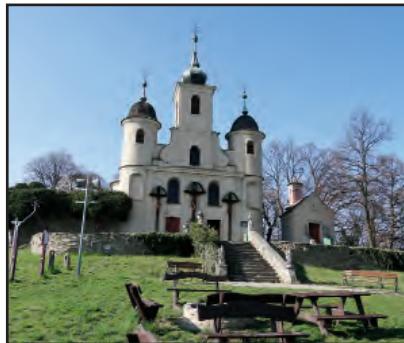
Hajdenjaki su nastali 40. ljet

Po staza Željezni brig kod Gornjeg Čatara

Po staza Doberdo

Crikva na Kalvariji u Kisegu

Motiv iz vinarije Rubija Italija

Na prezentaciji knjige Vazetye Szigeta Grada

Oroslan vas čeka

Na prezentaciji Knjige Vazetye Szigeta Grada
u Koljnofu marciuš 2017.

Sv. Jeronim Čakovec park

Po staza s jačkari Muke kristuševe
Macicnu nedilju

Povijesne postrojbe Hrvatske pred crkvom u
Čakovcu po maši

Fešta mladih u ETNU

Sveta maša u Čakovcu s biskupom na obljetnicu
pogubljenja Zrinskih u Bečkom Novom Mjestu

Antun Vidić i Mijo Karagić u posjeti EMC
GRAH KUME

Po staza Čakovec s Turopoljci prijatelji iz Mičevca

Po staza na Štinjaki

Po staza u Eberavi s prijatelji iz Lasinja

Štinjaki građena arhitektura

Petrovišćani iz Amerike su poklonili rodnom selu ov spomenik

Spomen hiža na Štinjaki

Svečanost kod groba na groblju
Bečkog Novog Mjesta

Katedrala kade su počivali Petar Zrinski i
Fran Krsto Frankopan do 1880.

Zrínyi Péter és Frangepán Ferenc
kivégzésének helyszínén Bécsújhelyen

Hrvati po ulica Bečkog Novog Mjesta

Bečko Novo Mjesto motiv

Nadgrobna ploča sa sramotnim tekstom na zidu katedrale

Katedrala u Bečkom Novom Mjestu izvana

Na misi u katedrali

S gostima iz Karlovačke županije pred nadgrobnom pločom

Na misi zadušnici poznata lica

Őseink nyomdokain az Etno-ban

Najvjernije selo s selekcijom
književnika iz Hrvatske

Po staza 2017. u Koljnofu

Vendégeink Rumából

Miško Gludovac

A rumai Matija Gubec kultúrcsoport zenekara

*Kud Mičevac na Hrvatskim Danima
u Šopronu 2016. lipanj*

Buseveciek az ETNO-ban

T.S. Starci na II. Gradičanskoj gali u Šopronu

Biciklanje oko Ježera

II. Gradičanska gala u Šopronu

Hrvatsko biciklanje u sridnjem Gradišću

Musical Kralj je gol Mjenovo

Egy nyári reggel Csáktornyán

Tamburaški tabor 2016.

Sudionici tamburaškog tabora na biciklji

Levanda 10 ljet Grupa Rouge

Pri kraju tabora

Illúzió

A Spáncirfeszt a legnagyobb varazsdi
megmozdulás

Pred nastup u vrtu Jose Kero, Bibinje

A Zrínyi szobor előtt Csáktornyán

Fia talokkal Varazsd utcáin

Rano jutro u Kuršancu

Brojna publika u Bibinju

S časnom sestrom u franjevačkom samostanu, Zadar

Najstariji križ u Zadru franjevački samostan

Veliki doživljaj na moru

Motorizirana ekipa odgovorna za logistiku

Ovo nam fali kroz ljeto

Umočki pir povorka će se veljek ganut

Bondersölj i sukošanska luka

Zalazak sunca ljeti blizu Gerištofa

Prosidba pri umočkom piru

Povorka pri umočkom piru

Prijatelja Martina nećemo zabit

O tac i sin Feletar u Sighetu

*Spomenik u Bijelom Brdu kod Dervente
Bosanska Posavina*

Novi kip spominak na ljeto 1566. Sighet

Sada već i u smrti ravnopravni

Obnovljena crkva u Bijelom Brdu kod Dervente (BiH)

A kópházi iskolások Nákovyti Mihály kántortanító az iskola névadója sírjánál

Slavimo u Kiseljaku

Iskolai program Kópházán

Poučna staza u Koljnofu

8. razred u koljnofskoj školi

Nákovich Mihály sírjánál

Dvorac Eltz Vukovar

Ovčara Vukovar

Cimitor u Vukovaru 2016.

Vučedol Vukovár

Moderna crikva Aljmaša

Pod vodotornjem u Vukovaru

Kulturna večer u Našica

Na lipom programu u Našica

Glazba je sve – moto u Našicama

Nakon uspješne prezentacije zbornika u Našicama

Szent mise Almáson

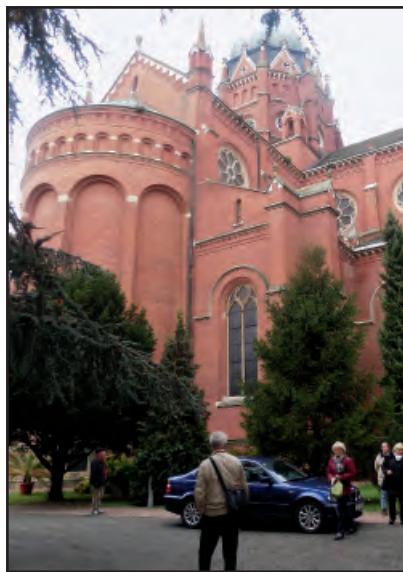
*Kada pečemo na gradela znajmo gdje se taj
drveni ugalj radi*

Negdje u brdima iznad Našica

*Gyakovár, a legnagyobb horvátországi
templom előtt*

Gyakovár, a katedrális a püspöki udvar felöl

*Zarándoklat Horvátországban
Nekcse Ferences templom*

A Pejacsevich kastély előtt Nekcsén

Šaptinovci öregkatolikus templom

Feričanci, a templom orgonáján először
Liszt Ferenc játszott

Lipa priredba za mlade u Hrvatskom Židanu

Feričanci, a kékfrankosuk tőliink érkezett
még a múlt század elején

Zoran Kupreškić i izložba Zrinski u Koljnofu

A zágrábi művészek városnézés közben

Toranj crikve u Markuševcu

Kiseljak i Vitez susreli se u Koljnofu

Mikijev grob na Sisvete 2016.

Tamburaši u Levandi 01.11.2016.

Izbor slika s književnih susretov na panou u ETNU

Neki od sudionikov književnih susretov već nisu s nama

A kiállítás plakátja

A századok kopogtattak

Pejacsevich László gróf és a katonák

U povijesnom okruženju Zoran Bošković

A Pajacsevich dragonyos parancsnoka a soproni kiállítás megnyitóján

Brojna publika na izložbi Pejacsevich u Šopronu

Mlađa generacija Pejacsevich iz Beča

Az eszéki Lyons klub a Pejacsevich kiállításon

A kis gradistyei delegáció barátainkkal
Vukovárban

Po staza u Kuršancu

Vukovár 2016. 11. 18.

Eberava – Monyorókerék, – Po staza 2017.

Po staza u Šćitarjevu

Na otkrivanju spomen Zrinskom ploče u
Eberavi

Osiječka delegacija profesora pred školom

Adventi ablaknyitás a Levanda előtt

Megbeszélés az eszéki egyetem tanáraival

Advenat u Koljnofu 2016. Zbor iz Židana

U školskoj knjižnici je vsenek neki dogovor

A fellépők között tagjaink Feri és Karcsi

A művészettörténész hármás

A Pejacsevich katalógus bemutatójának résztvevői

Pejacsevich katalógus konferencia

Jasminka és Zdenko a Pejacsevich kiállításon

Dostali smo čuda knjig za mlade

Szigetvár vezetői a háromnyelvű
Zrínyi emléktábla előtt

A történelmi egyenruhák

A Zrínyi gárda Monyorókeréken

A régi és új egyenruhák

Alapity Gáspár hagyományőrző alakulat
Túrmezőről

A magyar alakulat

Gosti iz Rume na večer u Adventu u Šopronu

Lip kipić pred našom hižom u Šopronu

Dogovor delegacije iz Rume s direktorom
Šopronskog muzeja

Rejpál ház vendégeink Gračani-ból

Gračanci u Šopronu

Gračanci u crikvi sv. Duha u
Šopronu na Advent

Prof Jembrih o knjigi svojega kolege Benčića

Graditelj tambura Marinko Katulić

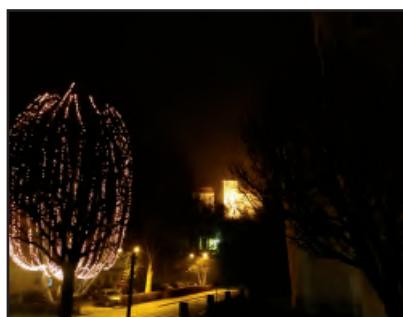
Na Hrvatski Studiji u Zagrebu

Na dogovoru Po staza u Novom Marofu

Stare knjige

Lendava a valamikori Alsólendva adventi kivilágításban

Jedno od zvanarednih predstavov Fileške kazališne grupe

Gosti iz Zagreba

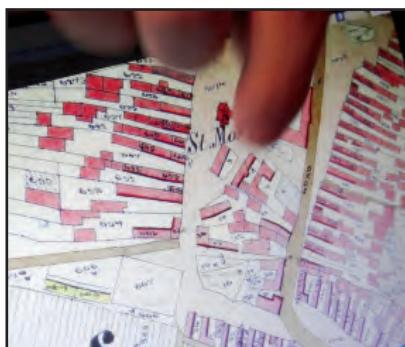
Gospodin Kolić u ETNU

Kako se je ča zvalo va hatari prije....

Dr. Kolić i naš Vicensc kot miništrant

Stare karte toponimija

Vukovar još ni skroz gotov

Vukovar od Ferenca Taschnera

Őseink nyomdokain a Balaton vizénél

Po staza i Grobnik

Majstorsko djelo Ferenca Taschnera

Dio publike i velikog gradiščanskog kora
Pax et Bonum na gradiščanskom shodišču u
zagrebačkoj katedrali

Lijepi prizor

Kao da je jučer bilo...

Po staza na granici Gorskog Kotara
i Primorja

Reš pečeno bez soli na radeov način

Po staza Delnice- Crni Lug

Kod svojih u Grobničini

Suradnja Šopronske i Grobničke Čakavskie
katedre

Svečanost povodom 350. obljetnice reorganizacije Royal Kravates Regemente u Parizu 20.05.1667.

Po staza kod Marije i Rade
u Gornjem Psarjevu

Kao da je jučer bilo...

U Prigorju koncem svibnja

U godini kravate bit će tako na svakoj štaciji putovanja

Stari znanci i prijatelji

Bosna i Gradišće u Prigorju

Na 110. godišnjici HSPD
Podgorac u Komediji 28.05.2017.

Na kraju programa prigodom 110. obljetnice
Podgorca

Legende iz Gračana

Simbolika

A népviselet egyedisége

Pjevački zbor naših prijatelja iz Gračana

Pozdrav Po staza 2017. iz ETNO-a

A 2017. Őseink nyomdokain csapat

Ez az idei menü

Skoro kompletna ekipa Po staza 2017.

PO STAZA 2017 KOCSIPONYVA

Horvát
Köztársaság
Nagykövetsége

 LMBERI ERŐFORRÁS
TÁMOGATÁSKEZELŐ

Kópháza
Község
Képviselőtestülete